

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Muzaffer Seçim Toklu

Sana Geldim İstanbul

ANLATI

©psilon®

Türkiye'nin güneyindeki küçük bir köyden İstanbul'a uzanan bir yaşam. Köy Enstitülü olma ruhunu tüm hücrelerinde taşıyan ve çocuklarına aşıl原因an öğretmen babanın altı çocuğundan birinin, küçük yaşlarda başlayan hayat mücadelesi. Kendi emeğine inancıyla ve çalışkanlıkla ayakta durmayı öğrenen bir çocuğun "büyüme" öyküsü... İçinden pazarda satılan maydanozlar, el emeği göz nuru domatesler, asmalar, sokak sokak dolaştırılan mısırlar, simitler, "yağlı ördekler", dere kenarında kurulan yaratıcı oyunlar geçen rengârenk bir çocukluk.

Yılmaz Güney'in filmlerinin peşinde, elde eski bir valizle İstanbul'la teke tek karşılaşmayla başlayan bir gençlik. Ders aralarında İstanbul Hali'ne koşturan bir tıbbiyeli, daha öğrenciyken kendini acil koridorlarında EKG teknisyeni olarak bulan hekim adayı... 1960'ların Anamur'u, Gaziantep'i, 1970'lerin Ankara'sı, İstanbul'u, 1980'lerin Çorum'u... 1990'lardan bugüneilmekilmek örülen bir hekimlik kariyeri, kurtarılan hayatlar, tutkuyla sahiplenilen ömürlük bir mesai... Bu memleketin yetiştirdiği bir hekimin ilham veren deneyimleri, gülümseten, hüzünlendiren anıları...

Sana Geldim İstanbul, mesleğini kendi elleriyle kurduğu bir tıp merkezinde icra etmeye devam eden bir hekimin, Muzaffer Seçim Toklu'nun ömrünün çok sesli, çok renkli odalarında bir yolculuğa davet ediyor sizi.

Bu kitabın telif geliri, yazarı tarafından İstanbul Tıp Fakültesi Mezun ve Mensupları Derneği aracılığı ile İstanbul Tıp Fakültesi öğrencilerine burs olarak bağışlanacaktır.

www.epsilonyayinevi.com

online alışveriş: kitap365.com

KDV'den
muaf

**SANA GELDİM
İSTANBUL**

Sana Geldim İstanbul
Muzaffer Seçim Toklu

Yayın Yönetmeni: Aslı Tunç
Proje Editörü: Bahar Çuhadar
Editör: Ahmet Özgün Tatar
Düzeltili: Özlem Kalabalıkoğlu
Kapak Tasarım: Pınar Kazma
Sayfa Tasarım: M. Aslıhan Özçelik

1. Baskı: Eylül 2021
ISBN: 978-625-414-015-0

© Muzaffer Seçim Toklu, 2021
Bu eser, yayıncının yazılı izni olmadan çoğaltılamaz.
© Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Baskı ve Cilt:
My Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sk. No: 8/F
Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 0212 674 85 28
mymatbaa34@gmail.com
Sertifika No: 47939

Yayımlayan:
Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Osmanlı Sok., No: 18/4-5 Taksim/İstanbul
Tel: (212) 252 38 21 Faks: (212) 252 63 98
İnternet Adresi: www.epsilonyayinevi.com
E-posta: epsilon@epsilonyayinevi.com
Sertifika No: 49067

Muzaffer Seçim Toklu

**SANA GELDİM
İSTANBUL**

*Dünyaya getiren anneme,
Dünyama götüren babama,
Dünyamı değiştiren Banu ile Onat'a...*

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Giriş	15

BİRİNCİ BÖLÜM

MALAKLAR: ÇOCUKLUĞUMUN ANAVATANI

Yeryüzündeki İlk Manzaram.....	19
Seçim, Muzaffer Olsun!	20
Genlerimin Kökeni	21
Babam: Köyün Öğretmeni, Doktoru, Ziraatçisi	23
Köyümüz Manşetlerde: Anamur Olayları.....	25
“Ağacımın Dalı Kırılacağına, Çocuğumun Kolu Kırılsın!”	26
Benzersiz Oyuncaklar: Tel Arabacık, Löppük, Cingırtlak ..	30
Dragon Çayı’nda Çocuk Balıkçılar	33
Köyün Eğlencesi Düğünler	35
Devletin Mürekkebi!	37
Sigara Merakı Uğruna İzmarit Peşinde	39
Yanı Başımızda İnekler, Midemizde Marshall’ın Süt Tozları	40
“Büyüyünce Doktor Olacağım”	41
Haydi, Bu Maydanozları Pazarda Sat!	43
Okumak, Öğretmen Olmak Demekti	46
Bir Haftalık İmam Adayı.....	47

İKİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP: BENİ BÜYÜTEN ŞEHİR

Yalnız Yolculuğumun İlk Durağı	51
Kurtlu Bulgurlar, Cumartesi Lahmacunları	55

Gözlerim Film Perdesinde, Kulaklarım Radyoda	58
Doktor Olacak Çocuk, Yazdığı Rapordan Belli Olur!	60
Geleceği Meçhul, Geçmişi Temiz Çocuklar	63
Mersin Sokaklarında Bir Çocuk Simitçi	64
“Ayna, Tarak, Sakız, Nane, Jilet, Çiklet... Var!”	67
Konuşamazsın, Aşk Olur!	72
Ankara’ya İlk Adım: İlk Defa Beş Yıldızlı Otel Görüyorum..	74
Lise 1’deki İsyancı Genç	78
Yavaş Yavaş Yönüm Belli Oluyor	80
Galata Köprüsü’nde Kızlarla Erkekler Öpüşüyormuş!	82
Bütün Tıp Fakülteleri Tercih Listemde	83
Nilgün’e Talip Oluyorum!	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANKARA: SEÇİM, MUZAFFER’E DÖNÜŞÜYOR

Lise Tadında Bir Üniversite	91
“Paltoya Para Yok ki, Ondan Alındı Parka”	93
Ankara’nın Bağları... ..	96
“İstanbul Tıp Yazma, Orası Burjuva Çocuklarının Yeri” ...	98
Herkes Duysun, Kazandım!	99

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SANA GELDİM İSTANBUL

<i>Arkadaş</i> Filminin Peşinde İstanbul’dayım	105
Valizimle, Sultançiftliği’nde Bir Evin Kapısında	106
Beyazıt’tan, Doğru Çiçek Pasajı’na	108
Yurt Odaları, Öğrenci Evleri	110
Halde Çalışan Tıbbiyeli	113
“Kız Arkadaş Arıyorum”	118
Öğrenciyken, Devlet Memuru Oluyorum	122

EKG Teknisyeni Olarak Uykusuz Geceler	126
Sosyalleşiyorum, Şehirlileşiyorum	132
Öğrenciyken Kurtardığım Hayatlar	137
Ölümün Kıyısından Dönmek	140
Bana Sömestr Kaybettiren Hatam	142
Sömestr Kaybının Acısı Saçlarımdan Çıkıyor	146
Spor Toto Zaferinin Peşinde	148
Hastane Koridorunda Başlayan Aşk.....	150
Artık Doktorum.....	152

BEŞİNCİ BÖLÜM

MECİTÖZÜ: ELLEAAAM SEN DOKTOR DEĞİLSİN!

Bir Hayatta Kalma Mucizesi Daha	157
“Elleaaaam Sen Doktor Değilsin!”	159
“Teşhisi Kuvvetli Doktor”	163
İlk Muayenehanemi Açıyorum	165
Av: Bir Daha Asla!	169
Küçük Yerin Büyük İnsanları	171
Askeri Hekim Olarak İstanbul Yolcusuyum	175

ALTINCI BÖLÜM

İSTANBUL'A KESİN DÖNÜŞ

Tabip Asteğmen Nikâh Masasında	181
Sağlık Ocağı, Muayenehane, Poliklinik Üçgeni	183
Tıbbi Sezgi Gücüm Sağ Olsun!.....	189
TUS'u Kazanacağım, Başka Yolu Yok	193
Babama, Işığım Veda.....	198

YEDİNCİ BÖLÜM

İHTİRAS, İHTİSAS VE AŞK ÇAĞI!

“Burayı Yaşlı Bir Adam Kazanmış”	205
Başa Dönsem Yine “Fizik Tedavi”yi Seçerim	209
İstanbul’da Muayenehane Açıyorum	212
Sonunda Hayallerini Kurduğum Hastanedeyim!	218
Doktorların Peşindeki Dolandırıcılar	222
İyilik Yap, Denize At.....	224
Şiddetsiz Geçimlilik	226
Onun Arabası Var, Güzel mi Güzel.....	228
Hemşerim Yaşar Kemal’le Karşılaşmalar.....	230
Kızıldeniz’i Altüst Ediyorum!	232
Güneşin Yerinde Artık Banu Var	234

SEKİZİNCİ BÖLÜM

EL EMEĞİM GÖZ NURUM: FİZİYOROM’UM VE OĞLUM

Bir Fizik Tedavi Dal Merkezi Doğuyor	243
Yılların Birikiminin Sonucu: Fizyrom.....	246
Romanya Semalarında Evlilik Teklifi	251
Fizyrom’a Bahar Tadında Bir Açılış	253
Memuriyete Veda.....	254
Birimizin Düşlerinde Ötekimiz Var	255
Oğlumla Annesinin Rahmine Yerleşmeden Önce Tanıştım!	258
Annemin “İşiniz Gücünüz Onat Gitsin” Duaları Kabul Oldu!	260

Sonsöz.....	265
Oğlum Onat’a.....	269

ÖNSÖZ

Yazan, hatıralarını kâğıda döken, eline sık sık kalem alma alışkanlığı olan biri değilim... Hatıra yazmak deyince, ortaokul yıllarımda herkeste olan “hatıra defterleri”ne yazılmış, “Kalbin kadar temiz ve bembeyaz olan bu sayfayı bana ayırdığın için teşekkür ederim” ile başlayıp birkaç klasik cümleyle sonlanan yazılar gelir aklıma...

Sevgili dostum Ömer Yenici, sık yaşadığımız nostalji akşamlarından birinin sonunda, “Muzo, bunları toparlayıp yazsana,” deyiverdi. “Yazsam bile, benim yaşamım okuyucu için ne kadar anlamlı olabilir ki? İnsanların ilgisini niye çeksin ki benim yaşadıklarım?” gibi bir yanıt vermiştim. Yılların deneyimli yayıncısı dostum ise “Onu da bana bırak, ben anlam görmeseydim zaten sana böyle bir şey söylemezdim,” demişti.

Şüphesiz, yazmanın zorluğunu en iyi o biliyordu. Endişemi fark edince gereken desteği vereceğini söyleyerek beni hem rahatlattı hem de yüreklendirdi. İlk teşekkür, yaşadıklarımı yazma fikrini kafama sokan, beni yüreklendiren Ömer Yenici’ye...

Ömer’in verdiği destek ve belli ki içimde fark etmeden birikmiş olan anlatma arzusu cebimde; dünyaya gözlerimi açtığım, Anamur’un Malaklar Köyü’nden başlayan bir yolculuğa çıktım. Yol üstü yaşam duraklarımda yaşadıklarım, bende henüz film kopmadan dondurulmuş bazı kareler göreceksiniz bu kitapta. Hatırladığım bazı üzücü anılarımı, yaşarken, yazdığımdan çok daha mutsuz bir şekilde yaşadığımı sanıyorum... Bazı anılarımı hatırlarken duygulandım. İnsan

hiç kendi yazdıklarını okurken fazla fazla duygulanıp ağlar mı? Ağlarmış... Acaba hatırlayabildiğim mutlu anlarımı da, daha az mutlu bir şekilde mi yaşamıştım? Emin değilim...

Bu kitapta kurgulanmamış, tekrarı olamayacak hayatımın, beni ben yapacak anların bir kısmını paylaştım. Kitabı elinize aldıysanız, ömrümün koridorlarında dolaşıp odalarından bazılarına gireceksiniz. Salona geldiğinizde, üzerinde kırmızı bir gül olan, katmanlarında maydanoz, dut, domates, karpuz, mısır taneleri, simit kırıntıları, Antep fıstığı ve kalp şeklinde çikolata parçaları bulunan, saçaklı beyaz çikolatayla kaplanmış, alışılmışın dışında bir pasta bulacaksınız. Umarım tadını seversiniz!

Biriktirdiğimiz anılar, kıymetimizi ortaya koyar; onları korumak gerektiğini düşünüyorum. Sosyal medya kullanmayan biri olarak hayatımın, geçmişimin bir kısmını en doğal hâliyle, sosyal medyada yaygın olan beğenilme kaygısını gütmeksizin paylaşma açarak boşluğa bir işaret bırakmak istedim. “Öyle başlayan bir yaşam, böyle de devam edebiliyormuş”un görülmesini istedim.

Bu kitabı yaşamımdaki zorlukların bilinmesi ihtiyacıyla değil, olduğum yeri kabullenip bulunduğum yerden ileriye gitmek üzere gösterdiğim çabaların bilinmesi, o çabaların sonucunun görülmesi, mümkünse örnek olması niyetiyle yazdım. Masumiyetin ve mahrumiyetin yoğun olduğu yıllarda yaşanmış bir hayattan hatırlayabildiğim anlardan oluşuyor bu kitap. Adı üzerinde “hatırlanabilen”. Bazı olayları, yerleri, kişileri eksik ya da fazla hatırlamış olabilirim. Hafızamı karıştıran, farkında olmadan beni geçmişe doğru uzun bir yolculuğa çıkaran, gecenin karanlığında yakama misafir olan kalkan böceğinin de hakkını vermek gerekir... Şansı açık olsun!

Dünümün bende bıraktığı izleri, küçük bir güney köyünden İstanbul'a doğru uzanan hayatımın temize çekilmiş hâlini paylaşıyorum sizlerle. “Hayatımı temize çekme” sürecimde yoğun emeği olan gazeteci yazar Bahar Çuhadar Hanım'a, bu dönemdeki yol arkadaşlığı için çok teşekkür ederim.

Mayıs 2021, İstanbul

GİRİŞ

Yoğun geçen bir günün akşamı... Eve girer girmez “olay yeri inceleme ve imha” vazifesiyle kendimi oğlum Onat’ın odasında buldum. Sebep? Her zamanki gibi davetsiz bir kalkan böceği, pencere telinin arasından içeri sızmış! Namı diğer osuruk böcekleri, son zamanlarda sık sık ziyaretimize geliyordu. Eşim Banu ile oğlum Onat’ın börtü böcek cinsiyle ilişkisi sorunlu olduğundan, iş başa düşüyor. O akşam da “Börtü Böcekten Sorumlu Devlet Bakanı” olarak beni hızla içeri yolluyorlar...

Kapı aralığından beni (sanırsınız bomba imha uzmanını seyrediyorlar!) izleyen Banu ve Onat’ın tedirgin bakışları altında, elimde peçeteyle böceğe arkasından usulca yaklaştım. “*Primum non nocere*” diye mırıldanarak (tıpta altın kuraldır: “Önce zarar verme”) böceği yavaşça peçeteyle alıp gecenin karanlığında balkondan aşağıya salıverdim. Görevimi layıkıyla tamamlamış olmanın rahatlığı ve “ne olacak bu ahalinin hâli” duygusuyla bir kadeh içki alıp salona geçtim. Loş ortamda kafam başka yerde, gözlerim televizyon ekranındayken burnuma tanıdık bir koku geldi. Anlam veremedim. Bir yudum daha aldım içkimden. Koltuğa biraz daha gömüldüm. Çenem göğsüme yaklaşıncı koku da belirginleşti. Koku tanıdık ama nereden? Çıkaramıyorum bir türlü. Bir yudum daha...

Kendimi birden Malaklar Köyü’nde buldum. İlkokulun yanındaki, erkenden meyve veren dut ağacının hemen dibindeyim... Çocukluğumda kardeşlerimle, arkadaşlarımla o ağaca tırmanıp dut yerken ara ara yaprakların arasından

gelen kokuydu bu koku... Evet, tam şu anda, yorgun argın bir günün akşamında, evimde dinlenirken beni altmış sene öncesine, Malaklar Köyü'ne, dört yaşma götüren bu koku, kalkan böceğine aitti. Az önce zarar vermeden doğaya bırarmaya çalıştığım kaçak misafirimiz ısrarcı çıkmış, gecenin karanlığından faydalanıp siyah *polar*'ımın sol yakasına konuvermiş.

Böcek bilimciler, *Pentatomidae* familyasına ait böceklerin "yeryüzünün en eski hafızalarından" olduğunu söyler. Belli ki bizim küçük kaçak da hafızamı yoklamak istemiş, burun direğini sızlatan o meşhur kokusuyla beni çocukluğuma çağırıyor. Davete icabet etmemek olmaz!

BİRİNCİ BÖLÜM

MALAKLAR: ÇOCUKLUĞUMUN ANAVATANI

*Evlerinin önü nane de maydanoz
Siz bizim haneye gelmez oldunuz
Bahçemizde güller açtı dermez oldunuz*

*Elinde yelpaze yelpaze yelpaze yelpazelenir
Güzelin yanında yanında yanında can tazelenir
Evlerinin önü duttur geçilmez
O dutun yaprağı sıkıdır seçilmez
Anadan geçilir yârdan geçilmez*

(Öğretmen babamın ilkokulda bize söylediği,
Sabri Çörek ve Nida Tüfekçi imzalı bir
Bursa yöresi türküsü...)

YERYÜZÜNDEKİ İLK MANZARAM

Kar soğuşundan kızarmış yanaklarıma kalın, sert kumaşın tüyleri batıyor. Sağ yanağım kaşınmaya başlayınca, kendimi çevirmeye çalışıp sol yanağımı yaslıyorum kumaşa. Yanaklarımı gecenin soğuşundan, üzerimize serpiştiren kardan sırayla koruyorum. Kapandı kapanacak, yarı aralık bakan gözlerimin önünde, yanağımı hem ısıtan hem kaşındıran paltonun haki rengi beliriyor ilk olarak. Kafamı azıcık kaldırısam önce beni sarmalayan kalın paltonun sivri yakaları, sonra bir çift kararlı gözle karşılaşacağım. Babamın paltosu, babamın gözleri. Babamın kucağındayım...

Bir koluyla beni kaldırıvermiş, öteki elinde zifiri karanlıkta yolumuzu aydınlatsın diye dikkatlice tuttuğu, yanan bir çıra... Akşam oturmasına gittiğimiz evden çıkarken paltounun ceplerine doldurulmuş ikram edilen cevizler, ben sallandıkça ayaklarımla buluşuyor. Tık tık tık... Aklım cevizlerde, gözlerim beni kucaklamış babamın gözlerinde. Babam, ben ve çıranın hemen yanında annem; annemin kucağında bir buçuk yaş küçüğüm Zafer, elinde bir buçuk yaş büyüğüm Davut...

Çıra alevinin ışığında okula doğru yürüyoruz. Babam yürüdükçe çıranın alevi ardında çam kokulu bir is bırakarak kâh büyüyor kâh küçülüyor. Karlarla kaplı sayısız ağacın arasından geçiyoruz. Türküdeki “karlı kayın ormanı” bu mu acaba? Annemle babam *uçan yılanlardan* bahsediyor. Burada yaz aylarında ağaçtan ağaca atlayan yılanlar olmuş... Konuşmalarını kesik kesik dinleyebiliyorum. Bir kere sinde yılanının teki, ormandan geçen bir köylünün boynuna

dolanmış. Gözlerim kapanmak üzere, korkuyla babamın paltosuna daha da sokuluyorum. Dünyadaki yerime dair ilk manzaraya gözlerimi kapatıyorum...

Üç yaşındayım. Burası Çukurabanoz Köyü. Orta Toroslar'ın göbeğinde, Anamur'dayız. Babam bu köyün önce öğretmeni, sonra her şeyi...

SEÇİM, MUZAFFER OLSUN!

1957 senesinin yaz aylarının Türkiye gündemine, birkaç ay sonra, ekim sonunda gerçekleşecek erken genel seçimin gerginliği hâkimmiş. “Hangi seçim dönemi gergin geçmemiş ki bu memlekette?” diyeceksiniz ama bu seçimin heyecanı, dünyaya gözlerini o yaz, Temmuz’un 9’unda açan bir bebeğin isminin de belirleyicisi olmuş.

Adana Osmaniye, Düziçi Köy Enstitüsü’nden mezun olup memleketinin köylerinde öğretmenlik yapan, *Köy Enstitülü* ruhunu her hücrelerinde taşıyan babam, iktidardaki Demokrat Parti’nin yerini, içten içe desteklediği Cumhuriyet Halk Partisi’nin almasını bekliyor o günlerde. Kendi tabiriyle, “seçimin muzaffer” olmasını diliyor. Seçim atmosferinde dünyaya gelen ikinci oğlunun ismini de o heyecanla “Muzaffer Seçim” koyuyor.

27 Ekim 1957 tarihinde gerçekleşen Türkiye genel seçimlerinde, Demokrat Parti iktidarını korumayı başarıyor ama CHP önceki döneme kıyasla tam bir patlama yapıp oy oranını %41’e, milletvekili sayısını ise yaklaşık altı kat artırarak 178’e çıkarıyor. Demokrat Parti ise %48 oy oranı ve 424 milletvekili ile iktidarı son defa elde ediyor. “Seçim”, kısmen de olsa “muzaffer” oluyor.

Muzaffer Seçim işte bu heyecanlı atmosferde gelir, Mersin’in Anamur ilçesine bağlı, sırtını Toroslar’a yaslamış bir yörük köyü olan Malaklar’a...

GENLERİMİN KÖKENİ

Mehmet Davut, Muzaffer Seçim, Zafer, Gazanfer, Akın Savaş, Benin... Hatice ile Davut'un kızı Yıldız ve Mehmet ile Elife'nin oğlu Ramazan Sabri'nin, birer buçuk yıl arayla doğmuş beş erkek çocuğu ve en küçükleri Akın'dan on iki yıl sonra dünyaya gelen bir kız çocuğu... Annemin babası Davut Dinçer Dede'm, annem henüz on bir yaşındayken, otuz ikisinde vefat etmiş. Ferizler Köyü'nün tanınmış, hali vakti yerinde, köklü bir ailesinin oğlu, aynı zamanda köyün muhtarı olan Davut'un geleni gideni pek eksik olmaz; dedem muhabbeti, yedirip içirmeyi fazlasıyla severmiş. Bu sevdanın fazlası, rahmetli Hatice Anneanne'ne yük olurmuş elbette...

Dedem, şimdilerde Kıbrıs'a tatlı su veren Dragon Çayı'nın yaygın aktığı sığ bir köşesine kondurduğu ahşap *talvarında* (çardak), Toroslar'dan gelen serin suların ve gramofondan yükselen şarkıların eşliğinde keyifle rakısını yudumlar, konuklarını ağırlarken gelene gidene meze ve yemek hazırlama, hizmet etme işi de anneannem Hatice'deymiş. Öyle ki anneannem, dedemin o zamanlar gönül eğlendirdiği Feride Hanım'a dolaylı da olsa hizmet etmek zorunda kalmış. Çocukken anneanneme takılırdık, "Nasıl yaparsın böyle bir şey!" diye... Dedemin çapkınlıklarını buruk bir şekilde onaylardı anneannemiz: "Ne yapayım oğlum, o yıllarda hayat öyleydi. Yapmasam eve gelir, körüklü çizmeyle plakları kırar, döker, huzursuzluk çıkarırdı..." Davut Dede'm otuz iki yaşındayken geride otuz iki yaşında dul bir eşle üç, dokuz ve on bir yaşlarında üç çocuğunu yetim bırakarak bu dünyadan göçüp gitmiş...

Babamın babası Mehmet Çavuş, Mersin merkeze bağlı Değirmençay Köyü'nden yörük kökenli bir Türkmen'di. Beş yıl askerlik yapmış, Sakarya ve Aydın civarında kurtuluş mücadelesine katılmış, ailesinin yıllarca haber alamadığı,

sonra birden ortaya çıkan bir İstiklal Savaşı gazisi... Ayağında çarık, tüfeğinde süngü, her yerin cesetlerle kaplı olduğu bir savaş alanında canlandırırım dedemi hep gözlerimin önünde. Savaşın ortasında yere serilmiş bir Yunanlı askerin gıcır gıcır çizmelerini gözüne kestiriyor dedem. Çizmeyi öldü sandığı askerin ayağından çıkarırken adamcağız hafifçe kıpırdıyor. Hareket edince de dedem süngüyü saplıyor. Bu korku dolu sahne, çocuk zihnimde, okuduğum Kemalettin Tuğcu öyküleriyle birleşir, sık sık rüyalarım girerdi.

Kıbrıs'la Türkiye arasındaki gerginliğin tırmanışta olduğu 1960'lar boyunca, uzaktan dağlarını, yüksek yerlerden ışıklarını görebildiğimiz bu ada ülkesinde olan bitenle uzaktan da olsa temas hâlindeydik. Kıbrıs çıkarması esnasında, o dönem köylerin hiçbirinde elektrik olmamasına rağmen geceleri karartma yapıldı. Akşamları evlerde aydınlatmayı sağlamak için gaz lambaları, fenerler ve lüksler kullanılırdı. Yine de "Rumlar ışıkları görüp de köyümüzü bombalamasın," diye pencerelerimizi renkli kitap kaplama kâğıtlarıyla kaplardık.

Malaklar Köyü, denizden yüz metre kadar yüksekte, dağların başladığı yerde... Henüz denizi yakından bile görmemişiz, ayağımızı denize sokmamışız. Yüksekten bakınca akvaryumdaki su gibi görüyorum denizi. Ha taşıtı, ha taşacak gibi geliyor bana. Tsunami gibi taşıp yavaş yavaş bize doğru gelecek. Bütün Anamur ovası, köyler su altında kalacak! Sular kabarıp bizim köye kadar gelecek!

Çocukluk rüyalarımda Rumlarla da çok uğraştım denizle de! Yunan askerleri denizden gelir... Biz yaylalara kaçarız, onlar kovalar... Onlar kovalar biz kaçarız! Su yükselir, bulanık girdaplar oluşur, kendimi dağlara atarım... Üstüne Kemalettin Tuğcu öyküleri, Mehmet Dede'min İstiklal Savaşı anıları, güncel Kıbrıs gerginliği derken allak bullak geçiyordu uykularım.

BABAM: KÖYÜN ÖĞRETMENİ, DOKTORU, ZİRAATÇISI

Üçü kız, üçü erkek altı çocuktan biri olarak dünyaya gelmiş babam. “Okuyup adam olacak” denen çocukları ilkokuldan toplayıp Köy Enstitüleri’ne yolladıkları yıllar... 1950 yılında Adana Osmaniye, Düziçi Köy Enstitüsü’nden öğretmen çıkan babamı, Anamur’un Bahçekoyağı Köyü’ne tayin ediyorlar. Henüz on yedisinde öğretmenliğe başlıyor, reşit olmadığı için ilk maaşını bile güçlükle alabiliyor. O dönem Ferizler Köyü ve civarına sık sık ziyaretlerde bulunuyor, sağlık memuru bir arkadaşını görmek üzere. Yaşadığı dağ köyünden çıkıp kasabaya yakın olan köye yerleşmek istiyor; belki de şehirli yaşam özlemi var içinde...

Annemi bu ziyaretler esnasında uzaktan görüp âşık oluyor babam. “Dünyalar güzeli” diye tarif edilen genç annem daha on altısında... Babam, doğrudan anneannemin kapısını çalıyor. Anneannem içeri bile almıyor. Babam kararlı; bekliyor, ısrar ediyor. Ve muradına eriyor. Evleniyorlar; annem, babamın görev yaptığı Bahçekoyağı Köyü’ne gelin gidiyor. Başarılı bir genç öğretmen olan babam, dört sene sonra kasabaya daha yakın yerdeki Malaklar Köyü’ne tayin oluyor. Ailemizin ilk çocuğu Davut Ağabey’im, evliliklerinin beşinci senesinde dünyaya geliyor.

Babam, köylülerin ona seslendiği adıyla “Sabri Hoca”, köyün önce öğretmeni; sonra doktoru, veterineri, ziraat mühendisi, her şeyden önce de sözü dinlenen kişisiydi. Bir dediği iki edilmez, başı sıkışan ilk ona gelirdi. Hayvanının hastalığı mı var, köylü ona gelir; ektiği sebze, diktiği meyve ağacı hasta mı olmuş, köylü yine ona gelir. Ağaçlara aşı mı yapılacak, Sabri Hoca’dan yardım istenir... Bizim de doktorumuzdu elbette. Köyde doktor yok, kasabadaki doktora ulaşmak da çok zor.

Hastalandığımızda, babam kasabadaki doktora gidip şikâyetlerimizi, kendi gözlemleri eşliğinde anlatırdı. Doktorun verdiği ilaçları bize içirir, iğnelerimizi kendi yapardı. Metal pistonlu cam enjektörlerini gaz ocağında kaynatır, iğneyi basardı popomuza. Zaten birimiz hasta oldu mu sırayla hepimiz hastalanırdık. Üç kardeş aynı anda kabakulak, kızıl, kızamık ve dizanteri olduğumuzu hatırlarım. Bu tedavi yöntemi köylüler için de geçerliydi... Evin içinde musluk yok. Bugün bildiğimiz anlamda hijyen hak getire! Bulaşık, çamaşır, el yüz yıkama, banyo... Hepsini taşıma suyla hallediyoruz.

Otoriter, karizmatik, disiplinli bir öğretmendi “Sabri Hoca”. Çok güzel konuşurdu, diksiyonu çok iyiydi. Ağzından küfür duymamışımdır. Elinin altında peş peşe dünyaya gelmiş beş erkek çocuk; çocukluk dönemleri ayrı haşarı, ergenlik dönemleri ayrı... Bizi boş bırakmaz, sürekli görev verirdi. Sebze çapalamaktan sulama yapmaya, yaşımıza ve boyumuza göre sorumluluklarımız vardı. Hiçbir şey yaptıramazsa etraftaki taşları toplatır, kendi tabiriyle “mıntıka temizliği” yaptırırdı.

Babam aynı zamanda okulda da öğretmenimdi haliyle... Beş sınıfın tek öğretmeni idi. Her sınıfa, aynı ders saati içinde farklı şeyler yaptırırdı. Hep çalışkan bir çocuktum ama hıslazlık potansiyelim de yüksekti. Sınıftaki yerim arkalardaydı. Ders esnasında dikkatim dağıldığında aniden kafamda bir tebeşir gördüğüm çok oldu; babamın gözünden kaçmazdı! Benden bir yıl önce ilkokuldan mezun olan Davut Ağabey'im parasız yatılı sınavını kazanıp Antalya Aksu İlköğretmen Okulu'nda okumaya başladığında, babam geride kalan bize, “Evlatlarım, benim tarlam, bağım, bahçem yok. Çalışmayan, okumayan, okuyan kardeşlerinin odununu kırar!” derdi. O yıllarda odun kırıcılığı para ediyordu demek ki!

KÖYÜMÜZ MANŞETLERDE: ANAMUR OLAYLARI

Kasaba, köyümüze yedi kilometrelik bir toprak yolla bağlıydı. Kasabaya ulaşmanın en lüks yolu traktör, biraz paran varsa bir motosikletlinin arkası... Zengin sayılacak hâldeysen askeri ciplerden bozma tenteli cipler de bir seçenektir. Babam akşamüzeri okuldan çıkar, o yedi kilometre toprak yolu yürüyerek yürüyerek kasabaya ulaşır, önce TÖS sonra TÖB-DER olan öğretmen derneklerinde meslektaşlarıyla vakit geçirirdi. Annem de eteğine dolanan beş çocukla cebelleşir dururdu...

Babam ılımlı bir sosyal demoklattı. Gördüğüm kadarıyla politikanın içinde aktif olmadı hiçbir zaman. Buna rağmen, askerliğini yedek subay olarak yapmak üzere Malaklar Köyü'nden ayrıldığı, bizim de lojmanı boşaltıp annemle birlikte anneannemin yanına taşındığımız dönemin ardından, tayini çok daha ücra bir köy olan Çukurabanoz'a çıkmıştı. Dönemin yerel siyasilere, babamın demokrat görüşünden pek hoşnut değildi haliyle... Ya da kim bilir, belki de 1960 ihtilali sonrası babamdan bekledikleri davranışları göremediler. Askerlik öncesi görev yaptığı köyünde son derece sevilen, sayılan Sabri Hoca askerlik dönüşü, ancak katırlarla ulaşılabilen, Toroslar'ın ortasında, kelimenin tam anlamıyla çukurda bulunan bu köye tayin edilmişti.

Bizimkiler eşyalarını Abanoz Yaylası'na kadar pikapla götürüp yol bittikten sonra katırlarla devam etmek üzere ormancılarla anlaşıyor. Ancak bölgedeki yerel siyasi otorite, köylüleri bir şekilde korkutup katırların eşya taşımalarını dahi engelliyor... Bunu duyan Çukurabanoz köylüleri gece saatinde yanan çıralarıyla, yürüyerek yardıma geliyor. Eşyaları ve üç çocuğu sırtlayıp gecenin karanlığında patika yoldan yürüyerek köydeki okul lojmanına kadar taşıyorlar.

Çukurabanoz'da geçirdiğimiz üç senenin ardından Malaklar köylülerinin "Öğretmenimizi isteriz" baskısı sonuç vermişti. 1963 senesinde, doğduğum Malaklar'a döndük ailecek.

1966 senesinin 13 Kasım'ında komşu köy Kaşdışlen'in öğretmenleri Atatürk'ü Anma Haftası düzenlemek istiyor, komşu okullara da haber veriliyor. Okul müdürü babam ve birkaç öğretmenin yanında ağabeyim ve kardeşimle birlikte biz üç çocuk da gittik törene. Ama ev sahibi ilkokulun müdiresi okula gelmeyince tören yapılamadı, eve döndük. O akşam okulda tören yapılamamış ama kalanlar kendi aralarında şiirler okuyup konuşmalar yapmışlar. Konuşmaların ve okunan şiirlerin Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'yla ilgili olmasına rağmen şiirlerin dönemin iktidarının hoşlanmadığı şairlere ait olması sebebiyle "komünizm propagandası" saçmalığı bahane gösterilerek müfettişler görevlendirilip öğretmenler hakkında soruşturma açıldı. Babamı soruşturmak için okula gelen müfettişin ders planlarına kadar incelediğini hatırlıyorum. Neticede altı öğretmen görevden alındı.

Babam zaten politik manada sivri bir adam değildi. O ve arkadaşlarına bu süreçte işten el çektirildi. Göreve ilk dönenlerden biri babam olmuştu ama 8-10 ay sürünen de oldu aralarında... Maaşını alamadı, sicili lekелendi... Veya belki de sicili şereflendi! Ama sırf bundan dolayı sabıkalı oldu. Öyle ki sonradan, Polis Koleji'nin sınavını birincilikle kazanan küçük kardeşim Zafer, babamın siciline işlenen bu olaydan ötürü koleje alınmayacaktı.

Bizim küçük komşu köyde yaşanan bu tuhaf olay, dönemin gazetelerinde günlerce sayfa sayfa yayımlanacak, Türkiye siyasi tarihine "Anamur Olayları" olarak geçecekti...

"AĞACIMIN DALI KIRILACAĞINA, ÇOCUĞUMUN KOLU KIRILSIN!"

Sırtını dağa yaslamış köyümüzün temel geçim kaynağı hayvancılık ve tarımdı. Herkesin zahiresi, ancak kendi

ihtiyacını karşılayacak kadar... Buğday, arpa, yerfıstığı ekiliyor. Küçük ve büyükbaş hayvanları olanlar yaz başlama-
dan yaylaya göçer, hayvanlardan elde ettikleri süt, peynir
gibi ürünleri satarlardı. Bazı ailelerin bu göçlerde kullanmak
üzere develeri olurdu. *Dorum* denen deve yavruları sersem
sepelek hareketleriyle çok sevimlilerdi. Köydeki çocuk hâli-
mizin aynası gibiydi *dorumların* hareketleri...

Evimiz, okulun bitişiğindeki lojmandı. Okulun önün-
de, etrafı alçak bir taş yığma duvarla çevrili kıraç, ağaçsız,
küçük bir arazi vardı... Babam o kıraç araziye elleriyle can
verdi; okalıptüs, dut, İtalyan eriği, şeftali ağaçları ve asma
dikti. Ağaçlarını elleriyle aşıldı. Her meyvenin mevsiminde
olabildiği ve yenebildiği yılları yaşıyorduk. Çocukluk çağı-
mızda ihtiyacımız olan her şeyi, babamın rehberliğinde hep
beraber yetiştirirdik o bahçede. Domates, biber, patlıcan,
patates, lahana, bamya, sarmısak, soğan, turp, fasulye, be-
zelye, salatalık, kabak, kavun, karpuz... Tüm bu mahsulün
üretim aşamasında, her kardeşin yaş grubuna göre görevleri
olurdu: *Havardaki* (bostan) sebzelerin tohumdan ekimi, fi-
denin şaşırtılması, dikilmesi, gübrenmesi, sulanması, çapa-
lanması, ürünün toplanması, ertesi sene için tohumluk bıra-
kılması, tohumluktan tohum ayırmak...

Yaz aylarında Akdeniz Bölgesi'nin kavurucu sıcakını
yaşardık. Bahçeyi düzenli sulamak için akarsu da yoktu...
Sulama için köyün yukarısında, küçük bir doğal kaynaktan
akan suyla dolan havuza muhtaçtık. Önce havuz dolacak,
sonra Civan havuzun suyunu salıverecek, o suyla da bahçe
sulanacak... Civan havuz başında yatar, havuz dolduğunda
sırayla evlere haber verirdi. Havuzun suyu ne kadarına ye-
terse bahçenin de o kadarı sulanırdı.

Bu zorlu sulama nöbetini üstlenme işi bizdeydi; o sıralar
altı-yedi yaşlarımızdaydık. Kardeşlerimle Civan'dan haber

beklerdik. Kimbilir sıra bize ne zaman gelecek! Ama babam bilirdi, bizim sıra gece iki civarında gelecek... Babam, sulama nöbetleri için bizi uyandırırken pek şefkatli davranmazdı. İşaret ve orta parmaklarını birleştirir, sertçe dürterdi: “Kalkın, kalkın!” Bu şekilde uyandırılınca fırlıyorsunuz yataktan tabii! Naz yapacak hâlin de yok, naz çekecek adam da yok...

**

Dut ağaçlarının meyve verdiği dönem, boyumuz yetişmediği için ağacın dalını ucundan çeker, dutları almaya çalışırdık kardeşlerimle. Kırılan dallar olurdu, çok kızardı babam. Hastasının kırık kolunu atele, alçıya alan ortopedi uzmanı titizliğiyle, kırdığımız dalı çaputla sarardı. Bir seferinde, köylülerden biri ne yaptığını sordu. “Çocuklar dalı kırmış, tutsun diye sarıyorum. Ağaç çok önemlidir. Ağacımın dalı kırılacağına, çocuğumun kolu kırılsın,” diye yanıtladı babam. İstemsizce kolumu tutup ağacın dalına dikmiştim gözlerimi. Kendimi ve kardeşlerimi değersiz hissettiğim bir andı...

İlerleyen yıllarda, yatılı okul dönemimde anne-babamla sadece mektuplar aracılığıyla haberleşebiliyorduk. “Sevgili anneciğim, sevgili babacığim”la başlayan klasik mektuplar... Durum bildirme, ihtiyaca yönelik sıralanan cümleler ve finalde ben ellerinden, onlar gözlerimden öper... “Babacığim, anneciğim, sizleri çok seviyorum” ya da “Evladım, seni çok seviyorum” gibi sıcak ifadeler içermeyen mektuplar... Ama babamın, “Burnumda tütüyorsunuz. Sizleri hatırladıkça burnumun direği sızlıyor” benzeri cümleler yazdığını da anımsarım.

O yıllardaki mesafeli sevgi ilişkisi bana hep şu ikilemi yaşatmıştır: Cemal Süreya demiş ya “Öperken kokusunu içine çektiysen, özlerken burnunun direği sızlar,” diye; babamın bize, bu satırlara eşlik edecek bir sevgi gösterisinde

bulunduğunu hiç hatırlamıyorum. Kokum içe çekilecek kadar derin sevildiğimi, koklandığımı hatırlamıyordum, öyleyse babamın burun direği niye sızlıyordu?

Çocuklarıyla kurduğu ilişkiden ötürü babamı suçlamıyorum tabii ki. O da babasından ne gördüyse, ne biriktirebilmişse bize onu yaşıatıyordu. Aklımda ne yatılı okula gitmek üzere evden ayrılırken ne de aylar sonra döndüğümde, şöyle kendine çekerek, koklayarak, bana candan sarıldığı sahneler yok. El uzatma, el öpme, “Hoş geldin, karneyi göreyim...” Tatil bitiminde de öpülesi yüz ve gözle, öpülmüş elleri geride bırakarak kuru bir vedalaşma eşliğinde evden yeniden ayrılış...

Üniversite yıllarında, çoğunlukla da akraba cenazeleri vesilesiyle kardeşler bir araya geldiğinde, baba evinde toplanırdık. Yemeklerimize rakı da eşlik ederdi. Babamın tabiriyle rakı içmek, “bir deneyelim bakalım”dı. Bir gün yine tüm kardeşlerin beraber olduğu yemekte, bir “deneme” esnasında bize kendini sordu babam: “Günler gelip geçiyor... Bugüne dek yaşadıklarınızdan, babanızla ilişkinizden, daha doğrusu babanızdan, benden memnun musunuz?”

Benim küçüğüm, askeri mühendis kardeşim Zafer yanıtladı ilkin; “Baba ya, her şey iyi hoş da sen bize hiç arkadaşlık etmedin. Mesafeli, otoriter, subay-er ilişkisi gibi bir ilişkimiz oldu.” Babam hafif bir tebessümle, ağır ağır konuştuğu, anlaşılır öz Türkçesiyle girdi söze: “Ben arkadaşlık yapmadım sizlerle, doğru. Doğrunun böyle olduğunu düşündüğüm için yapmadım. Siz çocuklarınıza arkadaşlık edin, bakın bakalım fark olacak mı?”

Babam ve annem yokluk koşullarında, 60’ların olanakları kısıtlı köy ortamında çok çalışarak, bizi de çok çalıştırarak altı çocuk yetiştiren iki köylü insan. Malaklar Köyü’ndeki küçücük evimizden üç doktor, iki mühendis, bir

veteriner hekim çıktı. Bense bu satırları yazdığım esnada on iki yaşında bir erkek çocuk babasıyım. Ve şu sorunun yanıtını hâlâ tam olarak bulabilmiş değilim: Anne-baba, çocuklarının başarısı ve mutluluğu için onlarla arkadaş mı olmalı, yoksa sadece anne-baba olarak mı kalmalı? Sanırım doğrusu anne-baba kalmak...

BENZERSİZ OYUNCAKLAR: TEL ARABACIK, LÖPPÜK, CINGIRTLAK

Köy yaşamında tüm çocuklar iç içeydik. Hazır, satın alınıp kucağımıza bırakılmış oyuncaklarımız çok nadiren oldu. Öte yandan sayısız oyunumuz, köydeki malzemelerle, kendi hayal gücümüzle, el becerimizle ürettiğimiz kendi oyuncaklarımız vardı... Aklınıza gelecek-gelmeyecek onlarca malzeme, bizim oyuncak üretimimizin hammaddeleri idi: Telefon telleri, volkanik taş parçaları, penisilin şişelerinin kapakları, kumaş parçaları, ağaç kabukları, dalları, kökleri, bitkiler, bulabilirsek otomobil lastiklerinden kesilmiş çemberler, çaputlar, çiviler... 1960'lı yıllarda, Türkiye'nin uzak bir köşesinde, kendi hâlinde bir köyde çocuk olmak biraz da bu demekti: Çocukluğunu yaşamak için yaratıcı olmak! Hatırimdan çıkmayan oyuncaklarımızdan birkaçını gözünüzün önünde canlandırmaya çalışın:

TEL ARABACIK: Birilerinin kesip getirdiği telefon ve telgraf tellerini takas usulüyle alır, şasesi, şaftı, dingili, kasası, direksiyonu olan araçlar yapardık. Yaptığımız araçların sınıfı, elimizde yeterli malzeme olup olmamasına göre değişirdi. Yürürken rahatlıkla kullanılabilecek şekilde tek parça telden imal edilen direksiyon kolu ve simidi, bazen tek dingilli iki tekerleğe bazen de birkaç kasayı birlikte taşıyan çok dingili bir TIR'a hükmederdi. Telden yapılmış direksiyon

simidiyle ön tekerleri sağa sola yönlendirmenin ve toprak zeminde tozu dumana katarak şingır mıngır dönen tekerleri izlemenin hazzını, bugünün çocuklarına anlatabilmek imkânsızdır!

KÜFÜK TAŞ ARABACIK: Toprak altından ilk çıktığında yumuşak olan, yontulabilir volkanik kayalara küfük taş denirdi. Küfük taşlara şekil vererek araba, karoserli kamyonlar, pikaplar yapardık. Penisilin şişesi kapaklarındaki lastiklerden yaptığımız tekerlekleri bu arabalara takardık. Güzel araçlardı! Şoför mahallinin içini oyup cam pencere yapmak, koltuğunu, çamurlukları, aksını, tekerlekleri yapmak yetenek ve sabır işiydi. Karamuk gibi renkli yabani meyveleri kullanıp aracın karoserini ve şoför mahallini boyardık. Taşı göğüs kafesimize yaslayıp bıçakla kazıyarak şekillendirirdik. Bu işlem sırasında üstümüz başımız kirlenir, gömleklerimizin ön kısmı deforme olurdu. Küfük taş arabacığı üretimi yüzünden çok fırça yemişliğim vardır.

EKKİDEN GEMİCİK: Çam ağaçlarının gövdesinde kiremit renginde, kalın, bıçakla şekil verilmeye uygun *ekki* denen kabuklar olur. *Ekkiler* ya kendiliğinden ağacın gövdesinden ayrılır ya da biz elimizle koparırdık. Bu kabukları önce blok halinde keserek, sonra da ince bıçaklarla yontarak, gerçeğini hiç görmediğimiz, ancak kitaplardan bildiğimiz gemiler yapardık. Anamur'da bugün de kullanılan "cik", "cık" ekleri küçüklüğü değil sevimliliği, bahsedilen kişiye ya da eşyaya verilen değeri ifade etmek için kullanılır. Biz de gemilerimizin hepsine, büyük de küçük de olsalar "gemicik" derdik. Baş kısmına ip bağladığımız gemiciklerimizi su birikintilerinde sefere çıkarırdık!

LÖPPÜK: Bahar geldi mi zakkum (ağı) bitkisinin gövdesi de oyuncak üretmemize fırsat verirdi. Kamış gibi düzgün bir zakkumun dalını alttan üstten düzgünce, çubuk şeklinde

keserdik. Çubuğun bir ucunda tutamak payı bırakarak sadece kabuğunu incecik daire şeklinde kesip, alttan üstten ters yönde hafif hafif çevirerek kabuğu boru hâlinde, gövdeyi de sopa şeklinde çıkarırdık. İçindeki sert kısmının ucunu da taşa sürterek mantar şekline getirirdik ki piston vazifesi görsün. Bir nevi bisiklet lastiği pompası olurdu görüntüsü... Ucunu da küçük küçük keserek mantar hâline getirip mermiler yapardık. Havalı tabanca gibi, hava basıncıyla “löp” diye ses çıkararak mermileri uzağa fırlatırdık. Bazen de içine su doldurup su tabancasına dönüştürürdük löppükleri...

ÇAPUTTAN TOP: Plastik topumuz yoktu. Çaputları, kumaş parçalarını sarıp sarmalar, olabildiğince yuvarlar, kendimize top yapardık.

ÇİVİ ÇAKMACA: Bölgeye özgü geleneksel bir oyun ve aynı zamanda spordu. Çimenlik, nemli toprakta oynanırdı. Çiviler odundan, ağaç dalından kendi boyumuzun yaklaşık yarısı kadar kesilerek yapılırdı. Dalın ya da odunun ucu iyice sivriltilir, elin kavrayacağı yer budaklardan temizlenir, tutup uzaktan sallandığında elden kolaylıkla kayıp toprağa sağlam şekilde saplanabilecek hâle getirilirdi. Oyunun esası şöyle: Eldeki çiviye olabildiğince sert, kuvvetli bir şekilde zemine çakmak; bunu yaparken yere daha önceden çakılmış çivilere çarptırmak ve mümkünse olabildiğince fazla sayıda çivinin ucunu topraktan çıkararak onlara sahip olmak... Oyunda fiziki güç kadar çivinin tasarımı da önemli. Ağırlığı yeterli olan ergonomik bir çivi, sahibine çok şey kazandırır. Sahibi ise onu kaybetmemek için olabildiğince risksiz oynamak ister. Bazı efsane çiviler olurdu ki onlara isim de verilirdi. Benim, adını atası sarıçamdan alan, unutamadığım “Sarı Çıyan” adında bir çivim vardı. Bir dönem birlikte çok büyük işler yapmışızdır!

CINGIRTLAK: Toprak zemine yaklaşık bir metre boyunda bir ağaç kütüğü çakılır, kütüğün açıkta kalan ucu

sivrtilir. Uzunca bir sıırın tam ortasındaki denge noktasında bir yuva açılır ve iyice oyulur. Bu yuva, kütüğün sivri yerine geçirilir ve biraz yağlanır. İyi ses çıkarsın diye de yuvaya kömür tozu sürölür. Her iki tarafa bir ya da daha fazla çocuk oturur, çocuklar ayaklarını yere vura vura dönerken sürtünmeden dolayı “cıgır cıgır” diye ses çıkar. Ayağını öyle bir aç ile yere vurursun ki bu hem seni aşağı yukarı hareket ettirir hem de çember şeklinde hafiften dönmeni sağlar. Toros yaylalarında, ormanın hemen eteğinde kurulmuş cıgırtlakların “ağlama” olarak adlandırılan seslerini dinlemek ayrı bir zevkti.

Bugünlerde aileler, çocuklarını doğayla ve doğal olanla buluşturmak için akla karayı seçiyor. Ben ve kardeşlerim, Malaklar’da yokluktan gelen yaratıcı güçle ve doğanın imkânlarını kullanarak büyüdük. İple birbirine bağladığımız su kabaklarının yardımıyla, kendi kendimize yüzmeyi öğrendik. O zaman farkında değildik belki ama, şanslı çocuklarımız!

DRAGON ÇAYI’NDA ÇOCUK BALIKÇILAR

Yazın kendi hâlimize kaldığımız zaman, annemin diktiği kara donları geçirirdik bacaklarımıza. Sabah saatlerinde çıkardık evden, üstümüz çıplak hâlde dere tepe *tevgendelik* (tembellik) ederdik. Dut ağaçlarına tırmanıp dut toplar ya da ağaçtan dut silkeleyip, meyveleri topraktan alıp şöyle bir üfleyerek yerdik. Duta doyduk mu? Haydi, şimdi şirinlik yapıp ikna edeceğimiz başka bir komşunun kayısıasına, eriğine...

Karnımız dalından meyvelerle tıka basa doldu mu, istikamet Araplar Deresi! Dere kenarındaki ağaç köklerinin altına elimizi sokup çıplak elle balık yakalardık. Balık avlamak için daha Zihni Sinir fikirlerimiz de vardı. Sütleğen otunu

ezip suyun durgun yerine bırakınca balıklar oksijensiz kalır, bayılıp ters dönerdi. Ya da sönmemiş kireci boş bir şişeye biraz suyla birlikte doldurur, ağzını mantarla sıkıca kapattığımız şişeyi balıkların yoğun olduğunu düşündüğümüz ağaç köklerinin altına atıp sudan çıkardık. Su ve sönmemiş kireç tepkimeye girince şişe basınçtan patlar, balıklar şoktan ters dönerdi. Suyu girip balıkları toplarken ayaklarımızın cam kırıklarından kesildiği de olurdu. Kimi zaman da toplu iğnenin ucunu eğip olta iğnesi yapardık. İğneyi bir misinaya ya da naylon ipe bağlayıp ucuna yem olarak solucan takarak çok balık avlamışlığımız vardır.

Yılan balıklarının yolculukları uzundur... Anne ve babalarının binlerce kilometre yol kat ederek ulaştıkları Meksika Körfezi'nde bıraktıkları yumurtalardan çıkan yeni nesil balıklar, akıntılar yardımıyla yine anne ve babalarının geldiği Akdeniz'e dökülen nehirlerle ve bağlantılı göllere ulaşır. Belli dönemlerde Anamur Dragon Çayı'nda yoğun bulunurlar. Bizim memlekette büyüüp üreme dönemine geçince de tersine göçleri başlar. Yılan balıklarını oltayla avlamaya çalışır-dık ama çeneleri çok güçlü olduğundan çoğu kez oltamızı, misinamızı kesip götürürlerdi.

Öğle saatlerinde, suların sığ olduğu yerlerde, hızla akan suyun dalgacıklarının ve gün ışığının oluşturduğu kargaşa içinde, taşların arasındaki yavru yılan balıklarını bulup, yemek çatalını amaca uygun kullanıp hızlıca enselerine batırarak balıkları avlıyorduk. Yılan balığı derisi kaygan, pulsuz, eline alması, avucunda tutması zor, eti lezzetli, kılçıksız bir balıktır. Çatalla yakaladıktan sonra sayvan bir taşın üzerinde kafasını gövdeden ayırıp, derisini tulum şeklinde çıkararak hemen orada pişirip yerdik. Derisini de ziyan etmez, başka oyunlarımızda kullanırdık.

İnsan çocukken hakikaten çok acımasız oluyor... O küçük kuşları sapanla avlayıp, boynunu çekerek koparıp, tüylerini yolup, yaktığımız ateşte oracıkta pişirip yemenin ne gibi bir amacı vardı acaba... Parmak kadar bir et ya çıkar ya çıkmaz. Sanıyorum arkadaşlar arasında kendimizi ispatlama, “Ben bunu yapabiliyorum,” deme duygusunu tatmin ediyorduk.

Köyde hayat iç içe aktığından, pek çok hayvan türünü tanıma ve onlarla oynama şansım oldu. Keçinin, koyunun, ineğin, kedinin yavrulama sahnesine ve sonrasında anne-yavru ilişkilerine yakından tanık olmuşumdur. Çocukluğumda oyun arkadaşlarımdan bir kısmı bu sevimli yavrulardı. Bir dönem kardeşler olarak her birimizin bir kedisi vardı, gece kucığımızda kediyle uyurduk. Yumurtlamak üzere olan tavuğu yürüyüşünden anlayıp, takip ederek yumurtanın tavuktan çıkışını izleyip çıkar çıkmaz da o ılık yumurtayı pişirip yemişliğim ya da yumurtadan civcivin çıkışını görmüşlüğüm vardır. Hayvanlar yavrularını doğurmadan önceki oluşum kısmına, bazen içgüdüsel bazen de kontrollü çiftleşmelerine tanık olmuşumdur. Yani biz, yeni doğan çocuğu her sene köyümüze gelip yuva yapan leyleklerin getirmediğini o yaşlarda öğrenmiştik!

KÖYÜN EĞLENCESİ DÜĞÜNLER

Çocukken en büyük eğlencemiz üç gün üç gece süren düğünler ve bayramlardı... Gırnataclar düğün boyu, gece gündüz çalardı. “Oğlan evi”nde akşamları cümbüş yapılır, bolca rakı tüketilirdi. İlerleyen saatlerde odanın içinden havaya silah atanlar da olurdu. Neyse ki damlar toprak, tavalar ahşaptı! Görkemli düğün yemeklerinin curcunasıysa sabahın erken saatlerinde başlardı. Tekeler kesilir, açık arazide ateş yakılırdı. Her mevlidin, düğünün değişmez meşhur

aşçısı Ebecik Aba, sıra sıra kaynayan kalaylı bakır kazanlarda keşkek, kuru fasulye, gölevez pişirirdi... Kazanların etrafında iştahlı turlar atar, “Pişti!” seslenişini duyduğumuz an bir tabak keşkek ve üzerine bol salçalı bir parça et istihkakımızı alırdık! Et çok sık tüketebildiğimiz, kolay ulaşılabilen bir gıda değildi. Ebecik Aba’nın keşkeğinin tadı bugün hâlâ damağımdadır.

At süslenir, gelin ata bindirilir, gırnatacılar eşliğinde yol biraz da uzatılarak çiftin yeni evine geçilirdi. Köy meydanında durulur, oyun havaları çalınır, oynanır, silahlar atılırdı... Biz çocuklar da boş kovanları toplar, kurşun kalemimizin arkasına takardık. Tabancalardan sonra meydanda dinamit de patlatılırdı. Dinamitin fitilinin boyunu öyle bir ayarlayacaksın ki, yere düşmeden havada patlayacak. Fitilin boyu birazcık daha uzun olsa havada değil yerde patlar, biraz kısa tutulsa fırlatıcısının elinde patlar... Köyde dinamit, balık avlamada da kullanıldığından etrafımızda bileğini dinamite kaptıran da olurdu. Çolak Eminler, Çolak Aliler az değildi.

Bayramın geliyise, birkaç gün önce köye gelen “bayramlık çerçi”den belli olurdu biz çocuklara. Çerçi mühimdi; bayramın nişanesi orlon, hazır kazaklarımızı ondan temin ederdik. Yepyeni bayramlıklarımız, lastik ayakkabılarımız başucumuzda yatar, bayram sabahı giyip, kapı kapı dolaşıp el öper, şeker toplardık.

Köydeki hemen her erkek çocuğun pipisi, sünnet için Abdal Veli’nin elinden geçmiştir. Abanoz Yaylası’nda olduğumuz bir yaz, beş-altı yaşlarındayım, sünnetçi bu kez benim için çağırılmıştı. Gırnatacı ekibi yani davul, keman ve klarnet eşliğinde... Abdal Veli’nin “sterilizasyon” yöntemi, usturaya bildiğimiz mor ispirtoyu dökmekten ibaretti! “Anestezi”nin zaten adı bile yok ortada... Kirvemin kucağında, iki bacağımdan yakalanmış hâlde sünnet edilmeye hazırım... Abdal

Veli'nin usturayı atmasıyla ağlamaya başlayacakken ağzı-
ma lokum sokuyor biri. Lokum anestezi işlevi görüyor olsa
gerek! Altıma kaçırdığımı anımsıyorum. Uzun bir entarinin
altında, üstüne yara tozu ekilmiş, günlerce sızan kabuklu
bir yara ve pipime değmemesi için sol elimle entarimi çeke-
rek paytak paytak yürüyen ben... Kardeşlerimin de benim
de Hepatit B bağışık olmamızın sebeplerinden biri babamın
meşhur enjeksiyon iğneleriye bir diğeri de hepimizde benzer
olan bu sünnet hikâyesidir...

Yaz demek yaylaya göç, yayla da benim için tak tak hel-
va demekti. Sarı renkte, sert mi sert, ancak keserle kesilebi-
len bir helva türü. Ağızda zor eriyen, ağdalı bir yapısı var.
Yaylada canımın tak tak helva çektiği bir gün kendi başıma,
evden küçük bir *sitil* (bakır kap) kapıp kendimi bakkal Ali
Top Amca'nın karşısına attım. O zamanlar bilmiyordum
ama ilerleyen yıllarda Ali Amca'yla hayatım bambaşka bir
şehirde kesişecekti. Ali Amca'dan 5 kuruşluk helva istedim
o gün, "Babam verecek parasını sonra," diyerek.

Annem evde beni elimde parasını vermediğim helvayla
görünce yedirmedi bana tatlımı! Akşam babam çekti karşı-
sına beni, yanlışımlı anlattı: "O helvayı götüreceksin, bunu
aldığımdan babamın haberi yoktu deyip geri vereceksin."
Eh, itiraz mekanizması işlemiyor malum, gerisingeri verdim
helvayı, eve döndüm. Babam elimden tutup bakkala götür-
dü beni, "Ne istiyorsun? Şimdi söyle," diye... Aldık bu kez
helvayı. Ağzımda dolanan bir parça tak tak helva, içimde
çocuk mutluluğu, zihnimdeyse babamdan aldığım ders...

DEVLETİN MÜREKKEBİ!

Bizleri disiplin içinde yetiştiren babam evin ihtiyaçlarını
topluca alır, azı bilmezdi. Toz şeker mi lazım, bir çuval alırdı.

Toptan alıp ucuza getirmek isterdi belli ki... Reçel, tahin, pekmez hep tenekeyle gelirdi eve. Biz de etrafta kimse yokken bir limonu şeker çuvalının ortasına sıkar, elimizi çuvala daldırıp top şekline gelmiş bir avuç limonlu toz şekeri zevkle yerdik. Kendi kendimize sorbe türü bir tatlı yapmış olurduk!

Tavukları kasabadan kümesiyle alırdı babam. Birden eli-altmış tavuk dolardı bahçemize. Tavukları yemler, büyütür sonra da keser pişirirdik. Tavuk kesmeyi, tüylerini yolmayı da erken yaşta öğrendim. Kasabadan her gün gelen, babamın takip ettiği Cumhuriyet, Ulus, Akşam gazeteleri iki odalı, kutu gibi lojmanımıza yığılırdı. O yığındaki gazete kağıtlarını yakar, kestiğimiz tavukların derisinde kalan tüyleri ütmek için kullanırdık...

Evin sebze meyve ihtiyacını, okul bahçesine ektiğimiz ürünlerle karşılardık. On beş-yirmi tane asmamız vardı, bölgenin en erken meyve veren üzümlerindendi. Salkımları takip ederdik; yavaş yavaş büyür, sararmaya başlarlar... Olsun da yiyelim diye sabırsızca beklerken... Bir sabah kalktık ki o günlerce takip ettiğimiz, daha yeni olgunlaşmış salkımları babam bağ makasıyla kesiyor, sepetlere dolduruyor, çarşıya götürecektik... Biz üzümler olsun da yiyelim diye beklerken babam çarşıda sattığı üzümlerin parasıyla okulda kullanmak üzere yağlıboya, menteşe, kapı kulpu gibi demirbaş eşyaları almıştı. Çok kızardık babama içimizden, "Biz suluyoruz, büyütüyoruz ama yiyemiyoruz!" diye...

Babamın devlet malına karşı müthiş bir koruyuculuğu vardı. Bir keresinde, dolmakalemine mürekkep çekmek için eve gitmeye üşenen kardeşim, babamın okuldaki mürekkebinin kullanınca tokadı yemişti: "O devlet malı, nasıl ondan mürekkep çekersin!" Köylü, eve hediye olarak beş, on yumurta ya da dört nar gönderse, hemen çıkarıp zorla da olsa parasını verirdi babam...

Çok yoğun bir vatan sevgisiyle doluydu. Köy Enstitüsü ruhu diye bir şey varsa eğer, babam ömrü boyunca bu ruhu taşıdı. Hayatının son günlerinde, yoğun bakımda yatarken bile hafiften çanak tutulduğunda, “Ey Vatan gözyaşların dinsin, yetiştik çünkü biz,” diye Mülkiye Marşı’nı söyleyebilecek kadar idealist ve dürüst bir Anadolu insanıydı...

SİGARA MERAKI UĞRUNA İZMARİT PEŞİNDE

Yaz aylarında buğdayı, arpası olan komşuların harmanının düven^{*} ile sürülmesi gerekirdi. Düven üstünde olmaya can atardık. Tütün sarması için babamın defterlerinden çaktırmadan kopardığımız kâğıtları düven sahibine verir, karşılığında düvene binerdik. Sigaranın her ortamda içildiği, içenlerin garip karşılanmadığı dönemlerdi. Biz çocuklar da merak ediyorduk haliyle. Babam *Bafra* sigarası içiyordu. Teneffüslerde, okul bahçesinde ağaçları budarken, sebzeleri çapalarken, gazete okurken, çalışırken ağzında sürekli sigara olurdu. Babamın yakınlarımızda olup olmadığını sigara kokusundan anlardık.

Bitince boş paketi buruşturup atardı; bazen paketin dip köşesinde bir-iki sigara kalırdı. Paketi bitmeye yakın takip eder, atınca gizlice alır, içinde kalmışsa bir yere saklanır tütürürdük. Sağa sola atılmış izmaritleri de toplar, kâğıda sarıp tütürürdük. Sonradan kendi aramızda bazı izmaritlerin kod adı “kefal” olacaktı. Bir izmaritin kefal olabilmesi için, sigaranın sonuna kadar içilmemiş ve filtreli olması gerekiyordu... Meraktan bakkaldan *Birinci* sigarası aldığımı, bazılarını yırtıp içini incelediğimi, bazılarını da tütürdüğümü hatırlıyorum. Kurumuş asma yapraklarını tütün gibi sarıp

* Harmanda ekinlerin sapı ve tanelerini ayırmak için kullanılan, önüne koşulan hayvanlarla çekilen, alt yüzünde keskin çakmak taşları dikine çakılı bulunan, kızak biçiminde araç. (ed. n.)

tüttürdüğümüzü, Mersin'den gelen dedemin sigara paketlerinden (Üçüncü sigarası olsa gerek) yürüttüğümüz bir paketi de alıp güvenli bir bölgede hallettiğimizi de...

Sigarayla olan bu çocukluk mesaimden neredeyse yarım asır sonra, oğlum Onat yedi yaşındayken, bir gün gelip bir paket sigaranın kaç lira olduğunu sordu. Banu da ben de sigara içmiyoruz, neden sorduğuna anlam veremedim önce. "10 lira var mıdır? Bir sigara paketi alabilir miyiz bakkaldan?" dedi. Nedenini sorunca da merak ettiğini, içini açıp bakmak istediğini söyledi. Sanki oğlum, çocukluğumu tekrarlıyordu...

Birileri babama sigara tüttürdüğümüzü ispiyonlamış. Babam topladı bizi, "Madem siz içiyorsunuz, o zaman ben bırakıyorum," dedi, paketini attı ve ekledi: "Ama benim paramla içemezsiniz, kendi paranızı kazandığınız zaman içebilirsiniz." O yıllarda sigaranın zararı şimdiki gibi bilinmediğinden, ekonomik nedenlerle içilmemesi gerektiği düşünülüyordu...

YANI BAŞIMIZDA İNEKLER, MİDEMİZDE MARSHALL'IN SÜT TOZLARI

Evde sadece transistyorlu radyomuz vardı ki radyo çok değerli o zamanlar. Bir muhtarda bir de öğretmende olan, ileri seviyede teknolojik bir cihaz! Radyo, ajanslardan ajanslara açılırdı. Babam teknolojiye meraklıydı. Ayaklı dikiş makinemiz vardı. Annem bu makinede, babamın Sümerbank'tan aldığı patiska kumaşlarla bize don, gömlek, pantolon dikerdi. Annem komşuların bile kıyafetlerini dikerdi.

Singer bayisi kasabaya şarjörlü, kızaklı örgü makinesi getirince babam yüklü bir meblağa, taksitle bu makineden de satın almıştı. Annem ilkokul 4'ten terk; örgü işi için biraz hesap kitap bilmek lazım. İlmekleri artıracaksın, eksilteceksin, bunun reglan kolu falan var... Hesabını, kitabını yapıp

kazak örme işini annemle beraber halletmek bana düşmüştü. Bütün kardeşlerime, anneme, babama kaşkollar, kazaklar ördüm o emektar makineyle.

Köyde çamaşırlar, Araplar Deresi'nin kenarındaki, yığma taş duvarla çevrili *geysilik* (giysilik) denen çamaşırhanede, ahşap saplı *tokucak*larla döve döve yıkanır. Çamaşırdan sonra sıra bize gelirdi, annem hepimizi orada yıkar, paklar, temiz kıyafetlerimizi giydirirdi. En son da anneler yıkanır ve bu çamaşır gününün en beklenen ânı gelirdi: *Ekmek doğramacı* yeme saati! Yufka ekmeğin kuru kırıntı hâlinin süt ve şekerle karıştırılmasından oluşan, güllacın primitif hâli gibi bir tatlı...

Marshall yardımının köylere kadar ulaştığı dönemde Amerikan unu, süt tozu, krem peynir, katı yağ, Amerikan bezi gibi ürünlerle tanıştık. Okullarda öğle saatinde, o undan ekme yapıp zorunlu olarak öğrencilere yedirilirdi. Köyden dönüşümlü olarak gelen, basma elbiseli kadınlar okulun bahçesinde ateş yakıp bu undan sac ekmeği yapar, süt tozundan sıcak su ile süt hazırlayıp öğrencilere dağıtırlardı. O beyaz, lastik gibi, ısırması bile zor ekmeği nedense çok severdik. Kendi bölgemizde yetişen buğdaydan, mısırdan yapılan, su değirmeninde un hâline getirilmiş güzelim ekmeklereyse burun kıvırdık. Sarı, tuhaf kokulu, yağ gibi bir peynir sürülmüş bazlama ekme... Elimizde süt tozundan yapılmış bir bardak "yapay süt", yanı başımızda da otlayan koyunlar, inekler... Radyoda "Zeytinyağlı yiyemem aman, basma da fistan giyemem aman" türküsü...

"BÜYÜYÜNCE DOKTOR OLACAĞIM"

Kasabadaki elektrik, belediye tarafından, muhtemelen tasarruf sebebiyle gece on ikide kesilirdi. Babam bir gün bizi tiyatroya götüreceğini söyledi. Önce uzun uzun tiyatronun ne

olduğunu anlattı. Cevat Fehmi Başkut'un *Buzlar Çözülmeden* oyunu, TÖS'ün organizasyonuyla olsa gerek, kasabaya gelmiş. Babam, biz üç kardeşi alıp kasabaya, oyuna götürdü. Oyun gece on ikiye çeyrek kala bitti. Çok mutluyuz, ilk defa tiyatroya gitmişiz. Babam dönüş için kiralık cip arıyor, elektrik kesildi kesilecek; karanlık gecede koşturuyor, cip yok... Henüz ilkokul çağındayız... O gece, eve giden yedi kilometrelik tozlu yolu, yarı uykulu hâlde ayaklarımızı sürüye sürüye katettik...

Bir 19 Mayıs günü, kasabadaki bayram törenine gitmek istedik. Babam para verip, "Üçünüz gidin, töreni izleyin," dedi. O zamanki en büyük demir para, 2,5 lira. Yolda ağabeyim parayı cebinden düşürüyor. Yaz aylarında yol kenarına pudra gibi toz birikir; o tozların arasında ara ara, bulamadık paramızı. Arkadan babam geldi, anlattık... "Bakın, arayın, bulursanız gidersiniz, bulamazsınız eve dönersiniz," dedi. Ve yoluna devam etti. Bulamadık! Şu an takdir ettiğim, kısa ve öz, bizim eğitimimize yönelik, ders çıkarmamızı sağlayacak bu tür davranışları vardı babamın.

Okulun kapandığı dönemlerde, o sene mezun olacak öğrencilerin diploma fotoğrafını çekmek için köye fotoğrafçı çağrılırdı. Fotoğraf makinemiz olmadığından, o dönemden tüm fotoğraflarımız Foto Baki'nin imzasını taşır... Esmâ Bal ortaokula yeni başlamış, benden büyük bir kızdı. Önlükle kasabadaki ortaokula gidip gelir, evlerine giderken de bizim okulun duvarının kenarından geçerdi. İlkokul son sınıftayken Esmâ'ya platonik hisler besliyordum, onun bir fotoğrafını alıp cebime koymuşum. Yaklaştığı zaman o köşeye gider, Esmâ'yı yakından görmeye çalışırdım. Yokluğunda da uzun uzun fotoğrafına bakardım.

İlkokulu bitirme hediyesi olarak babam, bana *Singer* marka bir saat ve kundura almıştı. Kasabaya, Devlet Parasız Yatılı Lisesi Sınavı'na gidiyoruz, yürüye yürüye. Saat

kolumda... İlk defa kundura giyiyorum. Tozlu yolda yürürken gözümü ayakkabımın ucundan ayıramıyorum. Ayakkabım toz oldukça sinirleniyorum, bir yandan da babamı dinliyor, onun sorularına yanıt veriyorum. Kasabaya yaklaştık, sınav heyecanım iyice arttı. Performans anksiyetesi olmuştu. Karnım ağrıyor, bulantı başladı...

Hemen kasabadaki doktora götürdü babam beni. Hayatımda doktora ilk defa o gün gittim. İlk defa yakından bir doktor gördüm. Doktor beni muayene etti, kalçamdan iğne yaptı ve bir-iki ilaç verdi. Sınava gireceğimi öğrenince tebessümle, “Ne olacaksın?” diye sordu. Bende ses yok. Soruyu tekrarlayınca utanarak “Doktor olacağım,” demiştim. O gün, gelecekteki mesleğime dair ilk cümlemi kurmuştum.

İlkokuldan sonra kardeşler sırayla farklı yatılı okullara gitti; kimisi sömestr tatilinde ara ara gelebildi, kimisi hiç gelemedi. Zafer, ortaokuldan sonra Edirne Öğretmen Lisesi’ne gitmişti. Kış koşullarında şehirlerarası yollar kapalı, iki gün geliş, iki gün dönüş sürer... Bazı sömestr tatillerinde gelemediği oluyordu. Sanırım okulda kala kala üç, beş kişi kalıyordu... Anne-babasından uzak kalan, aileleriyle özlem gidere-meyen bu çocuklar, onları aylarca göremeyen anne-babaları, kardeşleri ne hissediyorlardı acaba?

HAYDİ, BU MAYDANOZLARI PAZARDA SAT!

Ticari hayattaki ilk deneyimimi Malaklar’da yaşadım... Çocukken, cumartesi günleri kardeşlerim ve babamla kasabadaki pazara gitmek, beni en mutlu eden aktivitelerdendi. Babam 1 lira harçlık verirdi. 25 kuruşa dondurma alırsın, 25 kuruşa *Pepsi*... Anamur’a küçük *Citroën* arabalarla ya da *kaplumbağa* Vosvos’larla bolca hippie turist gelirdi. Sahilde, ormanda çadırda kalır, *Pepsi* içerlerdi. Biz yerel gazozu

bilirdik ama turistlerin elinde gördüğümüz *Pepsi* enteresan gelirdi. Çarşı dönüşü birbirimize yediklerimizi, içtiklerimizi, gördüklerimizi anlata anlata köye yürürdük.

Yine böyle bir cumartesi sabahı, henüz yedi yaşındayım, pazara gitme sevinciyle uyandım. Bir baktım, babam erken kalkmış, okulun bahçesine ektiğimiz maydanozları kesip saplarını eşitliyor, demetler hâlinde bağlıyor. *Bu kadar maydanoz ne olacak acaba*, demiştim içimden. Babam demetleri bir sepete dizdi, “Seçim, bu maydanozları pazarda satacaksın,” dedi. Bütün sevincim uçtu, yerini korku ve endişe aldı. Ya pazarda maydanoz satmaya çalışırken arkadaşlarım, hele bir de kızlardan biri beni görürse! Oturdum pazara giden traktörün çamurluğuna, maydanoz sepeti de römorkta...

Pazar yerine varınca babam, “Bunları maydanoz, maydanoz diye bağırıp sat,” dedi. Bakıyorum sağa sola, köyden gelen arkadaşlar, tanıdıklar var mı diye... Çekine çekine, “Maydanoz...” diye bağırıyorum. Şener Şen’in meşhur Züğürt Ağa karakterinin beceriksizce domates satmaya çalışması gibi hâlim. Tekrar etrafı kesiyorum, tanıdık kimseyi görmeyince bir kere daha hafiften sesleniyorum: “Maydanozzzz...”

İkinci vakti pazar dağılmaya başladı. Benim maydanozlar olduğu gibi sepette duruyor, sıfır satış! Babam geldi. “Baba satamadım,” dedim. Düşünüyorum ki satamadım ve kurtuldum... Babam, “Oğlum, üzülme. Haftaya satarsın,” demez mi! Eve dönünce maydanoz demetlerini gazete kağıtlarının üzerine serip kışın kullanmak üzere kuruttu babam; “Haftaya yenilerinden demet yaparız, onları satarsın,” diyerek...

Ertesi hafta aynı seremoni... Annem de bir yandan tembihliyor, maydanozları satarsam ona güneşten korunması için şemsiye alacağım. Pazar yerine varana kadar düşündüm, anladım ki bu işten kaçış yok. Şu maydanozları bir an önce satıp bitireyim ki çarşı gezmesi için bana da zaman kalsın.

Bu sefer agresif bir satış yöntemi belirledim ve yaptığım işe sahip çıkıp, “Maydanozzz! Maydanozzz!” diye bağırarak iki saatte hepsini sattım. Kazandığım paramla *Pepsi*’mi alıp içtim, film afişlerinin önünde dondurmamı yerken hayallere daldım, gofret aldım. Bir tuhafiyeciden anneme krem rengi bir şemsiye satın aldım. Akşamüstü köye dönmek üzere traktörün yanında buluştuğumuzda babama, gururla hepsini sattığımı, kazandığım parayla neler yaptığımı anlattım. “İyi oğlum, aferin. Ne güzel işte,” demişti... Muhtemelen beni uzaktan gözlemişti zaten. Beni öyle pazarda bırakıp akşama kadar hiç takip etmemiş olabileceğini düşünmüyorum!

İlkokul dönemimizde, babamın kiraladığı tarlaya farklı tohumlardan cins cins karpuz ekerdik. Karpuz tohumlarının toprağa dikimi, tarlanın çapalanması, ayırıkotlarının ayıklanması ve kaplumbağaların kovalanması, karpuzlar olduğu zaman bahçenin güvenliğinin sağlanması gibi detaylara katkıda bulunurduk. Birbirine hastalık bulaştırmaları ve topraktan iyi beslensinler diye, karpuzları iki metre aralıklarla ekerdi ve sulamazdı babam. Gerçekten çok lezzetli ve tatlı olurdu karpuzlarımız.

Ürün toplama zamanı geldiğinde tarlaya yakın meşe ağacının altına *talvar* yapılırdı. Gece orada yatar, hem karpuzu bekler hem de yaylaya giden araçlara karpuz satardık. Pazarda belediye “narh” koyduğundan kilosunun 35 kuruşa satılması gerekiyordu ama biz tarlada rahatlıkla 70 kuruşa satabiliyorduk... Sabri Hoca’nın *kıraç karpuzu* pek meşhurdur. Hemen satılırdı. Akşamları *talvara* serdiğimiz döşeğe, karpuzların yanına kıvrılır, yıldızlara bakarak yatardık.

Şimdi düşününce anlıyorum ki babamın tüm bu çabası sadece ekonomik gerekçelerle değildi, bizi hayata hazırlıyordu bir nevi... Babama, bizi pamuklara sarıp sarmalayıp büyütmediği için teşekkür etmem gerektiğini sonradan anlayacaktım.

OKUMAK, ÖĞRETMEN OLMAK DEMEKTİ

Bizim çağımızda okumak, büyük adam olmak demek, öğretmen okuluna gidip bir an önce öğretmen olmak demekti. Okumak buydu, ufuk bu kadardı... Bir memurun çocuklarına bırakabileceği miras yine memurluktu. Bana kalacak mirasa rağmen bunu zorlayarak, geleceğe farklı miras bırakabilme sonucunu doğuracak çabalar içinde olduğumun, o zamanlar henüz farkında değildim. İlkokulu bitirince yatılı öğretmen okulunu kazanan, en yakındaki seçenek olan Antalya Aksu İlköğretmen Okulu'na gider, altı sene sonra da öğretmen olarak çıkardı...

Bu “geleneği” ailede ve o çevrede ilk bozan ben oldum. İlkokuldan sonra “olması gerektiği” üzere yatılı öğretmen okuluna değil, farklı seçenekler yaratmamı sağlayan Devlet Parasız Yatılı Lisesi'ne başlayarak kırmıştım zinciri... Bugün ikisi doktor, biri inşaat mühendisi olan kardeşlerimin üçü de yatılı öğretmen okulu çıkışlıdır. Önümüzde farklı bir rol model yoktu. Su nereye akıyorsa oraya gidiyorsun, “Ne olmak, ne okumak istersin?” diye soran da yok zaten. Hayatın tesadüfleri yolumu değiştirmeseydi, ben de o bildik hattı takip edecektim.

İlkokuldan mezun olunca, ilk olarak “olması gerektiği” gibi Aksu İlköğretmen Okulu sınavına girdim. Köylerden gelen öğrenciler sınava Anamur'da girerdi. Öğretmen çocukları genellikle kazanırdı bu sınavı. Lakin benim senemde, sınav sınıflarının birinde bir kopya hadisesi yaşanmış. Olay duyulunca, o sene Anamur'daki sınav geçersiz sayıldı. Halbuki ben soruların hepsini yanıtlamıştım, kesinlikle kazanırdım. Aynı sene Yatılı İmam Hatip Okulu sınavlarına da girmiş ve kazanmıştım. Kazandığıma çok sevindiğimi söyleyemeyeceğim ama Aksu İlköğretmen Okulu seçeneğim de ortadan kalkınca, buruk bir sevinç yaşadığımı anımsıyorum.

İlkokulda küçük *Namaz Hocası* kitapları vardı, onları kurcalardım. Köyden tanıdığımız İbrahim Ağa'nın oğlu Hüseyin Bulut, Yüksek İslam Enstitüsü'nde okuyordu. İbrahim Ağa bana hep, "Sen de onun gibi olacaksın, Ankara'ya gideceksin, Yüksek İslam Enstitüsü'nde okuyacaksın," derdi. Annem-babam düzenli namaz kılan insanlar değildi ama ben, İbrahim Ağa'nın söylediklerinin heyecanıyla namaz kılmaya başlamıştım. Yetmedi, camide namaz kılmaya başladım. Üzerine Adana İmam Hatip Lisesi'ni de kazanınca, her gün yedi kilometre yol tepip Anamur Ortaokulu'na gitmektense başka bir şehirde yatılı okumak daha cazip gelmişti.

O zamana dek gördüğüm tek şehir, o da babamın köyüne giderken bir-iki defa sadece içinden geçtiğimiz Mersin'di. Bu merakla 1968'in sonbaharında köyümden, aile evimden ayrılmak üzere hazırlıklara başladım. On bir yaşındaydım...

BİR HAFTALIK İMAM ADAYI

İç kısımlarına iğne iplikle ismimin işlendiği iç çamaşırlar, çoraplar, Sümerbank kumaşından terziye sipariş edilip diktirilmiş pantolon ve ceket; metal saplı, masif ceviz ağacından yapılmış bir asker bavulu... Beni yeni hayatıma götürecek süreç işte böyle başladı.

Babamın, Anamur askerlik şubesinden terhis olan bir askerden (sanıyorum yardım amaçlı) satın aldığı bavulu açınca, kapağının içine yapıştırılmış etikete dolmakalemle yazılmış, bavulun ilk sahibi askerin kimliği çarpmıştı gözüme. O etiket uzun yıllar kaldı valizimin kapağında. Boyuma göre hayli büyük ve ağırdı ama sağlam bavuldu. Hani şu "asker bavulu gibi düşmek" üzere yapılmışlardan... O bavulu senelerce kullandım, benimle Ankara'ya bile gitti.

Ayrılık öncesi heyecanlıydım, bir o kadar da korkuyordum. Kardeşlerimden, annemden ayrılıyorum... Ağabeyim Davut yatılı okula gittiğinde bir eksilmişti, ben gideceğim zaman kardeşim Zafer eksik kalacaktı. Davut Ağabey'imden deneyimliydim... Hüzünlüdür valiz hazırlamak. Bugün bile valiz hazırlamayı sevmediğim gibi, valiz hazırlanan ortamda bulunmayı da hiç sevemedim. Annemin valizlerimizi hazırlarken, bize sezdirmemeye çalışsa da dolu dolu olan gözleri hâlâ hatırımda. Ara sıra kendisinin ve bizim dikkatimizi dağıtmak için olsa gerek, "Benim oğlum okuyacak da büyük adam olacak," gibi ânı kurtarıcı laflar ederdi.

Doğurup büyüttüğü, on bir-on iki yaşına getirdiği, arkadaşlık ettiği oğullarından bir bir ayrılıyordu. O günden sonra nasıl bir yerde yatacaklardı, gece üşüyecekler miydi, üşüyünce üzerlerini örten olacak mıydı, ne yiyeceklerdi, hasta olurlarsa kim bir tas çorba verecekti... İletişim koşullarının çok geri olduğu o yıllarda duygular, düşünceler ve istekler sadece "Bakkal Mustafa Ehliz eliyle" adresine gelecek bir mektup aracılığıyla paylaşılabilirdi. O mektubun sahibine ulaşma süresi de en az bir haftaydı. Böyle bir ortamda, her sene bir evladını uzak, yabancı şehirlere göndermek zor olmalıydı.

Eskilerin ısmarlama-tüccar terzilerinden Tefik Apaydın'da diktirilmiş, Sümerbank kumaşından takım elbisem, gömleğim, kravatım, pardösüm bavulda yerlerini aldı. Yedek gömleğim, iç çamaşırlarım, pijamam, tokyom, orlon kazağım, annemin ördüğü *ezinme bezim* (banyo lifi), havlu ve çoraplarım ile annemin bir gece önceden özenle hazırladığı leğen çöreği, kavrulmuş yarfıstığı gibi destek gıdalar valizime yerleşti. Babam hazırlıkları sessiz bir şekilde izliyor, ben anneme yardım ediyordum. Zeki Çalgeçen'in cipi tam saatinde kapıdaydı. Güneş doğmak üzereydi. Bundan

sonra, yalnız başıma mücadele edeceğim hayatımın ilk sabahı başlıyordu.

İlk ayrılığın nasıl gerçekleştiği zihnimde hayal meyal... Kardeşlerimle nasıl vedalaştık acaba? Sarıldık mı? Anneme sarıldığımı, onun elini öptüğümü anımsıyorum. Babamla cipe binip Anamur'a vardık. Oradan otobüsle önce Mersin, sonra Adana... Adana İmam Hatip Okulu'na kayıt işlemlerim gerçekleşti. Ben kaldım... Babam döndü.

Koğuşum kırk kişilikti. Sabahları topluca namaza kalkıyorduk. Köyde ara ara sabah namazlarında camiye gidiyordum ama kendi isteğimleydi bu, burada okul idaresi kaldırıyordu hepimizi. Öğlen namaza, akşam namaza, sabah namaza... Zorunluluklar ve ortam daha ilk günden mutsuz etmeye başlamıştı. Yatılı devlet okulunda mecburi hizmet yükümlülüğü var. Altı sene okuduktan sonra belli bir süre devlet memuru olarak imamlik yapacağımıza dair sözleşme imzalıyordu ailelerimiz. Oysa benim imamlik yapmak gibi bir merakım yoktu. Çocuk aklımla tek motivasyonum, İbrahim Ağa'nın oğlu gibi Ankara'da okumaktı.

Günler geçtikçe kimyam bozulmaya başladı. Yatılı okuldan vazgeçme süresini geçirmeden aileme ulaşip devam etmek istemediğimi söyledim. Okul idarecileri ikna etmeye çalıştılar ama dinlemedim. Babam Adana'ya geldi, "Sen bilirsin, ne yapacağına sen karar ver. Sonrasını biliyorsun," dedi. "Biliyorum," dedim. Köyden yürüyerek Anamur'daki ortaokula gidip geleceğim. Döndük köye...

Ortaokulda kızlar uzun siyah kuşaklı önlük giyer, erkekler pantolon ceket giyip şapka takardı. Benim de çanta, şapka ve kitaplarım alındı, Anamur Ortaokulu'na kaydım yapıldı. Sabahları gün doğarken kalkıp çocuk adımlarımla okula doğru bir buçuk saat yürüyordum. Tek başıma başladığım yolda, diğer köylerden çocukların katılmasıyla kasabaya yaklaştıkça

bir manga, okula yaklařtıķa bir bölük çocuğa dönüşüyor, tabur olarak okula giryorduk. Yaz aylarında, dönüşte hava aydınlık olduğu için sorun yoktu ama kış ayları hakkında öğrencilerden duyduklarım korkutucuydu. Mezarlığın yanından geçerken cin, şeytan, hortlak lafları havada uuşurdu. Baykuş ya da puhu kuşu çocuklara “acaba şeytan mı” korkusuyla şehadet çektirir, kuş uarsa “eyvah, şeytanmış” korkusu sarar ortamı... Kış zor olacaktı...

Neyse ki on beş gün sonra, daha evvel girdiğim merkezi bir sınav olan Devlet Parasız Yatılı Liseleri Sınavı’nın sonucu belli oldu. O dönem Anamur’dan sınavı kazanan tek ğrenci ben olmuştum. Sistem çocukları belli okullara yerleştiriyordu, benim bahtıma Gaziantep ıkmıştı. Valizim kalktığı köşeden tekrar çıktı ve Adana seferi öncesi ritüelleri bir kere daha yaşandı...

İKİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP: BENİ BÜYÜTEN ŞEHİR

*Çorak gönlüm dökülen gözyaşımla sulanır
Yıllar önce gömdü ğüm aşk yeniden canlanır
Hayalimde sevgilim salıncakta sallanır
Onu buldum sanarak dertli gönlüm aldanır*

*Yine beni benden aldı hatıraların
Yine beni derde saldı hatıraların...*

(“Hatıra Defteri”. Mustafa Alpagut’un sözü ve müziği,
Nilüfer’in yorumuyla...)

YALNIZ YOLCULUĞUMUN İLK DURAĞI

İlk gençliğim, ilk büyük yalnızlıklar, ilk sıkı dostluklar, ilk aşk, ilk bira... Deniz Gezmiş'e, Yılmaz Güney'e öykünüp Cem Karaca'yla, Nilüfer'le, Tanju Okan'la, Mediha Şen'le kabarıp kabarıp coşan, deli akan kan... Sinema perdesinde tanıştığım, Galata Köprüsü'ne, Çiçek Pasajı'na, sokaklarına, arkadaşlıklarına, aşklarına meftun olduğum şehre, İstanbul'a ilk göz koyduğum yıllar... Gaziantep; beni ben yapacak olan, yalnız başıma çıktığım yolun ilk uzun durağı...

Ama durun, henüz on bir yaşındayım. Benim için neler sakladığını bilmediğim bu kente, Gaziantep'e, babamla birlikte Mersin ve Adana üzerinden varıyoruz. Serin bir sonbahar gecesi. Garajların oradaki Keklik Palas'ta kalacağız. Adını daha önce sadece hayat bilgisi dersinde duyduğum radyatörle bu mütevazı otelde tanışıyorum. İçerisi sıcak olmasına rağmen babama, "Battaniye ister misiniz?" diye soruyorlar. Babam anlamsızca görevliye bakınca dışarı çekip bir şeyler fısıldıyor görevli. Babam yüzünde hafif bir tebesümle odaya dönüyor. Yorgunluktan hemencecik uyuyoruz. Battaniyenin ne anlama geldiğini öğrenmem fazla zaman almıyor. Yatılı okulda çoğu şey zamanından önce öğreniliyor... Meğer o yıllarda, bu tip oteller erkek müşterilerin odasına, isterlerse hayat kadınları yollarmış. "Battaniye" bu teklifi dile getiren şifreymiş...

Ertesi sabah itibariyle artık, o yıllarda Gaziantep'in en başarılı okulu olan Gaziantep Lisesi'nin üç bin öğrencisinden biriyim. Okulun *pansiyon* denen yurdunda "parasız-yatılı" olarak kalmaya başlıyorum. "Paralı yatılılar" kendi

yataklarını getirirdi, biz “parasızlar” ise pansiyonun yıpranmış, deforme hâldeki yataklarını kullanırdık. Öğle yemeği pansiyonda, okul dağıldıktan sonra 17.00’da da akşam yemeği. Yatılılar olarak akşam 21.00’a kadar okuldaki etüde katılırdık. Cumartesileri öğleden sonra yapılan İstiklal Marşı töreninin ardından bir buçuk günlük tatilimiz başlar, pazar akşamı etüdüyle de yeni haftaya geçerdik... On altı kişilik koğuştaki sekiz ranzada altı üstlü yatardık. Kenarlarında koruyucu bariyer olmayan ranzaların üst katlarından gece ara ara düşenler olurdu. Eşyalarımızı koridorlardaki sac dolaplarda, asma kilitlerin ardında muhafaza ederdik.

Eşyalarımı bana ayrılan dolaba yerleştirdikten sonra babam beni bıraktı, gitti. Babam gittikten sonra günün rengi değişmişti birdenbire... Hani aniden hava kararır, kara bulutlar kaplar ya gökyüzünü... Gün durgunlaşmıştı. Erkenden akşam yemeği yedik, dağıldık. Eşyalarımı koyduğum dolabımın bulunduğu koridorun batı tarafında, bir pencere kenarındayım. Bir hüznün çöktü. Gün bitiyor... Güneş batıyor, ben evden ayrıyorum. Aklımda annem, kardeşlerim... Önce için için, sonra kendimi tutamayıp sesli sesli ağlıyorum. O akşam aklıma geldikçe hâlâ gözlerim dolar. O günden elli sene sonra lisemi ve kaldığım pansiyonu ziyaret ettiğimde, gözlerim aynı pencere önünde, aynı duygularla dolacaktı...

İlk zamanlar, pek çok yeni öğrenci gibi yorganın altına gizlenip sessizce ağladığım çok olmuştur. İlerleyen senelerdeyse pansiyona yeni gelen tıfıl öğrencilerin ilk günlerini gözler, özellikle anne ve babasıyla gelen öğrencilerin ağlayıp ağlamayacağını merakla takip eder olmuştuk. Aramızda gizlice bahse girdiğimiz olurdu. Nedense, kalan kadar gidecek olanın duygularını ve davranışlarını da merak eder, gidenlerin ayrılırkenki davranışlarını gözlerdim...

KURLU BULGURLAR, CUMARTESİ LAHMACUNLARI

Pansiyonda nohut-fasulye-bulgur üçgeninde dönen yemekler gerçekten çok tatsızdı. Öğretmeler de yediğı için öğle yemekleri biraz daha yenilir durumdaydı ama yemekleri o kadar kötü yapmayı nasıl becerirlerdi, bilmiyorum... Özellikle nohut, kuru fasulye türü yemeklerin içinden sıkça kurt çıkardı. Kurtları tabaktan alıp atardık ve yemeye devam ederdik mecburen. Cumartesileri öğle yemeğinde, bir at arabasıyla üstü açık, büyük tepsilerle dışarıdan lahmacun gelirdi. Kokusu bütün pansiyonu doldururdu. Her birimize üçer lahmacun, alüminyum bardakla ayran... Müthiş lezzetliydi cumartesi lahmacunlarımız. O kokuyu nerede duysam tanırım; İstanbul'da çok lahmacuncu gezdim, o kokuyu ve lezzeti hiçbir yerde bulamadım. Muhtemelen kötü malzemeye yapılıyordu, hâlâ burnumda tütüyor, arıyorum o kokuyu...

Akşam yediğimiz tatsız tuzsuz yemekten sonra etüde girdik, 21.00'da etütten çıktığımızda acıkmış olurduk. Etüt arasında veya çıkışta, kantinde *Sana* yağına kırılmış iki yumurtayla yapılan sahanda yumurtayı yemek büyük lükstü. Ama ayda en fazla iki-üç defa yiyebilirdik. Paralı yatılılar daha sık yiyordu tabii! Hatta bazıları yumurtaya sucuk da koyduruyordu. Dönem başlarında evlerimizden getirdiğimiz fındık, fıstık, börek, çörek gibi erzağı aramızda bölüşür, idare ederdik ama bunlar kısa sürede bitiyordu. Aç yattığımız çok olmuştur.

Banyo yapmak ciddi bir sorundu. Çocukluğum derelerde, çaylarda çimerek geçmiş, mümkün olsa her gün banyo yapacağım ama ancak hafta sonları yapabiliyorsun. O da hiç kolay değil tabii... Sıcak su belirli saatlerde verildiğinden; o saatlerde elinde havlun, sabunun sırada bekliyorsun. Sıra

sana gelince, bekleyen arkadaşların için hızlı olman gerekiyor. Bodrum katta, kalorifer dairesinin yanında tek kişilik bir banyo daha vardı. Ergenlerin, gerektiğinde sabahları kullanması için... Hafta içi bazı sabahlar 05.00'da kalkar, gider orada benden yaşça büyüklerin, "Bunun burada ne işi var?" diyen şüpheli bakışlarını görmezden gelerek banyomu yapardım. Titiz bir çocuktum, harçlığımı biriktirip ütü aldım kendime. Gazete kâğıtlarını ütü bezi niyetine kullanır, masanın üzerine serdiğim battaniyenin üzerinde ütü yapardım. Zaten iki pantolonum vardı, onlar da jilet gibi olurdu ama gazete kâğıdıyla ütülenmekten hep parlardı.

Sınıflar yatılı-gündüzlü, kız-erkek karışıktı. Ben on bir yaşımdayken arka sıralarda benden büyük, sakalı çıkmış, tıraş olan sınıf arkadaşlarımız da vardı. Sınıftaki ilk günlerimde biraz bocalamıştım. İçeri girer girmez gördüğüm, ön sıralarda oturan Nilgün, okul hayatımın ilk parlayan âniydi, hemen dikkatimi çekmişti. Beyaz tenli, balıketinde, Türkan Şoray'inkiler gibi iri gözlü, masum bakışlı bir kız... Zaman içinde Nilgün'e karşı tanımlayamadığım, farklı hislerim iyice büyüyecekti...

İlk derste, hem Türkçe hem sınıf öğretmenimiz olan İsmet İnanc'ın isimden sıfat türetme konusunu anlattığını anımsıyorum. Sorularına karşılık sınıfta kimseden ses çıkmazdı. Bana da o kadar basit geliyordu ki o sorular... Ama utanırdım tek el kaldıran olmaya. Kimseden ses çıkmayınca sonunda utanarak yanıtlardım. Sınıfta ufak ufak sivrilmeye başlayınca, bana karşı gizliden bir haset de oluşmaya başlamıştı.

Nilgün'ün de dersleri iyiydi. Parlak bir öğrenciydi ama beden eğitimi derslerinde o da benim gibi kasadan atlama işini beceremezdi. Üzerimizde koyu lacivert, pamuklu eşofmanlar, bütün sınıf sıralanırdık. Sırayla koşarak kasaya geleceğiz ve kasadan atlayacağız. Sıra yaklaştıkça çarpıntı başlardı. Atlama kararlılığıyla koşa koşa yaklaşırdım

kasaya. Kasanın her iki yanına ellerimi koyduğum anda ise beynimde ne oluyorsa oluyor, yerçekimi birdenbire artıyor, popomun kasa seviyesinin üzerine çıkmasına izin vermiyordu! Atlayacakmış gibi iki elimi kasaya koyar koymaz öylece kalakalırdım. Sonra da kasanın yanından boynu bükük şekilde, becerememenin verdiği mahcubiyetle yürüyerek, büyük çoğunluğu kasadan atlamış arkadaşlarımın oluşturduğu sıraya katılırdım. Neyse ki Nilgün de atlayamıyordu!

Birinci dönem bittiğinde, bütün derslerim 9-10 iken beden eğitimi öğretmenimiz Güzin Kayaalp, kasadan atlayamamam nedeniyle karne notu olarak bana 4 vermeyi uygun görmüştü. Sırf bu yüzden takdirname alamadım. Nilgün'ün babası özel bir bankada çalışıyordu. O, öğretmenlerle mi görüştü, ne yaptılar, bilemiyorum ama onunki 4 değil daha yüksek bir nottu ki Nilgün takdirname almıştı. Sınıf öğretmenimiz İsmet İnanc, takdirname alamadığımı öğrenince çok üzülmüştü, hele sebebini öğrenince daha çok üzülmüştü. Bana, "Beden eğitimi dersiyle ilgili durumu keşke söyleseydin," diyen ilk öğretmenim o olacaktı. Bense utanmış, o yüzden söyleyememiştim. Haksızlığa maruz kaldığımı düşünüyorsam utanmamam, kendimi ifade etmem gerektiğine dair ilk dersimi o gün almıştım.

Sömestr tatilinde o karneyle gittim Anamur'a. Onca yol, stres, yorgunluk... Eve girer girmez elini uzatan babamın elini öpüp başıma koyuyorum. Ayların özlemi, ilk uzun ayrılık, saatlerce süren yolun sonunda sadece kuru bir el öpme merasimi gerçekleşiyor. Sarılma, kucaklaşma yok. Ardından babamın, "Karneyi alayım..." komutu. Beden eğitiminin 4 olması ve takdirname gelmemesi her şeyi bozuyor. Diğer derslerimin hepsinin 9-10 aralığında olmasının hiçbir önemi kalmıyor.

O an yaşadıklarım benim için bir tür travmaydı, belki babam için de öyleydi... Bu tür bir karşılaşmadan sonra bir dahaki tatillerde eve gitmek gelmez olmuştu içimden. Sonra ki eve gidişlerimde, Gilindire'yi geçip Anamur'a yaklaştıkça hep garip bir duygu hissederdim. Eve yaklaştıkça daha da artan, tanımlaması zor, kötü bir duyguydu bu... İman tah-tamın altında bir eziklik, bir yanma hissederdim eve yaklaştıkça. Karnemde benden beklenen notlar yoksa, bu duygu aileme, kardeşlerime kavuşmanın vereceği mutluluğu, heyecanı bastırıyordu. Bazen öyle olurdu ki, eve yaklaştıkça ayaklarım geri geri giderdi.

GÖZLERİM FİLM PERDESİNDE, KULAKLARIM RADYODA

Babam aybaşlarında PTT'yle 50 lira yollardı. O para ancak bir hafta, on gün sonra elime geçerdi. Pansiyonun girişindeki panoya asılı "parası gelenler" ilanından anlardık harçlığımızın geldiğini. Ne sevinirdik... Haliyle bizimle birlikte herkes öğreniyordu o akşam paralı olduğumuzu! Teneke dolaplarımızda kilit var ama yukarıdan, aşağıdan bir şey sokup kapağı kanırtınca, elin dolabın içine girmesi birkaç saniye sürmez. Benim de paramın bir kısmının bu şekilde dolap değiştirdiği olmuştu!

Bu 50 lira ile bir ay idare etmeliydim. Sinema, acıkınca pansiyon kantininde sahanda yumurta, belki ayda bir defa baklava, cumartesi geceleri sinema çıkışı gittiğimiz tatlıcıda, mermer masa üzerinde dondurmali lokma tatlısı...

Hafta sonları çarşıya çıkardık. Herkes bütçesine, zevkine göre takılırdı; kimisi maça, kimisi sinemaya. Maçlara genellikle bedava girerdik. O dönem sinemalar, pazar günleri beş film birden oynatıyordu. Çoğunlukla Nakıp Ali

Sineması'na giderdik. Burası Gaziantep'in ilk sinemasıydı. Sabah 10.00'da girip akşam 17.00'da, gözlerimiz kıpkırmızı olmuş hâlde çıkardık. Film seçmek gibi bir lüksümüz yoktu ama geldiğinde Yılmaz Güney filmlerini kaçırmazdık. *Umut*'u kaç defa izledim, bilmiyorum. Metin Erksan'ın bol ödüllü *Susuz Yaz*'ını da o dönem izlemiştim.

Tek film oynatan sinemalar da vardı elbette ama bunlar daha çok ailelerin gittiği, lüks sinemalardı. Biz avam takımının bütçesini aşıyordu. Sabahtan giriş yaptığımız pazar sinemalarında öğlen öğününü simit gazozla geçirtilip akşama pansiyonda yemeğe yetismeye çalışıyorduk. Yemeği kaçırdığımızda fırından alınıp bölüşülen somun ekmek, tırnaklı pide ve bakkaldan alınan peyniri, arkadaşlarla paylaşarak yemenin tadı benzersizdi.

60'lar bitiyor, 70'li yılların her anlamda zengin ve karmaşık dünyasına giriyorduk... Şehirli gençlerin Anadolu müziğini popla, rock'la harmanladığı yıllardaydık. Gaziantep'teki kapalı spor salonunda Cem Karaca, Şenay, Ersen ve Dadaşlar, Tanju Okan, Erol Büyükburç, Beyaz Kelebekler, Rana & Selçuk Alagöz, Selda Bağcan, konserlerini izlediğim sanatçılardan sadece bazıları... Konser başladıktan sonra salonda boşluk kaldığında, kapıda biletsiz bekleyen bizi de alırlardı içeri.

Bazı arkadaşlarda avuçiçi kadar transistörly radyo vardı. Bu tür cihazlar Suriye'den kaçak gelirdi o dönem. Benim de radyom olsun istiyordum. Babama mektup yazmıştım. Haberleri gazeteden okuyoruz ya... "Gazete 10 kuruş, ayda 300 kuruş, yılda 3600 kuruş eder. Bana 200-250 lira daha ver, bir radyo alayım, daha kârlı olur," diye tuhaf bir hesap yapmıştım mektupta babama. Herhalde tebessüm etmiştir babam bu satırlar karşısında. Parayı da göndermişti. Radyoya sahip olmak o ortamda çok önemliydi. Yalnızlığını

paylaşıyordun onunla... Tek taraflı kulaklığı da vardı radyo-
mun. Soğuk kış gecelerinde, battaniyenin altında o tek ku-
laklığı battaniyeye yakın kulağıma taktığımda içime dolan
sesler, müzikler, dinleyici istekleri, *Arkası Yarın* tiyatroları
beni başka dünyalara götürürdü.

Cumartesi akşamları Şam Radyosu'nda hafif batı müzi-
ği programları olurdu. Arapça konuşmalar olur, konuşma
bitince sanatçı ismi gelirdi: Tom Jones, Aphrodite's Child
grubu ve solisti Demis Roussos, Engelbert Humperdinck,
Frank Sinatra... Bu isimlerle o günlerde, radyom sayesinde
tanışmıştım. Sözlerini anlamasam da müzikler çok hoşuma
gidiyordu. Futbol maçlarını ya da arkası yarın programları-
nı dinleyeceğimiz zaman, güçlü anten etkisi yapsın diye oda-
nın köşesindeki kalorifer borusuna radyoyu yaslar, odada
hep beraber dinlerdik.

Türk Sanat Müziği'yle de aram iyiydi; Behiye Aksoy,
Muazzez Abacı, Gönül Yazar ve ilerleyen yıllarda hastam
da olan Mediha Şen'i çok severek dinlerdim. Ortaokul ve
lise yıllarımda *Kalbim Bir Pusula* ile başlayan Nilüfer hay-
ranlığımса o gün bugündür hiç azalmadan sürmekte.

DOKTOR OLACAK ÇOCUK, YAZDIĞI RAPORDAN BELLİ OLUR!

Öğrencilik yıllarımda, kendisi de parasız yatılı okumuş
yatılı okul doktorumuz Dr. Cemil Barlas, her sabah 07.30'da
pansiyona gelir, hasta olan yatılı öğrencileri okuldan ücret
almadan muayene ederdi. Ayda en az iki defa doktora çı-
kardım. Muayene sıramız gelince doktorun, "Neyin var?"
sorusuna, "Dişetim kanıyor," diye yanıt verirdik. Çünkü bi-
liyorduk ki dişeti kanaması olanlara, gazoz gibi köpüren C
vitaminli tablet verirdi. Tabletleri bir bardak suda köpürtür,

portakallı gazoz niyetine içerdim. Gazozum bitince başka bir şikâyetle tekrar gider, araya da yine dişetimin kanadığını sıkıştıınca bir kutu tablet daha alırdım.

Rapor alıp okula gitmemek için de taktiklerimiz vardı: Doktor gelmeden önce koltuk altı ateşimizi yükseltmek için biraz koşar ya da kolumuzu kalorifer radyatörüne yaslardık. Böylece koltuk altı ateşimiz yarım derece yüksek çıkardı. İshal olan kişi su kaybeder, dili kuru, paslı olur ya... Doktor da zaten bizi detaylı şekilde muayene etmiyor, uzaktan, “Neyin var?” diye soruyor. İshalimiz olduğunu söyleyince, “Dilini çıkar,” derdi. Önceden tebeşir sürdüğümüz beyaz dilimizi görünce ishal olup susuz kaldığımıza kanaat getirip (ya da bize inanmış gibi yapıp) bir-iki günlük rapor yazardı bize.

İlerleyen yıllarda, bu rapor ve devamsızlık alışkanlığım pik yapmıştı. Yıllık altmış gün devamsızlık ve rapor hakkımı son damlasına kadar kullanıyordum. Doktor artık benden ve benim gibi üç-beş kişiden bıkmıştı. Bazen pansiyondaki sabah vizitesine gitmeyip sanki yeni hastalanmış gibi sevk alarak öğleden sonra muayenehanesine gidiyorduk. Hasta-bakıcısı da büyük ihtimalle bekleyen hastaların arasında kalabalık yapmayalım, görüntü kirliliği oluşturmayalım diye bizi hemen içeri alıyordu.

Uzaktan sorardı doktor yine: “Neyin var?” “İshalim var.” “Çıkar dilini.” Yazıyordu iki gün rapor. Hasta falan olmadığımızın farkındaydı elbette. Belki de içinden, “Bunlardan adam olmaz,” diyordu. Ya da bize psikolojik destek olmak istiyordu... Ne de olsa o da yatılı okumuştı, hâlden anlıyordu. Bazen iyice ileri gittiğimiz, vizite kâğıdını kendimiz doldurup doktorun imzasını taklit ederek, grip tanısı ile kendimize iki gün rapor verdiğimiz de oluyordu... Doktorluk mesleğine farkında olmadan o günlerde, kaçak yollarla sızmışım demek ki!

Raporları alıp alıp okuldan kaytarıyorduk ama okula alternatif olarak yapacak pek matah bir şey de yoktu. Ortaokul ikinci sınıftan itibaren okul civarındaki kahveye ya da sinemaya gidiyor, hiç olmadı sokaklarda aylak aylak dolaşıyorduk. O havasız, sigara dumanına boğulmuş kahvelerde saatlerce oturup okey, tavla oynardık. O yaştaki çocukları o havasız, pis ortama nasıl, niye alırlardı hâlâ anlayamıyorum.

Bira içme hikâyelerini ballandırarak anlatan akranlarıma özenerek, kahveye gittiğim arkadaşlardan biriyle ilk defa ortaokul ikinci sınıfta bira içtim. Tadı önce acı geldi, hiç sevmemedim. Üç-beş dakika sonra, *Fena değilmiş*, diye düşünmeye başladım. Yarım saat sonraki yudumumda ise biraya haksızlık ettiğimi düşünmüştüm. Öğretmenler kokusunu almasın diye pansiyona dönüşte, akşam saatinde içmiştik. Hızlı hızlı birer şişe bira içtik. Arkadaşıma kustuğunu hatırlıyorum.

“Erkek değil misin, çek bir fırt, içine çek!” Sigara konusundaki mahalle baskısını, daha doğrusu yatılı okul baskısını bu cümleler sağlıyordu. Bunu söyleyen arkadaşım, daha o yaşta düzenli sigara içiyordu. O yıllarda, sigaranın zararlı olduğu şimdiki gibi bilinmiyordu ne yazık ki. Yine bazı arkadaşlarımıza özenerek votka ve *Pepsi* alıp dolaplarımızda saklar, hafta sonlarında çaktırmadan içip yatakhaneimizde muhabbet ederek platonik sevgililerimizden bahsederdik. Uzaktan baktığımız, belki de sadece tek taraflı olarak baktığımız, ismi olup cismi olmayan sevgililer... “Seninki”, “benimki” lafları; “aman, ona bakma, o şununki”ler havada uçuşuyordu ama aslına bakarsanız ortada fol da yumurta da yoktu!

Arkadaşımdan Ergün, Gül adında bir kıza “bakıyordu”. Bir hafta sonu yatakhane muhabbetinde ona hep beraber bir şiir yazmıştık: “Kadife renkli gül gibi bir ateşle yansın kalbin Gül / Gülmek neymiş anlarsın, ağlarsın, sen de o zaman Gül.”

GELECEĞİ MEÇHUL, GEÇMİŞİ TEMİZ ÇOCUKLAR

Yatılı okul, arkadaşlık ilişkilerinin en yoğun olduğu ortamlardan biri... Anneden-babadan, aileden, memleketindeki alıştığın ortamdan ayrısın; günün ve gecenin her saati yanında arkadaşların var. Haliyle çok güçlü bir arkadaşlık, dostluk kuruluyor. Esas olan, paylaşma... Hepimiz geleceği meçhul, geçmişî temiz çocuklardık. Çok farklı çevrelerden gelen, farklı karakterlerde insanlardık. Seçme şansın yok; çok farklı profillerdeki çocuklar olarak aynı yatakhane beraber kalıyorduk. Yaşadığımız koşullar sabırlı olmayı, söylenmeyi değil söylemeyi öğretiyordu bize. Ergenliğe girenlerin ve ergenlikten çıkmaya çalışanların beraber yaşadığı bir ortamdı. İnsanlar bazen hayli acımasız olabiliyor böyle ortamlarda.

Yatılı okulda okuyanlar, ilk gün travmasını geçirip ilerleyen zamanlarda kendilerini korumak için savunma mekanizmaları geliştirir, bir kabuk, âdeta bir zırh oluştururlar. Bu da beraberinde biraz sert, katı bir fiziki görünüm oluşturur kişide. İleride kimi hastalarımın, sivil olduğum için beni emekli askeri doktor sanmaları belki de geçmişten kalan bu sert kabuktan kaynaklanıyordu... Yatılı okul çok şey kazandırdı bana, bazı şeyleri de aldı götürdü... Ama kazanımlarım, ilerideki yaşamımda gerektiği zaman kullanacağım, akranlarımdan farklılık yaratan şeyler olacaktı.

Anne-babası Almanya'da bulunan, akrabalarının göz kulak olduğu, kendi evi olan bir arkadaşımız vardı: Aydın. Bazı hafta sonları, üç-dört kafadar Aydın'ın evinde kalırdık. Sahanlıklı, eski Antep evlerinden... *Köpek öldüren* şaraplarından içip Rodrigo'nun meşhur gitar konçertosu kasetini defalarca geri sara sara dinlerdik. Antepli bir arkadaşımız olan Sedat, yaz aylarında Yeşilsu Çay Bahçesi'nde garsonluk yapardı. Biz de ortaokul bitirme sınavlarının olduğu yaz döneminde, ders çalışmaya bu

ay bahçesine giderdik. Cebimizde küçük bir votka ŐiŐesiyle birlikte... Sedat bize su srahisinde çaktırmadan votka, yanında *Pepsi* servisi yapar, biz de bir yandan ders çalışır bir yandan demlenirdik. Ser hafıften hoş, baktığım her tarafta Nilgün, fonda NeŐe Karaböcek'ten *İntizar*: "Sakin bir söz söyleme, yüzüme bakma sakın, sesini duyan olur, sana göz koyan olur..."

Ortaokulun son senesinde, Ankara'da bulunan Fen Lisesi diye bir lisenin varlığından haberdar oldum. Başta matematik ğretmenimiz olmak üzere bazı öğretmenlerin önerisiyle Fen Lisesi Sınavı'na girmeye karar verdim. İki kademeli sınavın ilk ayağı Gaziantep'teydi. Pansiyondan  ğrenci ilk kademe-yi geçtik. Sınavın Adana'daki ikinci aşamasına gidebilmemiz için okul idaresi yol, konaklama ve yeme-içme ihtiyaçlarımızı Okul Aile Birliği fonundan karşıladı.  kafadar, Adana eski garaja ayak bastık, buraya yakın üçüncü sınıf bir otel bulduk.

Mevsim yaz, hava dayanılmaz sıcaklıkta... Odada klima yok. Camı açıyoruz sinek geliyor, kapatıyoruz sıcak... Uyuma-ya çalışıyoruz, sivrisinekler rahat bırakmıyor... Otelin yanında bir park vardı, görece serin... Kalktık gittik, geç saate kadar parkta iskambil oynadık. Sabah da erkenden kalkıp yarı uykulu hâlde sınava gittik. Sınavım genel olarak iyi geçti ama sonucu belirleyecek olan, önceden görmediğim, alışık olmadığım sorular vardı. Aramızda ikinci aŐamayı sadece beni sigarayla tanıŐtırmak isteyen arkadaşımız kazandı ve Ankara Fen Lisesi'ne gitti. Bense Gaziantep Lisesi'ne devam edecektim.

MERSİN SOKAKLARINDA BİR ÇOCUK SİMİTÇİ

Ortaokul ikinci sınıftayken, Malaklar'da köylülerden biriyle huzursuzluk yaŐayınca babamın morali bozulmuŐ ve tayinini Mersin'e istemişti. Başarılı bir müdür olduğu için isteği hızla yerine getirilmiş ve Mersin'deki MithatpaŐa

İlkokulu'na müdür atanmıştı. Yeni okulu, o dönemde Mersin'in kenar mahallelerinden biri olan İhsaniye Mahallesi'nde. Ailemin kiraladığı ev de aynı mahallenin bittiği, kuzeye doğru portakal bahçelerinin başladığı yerde, tek katlı bir ev.

Burada bir parantez açıp ailenin öğretmen okulu kaderini yaşayan Zafer'i anmak isterim: İki yaş küçüğüm Zafer, o dönem ilkokulu yeni bitiriyordu. Daha sonra o da benim gibi Parasız Yatılı Sınavı'nı kazanıp Mersin'deki Tevfik Sırrı Gür Lisesi'ne geçmişti. Ortaokulu bitirince, biraz da isteği dışında Öğretmen Lisesi Sınavı'na girmişti. "Bir an önce öğretmen çıksın, meslek sahibi olsun, arkadan gelen kardeşleri var," düşüncesiyle... Ve doğal olarak sınavı kazanmış, eğitimiyle meşhur Tevfik Sırrı Gür Lisesi'nin o başarılı çocuğu, güzelim okulundan ayrılıp Edirne Öğretmen Lisesi'ne gitmişti...

Gaziantep'ten Mersin'deki eve ilk geldiğim yaz tatilinde, kardeşim Zafer'in mahalledeki bütün akranları gibi simit satmaya başladığını gördüm. İlkokul çağımda Anamur'da maydanoz, karpuz, domates satmışlığım vardı ama sokaklarda, hem de hiç tanımadığım bir şehrin sokaklarında simit satmak benim için yepyeni bir alandı! Neyse ki yanımda deneyimli kardeşim Zafer vardı! Böylece ben de cesaretlendim. Yuvarlak simit tablalarından edindim. Annem, önünde iki cebi olan, belden bağlamalı bir önlük dikti. Simit tablasının başıma oturması ve kafamı acıtmaması için bezleri sarıp simit şeklinde bir başlık yaptı.

Bir sabah, doğru Yıldız Simit Fırını'na... Fırının sahibi ve ustası Sadettin Yıldız ile tanıştık. Babamın verdiği güvence-den dolayı kredimiz var, bize istediğimiz kadar simit veriyordu. Sabah namazıyla birlikte, saat 05.00 civarında üç kardeş yola dökülüyorduk. Elimizde yuvarlak simit tablası, önümde belime bağlanmış önlük... On üç yaşındayım. Mahallede

bizimle aynı yaşlardaki bütün çocuklar simit sattığı için hâlimizi ne kendimiz ne başkaları yadırgıyordu.

Satamama korkusundan başlangıçta sadece otuz simit aldım. Herkes satabileceği kadar simidi ustadan ister, fırın tezgâhında kendi tablasına kendi dizerdi. Otuz simidi tablaya dizmek zor olmadı. Biraz eğilerek simit tablasını tepemdeki başlığın üzerine yerleştirdim, piyasaya çıktım. Gürültü patırtının fazla olduğu sokaklarda geziyor, sesim arada kaynar rahatlığıyla ilk bağırma denemelerimi yapıyordum: “Simiiiiit, simiiiiit, taze simiiiiit, taziyeeee simiiiiit bunlar!” Gün sonunda hepsini değilse de çoğunu satmıştım. Daha sonraki çıkışlarımda tren istasyonuna, garajlara, tek katlı evlerin olduğu gecekondlu mahallelerine ve çocukların yoğun olduğu oyun parklarına gidip, utanmadan bağırmayı da öğrenince satışlarım artmaya başlayacaktı.

İlerleyen günlerde, sektörde deneyimli simitçileri taklit ederek onların modifiye edilmiş makamıyla bağırmaya başladım. Öğrenmiştim: İşini hakkını vererek yaparsan, özgüvenin yerinde ve üstün başın temizse malın satılıyordu. Yüz yirmi simidi tek seferde satar duruma gelmiştim. Fırından çıkıyorsun; ilk müşteri gelince, dizlerini bükerek çömelip başındaki simitleri dökmeden adamın simidi almasını sağlaman gerekiyor. Sonra da aynı şekilde ayağa kalkacaksın. Zabıtaya enselenirsen kafanda simit tablası, simitleri dökmeden kaçabileceksin... Tabladan düşen simitleri üfleyip tekrar yerine koyarak satardık. Akşam simidi de satardık. Kalan, satılmayan simitleri ertesi gün benmari usulü ile ısıtıp, diğerlerinin arasına karıştırarak tren istasyonunda, otogarda satıyordum. Bugün bile evde bir gün öncesinin simidini yediğimde aldığım farklı lezzet, beni o yılların tren istasyonuna, otogarına, çocukluğuma götürür...

Yaz aylarında, deniz kenarındaki Atatürk Parkı kalabalık olduğundan orada iyi simit satılırdı. Ancak zabıta kontrolleri de fazlaydı. Bir defasında zabıta bütün simitlerimi kamyonete döküp götürmüştü. Önümde önlük, elimde başlık ve boş tablayla kamyonetin arkasından bakakalmıştım. Bundan dolayıdır, her gördüğüm zabıta bende o yıllara ait bazı duyguları uyandırır. Sonraki yıllarda, zabıtalara bana muayeneye geldiklerinde o duygudan bir an önce sıyrılmaya çalışırdım.

Yaz tatilinde serbest piyasaya atıldıktan bir ay sonra, sebze ve meyve halinde taşımacılıkta kullanmak, haşlanmış mısır ve açma satmak için kullanmak üzere önde kasası olan, üç tekerli bir bisiklet-araba satın almıştık. Kasanın önüne ve yanlarına *Anamurlu* yazmıştık. Böylece markalaşmaya, kurumsallaşmaya başlamıştık, aracımızın bir kimliği olmuştu. Yük taşıyacak olan kişiler, esnaf bizi “Anamurlu” diye çağırırdı. Oysa öncesinde “Üç teker, arabacı, hooooop, boş musun!” nidalarıyla çağrılıyorduk.

“Yağlı ördek” derdik; ördeğe benzeyen peynirli açmalar yapardı Sadettin Usta... Nedense hamuru keserken ördek kalıbı kullanırdı. Yağlı ördek tablalarını üç tekerli bisiklet-arabama koyar, gün doğmadan yola koyulurdum. İşçilerin günlük iş bulmak üzere toplandığı, amele pazarı türü kahveler vardı. Oralardaki işçiler çayla beraber maydanozlu-peynirli açmaları çok severdi. “Yağlı ördek, yağlı ördek!” diye bağırır, satmaya tabla yetiştiremezdim.

“AYNA, TARAK, SAKIZ, NANE, JİLET, ÇİKLET... VAR!”

Mersin’deki sokak satıcılığı yelpazemiz hızla genişledi. En küçüklerimiz su işindeydi. Bir sürahiye sokaktaki çeşmeden su doldurup, bakkaldan da 5-10 kuruşluk buz kestirip “Soğuk su, soğuk su!”, “Otuz iki dişe trampet çaldırmazsa

para yok abi!” diye başırarak alüminyum bardakta su satar-
tardık. Su, sebze ve meyve halinde çalışanların, terleyenlerin
Çok olduğu yerde iyi giderdi. Hijyen hak getire tabii...

Boynumuza tabla asar, satacağımız şeyleri kutular içinde
tablaya dizerdik. Garajlar, tren istasyonu gibi insanların yo-
ėun olduğu yerlerde, “Ayna, tarak, sakız, nane, jilet, iklet...
Var!” diye başırarak dolanırdım. Halde, üç tekerlekli bisikle-
timizle (ona “bisiklet” demezdik, aramızdaki adı “araba”ydı)
taşımacılık yapıyorduk. Gerek bizim gibi mekanize olabilen
gerekse düz piyade hamalların çoğu güneydoğu kökenliydi ve
birbirlerine *keko* diye seslenirlerdi. Biz de kardeşler olarak,
Çalışma ortamımıza ne kadar uyum sağladığımızı gösterircesine
birbirimize *keko* derdik. Bugün hâlâ birbirimize hitap ter-
cihimiz, bizim için nostaljik değeri olan *kekodur*.

Trafik polisleri, arabamızla belli bölgelere girmemize izin
vermezdi. Bazen arabalarımızı alır, gümrük deposunda zin-
cirle bağlarlardı. Birkaç gün sonra gider yalvar yakar geri
alırdık. Aynı işi yapan arabacılar olarak aramızda bir ile-
tişim dili kurup tehlikeden haberdar oluyorduk. Sonraları
trafik polisleri ile karşılaştığım zaman da zabıtalarla karşı-
laştığım zamankine benzer duyguları yaşardım.

Lise 1’in yazında, biraz da başka bir işi yapayım derken
Mersin Sebze Meyve Hali’nde, babamın tanıdığı bir kabzıma-
lın yanında kâtipliğe başlamıştım. Sabah saat beş, altı gibi gi-
der, öğleden sonra hal kapanana kadar çalışırdım. Kollu *Facit*
hesap makinesi kullanırdım. Yevmiye defteri ve defter-i kebirini
işlerdim. Gün sonunda defterleri, hesapları tutturmak ge-
rekiyordu. Epey ince hesap ve dikkat isteyen bir işi. Sonuç-
ta iyi bir hal kâtibisi olmuştum. Birkaç sene sonra, İstanbul’da
Eminönü’ndeki sebze meyve halinde kâtipliğe başladığım za-
man, buradaki deneyiminin çok faydasını görecektim.

Mersin'deki ilk zamanlarımızda evimizde buzdolabı yoktu. Buz ihtiyacı, yemek öncesinde bakkaldan alınan 5-10 kuruşluk buzlarla sağlanıyordu. Ev sokak kenarındaydı, arkada bahçesi ve portakal bahçeleri vardı. Bir dönem, kaynamış *darı* (mısır) satmaya başladık. Halden çiğ mısır alıp, arkadaki bahçede soyup odun ateşinde bakır veya çinko kazanlarda kaynatır, üç tekerlekli bisikletimizle satardık. Mısırları satarken daha temiz bir sunum sağlamak için beyaz, emaye kazanlar almıştık. Beyaz önlük giyiyor, mısırları maşayla alıp el değmeden pelür kâğıtta tuzlayıp veriyorduk müşteriye.

Gittiğimiz yerlerde tanınıyorduk artık, kimi mahallelerde devamlı müşterilerimiz vardı. Temiz, ak pak, eğitilmiş çocuklar gelmiş mısır satıyor... Sistemimizi kurmuştuk; birimiz halden mısırları getirirdi, birimiz soyar hazırlar, annem kaynatır, diğer iki kişi de dönüşümlü olarak satardı. Mısırın kârlılığı yüksekti, 15-20 kuruşa alıp 1 liraya satardık. Oradan biriktirdiğimiz parayla eve buzdolabı almıştık. Kazandıklarımızı biriktirirdik. Annem-babam karışmazdı. Evin ihtiyacını karşılardık. O dönemde ailemizin paraya ihtiyacı zaten vardı ama sanırım asıl amaç, yarısı ergenlik çağında beş erkek çocuğun evde kalıp boş durmalarının, enerjilerini kötüye kullanmalarının önünü kesmektir. Babam bizi bilinçli olarak Zafer'le başlayan simit satıcılığına yönlendirmişti sanıyorum.

Kazandığımız parayı kardeşler arasında eşit bölüşürdük. Gelgelelim o yaz sonunda, her birimizin gizli köşelere örtülü ödenek için ufak tefek, kayıt dışı paralar ayırdığı deşifre oldu... Bunun sebebi evden barktan uzak, yatılı okulda yaşanabilecek muhtemel ekonomik sıkıntıların kaygısı olsa gerek. Meğer gelirini beyan edip ortak havuza koyarken herkes kendi mantığına ve vicdanına göre zula yapıyormuş. Ama bu da gizli kalmazdı, bir şekilde birbirimizi yakalardık. Ben

Davut Ağabey'imın zulasını mutfakta, bir örtünün altında yakalamıştım. Benimkini de bir diğer kardeşim yakalamıştı. Yatılı okullarımıza gitmeye yakın sağa sola bakınırdık, zularları patlatmak için... Hem kendininkine hâkim olacak hem başkasının zulasını bulacaksın. Eğlenceli ve zor işti doğrusu.

Geceleri evin damında, cibinliklerin içinde yatıyorduk. Mersin'in sıcağında içeride yatmak mümkün değildi. Bir akşam iş dönüşü çıkardım pantolonumu, duvardaki çiviye astım. Cebimde de o günün hasılatı var. Biz yukarıda uyurken bir hırsız, uzun bir çubukla demirli camı açık pencereden pantolonu çekip bütün paracıklarımı almıştı. O gün epeyce de para vardı, çok kızmıştım. *Ulan, bula bula hırsızlık yapmak için beni mi buldun*, demiştim içimden.

Yaz aylarında babam deniz kenarındaki açık hava kahvelerinde, lokallerde arkadaşlarıyla iskambil oynardı. Aksi gibi, bu mekânlar bizim iyi simit satma yerlerimizdi. Oyuncular uzun süre iskambil oynayıp kalkamadıkları için karınları acıkır, çok simit alırlardı. Ama biz babamızın orada olduğunu duyduğumuz zaman, sanırım "onu utandırmayalım" düşüncesiyle o mekânlara gitmezdik.

Ortaokuldan arkadaşım Ergün'ün babası astsubaydı. O yaz tayinleri Mersin'e çıkmış. Ben Atatürk Parkı'nda mısır satarken Ergün ve anne-babasıyla karşılaşmıştık. Utanıp utanmama ikilemi yaşadığımı hatırlıyorum. *Beni mısır satmak için bağıırken de gördüler mi acaba*, diye geçmişti aklımdan. Sonraki günlerde görüştük, evlerine de davet etmişlerdi. Televizyonu ilk defa onların evinde görmüştüm. Nasıl çalıştığını merak edince, televizyonu benim için açmışlardı. Yayın yok tabii... Suriye'den serpinti hâlinde, bol karlı bir görüntü geliyordu sadece.

Babamın müdürlük yaptığı ilkokulda elli kadar öğretmen görevliydi. Aşırı devletçi, dürüst, demirbaş mürekkebi kendi

dolmakaleminde bile kullanmayan bir anlayışa sahip olan, kanun adamı babam, okuldaki yeni jenerasyon öğretmenlerle görev anlayışları çeliştiğinden bazen huzursuz oluyordu. Anamur'dan kendi isteğiyle gelmişti, şehirdeki sosyo-ekonomik koşullar malumdu ama geri dönüşü kabullenmek de kolay değildi onun için. Tabii, hayatın gerçekleri de ortadaydı. Kabulü zor olsa da dönüş kaçınılmazdı...

Ben lise 2'nin sonundayken yeniden Anamur'daydık. Babam, Çeltikçi Köyü'nde ilkokul müdürü ve öğretmen olarak görev yapıyordu. Köyden Hacı Bayram Ağa'nın tarlasını icara tutmuş, domates ekmiştik. Yazın pazarda satacaktık. Önce domatesleri zedelemekten dallarından koparıp gölge bir yerde topladık. Sonra tek tek bezle silerek toz topraktan arındırıp parlatarak kasalara dizdik. Dizerken doğal olarak kasanın altına daha *ger* (tam olmamış, hafifçe sert, alacalı bulacalı) ve küçük olanları diziyoruz, üst sıraya da daha olgunları ve albenisi fazla olan büyükleri...

Domates kasalarını pazara götürüp yan yana, hafif eğimli bir şekilde yerleştirip satışa başlıyorum. İlk gelen müşterilerimden biri, bölgenin Ağaoğlu Ali'si; hafif göbekli, kodaman, zengin, şımarık... Üstten bakan bir edayla kostak kostak gelip, "Nere malı bunlar?" diye sorup cevabı dinlemeden, benim binbir emekle dizdiğim domateslerimi karıştırmaya başladı. Elledi, yokladı, kokladı, karıştırdı ama satın almadı. Adamın davranışına ne kadar sinirlendiysem ve çektiğim emeğe ne kadar üzölmüşsem artık, tam gideceken, "Madem domates almadın, o zaman dizme parası ver," diye seslenmişim arkasından.

Yine bu yıllarda, yaz sonuna doğru, yarfıstığı ekilmiş tarlalara "fıstık çıkarmaya" giderdik. *İskeliç* denen küçük çapayla, fıstık bitkisini kökündeki fıstıklarıyla beraber topraktan söküp ellerimizle fıstıklarını toplardık. Akşam

olduğunda biriktirdiğimiz fıstıklar *öküz sepeti* dediğimiz sepetlerle ölçölüp “hak” dağıtılırdı. Ürünün beşte biri, fıstığı çıkaranın hakkı olurdu. Bu hak dağıtma işleminde tarla sahibi Nevzat Kaş Ağabey bonkörlük de yapardı bana. Genellikle hakkımdan daha fazla fıstık verirdi. Yıllar sonra, o zamanlarda beş-altı yaşlarında olan oğlu Aziz Kaş, meslektaşım ve can dostum olacaktı. Yatılı okullarımıza gitmeye yakın biriktirip, yıkayıp, güneşte kuruttuğumuz fıstıkları tüccara satıp okul harçlığı yapardık.

KONUŞAMAZSIN, AŞK OLUR!

Sevdiğine duygunu anlatmaya bakışmaların yetmediği zamanlarda, konuşma da olmayınca yazarak anlatman gerekiyor. Tebrik kartları kısmen bu işe yarıyordu. Destek için kartın görselinden de faydalanabiliyordun ayrıca... Kartpostallar, postane önlerinde satılırdı. Aynı ortamda, her gün görüşüyor da olsan arkadaşın arkadaşına tebrik göndermesi de çok yaygındı.

Nilgün’e kart göndermek istiyorum; aynı sınıfta değiliz, o yan sınıfta... Kartla duygunu anlatacağım ama başka birilerinin, benim Nilgün’e kart yolladığımı fark etmesini istemiyorum. Postaya versem postacı okula getirecek, okul idaresi sınıflara dağıtacak. Alıcının eline geçene kadar başkaları da görebilir. Düşündüm, taşındım... Üzerinde el ele tutuşmuş, yürürken arkaya doğru bakan bir kızla oğlanın olduğu bir kartpostalı seçtim. Arkasına “Yeni yılın kutlu olsun” gibi düz bir şeyler yazıp göndereceğim. Postaneye gittim, başka yerlere göndereceğim kartları da yanıma aldım. Zarfa koyup pullarını yapıştırdım.

Bankodaki PTT görevlisine zarfları veriyorsun, görevli pulun üzerine o günün tarihiyle mührü basıyor, atıyor

arkasındaki kutuya... Nilgün'ünkini sakladım, adama beş kart verdim. O onlarla meşgulken görevlinin boşluğundan yararlanarak mührünü aldım. Nilgün'ün zarfındaki pulun üstüne bastım ve zarfı kendime aldım. Görevli yaptığımı görmedi. Böylece kartı resmileştirmiş oldum! Ertesi gün teneffüste, "Nilgün, mektubun gelmiş," dedim ve kimseler görmeden kartımı elden verdim. Pulun üzerinde postane mührü de var. Bakıştık, verdim. İlişki bu kadar. Konuşma yok, bakışma var sadece.

Aramızdaki diyalog teneffüslerde "matematik nasıl, şu nasıl, bu nasıl" falan gibi kısa, sıradan konuşmalardan ibaret. Yanına oturmuşluğum da vardır gerçi... Okulun bahçesindeki duvarın üzerinde, on beş-yirmi dakika kadar. O kadarcık paylaşıma karşın böylesi bir tutku vardı içimde. Bir kızla en fazla yan yana yürüyebilirdin o dönem. Ya da ben öyle sanıyordum. Atatürk Bulvarı akşamüzeri görüldüğümüz, gördüğümüz yerdi... En fazla, görmüşsen peşinden yürürsün, şanslı günündeysen karşılaşırsın, yüzünü görürsün, tebessüm edersin.

Nilgün'ün hayalimdeki görüntüsü yetmeyince, bir fotoğrafı olsa da baksam ister olmuştum. Kıza gidip, "Bana bir fotoğrafını verir misin?" diyemeyeceğime göre... Çözüm bulmalıyım. Nilgün güzel bir kızdı. Fotoğraf çektiği fotoğrafçı da kendi reklamını yapmak için büyüterek vitrinine koymuştu bir fotoğrafını. Fotoğrafçıya gidip Nilgün'ün akrabası olduğumu söyledim. Vitrindeki fotoğrafı altı vesikalık, bir de kartpostal olacak şekilde çoğaltmasını istedim. Asıl amacım kartpostal yaptırmak ama adam şüphelenmesin diye yanında altı tane de vesikalık istiyorum! Adamın şüphelendiğini fark edince, "Aklınıza bir şey geliyorsa arayıp sorabilirsiniz. İşte telefonu," diyerek Nilgün'ün ev telefonunu verdim. Daha önce birkaç kez Nilgün'ü telefonla arayıp

sesini duyunca kapatmışlığım vardı. Ben kendimden emin konuşunca adam kabul etti. O günkü ekonomik koşullarıma göre epeyce de para vermiştim.

Aldım fotoğrafları, aklıma geldikçe çıkarıp bakıyorum. Ankara’da da yanımdaydı o fotoğraflar uzun süre... Ama sonra kayboldu gitti, keşke saklayabilseymişim.

Liseden mezun olduğum yaz, sınav sonuçlarını beklerken Anamur’da bir aile çay bahçesinde çalışmışım. Çay bahçesi-ni işleten Kerim Oğuz da komşu köyden, babamın öğrenci-lerinden... Benden birkaç yaş büyük, Gaziantep İmam Hatip Okulu’nda parasız yatılı okumuştı. İmamlık yapmıyor, çay bahçesi işletiyordu, ben de gece üçe kadar onun mekânında garsonluk, ocakçılık yapıyorum.

Bir gün pazar yerinde birdenbire “27 RA 037” plakalı be-yaz *Anadol*’u gördüm. Nilgünlerin arabası! Biraz dolaşınca pazar yerinde olduklarını gördüm. Nilgün ile annesi de beni gördü ama selamlaşmadık, yine uzaktan bakiştık. Yanlarına gidip bir şey söylemeye bile çekiniyordum. Anamur iskelede, sahildeki Anabeltur adlı motelde kaldıklarını öğrendim. Gündüzleri motelin yanındaki sahile gidiyordum. Motelin yan ta-rafından sahile geçişi engelleyen dikenli tele kadar gidip yüze yüze açıldıktan sonra uzaktan, Nilgün’le aynı denize girmenin mutluluğunu yaşıyordum... İçimde tarifsiz bir duygu... O ye-tiyordu o dönem bana. “Kavuşamazsın, aşk olur” denir ya, bizdeki “kavuşamazsın, aşk olur” durumuydu.

ANKARA’YA İLK ADIM: İLK DEFA BEŞ YILDIZLI OTEL GÖRÜYORUM

Sadık Çınar... Benim gündüzlü okuyan arkadaşım, Gündüz Amca ile Dilber Hanım Teyze’nin oğlu... Çok samimiy-dik Sadık’la. Çınarlar, Uşaklı bir aile. Gündüz Amca tekstil

fabrikasında kimyagerdi. Antep'e transfer edilmiş. Anne Dilber Hanım ev hanımı; çağdaş, güzel, bakımlı, kibar bir kadın. Gaziantep şartlarına göre, o dönemin iyi bir apartmanında oturuyorlar. Nilgünler de onların yanındaki Yuvam Apartmanı'nda yaşıyor, iki aile tanışıyordlardı. Sadıklara gidip gelirken balkonda ya da pencere kenarında Nilgün'ü görebiliyordum bazen.

Sadıkların beyaz bir *Murat 124*'ü vardı, o günün şartlarına göre çok iyi bir araba. Yaşam standartları da epeyce yüksekti. Hafta sonları Sadık'la beraber onlarda ders çalışırdık, evin kısmi zamanlı bir ferdi olmuştum. Beni sevdiklerini düşünüyordum... Hafta sonlarında evlerine çağırırlardı. Annesi çok güzel yemek yapardı. Tereyağlı pilav üzerinde kocaman, yumuşacık kuşbaşı etlerden oluşan tas kebab... İlk zamanlarda utana sıkıla yerdim. Ayıp olmasın diye de bazen doymasam da “doydum” dediğim olmuştur. Masa da çatal bıçakla yeme alışkanlığım olmadığı için, “Hata mı yapacağım? Acaba bıçağı şöyle mi tutacağım, böyle mi tutacağım...” diye sıkılıp bazen kızarırdım yemek yerken. Sebep olarak da “Dışım ağrıyor, ondan,” derdim. Hafta sonu bazen eve dışarıdan yemek siparişi de verirlerdi. Bir defasında, eve büyük bir tepsi karışık kebab gelmişti. Ben de herkes kadar yiyince kebabın bir kısmı kalmıştı, utanmasaydım onu da yerdim. Pazar akşamları o ortamı bırakıp pansiyona dönmek zor gelirdi ama benim gerçeğim de buydu maalesef.

Gündüz Amcalar üç günlük bir bayram tatilinde Ankara'ya gitmeye karar vermişlerdi. Sanırım lise 2'deyim, beni de davet ettiler. O zamana kadar Ankara'yı hiç görmemişim. Hem istiyorum hem de onlara yük olmak istemiyorum. Muhtemelen onlar da bayramda ailemden uzak, pansiyonda yalnız kalmamı istemiyorlar. Israr ettiler, samimi olduklarından kuşku yok, gerçekten istemeseler söylemezlerdi

diye düşünerek kabul ettim. O beyaz *Murat* 124'ün içine Sadık ve iki küçük kardeşi, anne-baba, bir de ben bindik, Gaziantep'ten Ankara'ya gittik.

Ankara'nın soğuk bir mevsimiydi. Üstümde örgü maki-nesinde kendi ördüğüm, gülkurusu rengi bisiklet yaka bir kazak, üzerinde lacivert bir ceket. Pardösüm yok, altımda hallice bir pantolon. Ankara'nın havası hem kirli hem soğuk... Stad Otelinde yer ayırtmışlar. Ankara'nın o zamanki beş yıldızlı sayılı otellerinden. Yeni açılmış. Beş yıldızlı bir otelden içeri ilk kez giriyorum. Her taraf nasıl da üstüme üstüme geliyor! Utanma, sıkılma, ne yapacağını bilememe ve hepsinden önemlisi kimseye bir şey belli etmeme gayreti içindeyim. Karışık duygular. Herkes bana bakıyor, davranışlarımı inceliyormuş gibi geliyor... Sadık'la kardeşi Ertuğrul ve ben aynı odada, en küçük kardeş Ayşegül anne-babası ile aynı odada kalmıştı.

Otelin kahvaltısını hiç unutmuyorum: Yuvarlak bir masa, beyaz keten örtüler ki keten olduğunu sonradan öğreniyorum, beyaz keten peçeteler... Masanın üstü yiyecek dolu, aralarında ilk defa gördüğüm yiyecekler de var. Bildiklerimi de yemeye utanıyorum, sıkılıyorum. Sanki aynı şey farklı yerlerde, farklı şekilde yenecekmiş gibi... Onlar nasıl yiyor diye çaktırmadan bakıyorum, ben de öyle yemeye çalışıyorum. Orada üç gün kaldık. Bir ara Kavaklıdere civarında bir arkadaşlarının evine gittik. Adamın lakabı "komünist"ti. Büyükler viski içti, bize de ikram ettiler. Adam yerine konmak ve viski ikram edilmesi hoşuma gitmişti doğrusu. Bir de Behiye Aksoy'un çıktığı bir gazino vardı Maltepe'de. Yanlış hatırlamıyorsam gazinoya da gittik hep beraber...

Bu Ankara ziyareti benim ufkumu açan, belki de yaşamımı altüst eden, "Böyle hayatlar da mı yaşanıyormuş," dediren, hem huzurumu bozan hem vizyonumu genişleten bir

deneyim oldu. Yaşamıma katkısı çok oldu Çınar ailesinin. Görüştüğüm zamanlarda da bir ihtiyacım olup olmadığını sorarlardı hep. Kibar, empati yapabilen, benim için çok değerli insanlardı.

Okul kapandı. Memlekete gideceğim ama evden param henüz gelmemiş. Pansiyonda da az öğrenci kalıyor, bitirme sınavlarına girenler var sadece. Bilet alıp memlekete dönmek için paramın bana ulaşması lazım. Pansiyonda öğrenci kalmadığı için yemek de çıkmıyor artık. Peynir, ekmekle kendi işini kendin görmek gerekiyor. Para bitti... Artık pansiyondan dışarı çıkmıyorum, hareket bile etmiyorum ki acıkmayayım. Her gün görevliye paramı soruyorum.

Bir türlü gelmiyor. Okulun yakın çevresinde aptal aptal dolaşıyorum. Kimseye de bir şey söyleyemiyorum. Sadıklara gidip söylesem, borç alabilirim ama utanıyorum. Tesadüf bu ya, o sırada yolda Sadık'la karşılaştık. Hâlimi görünce, "Ne-yin var senin?" dedi; betim benzim sararmış hâldeymiş meğer... "Yok bir şeyim de karnım aç. Biraz borç ver de yiyecek bir şeyler alayım," dedim. Gittik Başkarakol'un karşısındaki fırından tırnaklı pideyle yanındaki bakkaldan küçük kutu reçel ve peynir aldık. Bazı hafta sonu akşamları şarap içtiğimiz, karakolun yanındaki parka gittik. Aldıklarımızı orada yedim. Tabii uzun süren açlıktan sonra mideye bir şeyler girince kustum. Sadık da bu durumu ona haber vermediğim için bana kızmıştı...

Sadık'la daha sonra Ankara'da, benim Gazi Eğitim Enstitüsü'nde okuduğum yıllarımda da görüştük. O sırada Sadık, Ankara'da özel bir dershaneye gidiyor, özel bir yurtta kalıyordu. Sonra iktisat okudu. Ben İstanbul'da fakültede okurken, Fatih Çarşamba'daki dört kişilik öğrenci evimizde sekiz ay kadar Sadık'la da beraber kaldık.

LİSE 1'DEKİ İSYANCI GENÇ

Lise 1'inci sınıftayım. Ergenliğin en sert dönemleri... Öğretim yılı başladı, din dersi hocası geldi. Din üzerine biraz baskıcı, korkutucu bir şekilde girdi konulara. Ya da bana öyle geldi. Milli güvenlik dersine de garnizondan bir komutan (binbaşı olmalı) geliyordu. O da "Askerlik bir savaş sanatıdır," diye girdi derse... Benimse tanrı dahil her şeyi sorguladığım bir dönem. Dünyada da "*Make love, not war*" (Savaşma, seviş) dönemi. Öğrenci liderleri kırsalda yakalanıyor, öldürülüyor, Vietnam Savaşı sürüyor... Savaş karşıtlarının, hippilerin felsefesinin gündemde olduğu yıllar.

Milli güvenlik ve din derslerine karşı orantısız bir tepkim oldu o sene. Diğer derslerimle ilgili sorun yoktu ama bu iki derse karşı tepkimi göstermek istemiştım. Karnede herhangi bir dersin notunun 0 olması için (normalde karnede 0 notu vermiyorlar, sınavlarda boş kâğıt da versen karne notu 1 veriliyor o ders için) iki defa üst üste kopya çekerken yakalanman gerekiyordu. Milli güvenlik dersinde iki defa göstere göstere kopya çekip kendimi yakalattım. Hocamız sınavda, "Yakalarsam karneye 0 alırsın, kapat kitabı," diye uyarıyordu beni. Bense "yakalayın" dercesine duymazdan geliyordum. Hocanın dediğini sınıfta herkes duyuyor, yaptığımı da sınıftaki herkes görüyordu. Doğal olarak karnemde milli güvenlik 0 oldu, rakamın ortasına da nokta işareti koyulmuştu.

Din dersi sınavlarında da boş kâğıt veriyordum. "Son sınavlar, sözlüyle telafi et," önerilerini duymazdan gelip iyi niyetli çağrılara kulak tıkıyordum. Sonuçta karnemde din dersi notum 1'di; 1'in iki yanında da iki tane çizgi vardı. İlk gördüğümde 0'ın ortasındaki nokta ile 1'in yanındaki çizgilere anlam verememiştım. Daha sonra bunun, karnede notun

yanına rakam eklenmemesi için olduğunu öğrenmiştim. Bir de tarih ve coğrafyam 4'tü... Yani lisenin birinci döneminde dört zayıfım vardı, diğer derslerimin hepsi ise çok iyiydi.

O sene, hatırlayamadığım bir nedenden dolayı karnele-
rimizi almadan evlerimize gittik. Babam karnemi sorunca,
“Tarih 4, diğerlerinin hepsi iyi,” dedim. O sene eve karne
notlarımızı gönderecekleri tutmuş! İkinci yarıyıl başladığın-
da notlarımızı velilere göndermişler. Oysa o güne dek hiç
göndermedikleri için ben rahattım. Karnemde o derslerin
karşısına 1 ve 0 yazdırarak kendimce, muhtemelen benim de
bilmediğim bir yerlere, birilerine tepki göstermiştim. Ama
okul idaresinden kimse bana demedi ki “Oğlum, gel baka-
lım, bu durum nedir, nedir senin sorunun?”

Bir pazar, Gaziantepspor’la Altay’ın hazırlık maçı var.
Gaziantepspor yeni kurulmuş, Kâmil Ocak Stadyumu yeni
açılmış. Ben de maçıyım. Devre arasında aşağıdan bir ar-
kadaş bağıyor, “Seçim, Seçim, baban geldi. Dışarı gel!”
“Hadi len!” dedim. “Dalga mı geçiyorsun, babamın ne işi
var burada? Antep nere, Mersin nere...” Aşağıya bir bak-
tım, gerçekten babam gelmiş. Eyvah! Göğsümde ağırlar,
yanmalar başladı; kim bilir başıma ne gelecek, ne diyecek...
Kafamda kırk tane soruyla çıktım stattan. Babam elini uzat-
tı, öptüm, başıma koydum. Okula doğru yürümeye başla-
dık. Altından ne çıkacak diye bekliyorum, babamın da tersi
ters... Ama o âna dek gayet yumuşak davranıyor, havadan
sudan konuşuyoruz.

Birden ama sakince, “Notların hakkında bilgi sahibi ol-
dum,” dedi. “Sana kızmayacağım, kızmak için gelmedim fa-
kat merak ettiğim bir şey var. Sen bunu kendine nasıl yakış-
tırdın?” Bende cevap yok, dinlemedeyim... Tekrar sorunca,
“Ben de yakıştıramıyorum,” dedim. “O zaman, yapman ge-
rekeni biliyorsun, onu yapacaksın,” dedi. Sonra hakkımda,

ondan beklemeyeceğim derecede güzel şeyler söyledi, beni övdü. Epeyce gaz verdi... O gece Gaziantep'te kaldı, ertesi gün öğretmenlerle de konuşmuştur muhakkak. Beklediğim şekilde kötü davranmadı, kızmadı. "Gerekeni yapacağına inanıyorum, sana güveniyorum," dedi, çekti gitti. O gazla sabah erkenden kalkıp tarih, din, milli güvenlik, coğrafya derslerime çalışmaya başladım. İkinci dönem 8-9 ortalama-sıyla hepsini toparladım.

Sanırım çocukça bir kararla, düşündüğümü otoriteye gösterme tepkisiydi bu. Bedeli çok ağır da olabilirdi. Peki ama okul idaresi buna nasıl izin verdi? Belli ki bu çocuk size bir şey anlatmaya çalışıyor. Bunu niye sorgulamadılar, niye anlayamadılar diye düşünmüştüm sonradan.

YAVAŞ YAVAŞ YÖNÜM BELLİ OLUYOR

Parasız yatılı okula, ilkokulu bitirdikten sonra sınava girip orta ve lise eğitimi için başlayabileceğin gibi, ortaokuldan sonra girip sadece liseyi de okuyabiliyordun. Ben orta 1'e başlarken lise 1'e başlayan ağabeyler vardı. Bunlardan biri Ali Elibol'du, Ali Ağabey'im... Benim gibi hafiften kekeme, temiz, titiz, nazik biri... İlk senelerimde sanırım biraz da ona öykünerek, üç sene sonraki hâlime benzetirdim onu. Beni kötü alışkanlıklardan, kötü arkadaşlardan korumak için uyarırdı. Ali Ağabey'e saygıda kusur etmezdim. Çok yakın olmasak da iyi bir ağabey-kardeş ilişkisi vardı aramızda. Daha sonra İstanbul Tıp Fakültesi'ni kazanıp İstanbul'a geldiğim ilk yılımda da elini omzumda hissedecektim.

O yıllarda Gaziantep'te hem sağ hem sol görüşe ait dernekler yeni yeni kuruluyor, pansiyondan bazı arkadaşlarımız hafta sonu bu derneklere seminerlere gidiyor, daha doğrusu götürülüyorlardı. İlerleyen yıllarda bakanlık da yapacak

bazı isimler, henüz kamuoyunda tanınmadıkları o yıllarda, bizim gibi yatılı öğrencilere hafta sonlarında seminer verirdi. O toplantılara bir-iki defa ben de katıldım ama devamını getirecek kadar kendimi o ortamlara ait hissetmemiştim. Ali Ağabey de gittiğimi duymuş ki bana biraz kızmıştı, “Ne işin var senin oralarda,” diye...

70’lerde Gaziantep gençliği arasında sol görüş, devrimcilik daha yaygındı. Bu, kıyafetlere de yansıyor. Okulda da parka ve postal giyenlerin sayısı artmaya başlamıştı. Dev-Genç, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Sinan Cemgil gibi isimleri, Nurhak Dağları’nı, Kızıldere’yi bizler de yeni yeni duymaya, merak edip öğrenmeye başlamıştık. Bu sol harekete karşı da “komandolar” ve “bozkurtlar” yetiştirecek olan Ülkü Ocakları Birliği kurulmaya başlamıştı. Benim de ilgimi çeken “Türklük gurur ve şuuru”, “İslam ahlak ve fazileti”, “Komşusu açken tok yatan bizden değildir”, “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” türü ülkücü söylemler, pansiyonda bir grup arkadaşımda karşılık bulmuştu.

Bu arkadaşlarım hafta sonları yakalarında bozkurt rozetleriyle seminerlere gidiyordu. Bir-iki seminere ben de katıldım. “Komando” sıfatının kişilere yüklediği davranış değişikliğinin bana uygun olup olmayacağını sorgularken, Ali Ağabey’imin de uyarmasıyla ülkücü hareketle arama mesafe koydum. Yavaş yavaş yönüm belli olmaya başladı. O yönle aynı istikametteki Yılmaz Güney, Ruhi Su, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık İhsani, Cem Karaca, Selda Bağcan sık dinlediğimiz, izlediğimiz sanatçılardı...

Deniz Gezmişlerin yakalandığını pansiyonun yemekhanesinde radyodan duyduğumuzda, o an nedenini tam olarak anlayamamış olsam da bizden büyüklerin masaya yumruk vurduğunu, yemek tepsilerinin havalandığını ve hepimizin sessizce dışarı çıktığını hatırlarım. Bunun üzerine

büyüklerimiz “yemek boykotu” düzenlemişti, biz küçükler de katılmıştık. Boykotun görünen gerekçesi “yemekler kötü çıkıyor”du. Müdürümüz Ali Fuat Bilen’in, “Benim damarlarımda bulgur pilavı dolaşıyor! Bu ne hadsizlik!” fırçası ve disiplin tehdidi üzerine çoğumuz yemekhaneye dönmüştük...

GALATA KÖPRÜSÜ’NDE KIZLARLA ERKEKLER ÖPÜŞÜYORMUŞ!

Parfümle ilk defa lise döneminde tanıştım. Kolonyadan parfüme geçiş... Kaçak parfümler Suriye’den getirilip şehirdeki pasajda satılıyordu. Deneyimli arkadaşlar anlatıyor: “Parfüm diye keskin kokulu, kolonyaya benzeyen bir şey var, çok güzel kokuyor. Pasajda satılıyor, istersen eline sıkıp koklayabiliyorsun. Biz pasaja her gittiğimizde elimize sıkıyoruz, mis gibi kokuyoruz. Git dene, sık. Bir şey diyen olursa da beğenirsem alacağım dersin,” diye tembih ediyorlar. Gittim bir gün pasaj, kızmasınlar diye de küçük bir tane bulup elime sıktım ama bir tuhafılık var. “Kokmuyor!” Ben sıkınca adamlar gülmeye başladı, “Parfüm değil bu, geciktirici,” dediler. Akşam yataktan geciktiricinin ne olduğunu öğrenince çok utanmıştım...

Kavga başlatma konusunda becerikli değildim ama ara sıra kavga da ederdik. Bir grup arkadaşla futbol oynarken, bir tartışmada beklemediğim bir anda kasığıma sağlam bir tekme yedim. Olduğum yere kıvranarak yığıldığımı hatırlıyorum. Darbenin ardından testislerim şişti, morardı, ağrıyor, rahat yürüyemiyorum ama kimselere de söyleyemiyorum... Hem “ayıp bölgem” olduğu için hem de dayak yemiş olmanın utancıyla sanırım... Ne doktora gittim ne de kimseye bir şey söyleyebildim. Rahatsızlığı günlerce sürdü.

Aradan yıllar geçtikten sonra yaptırdığım *spermiogram*’da sperm sayısında ve hareketliliğinde azalma ve anti sperm

antikoru saptanmıştı. Vücutta kendi spermine karşı antikor oluşuyor, o otoantikorlar da spermilere bağlanarak onların hareketliliğini, dölleme yeteneğini azaltıyor. Bu durum araştırılırken travma öyküsü ve geçirilmiş enfeksiyon varlığı da sorulanıyor. Bu, travma olmaksızın da yaşanabilecek bir durum ama o gün yediğim tekmenin hatta geçirdiğim kabakulağın da bu sonuca katkısı olmuştur sanırım.

Lise 1'e başlayacağım sene, Ali Ağabey İstanbul Hukuk Fakültesi'ni kazanmıştı. İstanbul'a kesin gidişi için, pansiyondan bir grup arkadaşla beraber terminalden *Seç* otobüsü ile yolcu edeceğiz Ali Ağabey'i... Terminalde otobüsün hareket etmesini beklerken sohbet ediyoruz. Ali Ağabey İstanbul'a kayıt yaptırmaya gidip gelmiş ya, bize İstanbul'u anlatıyor. İstanbul hakkında onca şey söylüyor, aklımda kalan en çarpıcı şeyse şu cümle: "Galata Köprüsü'nde kızlarla erkekler rahat rahat öpüşüyormuş da kimseler dönüp bakmıyormuş." Daha sonraki yıllarda Yılmaz Güney'in *Arkadaş* filmiyle zihnimde sağlam bir yer edinecek olan İstanbul'a dair, aklıma bir fotoğraf daha ekleniyor böylece...

BÜTÜN TIP FAKÜLTELERİ TERCİH LİSTEMDE

Davut Ağabey'im, Diyarbakır Dicle Öğretmen Okulu'nun son senesinde Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'na seçilmişti. Öğretmen okullarının son sınıfındaki başarılı öğrenciler burada yatılı olarak bir sene hazırlık okutulup üniversite sınavına hazırlanıyordu. Seçilmiş öğrenciler çok iyi hazırlandıkları için çoğunlukla istedikleri bölümü kazanıp liselere öğretmen olmak üzere yatılı olarak öğrenim görüyorlardı. Davut Ağabey'im bu sınavları kazandığı gibi ODTÜ Makine Mühendisliği ve yurtdışı devlet burslu olacak şekilde Metalurji Mühendisliği'ni de kazanmıştı.

ODTÜ Makine'yi kazandığı haberi gelince babam sevinemiyor bile... İlk sorduğu soru, "Yatılı mı?" oluyor... Üniversitelerin yatılı olmadığını o zaman öğreniyor babam! Halbuki Yüksek Öğretmen Okulu'nda kalsa, yatılı olarak fakülteyi bitirip liselere öğretmen olacaktı. O dönem bizim çevrede henüz üniversite kavramı gelişmemiş. Yatılı olmayınca nasıl okunacak ki bu okul? Dahası var: Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki kefalet ne olacak? Bu konuşmaların bir kısmı, çocukluğumuzda hepimize çok emeği geçmiş olan Sıdika Teyze'min yanında geçiyor. "Üzülme enişte, bir inek ya da tarla satar, okuturuz," diyor Sıdika Teyze'm. Sanki satılacak çok tarla var da! Babamın zihninde üniversite algısı Davut Ağabey'imle beraber yeni yeni oluşmaya başlıyor...

Babam, ağabeyimin yurtdışı eğitim şansı için gereken, yüksek rakamlı kefalet senedinin imzalamasını kimselere teklif edemeyeceğini açıklayınca, yurtdışına gitme ihtimali ortadan kalkmıştı. Ağabeyim kısa süreli bir ODTÜ Makine Mühendisliği macerasından sonra Hacettepe Tıp Fakültesi'ni de kazandığını öğrenince, ODTÜ'yü bırakıp Hacettepe'ye kayıt yaptırmıştı. Bu arada TÜBİTAK Türkiye Fizik Yarışması'nda da Türkiye ikincisi olup, üniversite öğrenimi boyunca notlarının belli bir seviyenin altına inmemesi koşuluyla burs da kazanmıştı.

TÜBİTAK bursuyla Hacettepe Tıp'ta ilk seneyi tamamladıktan sonra da mülakat sınavını kazanarak, fakülteden mezun olunca mecburi hizmet yapma koşuluyla, yardımcı sınıf muvazzaf subay olmak üzere Fakülte ve Yüksek Okullar Askeri Öğrenci Komutanlığı bünyesinde, tıp fakültesinde öğrenim gören askeri öğrenci statüsüne geçmişti. Davut Ağabey'im de bu şekilde, o dönemde sokaklara taşan siyasi olaylardan korunmuş, barınma, yeme içme ve harçlık sorunlarını da otomatik olarak çözmüştü. Üstelik fakültenin son

senesinde, okulun bitmesine yakın tekrar sivil hayata geçebilme becerisini de göstermişti. Şimdi, çocuk sağlığı ve çocuk hastalıkları uzmanı olarak İstanbul'da çalışıyor.

Ben de Gaziantep'teki altıncı senemde, Üniversitelerarası Seçme Sınavı'na (ÜSS) gireceğim. ÜSS'de on sekiz tercih yapıliyordu. Oturdum, ilk tercihten itibaren Türkiye'de o dönem mevcut olan bütün tıp fakültelerini yazdım. Gerçi o zamanlar çok fazla tıp fakültesi de yoktu. Tıp fakültelelerinden sonra neler yazdım hatırlamıyorum ama on sekizinci ve son tercihim Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'ydü. Tercih yaparken, "Acaba benim yeteneğim tıp alanında mıdır," diye düşünmüyorum, beni yönlendirecek bir sistem de söz konusu değil. Ama tıp fakülteleri o yıllarda herkesin gözünde çok popülerdi. Hem halkın gözünde hem karşı cinsin gözünde değerliydi. Saygınlığı açısından, maddi getirisi açısından, kazanabilecek olanlar tıbbi tercih ederdi. "Bu çocuğun tıba yeteneği, ilgisi var mı yok mu," diye bakmak da kimsenin pek aklına gelmezdi...

Lise bitirme sınavlarını da geçtikten sonra artık Gaziantep Lisesi mezunuydum. Okul başarımlarım da notlarım da iyiydi, ÜSS'ye de iyi hazırlanmıştım. Sınav başladı, çok da iyi gidiyordu ama sonlara doğru, cevaplarla soruların numaralarının örtüşmediğini fark ettim. Bir yerde kaydırma yapmıştım. Başımdan aşağı kaynar sular dökülmüştü. Geri geri giderek toparlamaya çalıştım ama kalan süre çok kısıtlıydı. Bu kaydırma işi, ara ara öğrencilerin başarısız olduktan sonra sığındığı bir bahane olarak karşımıza çıkar ama benim durumum böyle değildi, gerçekten kaydırmıştım ne yazık ki... Kalan sürede, epeyce gerideki sorulara kadar gittim, bir noktaya kadar toparlayabildim.

Sınav sonuçları belli oldu. En son tercihim olan Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü kazanmıştım.

Üzıldüm, bu sonucu kendime yakıştıramadım. Üstelik okuldan kapasitesini bildiğim, benden daha başarısız olduklarını düşündüm bazı arkadaşlar çok iyi fakülteleri kazanmıştı. Kesin kararımı vermiştim. Tekrar çalışıp sınava girecek ve bu kez tıp fakültesini kazanacaktım...

NİLGÜN'E TALİP OLUYORUM!

Gazi Eğitim Enstitüsü'ne kaydımı yaptırmak için lise diplomamı almam gerekiyordu. Bu amaçla Gaziantep'e gidip gerekli belgelerimi aldım. Ergenliğimi geçirdiğim, acı-tatlı pek çok anı biriktirdiğim şehri son kez dolaştım. Şehre ve şehirdekilere veda vakti yaklaşmıştı. Ama o gün nerede dolaşırsam dolaşayım ayaklarım beni hep Yuvam Apartmanı civarına götürüyordu. Ertesi sabah erkenden kalkıp Nilgünlerin evinin çevresinde dolaşmaya, apartmana giren çıkanları gözlemeye başladım. Nilgün'ün babasıyla ağabeyinin işe gittiklerini görünce kapılarını çaldım. Hemen yan apartmanda oturan yakın arkadaşım Sadık ve ailesinin, benim bu eylemimden haberleri yok tabii...

Beyaz Saçlı Teyze... Nilgün'ün annesinin aramızdaki laka-bı. Kapıyı o açtı, beni içeri buyur edip ayağıma terlik verdi. Beni salona aldı. "Kızım, çay getirir misin?" diye Nilgün'e seslendi. Çayımı içerken gayet sakin, güler yüzle benimle havadan sudan konuşmaya başladı. Bir müddet sonra kısa bir sessizlik olmuştu ki ağzımdan dökülüverdi: "Ben Nilgün'ü seviyorum." Annesi, "Buyur evladım," demiş ya, buyuruyorum ben de işte! "Nilgün'ün haberi var mı bundan?" dedi. "Bilmem, vardır herhalde ama olmayabilir de..." diye geveledim.

Beyaz Saçlı Teyze sakince söze girdi: "Sevmek iyi, güzel bir duygu... Ama karşılıklı olması, onun da senin duyguna katılması gerekir. Sorsaydın en azından, o ne düşünüyor... Sordun mu?" Sormadığımı söyledim. Sonra konudan biraz

uzaklaşmak için, “Ee, sen bizi Anamur’da uzaktan gördün, neden yanımıza gelip konuşmadın? İnsan bir hoş geldiniz der, anne-babasıyla tanıştırır...” içerikli konuşmalara geçti. Cesaret edemediğimi, utandığımı söyledi vücut dilim. Sınav sonucumu sordu. Teknik bir hata yaptığımı, bu yüzden son tercihim olan Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü’nü kazandığımı ama seneye muhakkak tıbbi kazanacağımı söyledim. Özgüvene bakar mısınız, garanti de veriyorum!

Nilgün’ün annesi, “Seneye kazanırsın, kazanamazsın o ayrı ama sen şimdi Ankara’ya gideceksin. Seneye kim öle kim kala, orada başka insanlarla tanışacaksın. Şu anda sen onu beğeniyorsun, yarın öbür gün beğenmeyeceksin ya da tersi olacak. Bir şekilde değişecek duygular. Ama bunlar iyi duygular, temiz duygular. Madem böyle bir amacın var, orada da bu tür şeylerden uzaklaş, derslerine çalış, olaylardan uzak dur, amacına uygun davran,” diye nasihat verdi. Kadıncağız orada bana, “Peki evladım, buyurun, gereğini birlikte yapalım,” dese ne diyeceğimi, ne yapacağımı da bilmiyordum ki! Çocukluk işte... Sanırım giderayak duygularımı ifade etmek istemiştim. Tüm bunlar 1974 yılının Gaziantep’inde yaşıyor... Kabul görmenin, adam yerine konmanın etkisiyle yumuşadım. Nasihatini ve hayat dersini almış olan beni, anne-kız gayet kibar bir şekilde uğurlamışlardı.

Nilgün’le hiçbir zaman birebir yakın diyalogumuz, paylaşımımız olmadı. Ama o, ortaokul 1’inci sınıftan itibaren içimde, kalbimde, fikrimde, zikrimde bir şekilde hep vardı. Uzun süreli bir platonik aşktı benimkisi. Belki de o dönemde, içimdeki duygusal boşluğu ona yansıtarak tamamlamak istemiştim. Varlığını bilmem yetiyordu. Nilgün’le en yakın olduğumuz an, en uzun süren iletişimimiz, lise bitirme sınavları sırasında kantinin yanındaki duvarın üzerinde yan

yana oturup on beş-yirmi dakika kadar havadan sudan konuşmaktan ibaretti.

Artık, altı yılımı geçirdiğim, çocukluktan gençliğe evrildiğim Gaziantep'ten ayrılma vakti gelmişti. Ankara otobüsüne bindiğimde çantamdaki en değerli iki şeyden biri Nilgün'ün fotoğrafları, diğeri ise lise diplomamdı...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANKARA:

SEÇİM, MUZAFFER'E DÖNÜŞÜYOR...

"Cebreyleme cebr ile ilim köprüsünden geçemezsin, cebirsiz bir bakışla, koca taşı bile seçemezsin."

(Matematik öğretmeni İhsan İrk)

LİSE TADINDA BİR ÜNİVERSİTE

“Seçim” olarak ayrıldığım Gaziantep’ten sonra yavaş yavaş “Muzaffer”e dönüşecektim. Başlarda adım sorulduğunda “Muzaffer Seçim” diye yanıtlıyordum. Ama belki insanlara “Seçim” demek zor ya da tuhaf geldiğinden, belki de daha bilinen bir isim olduğu için “Muzaffer”i kullanmaları benim de hoşuma gittiğinden sessiz kaldım. Aile fertlerinin, çocukluk arkadaşlarımla, velhasıl Gaziantep’ten ayrılana kadar ilişkim olanların bana “Muzaffer” demesiye kulağımı hâlâ rahatsız eder. Onlar için “Seçim” olmak daha çok hoşuma gidiyor.

1974 senesinin sonbaharında Ankara’daki Gazi Eğitim Enstitüsü’ne kaydımı yaptırdım. Hayalimdeki üniversite ortamında kocaman, amfi şeklinde teatral sınıflar vardı. Karşıma çıkansa lise sınıfı gibi mekânlar oldu. Öğretmen giriyor, ders anlatıp çıkıyor, beklediğim gibi bir üniversite atmosferi yok. Ama zaten benim de burada devam etmek gibi bir niyetim yok.

Ağabeyim barınma sorunumu, onun da bir senedir kaldığı Cebeci’deki Atatürk Öğrenci Sitesi’nde yer ayarlayarak çözmüştü. Ağabey-kardeş aynı yurttaki, farklı odalarda kalıyorduk.

Sağ görüşlü öğrencilerin hâkim olduğu, kalabalık bir yurttu. Lakin serde demokratlık var, orada kalmak içimden hiç gelmiyor. Gözüm, Kurtuluş’taki, “Siyasal Yurdu” olarak da bilinen Cumhuriyet Yurdu’nda ama orası da dolu, hiç yer yok. Zaten o yurttaki kalma önceliği de siyasal ve hukuk öğrencilerinde. Bir şekilde, Cumhuriyet Yurdu müdürünün, CHP Adıyaman milletvekili Dr. Kemal Tabak’ın arkadaşı olduğu bilgisine ulaştım. Kemal Tabak’ı tanımıyorum tabii. Nereden, nasıl bulduysam, Adıyamanlı bir arkadaşımı mı sordum bilemiyorum, milletvekili Tabak’ın ev adresini buldum.

Bir akşam Maltepe'deki evine gidip kapısını çaldım. İçeri buyur ettiler, vekil bey alışıkmiş zaten, gelen giden eksik olmuyor. O akşam da kocaman salonu dolduran divanlarda, çoğu Adıyamanlı sıra sıra insanlar oturuyordu. İliştim bir yere. Çaylar geliyor, gidiyor. Bir süre sonra Kemal Bey geldi... Sırayla herkese derdini, isteğini sormaya başladı. "Kızım işe girecek", "Hastanede hastam var" gibi talepler sıralanıyor. Kemal Bey herkese bir kart, bir mektup yazıyor, çözüm üretmeye çalışıyor. Sıra bana geldi. Utana sıkıla, "Üniversiteye geldim, kalacak yerim yok, Cumhuriyet Yurdu'na kayıt yaptırmak için yardım istiyorum..." dedim:

- Baban necidir?
- Öğretmen.
- Nerede?
- Adıyaman'da...
- Neresinde?
- Besni'de...

Önceden dersime, olası sorulara hazırlanmıştım. Köyü sorsa onu bile söyleyeceğim! Hemen yurt müdürüne bir mektup yazdı. Ertesi gün mektubu müdüre verdim. Ama "Valla yurt dolu, hiç yer yok, yer olsa tamam da..." yanıtını alınca, başka seçeneğim de olmayınca mecburen Atatürk Öğrenci Sitesi'ne kaydımı yaptırdım. O dönemde yurt sorumlusu olan öğrenciler, sonradan ülke siyasetinde aktif olacak kişilerdi. Davut Ağabey'imle ilişkileri de iyiydi. Bu durum kendimi güvende hissettirdi.

Birinci amacım önümüzdeki üniversite sınavına hazırlanmaktı. Bu arada okulu da sınıfta kalmayacak şekilde götürmek istiyordum. Yurtta büyükçe bir çalışma salonu vardı. Burada sık karşılaştığım, ağabeyimin arkadaşı, Tokatlı Fevzi Abacı ile tanıştım. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü'nde okuyor, o da tekrar sınava girip tıp kazanmak istiyordu.

Biz Fevzi ile akşamları, hafta sonları üniversite sınavına çalışıyoruz, bol bol test çözüyor, enteresan bilgileri paylaşıyoruz. İçeride ve dışarıdaysa öğrenci olayları tırmanışta... Tam derse yoğunlaşmışız, “haydi toplantı var, haydi forum var, haydi bildiri dağıtmaya gideceğiz, yürüyüş var...” diye çekıştıriliyoruz. Derslere konsantre olmak mümkün değil, her an tedirginiz. Bu aktivitelerin bir kısmına mecburen katılıyor. Forumlar yurdun içinde, onlara katılmama durumu yok da dışarıdaki aktivitelerden kaytarmaya çalışıyorum. Yurtta saat 12.00’den sonra, sabaha kadar ikişer saatlik koridor nöbeti tutulurdu. Kime karşı, ne için nöbet tutuyorsun, düşman kim? “Düşman” diye görülen, karşıt görüşlü öğrenciler. Oysa onlar da Anadolu’dan gelen gariban öğrenciler... Gelecek, yurdu basacak da ben denöbetçi olarak yurtta uyuyan diğer garibanlara haber vereceğim!

O sene yılbaşı akşamı, çalışma salonunda bir şeyler okuyorum. Birileri geldi, aralarında benim de olduğum sekiz-on kişilik grubu yılbaşı tebrik kartı yazmak üzere genel merkeze çağırdı. Kaytaramadım. O grupta birlikte sabaha kadar devlet büyüklerine, sanayicilere, Ülke Ocakları Genel Merkezi adına tebrik kartı yazdık. Bana verilen listede adı olan Sabri Ülker’in tebrik kartını da o akşam ben yazmıştım.

"PALTOYA PARA YOK Kİ, ONDAN ALINDI PARKA"

Babam ayda 700 lira gönderebiliyordu. Biraz da Kredi Yurtlar Kurumu’ndan aldığım kredim vardı. Bunun bir kısmı yurt parası. Kahvaltıda ekmek arası peynir, çay... Okulda yemek çıkmıyordu. Öğle faslını simitle, sandviçle, pilav üstü az kuruyula geçiştiriyordum. Kimi günler Hacettepe’nin kampüsüne gidip ağabeyimin kimliğiyle kaçak olarak 2.5 liraya dört çeşit yemek yerdim. O az paraya, tam bir ziyafet olurdu. Akşam da

ya yurttta yerdim ya da kantinden aldıklarımıyla geçiştirirdim. O dönem Ankara'da piliç çevirmeciler yeni yeni yaygınlaşıyordu. Ayda bir-iki defa da yarım piliç yersem, değme keyfime gitsin... Ayda bir de olsa Kızılay'daki Piknik Birahanesi'nde votka, bira içmekten de geri kalmamaya çalışıyordum.

Ankara soğuğuna karşı üzerime geçirecek bir pardösüm, paltom yok... Ağabeyimden öğrenmiştim, Ankara'daki bit pazarında, kullanılmamış askeri parkalar satılıyordu. Öğrenciler oradan bir askeri parka alır, siyaha boyatıp kullanırdı. Tam da Cem Karaca'nın "Parka" şarkısında dediğ gibi: "Küçük kardeşi bu yıl siyasala gidecek/Paltoya para yok ki, o da parka giyecek..." Benim okul Siyasal olmasa da ben de bit pazarından haki renkli bir asker parkası satın almıştım. Haki renkte giymek yasak olduğundan siyaha boyatmıştım. Kapüşonlu, astarlı, yelekli bir parka. Ankara'nın soğuğunda sıcak tutuyor. Ama aktivist öğrencilerin giysisi olarak bilinen parkayla dolaşmanın da riskleri var. Karşıt görüşlüler arasında hedef haline gelmek an meselesi.

Bir akşamüzeri okuldan çıktım, parkamın cebinde 1 lira var, öğle yemeğ i yememişim, iyice acıkmışım. Yurda gidince karnımı doyururum diye düşünüyorum. Bu 1 lirayı ya Cebeci'deki yurda gitmek üzere otobüse harcayacağım ya da simit alıp karnımı doyurup yolu yürüyeceğim. Açlık galip geldi. Simidim elimde, okulun bulunduğ u Beşevler'den Cebeci'ye yürümeye başladım. Yolumun üstünde önce Tandoğ an Meydanı: Bütün öğrencilerin imrendiğ i Milli Savunma Bakanlığı'nın yurdu... Kızlı erkekli kalınan bloklar, ikiş er kişilik kaloriferli odalar, sıcak su imkânı... Ardından Maltepe: Gazinolar, neon ışıklarla yazılan şarkıcı isimleri, gece kulüpleri... Midemde bir simit, gözümün önünden piliç çevirmeciler, lüks restoranlar akıyor bir bir... Derken Kızılay, Kurtuluş ve son olarak Cebeci... O yolda yürürken

gözlemlediklerim ve kendi reel koşullarım, zihnimde birbiriyle çatışıp durdu. Ben hangi boyutta yaşıyorum, insanlar hangi boyutta... İsyan duygusu böyle böyle başlıyor olmalı...

O akşam bozuk bir moralle odama çıktım. Parkamı çıkardım, ceplerini temizlerken kâğıt mendillerin arasında 1 lira daha bulmayayım mı! Yürüdüğüm yanıma kâr kalmıştı!

O günden dört sene kadar sonra, Tıp Fakültesi'ndeki üçüncü senemde halk arasında bilinen adıyla saçkıran, tıp diliyle *pelat* olmuştum. Saçlarım öbek öbek dökülüyordu. Dermatoloji hocalarının kapısını aşındırdım, çözüm bulamadı. En nihayetinde psikiyatr ile görüşmem önerilmişti. Psikiyatrideki hocam Metin Özek, "Senin Vakko'nun önünden geçip alamadığın bir gömlek, bilinçaltından bu şekilde patlıyor," demişti. Demek zihninin arkasına saklasan da bazı şeyleri, beden unutmuyor, bir yerden çıkarıyor birikenleri...

Sadece yurttan değil, sınıfta da en arkaya oturup fırsat buldukça test çözüyordum. Ama sorulan sorulara kimseden ses çıkmayınca cevap da veriyordum. Modern matematik dersi hocamız Abdullah Demiralp, derslerle neden ilgilenmediğimi sordu bir gün. Sorulara hep ben yanıt veriyorum ya, hocam muhtemelen, "Bu çocuk yetenekli, niye böyle yapıyor?" diye düşünüyordur. Ona tekrar sınava girmek istediğimi söylemiş, ne okumak istediğimi sorunca da hafiften utanarak "tıp" diye yanıt vermiştim. Başını sallayıp sessiz kalmıştı, gitmemi istemiyordu tabii... O sene sınıfı doğrudan geçen sadece iki kişiydik. Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki eğitimimi tamamlasaydım ortaokul matematik öğretmeni olacaktım.

Benim dönemimden altı sene sonra, en küçük erkek kardeşimiz Akın Savaş da son tercihi olarak yazdığı Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü kazanmıştı. Akın, bana fiziki olarak da çok benzer. Abdullah Hoca, Akın'ı karşısında görünce, "Buraya daha önce senin bir akraban gelmiş miydi?"

diye soruyor. Benzettiği kişinin ben olduğumu öğrenince tıbbi kazanıp kazanmadığımı merak ediyor hoca. Akın, benim İstanbul Tıp Fakültesi'nde okuduğumu söyleyip ekliyor: "Ben de onun yolundan gideceğim." Dershaneye gitmek için paramız yok ki, ben de Akın da Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü bir nevi derslane olarak kullanmış olduk!

Akın sonraki sene Hacettepe Tıp Fakültesi'nin İngilizce bölümünü kazanacaktı. Birinci sınıfta okurken İstanbul'a gelip gitmiş, Çiçek Pasajı, Galata Köprüsü derken onda da bir İstanbul hayranlığı başlamıştı. Sınava tekrar girip İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'ni kazandı, mezuniyetimin ardından okuluma kardeşim girmiş oldu. Mecburi hizmet, askerlik gibi nedenlerle hastane dışında olduğum zamanlarda, orada bıraktığım sosyal miras kardeşimin hayatını kolaylaştıracaktı. Kardeşim, Prof. Dr. Akın Savaş Toklu, bugün İstanbul Tıp Fakültesi'nde görevli bir akademisyen...

ANKARA'NIN BAĞLARI

O günlerdeki asıl sıkıntım, kıt kanaat geçinmekten de öte, öğrenci olayları arttıkça yurttaki çalışma ortamının da yavaş yavaş ortadan kalkmasıydı. Aynı odada kaldığım Hacettepe Tıp Fakültesi öğrencisi Rıfkı Nehbit'in okuduğu gazete nedeniyle gece odadan çıkarılıp dövülmesi... Geceleri saç kontrolü yapılması, bu kontrollerin birinde saçımın onlara göre uzun olması sebebiyle tacize uğramam bardağı taşıran son damla olmuştu. Yurttan kesin olarak ayrılmam gerekiyordu. Önce Çiçin Bağları'nda bir eve, okuldan dört arkadaşın yanına beşinci olarak katıldım ama olmadı... Ortam ders çalışmaya uygun değildi, gelen giden çoktu.

Gaziantep'ten tanıdığım, ailesinin hâli vakti yerinde bir arkadaşım vardı: Talip. Üniversiteyi kazanamayınca babası ona

ranbağları'nda bir ev tutmuş. Kızılay'da dershaneye gidiyor, le de tek başına kalıyordu. Talip'in boş odası da vardı, "Kira-ortak olayım, sınava kadar beraber kalalım," diye rica ettim. ava zaten üç ay kalmıştı... Anlaştık. Bit pazarından eski bir nya ve yatak aldım. Talip'le ev işlerini bölüştük. İlk haftalarda kes sorumluluğunu yerine getiriyordu, aramız iyiydi. Lakin bir ddet sonra ev sahibi olmanın avantajıyla arkadaşım üzerimde menlik kurmaya çalışır oldu. Sevimsiz işleri bana bırakıyor, ıdisi daha hafif işleri yapıyor... Sesimi çıkarmıyorum, okula ip geliyorum, disiplinli bir şekilde geç saatlere kadar ders çalış- rorum. Test kitabı alacak param da yok. Milliyet Yayınları'nın nca bir kitabı vardı, sınava hazırlık için bir tek onu almıştım. candaşların kitaplarına yancılık yaparak idare ediyorum.

Talip ise keyfinde, eğlencesinde, dershaneye gidip geliyor. a hem okula gidiyorum hem ders çalışıyorum. Onun keyif malarına katılamıyorum. Bir müddet sonra rahatsız ol- ya başladı, tavırlarından anladım ki gitmemi istiyor. Ama lecek yerim yok. Yurttan ayrılmışım, geri dönemem... Ak- ıa, Gaziantep'teki pansiyondan arkadaşım Turan Tuğsuz di. Ankara'nın ilk özel üniversitesi olan Yükseliş Mimarlık ihendislik Akademisi'nde, Yüksek İnşaat Mühendisliği Bö- nü'nde okuyor. Teyzesinin oğlu Ali Nergis ile Maltepe'de, loriferli bir evde kaldıklarını biliyordum. Ailesinin hâli cti yerindeydi, pansiyonda da paralı yatılı olarak kalmış- Maltepe'de, evvelden kapısına gittiğim milletvekili Kemal bak'ın evinin yakınlarında satın aldıkları üç odalı bir evde yıyorlardı. Bir odaları da boş duruyordu. Gittim, "Son iki kritik bir süre, beni idare edebilir misin Turan?" dedim. 'amam, gel sınava kadar kal," dedi. Kirasını vermek iste- n, kabul etmediler, "Ev işlerini beraber yaparız, masrafla- katıl, yeter," dediler. Mis gibi, bahçe içinde bir apartman iresi... Etrafta kuş sesleri, sessiz, sakin, rahat bir ortam...

Nihayet keyif içinde çalışabileceğim bir ortamdayım. Mutluyum... Umutluyum...

"İSTANBUL TIP YAZMA, ORASI BURJUVA ÇOCUKLARININ YERİ"

Sınav yaklaştı, bu kez on sekiz tercih hakkından sadece sekizini kullandım ve hepsine tıp yazdım. Şehir olarak da en büyük hatta tek hedefim İstanbul. Mutlaka İstanbul olacak. O güne dek anlatılanlardan, defalarca kez seyrettiğim film sahnelerinden bildiğim kadarıyla hayranı olduğum İstanbul... İstanbul Tıp, Cerrahpaşa Tıp ve ilk yıllarında İstanbul'da eğitim veren Edirne Tıp ile Bursa Tıp fakültelerini yazdım. Tercih listemde hiç Ankara yok. İstanbul Tıp Fakültesi ise birinci tercihim oldu. Arkadaşlarım, "İstanbul Tıp yazma, oraya burjuva çocukları gidiyor. Cerrahpaşa'yı yaz. Orası Anadolu'dan gelen, halk tipi çocukların olduğu yer. İstanbul Tıp'ta rahatsız olursun," diyorlar. Bense, "En yüksek puanla öğrenci alan tıp fakültesi burası değil mi, tutarsa burası tutsun. Sonrasına bakarız..." diye kestirip atıyorum.

Turanların Maltepe'deki evinde çok iyi çalıştım. Son ay, günde on iki-on dört saat çalıştığımı bilirim.

Sınav sabahı öncesi, son akşam, saat dokuz civarı kramplar hâlinde bir karın ağrısı başladı. Terliyorum, kusuyorum... Beni çocukluktan beri her sınav öncesi ziyaret eden performans anksiyetem tutmuştu yine belli ki! Durumumu gören Turan ve Ali de endişelendiler. Ne kadar sıkı çalıştığımı biliyorlar, tüm o çabanın boşa gitmesinden endişe ediyorlar. "Hastaneye gidelim," diyorlar ama korkuyorum gitmeye... Öneri Turan'dan geldi: "Alt kat komşumuz doktormuş. Ona gidelim." Doktor Bey'le kısmen tanışıyorlarmış ama samimi değillermiş.

Turan ile birlikte doktor beyin kapısını çaldık. Kapıyı gençten, güzelce bir hanım açtı. Durumu anlatınca içeriden

orta yaşlarda, kel, hafif göbekli biri olan Doktor Bey geldi ve salona aldı bizi. İliştim kanepenin ucuna. Şikâyetlerimi sıralarken bir yandan da öğrenci olduğumu, sabah ÜSS'ye gireceğimi belirtiyorum ki *anamnez* eksik alınmasın. (Ne de olsa doktor aday adayıyım ben de, “hasta öyküsü” nasıl verilir, az çok biliyorum!) Doktor Bey ise beni can kulağıyla dinlemeye ve benimle empati yapmaya pek niyetli değil. Gözleri benden çok sehpa da duran viski kadehinde zira...

İsteği üzerine kanepeye sırtüstü uzandım, çektim dizlerimi karnıma, çevirdim başımı soluma. “Nefes al.” Aldım. “Nefes ver.” Verdim. Göbek çevreme biraz *palpasyon*, biraz *perküyasyon*, biraz da *oskültasyon*... Önemli bir şey olmadığını söyleyip sonradan tanışacağım meşhur doktor numunelerinden ağrıkeseici bir şeyler verdi. Teşekkür edip aldım. Nasıl olsa para almaz ön düşüncesiyle, “Borcumuz ne kadar, Doktor Bey?” diye sordum. “100 lira,” demesin mi! Nutkum tutuldu, bir şey diyemedim... Benim barınma, yeme, içme, giyinme dahil ihtiyaçlarım için bir aylık bütçem 700 lira. Ağrımın oracıkta geçiverdiğini hatırlıyorum. ÜSS tercihlerim film şeridi gibi hızla gözümün önünden geçerken vedalaştım 100 papelimle...

Ne acıdır ki o akşamdan kırk altı sene sonra, bu satırları yazdığım şu günlerde, zor zamanımda beni yalnız bırakmayan arkadaşım Turan'ı COVID-19 pandemisi nedeniyle kaybettim. Hayatıma dokunan, dokunduğunun farkında bile olmayan yıldızlardan bir tanesi daha kayıp gitti... Yaşasaydı, bu satırlar eşliğinde geçmişe yolculuk yapacak, o günleri tebessümle anacaktık.

HERKES DUYSUN, KAZANDIM!

Ertesi sabah, Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ndeki sınav salonundayım. İlk defa bu sınavda, modern matematik okuyarak liseyi bitirenler de sınava girecek. Heyecanlıyım. Sınav başladı. Modern matematik sorularını

ayrı bir bölüme koymuşlar ama soru kitapçığı ortak. Matematik haricindeki sorularsa aynı. Birkaç denemeden sonra, her iki tür matematik soru kitapçığındaki soruların da yanıtlarının aynı şıkka denk gelecek şekilde ayarlandığını hızlıca fark ettim. Değerlendirme kolaylığı olsun diye böyle bir yöntem seçmişlerdi sanırım. Yani klasik eğitim almış öğrencinin yanıtlaması gereken X no'lu sorunun cevabı ile X no'lu modern matematik sorusunun cevabı aynı şıktaydı. Ben Gaziantep Lisesi'nde klasik, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ise modern matematik eğitimi almıştım. Daldım sorulara... Doğru yaptığıma emin bir şekilde ilerliyorum. Zorlandığım sorularda modern matematik sorularından da destek alarak kendimden emin ve mutlu bir şekilde sınavı bitirdim. Çıkışta bazı şüpheli soruların yanıtlarına da bakınca, "Tamam bu iş oldu, başardım galiba," dedim.

Geldik en zor kısma: Beklemek. O yıllarda sınav sonuçları yaklaşık iki ay sonra açıklanıyordu. Acaba kazanabilecek miydim? Önce radyodan, sonra da gazetelerden duyuruluyordu sonuçların belli olduğu. "Sonuçlar açıklandı" haberinden birkaç gün sonra her öğlen (posta öğle saatlerinde gelebiliyordu) köyden kasabaya gidip PTT görevlisine, "Geldi mi?" diye soruyordum. Bazı öğrencilerin sonuçları gelmeye başlamıştı... Heyecanla beklediğim sarı zarfı babam almış. Uzattı ve "Seçim, kazanmışsın," dedi. "Nereyi?" dedim, "İstanbul Tıp Fakültesi." Bu kadar...

İlk tercihim kazanmıştım! Mutlu oldum ama babamın alışık olmadığım, daha önce hiç karşılaşmadığım, beklemediğim davranışı, vücut dilindeki tuhaflık sevincimi frenlemişti. "Oğlum tıp fakültesini kazanmışsın, hayat senin, nasıl yaşamak istiyorsan o doğrultuda devam et," diyememişti o gün babam bana... İki sene sonra öğretmen olup aradan çıkmak varken işler karışmaya başlamıştı babam açısından.

Annem ve kardeşlerim de sevinçliydi elbette ama ben bu duygular sebebiyle sevincimi hakkıyla yaşayamamıştım. Rahmetli anneannemin az sevinmesinin nedeniyse başkaydı. İstanbul Tıp Fakültesi'ni kazandığımı duyunca ilk tepkisi, "Cerrahpaşa'yı kazanamadın mı?" olmuştu. Ne de olsa hem "cerrah" hem "paşa" vardı o fakültenin adında! Anlatmaya çalışmıştım ama pek ikna edememiştim sanırım.

Bir sene önce son tercihim kazanmıştım, bir sene sonra ise ilk tercihim... Eğitim Enstitüsü'nde iki yıl daha okuyup aileme daha fazla yük olmadan matematik öğretmeni olarak hayata atılmak varken, matematikle ilişkim orada sonlanıyordu... Sonlanıyordu ama matematik hocası İhsan İrk'in kitabının önsözünde yazan, "Cebreyleme cebir ile ilim köprüsünden geçemezsin, cebirsiz bir bakışla koca taşı bile seçemezsin," cümlesini yaşamım boyunca hatırlayacaktım.

Şimdi, daha önce hiç görmediğim, tek bir hısım akrabamızın dahi olmadığı yabancı ve büyük bir şehirde, en az altı yıllık bir hayat bekliyordu beni. Birkaç ay çabucak geçti. Kayıt süresinin dolmasına ve okulun açılmasına az bir zaman kalmıştı. Okulun açılmasına bir hafta kala gidip kaydımı yaptırmayı ve dersler başlayana kadar da kendime bir yurt ayarlamayı düşünüyordum. Öte yandan içimde yavaş yavaş büyük bir mutluluk yeşeriyordu. Kendime güvenim artıyordu, "Kırıldı artık zincirler, bundan sonra beni kimse tutamaz!" havasındaydım.

İstanbul'da tanıdık kimsem yok, nerede yatacağım, başıma neler gelecek belli değil ama ben bunları düşünmek istemiyorum. Korkmuyorum, endişe ediyorum ama korkmuyorum. Kazandım mı, kazandım! Daha önceki deneyimlerim arkamda. Simit, jilet, çiklet, nane satmışım ya ben... Kaynamış darı satmışım ya... Garsonluk, ocakçılık yapmışım ya... Yine bir yolunu bulurum, çalışırım, zorlukların üstesinden

gelirim diye düşünüyorum... İçim içime sığmıyor. “Duyun millet, ben ilk tercihim, İstanbul Tıp Fakültesi’ni kazandım!” diye bağırayım, herkes bilsin istiyorum.

Gözümün önünde *Arkadaş* filminden sahneler.. İstanbul. Melike Demirağ. Yılmaz Güney. Çiçek Pasajı. Bira, karides, kokoreç, kalamar... Sonra hani şu, Gaziantep’ten uğurlarken Ali Ağabey’imin bahsettiği, Galata Köprüsü’nde kızlarla öpüşebilme ihtimali! İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi. Riski aldım, cebime koydum, geliyorum... Halktan birileriyle aynı ortamda olmak yerine “burjuva çocukları” ile okuyacağım, bakalım nasıl olacak. Beni uyarmışlardı ama dinlemedim... Bakalım beni neler bekliyor...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SANA GELDİM İSTANBUL

*Sana geldim, içim ümitlerle dolu
Beni sarhoş etme İstanbul, ne olur
Bir gün ben de eririm caddelerinde
Çürür kemiklerim adım unutulur*

(Ümit Yaşar Oğuzcan)

ARKADAŞ FİLMİNİN PEŞİNDE İSTANBUL'DAYIM

Yılmaz Güney'e hayranlığım *Umut* filmiyle başladı. Arkasından *Baba* ve *Umutsuzlar*'ı izlemiştim. Hele *Umutsuzlar*'ın son sahnesinde Filiz Akın'ın "Fıratttt" diye bağırması... O yıllarda doğan erkek çocukların çoğunun adının Fırat olmasında o sahnenin de katkısı büyüktür. Daha sonra çekilen *Arkadaş* çok büyük sükse yaratmıştı. Film yazlık bir siteye başlıyor, sitenin sakinlerinden biri, Yılmaz Güney'in canlandığı Âzem'in üniversiteden arkadaşı Cemil. Âzem, Cemil'i telefonla arayıp İstanbul'a geldiğini haber veriyor ve iki arkadaş Çiçek Pasajı'nda buluşuyorlar. Çiçek Pasajı'ndaki görüntüler, Madam Anahit, çiğköfteci, kokoreççi, karides, kalamar... Mekân sahibi, Âzem'e "Öğrenciyken Cemil'le buraya gelirdiniz ama her şey bozuldu, her şeyin tadı bozuldu. Karidesler, kalamarlar bozuldu," der... Pasajdaki bu sahne beni epey etkilemişti. Bununla beraber ikili konuşmalarında geçen yozlaşma, sınıf meseleleri de öyle... İstanbul'a, özellikle de Çiçek Pasajı'na dair yoğun bir merakla ve buraları bir an önce görme isteğiyle doluydu içim. Galata Köprüsü'ndeki öpülesi kızların da etkisi vardı (!) ama asıl olarak Yılmaz Güney'in etkisi vardır, üniversite tercihlerimde sadece İstanbul yazmamda...

Bu heyecanla "İstanbul" diye yanıp tutuşurken, seneler sonra Yılmaz Güney'le İstanbul'da, öğretim gördüğüm ve geceleri de EKG teknisyeni olarak çalıştığım hastanenin radyoloji bölümü koridorlarında karşılaşacağımı o zamanlar bilemezdim tabii... Fakültedeki beşinci senemdi, aynı zamanda hastane personeli de olduğum için hastane içi haberleşme

ağımız güçlüydü. Haber geldi: Yılmaz Güney, mide filmi çekirtmeye Çapa'ya gelecek. "Çirkin Kral" o dönem İmralı Cezaevi'nde yatıyordu ve mide kanseri olduğu söyleniyordu. Beklediğimiz gün, sabahtan itibaren hastanede güvenlik önlemlerinin artırılmasından, Yılmaz Güney'in gerçekten geleceğine inanmıştık. Beklediğimiz saatte Yılmaz Güney cezaevi aracıyla İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi Radyoloji Anabilim Dalı'na getirildi. Aracın yanına kimseyi yaklaştırmıyorlar. Biz, yaka kartlı personel olarak herkesin giremediği yerlerde bulunabiliyorduk. Yılmaz Güney'i en yakından görebileceğimiz yere konuşlandık.

Filmlerinde gördüğümüz, kendine özgü bir duruşu, gülüşü vardır ya... Başı bir parça sağa eğik, bembeyaz dişlerini hafiften göstererek, tebessümle bakar ya... Çirkin Kral gerçek hayatta da öyleymiş meğer. İnsanın neredeyse, "Filmlerinde rol yapmıyormuş Çirkin Kral," diyesi geliyor... Elleri önden kelepçeli... O duruş ve gülüşüyle karşımdaydı... Durduğum yerden sıçrayıp güvenlik çemberini kırarak boynuna sarılasım gelmişti o an.

VALİZİMLE, SULTANÇİFTLİĞİ'NDE BİR EVİN KAPISINDA

Serin bir sonbahar sabahında, Topkapı'daki eski Anadolu garajında indim otobüsten. İstanbul'a kelimenin gerçek anlamıyla ilk ayak basışım... Kısa bir süre öylesine ayakta kalakaldım. Ayakta kalmalıydım... Otogarın keşmekeşi, kalabalık, gürültü... Ürkütmüştü beni gördüklerim. Valizimi elime aldım ve yürüyerek Trakya garajına geçtim. Sultançiftliği-Beşyüzevler dolmuşlarının oradan kalktığını, Ankara Atatürk Öğrenci Sitesi'nden arkadaşım Fevzi Abacı söylemişti. Fevzi, Ankara'da ÜSS'ye hazırlanırken çoğu zaman

beraber çalıştığımız, Tokatlı gariban bir ailenin oğluydu. Çok ufak bir puan farkıyla tıbbi kazanamamıştı. Çok üzölmüştü. Çok üzölmüştüüm...

Fevzi bana İstanbul'da, Sultançiftliği'nde oturan teyzesi-
nin adresini vermişti. Yurt çıkana kadar orada kalabilece-
ğimi hatta oraya giden dolmuşların nereden kalktığını bile
söylemişti. O söylemişti de ben niye kabul ettim acaba? Hiç
tanımadığım birinin evinde kalacağım, kısa süreli de olsa...
Yokluk, sanırım düşünce yoksunluğunu da getiriyor bera-
berinde. İlk defa gördüğüm önü dar, arkası geniş *Renault*
marka dolmuşun arka bagajına valizimi koyarak şoföre ya-
kın bir yere iliştim. Sabah saatinde yoğunluğun aksi istika-
mete gidiyorum, minibüs sakın... Elimdeki adresi gösterdim
şoföre. Kartuşlu teypten Orhan Ağabey'imizi dinleye dinleye
son durağa geldik. Sultançiftlik olunca adı, yeşillikler içinde,
pırıl pırıl evlerin olduğu, sultanlara layık bir semt vardı ha-
yalimde. Yolun bittiği yere geldik.

Son inen iki kişiden biriyim. Saat sabah sekiz, dokuz ci-
varı... Elimde valiz, adres soruyorum. 1975 senesinde Sul-
tançiftliği'nin hâlini düşünün. Yolun bittiği, sokaksız, tek
katlı, gelişigüzel, mekruh evlerin olduğu bir yer... Sora sora
buluyorum adresi. Karşıma çıkan ev gecekondundan hâllice.
Kapıya yaklaşınca, sabah otogarda üzerime çöken ürkeklik,
endişe azalıyor. Nedense buruk bir sevinç içindeyim. Kendi-
mi nasıl tanıtacağımın, ne diyeceğimin provasını yapıyorum
içimden. Çalışıyorum gecekonduunun kapısını. İçeriden hafif
tıkırtı sesleri geliyor ama kapı bir türlü açılmıyor. Geriye
çıkıp amaçsızca dolanıyorum, tekrar kapıyı çalışıyorum. Yine
açılmıyor. Karşıdan birileri, "Yoklar, yoklar," diyor. "Hiç
mi yoklar?" diyesim geliyor. Boğazımda bir yumru, elim-
de bavulum, gözlerim doluyor hafiften. Hiç tanımadığım,
görmediğim, kim olduklarını, var olup olmadıklarını bile

bilmediğim insanlar o âna kadar yalnızlığımı paylaşmışlardı, güvencem olmuşlardı. Ama artık onlar da yoktu.

Benim için İstanbul işte şimdi başlıyordu...

Kendi kendime anlamsız bir şeyler söyleyip minibüs durağına yürüdüm. Ev sahipleri ne iş yaparlardı, ev kaç gözdü (o gece konduda oda da yoktu sanırım), evde kaç kişi yaşıyorlardı... Elimde valizle geldiğimi görünce niyetimi anlamışlar mıydı, yatacak yerleri var mıydı, gerçekten evde yoklar mıydı? Hâlâ merak ederim. Fevzi'ye de sonra hiçbir şey söylemedim, sormadım. O da bir şey söylemedi, bir şey sormadı. Yollarımız ayrılmıştı. Sonra da görüşemedik. Umarım mutludur...

BEYAZIT'TAN, DOĞRU ÇİÇEK PASAJI'NA

Elimde valiz, kös kös Beyazıt'a geldim. İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt'taki dekanlık binasında bulunan öğrenci işlerine gittim, benim dışımda kimsenin elinde valiz göremiyordum. Ben elimde valiz, dağdan indim şehre şeklinde dolaşıyordum yüksek tavanlı binanın upuzun koridorlarında. Bir yandan da kayıt yaptıran öğrencilere bakıyordum; bana benziyorlar mı, burjuva çocukları mı acaba... Ama gördüğüm kadarıyla beni rahatsız edecek bir görüntü yok, etrafımdaki öğrencilerin üstü başı da bana benziyor. Sonradan düşündüm ve farkına vardım; benim gibi Anadolu'dan gelen garibanlar kaydını son üç-dört günde yaptırıyor ki barınma sorununu bu arada halledebilsinler. İstanbul'da yaşayan ya da orta sınıf ailelerin çocukları kayıt işini çoktan halletmiş...

Kaydımı yaptırdım. Aklımda bir an evvel gidip Çiçek Pasajı'nı görmek var. Yakınlarda özel Tokat Yurdu ve Sivas Yurdu olduğunu öğrendim, gidip gördüm ama benim koşullarım o yurtlarda kalmam için yeterli değil. Gedikpaşa'da, genellikle sayacı işçilerin kaldığı üçüncü sınıf oteller

var; orada kalırım, ertesi gün de Kredi Yurtlar Kurumu'na müracaat ederim diye düşünüyorum. Valizi koyacak bir yer bulsam bir an önce Çiçek Pasajı'na kaçacağım. Sahaf- lar Çarşısı'nın girişindeki Çınaraltı'ndaki kahveye oturdum. Valizim de yanımda... Garsonla muhabbet kurmaya çalışı- yorum, bir simit alıp çay söyledim. Bir süre sonra, "Bir yere kadar gidip gelmek zorundayım, valizim birkaç saat burada kalabilir mi?" diye sordum. Adam almak istemiyor tabii, öğ- renci olaylarının çok şiddetli olduğu bir dönem. "Ben ne bi- leyim içinde ne var," diyerek isteğimi reddediyor. "Açayım göstereyim," dedim, yalvar yakar hâldeyim. Sanırım saflığı- ma inandı, aldı valizi, çay ocağına koydu.

Hemen oradan boynuzlu trolleybüslerden birine bindim, doğru Beyoğlu'na... İstiklal Caddesi'nde Çiçek Pasajı'nı so- rup indim. Saat öğleden sonra iki civarı. Yılmaz Güney'in *Arkadaş* filminde yaptığı şeyleri yapacağım! Tempo Bira- hanesi'ne oturdum. Ortam filmdeki kadar kalabalık olma- sa da Madam Anahit gerçekten oradaydı. İlk defa karides, kokoreç, midye tava, kalamar tadacağım. Aklımdan Galata Köprüsü'ndeki öpülesi kızlar geçiyor... Madam Anahit'in akordiyon ezgileri eşliğinde iki bira içiyorum.

İlerleyen yıllarda, Tempo Birahanesi ile bitişiğindeki Pera Restoran'ın sahibi Fevzi Bey hastam oldu. Sık görüşünce de arkadaş olmuştuk. Tempo'nun duvarında, "İçki işine engel oluyorsa işini bırak," yazardı. Pera'nın adı da daha sonra İkinci Bahar olmuştu... O ilk ziyaretimde, biranın da etki- siyle şöyle bir etrafıma baktım. Yaşadığım son bir-iki yıl gözümün önünden hızlıca geçti. İçinde bulunduğum ortam hoşuma gitti. Sabahın ilk ışıklarından bu yana yaşadıklarım, başımdan geçenler... Gün daha nelere gebeydi acaba? Tedir- gin ama mutluydum.

Birkaç saat sonra Beyazıt'a, valizimin yanına döndüm. Düşünüyorum, otele gitsem cebimdeki para ancak bir hafta, on gün kadar yetecek. Akşam yaklaşıyor, güneş batmak üzere. Ne yapacağımı düşünün düşünün Beyazıt'la Laleli arasında gidip geliyorum. Beyazıt Meydanı'nın karşısında, ülkücülerin yoğun olarak gittikleri Küllük Kahvesi vardı. Laleli-Beyazıt arasında git gel yaparken arkamdan birinin, "Seçim! Seçim!" diye bağırdığını duydum. Bir baktım, biri bana doğru koşa koşa geliyor. Yatılı okulda bir dönem aynı yatakhane de kaldığım, benden bir sınıf büyük olan Mehmet Şener... Buralarda ne yaptığımı sordu, tıbbi kazandığımı söyledim. Kalacak yerim olmadığını öğrenince, "Gel, bizim yurttta kal," dedi. Topkapı'daki Atatürk Öğrenci Sitesi'nde kalıyormuş. "İdare ederiz, kaçak kalırsın," dedi. Tamam, dedim ama bir yandan da Mehmet'in fazla siyasi olduğunu pansiyon döneminden bildiğimden ötürü tedirgindim.

YURT ODALARI, ÖĞRENCİ EVLERİ

Mehmet sayesinde yurda kaçak olarak yerleştim. Yurttta beş blok var; üç-dört tanesi devrimcilerin elinde, bir-iki tanesi de ülkücülerin... Olaylardan dolayı yurda giriş çıkışlar gruplar hâlinde yapılıyor. Bazen sabaha kadar bloklar arasında silahlar atılırdı, lokal bir savaş ortamı vardı. Okula da gruplar hâlinde gidiliyordu. Bu durum beni kısa sürede rahatsız etmeye başlayacaktı. Benim öncelikli amacım, İstanbul'da tutunmayı başarıp aileme yük olmadan hayatımı devam ettirmektir. Belli bir grubun üyesi olarak etiketlenmek istemiyordum. İlerleyen günlerde, Mehmet'e yurtttan ayrılmak istediğimi söyledim. Anlayışla karşıladı. Daha sonraki yıllarda adı Abdi İpekçi cinayetine karışacak olan Mehmet Şener ile bir daha hiç görüşemeyecektik.

Hukuk okuyan, Gaziantep Parasız Yatılı'dan bir dönem arkadaşım vardı: İsmet Doğru. Bir sene önce İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanmıştı. Onu bulup durumumdan bahsettim, geçici olarak yardım istedim. Fındıkzade'de beş öğrenci, bodrum katında küçük bir dairede kalıyorlarmış. Ev arkadaşlarının da onayıyla altıncı kişi olarak onlara katılabileceğimi söyledi. Eskicilerden bir somya yatak alarak o eve yerleştim. Odalarda ve salonda ikişer kişi kalıyorduk. Boyumuz hizasında, 40-50 santimetre yüksekliğinde, sokağa bakan küçücük bir penceresi vardı. Doğu ve güneydoğu kökenli, devam zorunluluğu olmayan farklı fakültelerde okuyan gençlerdi ev arkadaşlarım...

O dönem Devrimci Doğu Kültür Dernekleri vardı. Ev arkadaşlarımdan hepsi bu derneğe üye ve epeyce de aktifler. Her gece elektrik direklerini afişlemeye çıkıyorlar, duvarlara afiş yapıyorlar. Gece çok geç saatlerde döndüklerinde anlatırlardı; karşı grup geliyor, çatışmalar, kavgalar yaşanıyor. Yavaş yavaş bu ortamın da bana uygun olmadığını anlamaya başlamıştım. Yurt başvurularına da henüz olumlu yanıt alamamıştım. O evde kalarak tıp okumak olanaksız görünüyordu.

Gaziantep'ten Ali Ağabey'im o senelerde Hukuk Fakültesi'ni bitirmişti fakat dersi olduğu için altı ay kadar daha İstanbul'da kalması gerekiyordu. Onu buldum, durumumu anlattım. Tıbbi kazanmama çok mutlu olmuştu. O da kalacak yer arıyormuş, ev tutunca beni yanlarına alabileceğini söyledi. Yine Gaziantep pansiyondan tanıdığım, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi son sınıfta okuyan Mehmet Leblebici'nin de bizimle olacağını söyledi. Daha sonra Gaziantep'ten has arkadaşım Sadık'ı da ekledik kadroya. Ali Ağabey'in samimi arkadaşı olan Ali Polat'ın akrabasının Fatih'teki bir daire-sini, sekiz ay sonra çıkmak üzere kiraladık. Bit pazarından

eksik eşyalarımızı aldık, yerleştik. Sekiz ay sonra Ali Ağabey'im ile Mehmet Leblebici Ağabey'in okullarıyla işleri bitti... İstanbul'dan ayrılacaklar. Evden çıkma vakti gelmişti.

Kredi Yurtlar Kurumu'na müracaat etmişim. Evden ayrılmaya, öğretim yılının sonuna doğru Vezneciler Erkek Öğrenci Yurdu'na geçtim. Bir odada dört kişi kalıyorduk, kısa bir süre sonra da üç tıbbiyeli olarak kalmaya devam ettik. Bizim sınıftan Ahmet Kılınç ve stajyer doktor İsmail Şerefoglu... Odada piknik tüpünde yemeğimizi pişiriyor, kahvaltımızı yapıyoruz, lavaboda yıkadığımız çamaşırlarımızı kurutuyoruz. Yemek ve yıkanmış çamaşır kokuları içinde, o küçücük odada yaşıyoruz. Jinekoloji ihtisası yapan İsmail Ağabey'in canına kıydığı haberi gelmişti ilerleyen senelerde. Acaba neydi ona bu kararı verdiren... Bir muamma olarak kaldı.

Kaldığım Vezneciler Yurdu, Kadırga Yurdu ile beraber sol görüşlü öğrencilerin kaldığı önemli yurtlardandı. Öğrenci olaylarında ve çatışmalarda da hareketliliğin yoğun olduğu yurtlardan biriydi. Yurtta evdeki konfor yok haliyle. Yine de rahatım. Milliyetçi Cephe hükümeti dönemi... O dönem Uğur Gür adında efsane bir polis şefi vardı. Bir keresinde, dönemin "Fruko" lakaplı toplum polisleri aniden yurdumuzu basmıştı. Koridorda, ellerimiz başımızın üzerinde, duvara dayalı üç saat beklediğimi hatırlarım. Arkasına dönenin kafasına cop! Her yeri didik didik arıyorlar, dolaplar darmadağın, yatakların içlerine kadar bakılıyor. Ortalık darmaduman. Arama bittiğinde, ayakta hareketsiz, duvara dönük hâlde durmaktan, başımda bekleyen ellerimi indirdiğimde yere yığılıp kaldığımı hatırlıyorum. Vezneciler Yurdu'nda kaldığım dönemde yürüyüşlere katıldığım da oldu ama aktivist olmadım hiçbir zaman. Genellikle olayların çok içinde olmamaya özen gösterirdim, korkuyordum muhtemelen. Tutuklanırsın, kim sahip çıkacak... Sonuçta rahat

değilsin. Zaten kısa süre sonra profesyonel iş hayatına başlayacaktım. Öğrencilikle memuriyeti bir arada götürürken de çok kısıtlı boş zamanım olacak, okulda da arkadaşlarıma göre daha az zaman geçirebileceğimden daha az sayıda sınıf arkadaşım olacaktı.

HALDE ÇALIŞAN TIBBİYELİ

İlk sene derslerimiz İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt'taki tarihi merkez binasındaydı. Kampüs, binalar, bahçe çok hoşuma gitmişti. Üniversitenin meşhur Turan Emeksiz Yemekhanesi'nin yanında Morfoloji binası vardı. Orada başlamıştık öğrenime; sıraları masif ahşaptan yapılmış, Aspendos Tiyatrosu'nu andıran güzel bir amfide...

İlk günler, dersler... Bazı hocalarımız tanışma faslında... Kimya hocamız Ayhan Ulubelen'in ilk dersi. Ben amfinin yukarılarında, arkalarda bir yerlerde oturuyorum, biraz ürkek biraz çekingenim. Muhtemelen kendimi henüz o ortama ait hissetmediğim, özgüvenim yerinde olmadığı için ön sıralarda değilim. Yaşananlara uzaktan, yukarıdan bakıyorum, gözlemciyim. Ayhan Hoca geldi, öndekilere nereden mezun olduklarını soruyor. Onlar da "... Anadolu Lisesi" diyorlar ki ben yukarıdan sadece "Anadolu" ve "lise" kısmını duyuyorum. *Ee, hani İstanbul Tıp Fakültesi'ne burjuva çocukları gelirdi? Çoğunluk Anadolu'dan gelmiş işte*, diyorum içimden. Ancak etrafımdaki gençlerin çoğunun bana benzer bir hâlleri de yok. Daha doğrusu, ben onlara benzemiyorum. Saçlar, kılık kıyafetler farklı. O güne dek Anadolu Liseleri'nin varlığının bile farkında olmayan ben, çoğunluğun Anadolu'dan değil de Anadolu Liseleri'nden gelmiş olduğunu ilerleyen zamanlarda öğrenecektim.

Tıp fakültelerinde birinci sınıfta FKB (fizik, kimya, biyoloji) okutulurdu. İstanbul Tıp Fakültesi, Cerrahpaşa Tıp

Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve Eczacılık Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin hepsi Fen Fakültesi bünyesinde, aynı amfide sadece FKB okurlardı. Benim fakülteye başladığım sene eğitim, İstanbul Tıp Fakültesi'ni diğerlerinden ayırarak Morfoloji binasında FKB ve anatomi dersleri okutulacak şekilde programlanmıştı. Kız öğrencilerin daha yoğun olduğu eczacılık ve diş hekimliği fakülteleri ile aynı amfide olamayınca anneannemin “Cerrahpaşa” yorumu aklıma gelmişti.

Çoğu tıbbiye birinci sınıf öğrencisi gibi benim de fizik, kimya, biyoloji dersleri çok ilgimi çekmiyordu. Belki de lise- de bu derslerden bıktığımızdan, tıp eğitimi için çok gerekli olmadığını düşünüyorduk. Genellikle kaytarıyorduk. Beyazıt Meydanı'ndaki Çınaraltı Kahve ve Platin Cafe sık gittiğimiz mekânlardı. Biz bir an önce beyaz önlüğü giymek istiyorduk. Birinci sınıfın ikinci döneminde beyaz önlük giyip kadavra üzerinde eğitime başlayınca “Oh be” dediğimi hatırlıyorum.

Popüler bir anatomi hocamız vardı: Prof. Dr. Sami Zan. Bizim anatomi ders programımızı iktisat, işletme, hukuk fakültesi öğrencileri bizden daha iyi bilirlerdi. Özellikle ürogenital sistemin anlatılacağı anatomi derslerine bizden önce gelirlerdi. Bazen dersimizde kendimize yer bulmakta zorlanırdık. Kadın üreme organını anlatacak diyelim; bir çarşaf getirir, kollarını açar, gövde rahim, kollar fallop boruları, eli yumurtalık, elindeki fındık da yumurta olurdu. Fındığı, “Al evladım, yumurta ye!” diye öğrencilere atardı. Şov yaparak derslerini anlatan, anatominin yanında hayat dersi de veren, herkes tarafından sevilen, saygı duyulan, çok muhterem bir hocamızdı. Vecizeleri vardı: “Profesörü gözünüzde büyütmeyin evladım, üniversiteye girip de çıkamayanlara profesör denir”, “Hekim hastalarını genellikle teselli, bazen tedavi eder”, “Biz idrarla pislik arasından dünyaya geldik,

övünmemiz nedendir”, “Söndüremeyeceğin ateşi yakma”, “Aşk her yaşta insana musallat olan bir hastalıktır”, “Kadın sabun gibidir fazla sıkarsan kaçır” gibi...

İlk senemde, en büyük harcamayı barınmaya ve yemeğe yapıyordum. Turan Emeksiz Yemekhanesi öğlen 11.30’da açılıyor, 14.30’da kapanıyordu. Tatlısı ve etli yemeğiyle beraber dört çeşit yemek, yemekhaneyi üniversite sübvansettiği için, çok ucuza çıkıyordu. Ben de bir grup öğrenci gibi ilki 11.30’daki açılış saatinde, diğeri de öğleden sonra kapanmadan hemen önce olacak şekilde iki öğün yiyordum burada. Akşama tekrar acıkmamak ve yemek maliyetini düşürmek için... Okula gitmesek de mutlaka o saatlerde Turan Emeksiz’e gider ve çoğunlukla aynı kişilerle karşılaşırdık.

Bu dönemde benim küçüğüm, kardeşim Zafer, Edirne Öğretmen Lisesi’ni bitirip üniversite sınavına girecekti. Tercihleri konusunda mektup aracılığıyla bana danıştı. Bir sabah ilk otobüse atlayıp Edirne’ye, yanına gittim. Sanki çok biliyormuşum gibi ilk üç sıraya tıp, dördüncüye de İTÜ İnşaat Mühendisliği yazdım... Neden inşaat yazdım, hâlâ bilmem! Muhtemelen Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan gibi o dönem devleti yöneten isimlerin İTÜ İnşaat mezunu olmasının etkisinde kalmıştım. Halbuki Anadolu’daki tıp fakültelelerinden herhangi birini yazsam puanı tutacak ve tıp okuyup doktor olacaktı o da. Benim orada yaptığım tercihlerin sonucunda Zafer, İTÜ İnşaat Mühendisliği’ni kazandı. Kardeşimin mesleğini, geleceğini ben belirlemiş oldum. Sabah gidiyorum Edirne’ye otobüsle, kardeşimle yatılı okulda görüşüyorum, tercihini yapıp tekrar otobüse binip dönüyorum İstanbul’a! Deneyimim yok, rehberlik hizmeti yok, danışman yok, diğer kardeşlerle konuşup değerlendirmek yok...

Okullar açıldı, Zafer İstanbul’a geldi. Nerede kalacak; nasıl yaşayacak İstanbul’da? Beraber mi kalacağız, yurtta mı

kalacak... Her şey belirsiz. O sırada ben de yurttan ayrılmış, İstanbul'daki ikinci öğrenci evime çıkmıştım. Öğrenci olayları tüm hızıyla sürüyor. Bir taraftan yaşamı devam ettirebilmek için işin ekonomisini düşünmek zorundasın, bir taraftan da can güvenliğini. Zafer de daha önce Davut Ağabey'imın yaptığı gibi Milli Savunma Bakanlığı'nın mülakatını geçip İTÜ'deki öğrenciliğine askeri öğrenci olarak devam etme yoluna gitti. Aile olarak siyasi kargaşadan da ekonomik zorluklardan da bu şekilde uzak durmuş olduk.

Okul kapandı. Turan Emeksiz Yemekhanesi de kapandı doğal olarak... Elimdeki parayla kıt kanaat idare ediyorum. O yaz Anamur'a gitmek istemedim ve İstanbul'da kaldım. Bir şeyler yapıp önümdeki beş yıl için süreklilik sağlayacak bir işte para kazanmam ve eve yük olmayı bırakmam şart. Laleli'deki Edebiyat Fakültesi'nin karşısında küçücük Şar Lokantası vardı. Ara sıra orada tencere yemeği yerdik. Patlıcanı çok, hâlâ da çok severim. Restoranda olduğum bir gün canım gene patlıcan musakka çekti. Musakka-pilav ısmarlayıp her zamanki gibi büyük bir zevkle yediğimi ama kalkmaya yakın paramın sandığımdan daha az olduğunu fark edince, çıkarken kuru fasulye-pilav parası verdiğimi utanarak da olsa hatırlarım.

Kaldığım yurdun bulunduğu Şehzadebaşı'nda, Aksaray'da, Beyoğlu'nda bazı sinemalarda "parçalı filmler" gösterilirdi. Afişe edilen filmin arasına, filmle ilgisi olmayan erotik bir yerli filmde "parça" konurdu. Bu sinemaların önünde durup tanıtım yapan çığırtkanlar, afişlere bakanların duyabileceğı ama uzaktakilerin duyamayacağı bir sesle, "İlaveli beyler, ilaveli... İlaveli..." diye içerideki filmin arasında erotikten de öte, soft porno yerli yapım parçalar olacağını garanti ederlerdi. Film başlar, bir müddet sonra araya parça girer, parça bittiğı zaman da filmin kalan kısmını kimse izlemez, herkes sinemadan çıkardı.

Düşünün, o zamana kadar filmlerde daha doğru düzgün öpüşmeyi bile görmeden, sevişmeyi izlemeye başlamıştık. Sinemaya bir film seyretmeye gidiyorsun, filmin büyük bir kısmındaki karakterler asla soyunmazken, filmin ortasında araya giren parça boyunca karşılaştıklarımız da hiç giyinmiyordu! Benim de içinde bulunduğum o dönem gençlerinin cinsel kimliğinin gelişmesinde Zerrin Egeliler, Zerrin Doğan, Dilber Ay, Arzu Okay, Melek Görgün ve şimdilerde adını hatırlayamadığım, bizim için çok değerli sanatçıların büyük etkisi olmuştur. Üzerimizde büyük emekleri vardır. Yabancı filmlerden de, bazı sahnelerinin mahkeme kararıyla kesilmesine rağmen denetleme kurulunda bulunan Cemal Süreya'nın çabaları sayesinde vizyona girebilen kült film *Emmanuelle* ile bu erotik filmin yıldız ismi Sylvia Kristel'in katkısını yadsıyamayız...

Bu muhterem hanımefendi sadece biz erkeklere katkıda bulunmamış, o yıllarda kadınların yoğun talebi üzerine her hafta cuma günleri Atlas Sineması'nda kadınlar matinesinde gösterilen filmiyle, Türk kadınlarının ufkunun gelişmesine de katkıda bulunmuştur.

İlkokul yıllarımda, Abanoz Yaylası'nda babamdan habersiz gidip tak tak helva aldığım ve hemen sonrasında babamdan da bir hayat dersi aldığım, o zamanın bakkalı Ali Top Amca'nın İstanbul'da sebze meyve halinde kabzımallık yaptığını öğrendim. Eminönü'nde bugün İstanbul Ticaret Odası'nın bulunduğu yer, 70'lerde haldi. Sordum, soruşturdum yerini öğrendim, Ali Amca'nın yanına gittim. Babamla iyi tanışıklardı. Tıpta okuduğumu, lise 1'de de Mersin halinde kâtiplik yaptığım için sistemi bildiğimi anlatıp iş istedim. "Gel, başkâtibin yanında çalış," dedi. Sabah beş, altı gibi gideceğim, öğleden sonra ikide paydos. İşe Mersin'den deneyimliyim. Başkâtip Nurettin Bey ama işin büyük kısmını ben yapıyorum. Hatta beni test edip kapasitemi öğrendikten sonra bütün işi üstüme yıkmıştı Nurettin Bey.

Hesap kitap yapmak, defter tutmak dikkat ve matematik bilgisi, biraz da beceri isteyen bir işti. Başkâtip körüklü, eski doktor çantalarına benzeyen bir çantayla gelirdi işe. Evine giderken de körüklü çantayı patlıcandır, şeftalidir, sebze-meyveyle doldurur, giderdi. Üreticinin mallarını götürürdü aslında... Orada beni rahatsız eden o kadar çok şey olmuştu ki... Gelene gidene, üreticinin malından paket yapıp hediye ederlerdi. Oysa üretici sana güvenmiş, satman için malını teslim etmiş. Sen de bir kısmını kendine hak görüp götürüyorsun, etrafa hediye ediyorsun. Haliyle, üreticinin getirdiği malın toplam kilosunu değişiyordu... Bunların çoğundan Ali Amca'nın haberi olmuyordu.

"KIZ ARKADAŞ ARIYORUM"

Öğleden sonraları halden çıkıp İstanbul'u geziyordum. Aldığım haftalıkla ilk defa canlı renkli, ekose bir gömleğe sahip olmuştum. Laleli'deki *Mudo* mağazasından satın almıştım. Yenikapı sahili o zamanlar kumsaldı, deniz kenarında da derme çatma restoranlar vardı. Henüz kıyı doldurulmamış, şimdiki sahil yolu yapılmamıştı. Yenikapı'da, üstümde o *Mudo* gömleğim, kollar sıvanmış hâlde bir fotoğrafım vardır... Şehri geziyorum, kent hayatıyla etkileşim içindeyim. Şehirleşmeye başlıyorum. Sosyalleşiyorum... Sokak çatışmalarının yoğun olduğu bir dönem olsa da olan bitenden zarar görmeden yaşamaya, gelecek planları yapmaya çalışıyorum.

Kimi hafta sonlarında yurttan arkadaşlarla kumanya hazırlayıp Yenikapı İstasyonu'ndan banliyö trenine biner, Florya'daki Yeni Plaj'a ya da Güneş Plajı'na giderdik. Sabahtan akşama kadar plajda kalır, yanımızda getirdiklerimizi yiyip içerek, çok az masrafla günü geçirir, denize girer, arkadaşlık kurabileceğimiz kızları keserdik. Güneş koruyucu falan hak

getire tabii... Ultraviyole ışınına alerjim olduğundan yurda genellikle ikinci derece yanıkla döner, günlerce bunun acısını çekerdim.

O yaz döneminde bir kız arkadaşım olsun istiyorum ama bu amaca uygun davranışın ne olduğunu, kılık kıyafetinin nasıl olması gerektiğini hiç bilmiyorum! Kalın tıp kitaplarımızı koltuğumuzun altına alıp öğrencilerin muhiti olan çay bahçelerine, kafelere gider, ders çalışıyormuş gibi yapardık. Yenikapı'da kızlı erkekli öğrencilerin buluştuğu, bira içilen kafeler vardı. En popülerleri Maran'dı. Üzerinde "anatomi" ya da "fiziyojji" yazan kalın kitaplarımızı, gözümüze kestirdiğimiz kızlara "Ben tıbbiyeliyim" mesajı verecek şekilde masaya yerleştirirdik. Ama çoğu kez, bu işin masaya kitap koymakla olamayacağını anlamış hâlde, depresif bir havayla dönerdim. Bende eksik çok. Ama azim de çok. Vazgeçmek yok. Galata Köprüsü orada duruyor!

O yıllarda Hey dergisinde "Arkadaş arayanlar" ilanları için özel bir bölüm vardı. "İktisat Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisiyim, arkadaş arıyorum", "Tıbbiyeliyim, genç kızlarla mektuplaşmak istiyorum" gibi ilanlar verilirdi... Dergiye ilan vermeyi düşündüm ama bütçemi aşıyor. Yurtta birilerinin elinde gördüğüm dergiye bakarken, "Tıbbiyeliyim, genç kızlarla mektuplaşmak istiyorum. Aydın Doğan, Vezneciler Öğrenci Yurdu," diye bir ilan gördüm. Sanki ilanı ben vermişim! Niyeti bozdum. Postacı öğlen saatlerinde yurda getirdiği mektupları harf sırasına göre kutulara dağıtır, mektubu olanlar oradan alırdı. Hafta sonu dergi çıkmış; pazartesi günü İstanbul'da yaşayan kızlar yazsa, çarşambadan itibaren Aydın Doğan'a mektupların gelmeye başlaması lazım...

Perşembe öğlen okuldan geldim, postacıyı bekliyorum. Mektuplar kutulara dağıtıldı, Aydın Doğan'a epeyce mektup var... Bu kadarının ona fazla geleceğine karar verip bir

kısmını, doğal olarak İstanbul'dan gönderilmiş olanları aldım. Odamda açıp okuduğum mektuplar arasından İstanbul'da yaşayan birkaç aday adayı seçip diğer mektupları imha ettim. Cevap yazdıklarıma ismimin aslında Aydın Doğan değil, Muzaffer Seçim olduğunu belirttim. Zaten Aydın Doğan da Aydın Doğan değildi muhtemelen... Santralin yaptığı anonslar arasında bu ismi daha önce hiç duymamıştım çünkü.

Yanıt yazdıklarımdan biri de Nevin'di. Amerikan Hastanesi'nin bünyesindeki Amiral Bristol Hemşirelik Koleji'nde okuyor... Yazışma, fotoğraflaşma ve yurttan telefonlaşma faslından sonra hafta sonu için randevulaştık. Nişantaşı'nda, Amerikan Hastanesi'nin köşesinde buluşacağız. Kış yeni başlıyor, hafiften kar yağıyor. Buluşmaya, Ankara'dan alıp siyaha boyadığım askeri parkayla gitmek istemiyorum. Pardösüm ya da paltom da yok. Çemberlitaş Pasajı'ndan bir balıkçı yaka kazak, Kapalıçarşı'dan astarsız, kolları şeritli, *Adidas* taklidi naylon bir rüzgârlık aldım. Altımda kot... Nevin bir geldi; üzerinde devetüyü renginde kaşmir bir manto, kaşkol, sonra makyajı, çantası... Nişantaşı'na uygun giyinmiş, hiç öğrenci gibi değil.

Sanki uzun zamandır tanışıyormuşçasına yanak yanağa öpüştük. Daha doğrusu o beni öptü. Parfümü yüzüme sindi. Sonra şöyle bir bakıp, "Sen üşümüyorsun, değil mi?" diye sordu. "Yok," dedim, "Ben soğuğu severim, sıcaktan rahatsız olurum, üşümem." Sanki Kars, Dığor'da doğdun, mübarek! "Nereye gidelim?" dedim. "Yakınlarda bir yer var, Sütış'e gidelim," dedi. Sütış ne ki? O güne dek hiç duymamışım. Nişantaşı'ndaki Sütış'e gittik oturduk. "Eeee, nörüyon", "Sen nörüyon" durumuyla diyalog başlıyor... Kız beni açıyor aslında sorularıyla. Garson geldi, sipariş alacak. Tavukgöğsü istedi Nevin, bunu da ilk defa duymuştum. Ben

de aynısından istedim. Biraz sohbet ettikten sonra dışarıda da fazla yürümeden ayrıldık. Bir sonraki hafta sonu için randevulaştık.

İkinci görüşmede “Nereye gidelim?” sorumu “Cafe Bonjour” diye yanıtladı Nevin. Elbette, burayı da bilmiyorum. Halaskargazi Caddesi’nde, zamanın en popüler, biraz da pahalı mekânlarından biri. Genellikle zengin çocukları geliyor, o yılların popüler içkisi cin tonik ve henüz adını bilmediğim nice içki tüketiliyor. Etrafımda bana benzemeyen erkekler... Görme ve görülme yeri. Ortamda sırtıyıyorum, çok bariz ki buraya ait değilim. Nevin ise üstü başıyla ortama son derece uygun. Nevin *Pepsi* istedi, ben de... Garson iki şişe *Pepsi* ve iki bardak getirip masaya bıraktı, gitti. Üç, beş, on dakika geçti... Şişeler ve bardaklar masada geldiği gibi duruyor. Nevin, “*Pepsi*’yi bardağıma koyar mısın?” dedi. İçimden o an geçen tamı tamına şu: “Niye ben koyuyorum ki? Elin ayağın tutmuyor mu?” Tabii hemen doldurdum *Pepsi*’yi bardağına. Bunun bir nezaket kuralı olduğunu, biraz sevimsiz bir şekilde de olsa öğrenmiştim. Utandım, kızardım. O küçücük masanın altına girip kaybolasım geldi. İnsanı örseleyen, manevi maliyeti yüksek dersler bunlar.

Çıkıp Nişantaşı civarında dolaştık biraz. Ayrılmaya yakın, “Senin tıbbiyeli bir arkadaşın varsa benim ikiz kardeşime de bir arkadaş bulalım,” dedi. İkizi Nesrin de aynı okulda hemşirelik okuyormuş. Sınıf ve yurt arkadaşım Adanalı Zeki geldi aklıma. Akşam durumu anlattım Zeki’ye, “İster misin?” dedim. “Yahu gardaşım, tilkiye tavuk sever misin diye sormuşlar, gülmekten cevap verememiş!” diye yanıtladı beni. Bir dahaki sefer dördümüz buluştuk. Kardeşi Nesrin de ikizi gibi. Hafif çekik gözlü, Ayten Alpman’ın gençlik hâllerini andıran iki genç kız. Ayaküstü geçen tanışma faslından sonra çiftler hâlinde ayrıldık.

O akşam yurttan Zeki'ye buluşmanın nasıl geçtiğini sordum. "Ulan gardaşım, Maçka Parkı'na gittik, kar yağıyor hafiften, تنها bir yerde öpüştük," dedi. "Düşünebiliyor musun, evlenmeden önce ben bir kızla öpüştüm, gardaşım! Öpüştük ulan, öpüştük... Habire dudaklarımı yalıyorum." Benim için ise Galata Köprüsü orada öylece duruyordu... Nevin'le arkadaşlığım üç-dört ay sürdü. Bir hafta sonu Emirgan Parkı'na gittik, belki öpüşürüz diye! Tenha bir yerde ufaktan öpüşmeye başladık. Kenarda köşede röntgenciler zulaya yatmış, kafaları eğmiş, bizi izliyor... Onları fark edince öpüştüğümüzden de bir şey anlamadık... Ya da ben anlamadım.

Kısa bir süre sonra, hastanede elektrokardiyografi teknisyeni olarak memuriyete başlayınca, artık sırtında pardösüsü olan ama dışarıda gezmek için çok az zamanı kalan biri hâline gelecektim. Hafta sonları çoğunlukla mesaide olduğumdan, İstanbul'daki mektupla başlayan ilk ilişkim bu kadar devam edebildi. Nevin'le konuşarak ayrıldık.

ÖĞRENCİYKEN, DEVLET MEMURU OLUYORUM

Sonbaharda yeni okul dönemiyle birlikte Ali Amca'ya part-time çalışma teklifiyle gittim. Artık sabahın beşinde Eminönü'nde olmam, bunun için de sabah en geç 04.30'da yurttan apar topar çıkmam gerekiyordu. Yurt Vezneciler'de. Vezneciler'den Süleymaniye'ye, oradan yürüyerek Eminönü'ne gideceksin... Anarşinin en yoğun olduğu dönem. Güzergâhımda farklı görüşlere sahip öğrencilerin kaldığı yurtlar var. Kim vurduya gitmek an meselesi. Yurttan Eminönü'ndeki hale kadar korka korka gidiyordum.

Çalışma saatleri ve koşullar bir süre sonra beni yormaya, aşırı tedirgin etmeye başladı. Halden ayrılıp derslerden, yani akşam beşten sonra çalışmak üzere bir iş arayışına girdim.

Gazetelerin iş ilanlarını taramaya başladım. Çemberlitaş'ta, saat 17.00 sonrası sekreter arayan bir avukatlık bürosuna görüşmeye gitmiştim. Görüştüğüm avukat, "Sen bu işi nasıl yapacaksın, bizim işimizi görebilecek misin?" gibi, o an anlam veremediğim sorular sordu. Baktım olmuyor... Ne yap-sam, ne etsem derken... Hülya Koçyiğit'le nasıl olsa ortaokul yıllarından tanışıyoruz (!), bana imzalı kart yollamışlığı var. Hülya Koçyiğit, Zeki Müren gibi isimlere mektup yazıp burs mu istesem, diye bile düşünmüştüm. Bu fikrin gerçekçi ve bana uygun olmadığını hızla fark edip vazgeçtim.

Beyazıt-Laleli-Vezneciler arasında git gel yaparken ne yapmam gerektiğini düşünüyorum... Genellikle yürürken düşünen ve yolun sonuna doğru karar verenlerdenim. Epey yürüdükten sonra fakültemizin dekanıyla görüşüp ondan iş istemeye karar verdim. Saat 16.30. Şubat ayı... Hava soğuk... Rotamı merkez binadaki dekanlığa çevirdim. Önümde dekanlık binası... Girdim o görkemli kapıdan, biraz tedirgin, biraz ürkek, mermer merdivenlerden ağır ağır dekanlık katına çıkıyorum. İlk karşılaşmamda yanlış anlaşılmayayım diye, üzerimdeki siyah askeri parkayı çıkarıp ters çevirerek koluma aldım. Üzerimde balıkçı yaka bir kazak var. O görkemli masif, çift kanatlı, kocaman kapıya gelince kapıyı çalsam mı çalmasam mı derken, çalmadan girdim dış kapıdan içeri. Sanki çalsam da o kapıdan ses çıkarabilecekmişim gibi!

Özel kalem müdiresi gayet kibar, güler yüzle karşıladı beni. Dekan Bey'le görüşmek istediğimi söyledim. Randevusuz görüşemeyeceğimi söyleyip konuyu sordu. Biraz sıkılarak, "Özel görüşmek istiyorum," dedim. Mantığım şu: "Ben öğrencisiyim! Randevuya ne gerek var!" Özel kalem müdiresi, "İsterseniz randevu vereyim," derken içerideki kapı açıldı. Uzun boylu, bu yüzden de karşısındakiyle konuşurken hafif kambur gözüken, temiz yüzlü, gözlüklü, gözlük

camından dolayı gözleri daha iri ve net gözüken asil bir hoca ile karşılaştım. Üzerinde toprak rengi bir pardösü ve şık bir kaşkol... Evine gitmek için hazırlanmış. Prof. Dr. Güngör Ertem, İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı... Bazı rastlantılar, karşılaşmalar insanların yaşam eksenini değiştiriveriyor. Benim yaşam eksenimi değiştiren önemli rastlantılardan biri de Güngör Ertem Hoca ile o kapıda karşılaşmamdı.

Hoca bir bana, bir özel kalemine baktı. Kısık sese eşlik eden kaş göz işaretiyle, “Öğrenciymiş, randevusu yok,” sözlerini yakaladığım, birkaç saniyelik bir konuşma geçti aralarında. Hoca bana yaklaştı, başını bana doğru hafifçe eğip çok sevgi dolu bir ses tonuyla, “Söyle evladım,” dedi. “Hocam, ben özel görüşmek istiyorum,” dedim. “Peki,” dedi, içeri döndü, pardösüsünü, kaşkolünü çıkardı, askıya astı. Makamının karşısındaki ikili misafir koltuğunun birine oturdu, karşısına da beni oturttu. İki de çay söyledi ve ne istediğimi sordu. “Hocam, fakülteniz öğrencisiyim, ikinci sınıfa başladım ama içinde bulunduğum ekonomik koşullarımla öğrenimimi devam ettirebilmem olası değil. Paraya ihtiyacım var ama bunun karşılıksız burs şeklinde olmasını istemiyorum. Çalışmak istiyorum. Bana iş bulma konusunda yardımcı olabilir misiniz?” dedim.

Nereli olduğumu, babamın ne iş yaptığını, ailemi, kaç kardeş olduğumuzu, onların nerelerde okuduklarını, nerede kaldığımı sordu. Vezneciler Yurdu’nda kaldığımı duyunca belli etmese de hoşuna gittiğini hissetmiştim. Demokrat görüşlü bir hoca olduğunu biliyordum. On beş-yirmi dakikalık görüşmede çapraz sorularla samimi olduğumu, gerçekten ihtiyaç sahibi olduğumu anlamıştı. Hastanede, Kardiyoloji Anabilim Dalı Başkanı olduğunu söyledi önce. Yolu da tarif etti: “Otobüse bin, Çapa’da in, İç Hastalıkları’nı sor. Yarın sabah 09.00’da Kardiyoloji Anabilim Dalı’nda ol.”

Teşekkür edip ayrıldım. Ama bunun arkasından ne gelecek, yarın benim için ne kadar başka bir gün olacak tahmin edemiyorum, bilemiyorum... “Bir de orada görüşeceğiz herhalde,” diye düşünüyorum.

Randevularıma hep saatinden önce gider, beklerim randevu saatini. O sabah fakültemizin hastanesinden içeri ilk defa girdim. İç Hastalıkları Anabilim Dalı’nda, kardiyoloji hocalarının koridoru... Her şey farklı... Beyaz önlüklüler, hastalar, sürekli bir koşturmaca... Benim için bambaşka bir dünya. Saat 09.00’ı gösterdiğinde hocanın kapısını çaldım. “Gel evladım,” dedi yine sevecen bir şekilde. Güler yüzlü, insana huzur ve güven veren bir vücut dili vardı.

Kalktı, elimden tuttu, iki-üç oda ilerideki bir odaya girdik beraber. “Hocam, bahsettiğim arkadaş bu,” dedi içeride bulunan, İç Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı, Prof. Dr. Cihat Abaoğlu’na... Cihat Hoca iç hastalıklarının duayenlerinden; babacan, oturaklı, karizmatik biri. Bana döndü, “Bak, sana iş sağlayacağız ama çalışacaksın, kaytarmak yok, çalışma saatlerinde uyumak yok, okulunu ihmal etmek yok. Ben gece de gelir, çalışanları kontrol ederim. Görmeyeceğim, göremeyeceğim herhangi bir şey olmaz, olamaz,” dedi. Kafamda deli sorular dolaşıyor, ne oluyorum, ne diyor, niye diyor... Bir şey düşünemiyorum. Ne gecesi, niye uyumayacağım? Yine de her şeye, “Peki hocam,” diyorum.

Kapıdan çıkarken elime önceden A4 kâğıdına hazırlanmış bir yazı verdiler, yazının altındaki isimlere imzalatıp geri getirmemi istediler. Dışarı çıkınca yazının sınav tutanağı olduğunu fark ettim. Önceki akşamdan bu yana girmiş olduğum sınavın tutanağı yani... Paragrafın altında üç profesörün ismi var. İlk sırada Prof. Dr. A. Sevim Büyükdevrim yazıyor. Oradan başladım, koridorda gezip isimleri arıyorum. Koridorun ortasında buldum “A. Sevim Büyükdevrim” yazan

kapıyı. Tam çalacağım, kapı açıldı, içeriden beyaz saçlı bir bey çıkıyor. Açık kapıdan içeride kimsenin olmadığını görünce, “Sevim Hanım’ı arıyordum,” dedim. Alışık bir yüz ifadesiyle, “Buyurun, benim,” dedi. Meğer hocanın tam adı Ahmet Sevim Büyükdevrim’miş. Utandım biraz.

Elimdeki sınav tutanağını, altında ismi olan hocaların hepsine imzalattım. Döndüm, Cihat Hoca’ya verdim. Bu arada Güngör Hoca da geldi, başhemşireyi çağırdılar. Başhemşire de elektrokardiyografi (EKG) laboratuvarından sorumlu hemşireyi çağırdı. “Bu tıbbiyeli arkadaşına elektrokardiyografi çekmeyi öğreteceksiniz, akşam 16.00 vardiya-sından sonra EKG teknisyeni olarak çalışacak,” dedi. Meğer gıyabımda bana laborant kadrolu EKG teknisyenliğini ayarlamışlar. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi devlet memuru olmuştum artık.

Elektro çekmeyi hemen öğrendim; anatomi biliyorum, tıp okuyorum, öğrenmesi kolay oldu. Henüz ikinci sınıf öğrencisiyken, devlet memuru olarak hastanede iş sahibi olmuştum.

EKG TEKNİSYENİ OLARAK UYKUSUZ GECELER

1977 senesinin başlarında, bu şekilde İç Hastalıkları Anabilim Dalı’nda EKG teknisyeni olarak işe başladım. Okuldan çıkınca saat 16.00’da işe başlıyor, gece 00.00’da işten çıkıyordum. Diğer teknisyenler gibi haftada beş gün çalışıyordum. Gece o saatte yurda dönerken sokaklardaki olaylar nedeniyle tedirgin olup korkuyordum. Olaylar artınca saat 16.00-08.00 arası çift mesai yapar oldum. Sabahları işten uykulu, yorgun gözlerle ama mutlu bir hâlde doğrudan okula gidiyordum. Kimi zaman da cuma günleri okul çıkışında, saat 16.00’da işe başlayıp pazar sabah 08.00’a kadar aralıksız çalışarak beş işgünü mesaimi tamamlıyordum.

Pazar sabahı yatağa girdiğimde çoğu kez yorgunluktan uykuya dalmakta zorlanırdım. Pazar akşamımı da hafta sonu sosyal aktivitelere ayırırdım.

EKG teknisyeni olarak saat 16.00 sonrası, tek nöbetçi olarak bütün hastanenin EKG çekiminden sorumluydum. Gece her hangi bir saatinde, her hangi bir klinikte kalp problemi yaşayan bir hasta olunca, Dahiliye Bölümü Başasistan'ı ve elimde EKG cihazıyla ben, yürüyerek olay yerine giderdik. Başasistan hastayı konsülte eder, ben de EKG'sini çekerdim. Acilde çalışan asistan, acile gelen hastada kalp hastalığından mı şüpheleniyor, beni çağırıyor... Ya da serviste yatan bir hasta fenalaşıyor, elimde aletle servise geçiyorum. O dönem başasistan olan Uzm. Dr. Murat Dilmener'le gece soğukta, sırtımızda pelerinlerimizle farklı kliniklere konsültasyona koştuğumuz çok olmuştur.

Nöbetlerimde ilgilenmem gereken hasta olmadığı zamanlarda odamda ders çalışırdım. Odamda EKG çekimi için beyaz meşin kaplı, klasik hasta muayene masaları vardı, yanında da çevirmeli telefon. Kış gecelerinde odam soğuk olduğundan elektrikli ısıtıcıyla idare ederdim. Hasta yoksa, ders çalışmam bittiyse muayene masasına kıvrılır uyumaya çalışırdım. EKG ihtiyacı olan hasta gelince ararlar, telefon çalar çalmaz uykulu gözler hemen açılır, kendine gelirsin, acile ya da hastanın olduğu servise koşar, EKG çekersin. Hızlıca uyanacaksın, zihnen ve bedenen hazırlanacaksın ve gidip EKG çekeceksin. Dönüşte de zaman kalmışsa uyumaya çalışacaksın. Gece uykularım sürekli telefon sesleriyle bölük pörçük olurdu. Bugün bile telefon sesi beni çok rahatsız eder. Her hangi bir yerde o çevirmeli telefonların sesine benzeyen bir sesle telefon çalsın, bende hemen çarpıntı başlar.

Hasta yoğunluğunun fazla olduğu zamanlarda hiç uyuyamadığım geceler oluyordu. Sabah saatlerindeki ilk dersleri

kaçırsam da saat on gibi yoklama alınan önemli derslere mutlaka katılıyordum. Bu yüzden hastanede o saate kadar mümkünse uyumam gerekirdi. Bazen lojmanda kalan laborantlardan rica ediyordum. Bugünlerin hocaları, şimdilerde hepsi de profesör olan Taner Gören, Burhan Ferhanoğlu, Hüseyin Keskin, Dursun Atılgan, 2020 senesinin COVID-19 pandemisinde kaybettiğimiz Cemil Taşcıoğlu gibi isimler, o yılların asistan doktorlarıydı.

Burhan Ağabey ile Hüseyin Ağabey lojmanda aynı odada kalıyorlardı, bana yataklarını verirlerdi. Onlar sabah 08.00’da işe başlıyorlardı, “Hadi sen yat, dinlen,” diye bana bırakıyorlardı yataklarını. Bazı asistan ağabeyler gece EKG çekimi gerektiren hasta geldiğinde, öğrenciyim diye beni uyan-dırmaz, kendileri çekerdi hastanın EKG’sini. Bir uyanırdım, üç saat uyumuşum, üç saat hiç hasta gelmemiş de beni uyan-dırmamışlar sanırdım. Sekiz saat uyumuş gibi hissederdim. Acilde çalışan hastabakıcılara sorardım, “Hasta gelmedi mi?” diye. “Ya bir ya iki tane geldi, onların EKG’sini de Cemil Hoca, Yusuf Hoca, Hüseyin Hoca çekti,” derlerdi. Bu anlayışı, dayanışmayı, nezaketi hiç unutamam...

Sigaranın her ortamda yoğun içildiği dönemlerdi. Hastayı muayene eden doktorun ağzında sigara, EKG çeken teknisyenin ağzında sigara... O zamanlar tuhaf bir şekilde normal karşılanırdı bu manzara. Kimsenin kimseye bu konuda bir uyarıda bulunduğu da yoktu. Şu anda çok popüler bir kardiyoloji hocası olan, o zamanlar başasistan olan bir doktor ağabeyi anımsıyorum. Acile bir kadın geldi, kalp yetmezliğinden dolayı nefes darlığı çekiyor, nefes alamıyor. Asistan başa çıkamadı, ben elektrosunu çektim, damar yolu açıldı, gerekli ilaçlar, oksijen verildi, hasta düzelmiyor... Asistan, başasistanı çağırdı. Sırtında pelerini, ağzında sigarasıyla, “Ne vardı?” diyerek girdi acil odasına başasistan.

Aldı stetoskopu, ağzında sigara, hastanın sırtını dinliyor; o kadar doğaldı bu! “Nefes al, nefes ver” diye... Hasta zaten nefes alamıyor, oksijene bağlı... Oda sigara dumanı altında... Kadının oğlu olsa gerek, otuzlarında bir genç geldi, başasistanın ağzından sigarayı aldı, küllüğe bastırıp söndürdü. O da hiç sesini çıkaramadı tabii. Düşünün ki polikliniklerde, acil odasında masanın üzerinde kül tablası vardı; bu durum o kadar doğal karşılanabiliyordu o zamanlar...

İkinci sınıfla birlikte okulda laboratuvar dersleri için beyaz önlük giymeye başlamıştık. Ben zaten hastanede çalıştığım için beyaz önlük ihtiyacım daha fazla olurdu. Hastanenin çalışanlarına verilen önlüğü giymezdim, Unkapanı’ndaki Akçakocalılar’dan şık önlükler alır, temiz, ütülü giyerdim hep. Hastanedeki bazı doktorlardan daha temiz, pak görünürdüm. EKG çektiğim hastalar, diğer teknisyenlerle beni kıyaslayıcı gözlerle inceler, farkın nedenini anlamaya çalışırdı. Kendime bir *Littmann* stetoskop almıştım. Serviste yatan ya da acile gelen hastalarda ender görülen kalp hastalıkları olduğunda ben de kalbini dinler, kulağımı alıştırmaya çalışırdım. Stetoskopumu boynuma asmaya utandığımdan, bükerek önlüğümün yan cebine koyardım. Görünsün ama boynumda asılı durup açıktan da görünmesin isterdim. Bakanlar bir üstüme başıma bir de cebime bakar, ikilemde kalırlardı. Hastalar ve refakatçileri tarafından tıp öğrencisi olduğum bilinsin, sıradan bir teknisyen olduğum sanılmasın isterdim.

EKG’deki memurluk dönemimde ekonomik olarak rahatlamıştım. Sağlık Bakanı Mete Tan’ın dönemi... Tam gün yasası çıkmış, maaşım epey iyi. Bu düzeni kurana kadar arkadaşlardan borç almıştım, o borçları kapatana kadar da babama iş bulduğumu söylemedim. Daha sonra yurttan ayrılıp eve çıkmaya karar verdim. Çapa’da, hastaneye yakın bir yerde, Şehremini’de beş öğrenci arkadaş bir çatı katına taşındık.

İstanbul'daki üçüncü evim orasıdır. Babama mektupla haber verdim, "İş buldum, artık bana para gönderme," diye... Babam sevinmişti elbette... Yaz aylarında da çalıştığım için evimize gidemiyordum. Bu yüzden anne-babam ve yazı onlarla geçiren kardeşlerimle ilişkilerim, birbirimize yakın mesafede yaşadığımız kardeşlerime oranla farklılaştı zaman içinde. İzin günlerimi sınav dönemlerinde kullanıyordum. Üç-beş günlük kısa izinlerde de arkadaşlarla tatile giderdik. En küçük kardeşim, benden on sekiz yaş küçük kız kardeşim Benin'in çocukken, "Aa, böyle bir ağabeyim daha mı var benim," demesi de bu seyrek görüşmelerden dolayıcıdır.

Öğrenci evimizin büyük bir terası vardı. Karşı apartmanlarda yaşayan kızlarla ara ara terasımızdan fındırdeşirdik. Ben de diğer arkadaşlara üstünlük sağlamak için, önlüğümü yıkayıp göstere göstere terasta ipe asardım. Bilsinler ki benim beyaz önlüğüm var, ben tıbbiyeliyim. İTÜ'de okuyan Nihat da aynı kızlara yeşillendiğinden gelir önlüğümün yaka cebine makas, saç fırçası koyardı, "berber çırağı" sanılayım diye! Akordiyonuyla da kızlara serenat yapardı... O evden, evi ilk bulup kiralayan arkadaşımızın bencilliklerinden kaynaklanan sebeplerle hepimiz ayrılmak zorunda kalmıştık.

Yakınlarda oturan bir sınıf arkadaşım vardı; Güneydoğu'dan bir köy ağasının çocuğu. Babası ona bir apartman dairesi satın almış, tek başına üç odalı evde kalıyordu. Benim de günüm ve gecemin çoğu hastanede geçiyordu. Ev arkadaşlığı teklifimi kabul etti. Dersleri kötüydü, devamsızlık yapan, disiplinsiz bir öğrenciydi. Benim derslerimse iyi gidiyordu. Hastanede olduğum için çevrem de farklılaşmaya başlamıştı. Kızlı erkekli gruplar olarak yemeğe, eğlenceye gidiyoruz. Bu da taşradan gelen diğer arkadaşlar açısından imrenilesi bir durumdu. Ekonomik sorunum yok, sosyal açıdan aktifim...

Sanırım bu nedenle beni yanına aldı ki o da çevremle etkileşsin, sosyalleşsin... Evde kızılı erkekli toplanır, çiğ köfte partileri yapardık. Ona gerekli koşulları yarattım ama olmadı, olamadı. Bazı şeyler olmayınca olmuyor maalesef. İlerleyen zamanlarda öğrendim ki tıp fakültesine “joker” kullanarak girenlerdenmiş o da... Bu şekilde Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’ne giren birini daha tanıyordum. Büyük paralar karşılığında, bazı zengin çocuklarının yerine sınava girip onlara istediği fakülteyi kazandıran, bireysel çalışan zeki çocukların ve kurumların olduğu söyleniyordu. Sonraki yıllarda, ev arkadaşım devamsızlığı ve başarısızlığı nedeniyle okuldan atılacaktı. Cerrahpaşa’daki tanıdığım arkadaş ise okulunu zar zor bitirip baba mesleğine, ticarete dönecekti.

Olayların iyice tırmandığı, günde on beş-yirmi kişinin öldüğü günlerden geçiyorduk. 1977 senesi. Artık ekonomik sorunum yok, yalnız kalacağım bir ev aramaya başladım. Bir gün hastane bahçesinde, ağacın üstünde bir ilan gördüm: “Kocamustafapaşa’da, iki oda, öğrenciye ev”. Bir baktım, bizim Farmakoloji’den, asistan bir ağabeyin evi. Kutu gibi, 40-50 metrekare bir ev. Sümbülefendi Camii’nin yakınında, yüksek girişli bir daire. Evi tuttuğum sırada bizim köyden akrabamız olan Atilla Ateş, İktisat’ı kazanıp İstanbul’a ilk defa gelmişti ve kalacak yer arıyordu. Yalnız kalmak istiyordum ama Atilla’nın barınma ihtiyacının giderilmesine duyarsız kalamazdım. Eve birlikte taşındık. Siyah-beyaz televizyonumuzu aldık. Televizyon olunca regülatörü de mutlaka olmalı, onu da aldık. Dantel örtüsü de olmazsa olmaz! İkinci el bir büfe ve mutfak eşyaları gibi temel ihtiyaçlarımızı gidererek evimizi yaşanabilir hâle getirdik.

SOSYALLEŞİYORUM, ŞEHİRLİLEŞİYORUM

Ev arkadaşım Atilla Ateş çok temiz, dürüst, saygılı, özverili, paylaşımcı, güvenilir bir arkadaştı. O yaz Tekirdağ-Gümüşyaka civarındaki Sultanköy'de, özellikle hafta sonlarında kullanmak amacıyla çadır kurmuştuk. Fırsat buldukça da kampa giderdik. Sultanköy deniz kenarında, çok güzel, büyük bir kumsalı olan gerçek bir köydü. İki kişinin sırt üstü yattığı zaman ancak sığabildiği küçücük bir çadırımız vardı. Etrafta bol miktarda çadırli aileler, gençler... Çalgılı çengili, kızlı erkekli arkadaşlıklar... Fasıllar, yemekler, içkiler, danslar, sahilde ateş yakmalar... Sınırlı bütçelerle sınırsız eğleniyoruz. Atilla o dönem kampta Gül'le tanıştı. Daha sonra da evlendiler. Bu günlerde Anamur'da mutlu mesut yaşıyorlar.

Hayatımın ilk tatiline, işe girdiğim ilk sene, ikinci sınıfın yazında gittim. Kızlı erkekli bir grupla Erdek'e gitmiş, bungalov tarzı bir motelde kalmıştık. Akşamları yemeklerde, klavye eşliğinde canlı müzik oluyordu. Bizim gruptakiler piste çıkar, oynar, dans ederdi. Ama ben ne yapacağımı bilemezdim. Kalkmam, benim de piste çıkıp oynamam gerektiği ortada, bekleniyorum. Ben de istiyorum ama ne yapacağımı, nasıl oynayacağımı bilmiyorum. Daha önce hiç kollarım havaya kalkmamış ki! Kötü bir duygu. Çocukken öğrenilmesi gereken şeylerle o yaşlarda ilk defa karşılaşılıyordum. O tatilde ilk defa oynadım ellerimi havaya kaldırıp... O görüntüler bugün keşke elimde olsaydı. Görüntüm, Kumkapı'da oynayan Alman turistleri aratmıyordu sanırım!

O dönem *Wrangler* (Vırangler diye okurduk), *Levi's* (Levis derdik) kotlar Malta'dan gelirdi, Kapalıçarşı'da kaçak satılırdı. Param oldukça Kapalıçarşı'daki Hayri Ağabey'den Angora, Şetlant kazaklar, İspanyol paça, yandan cepli kot pantolonlar alırdım. Hayri Ağabey'le de hastanede

tanışmıştım. Bir hastasına yardımcı olmuştum, daha sonra arkadaş olmuştuk. O dönem kardeşim Zafer'in küçüğü Gazanfer de liseyi Anamur'da bitirdi, üniversite sınavını kazanamayınca dershaneye gitmek üzere yanımıza geldi. Kardeşler arasından ilk defa o dershaneye gidebilecek şansa sahip oluyordu. Barınma sorunu da yok, epeyce şanslı sayılırdı. Kılık kıyafetime hep özen gösterirdim. Ertesi gün giyeceklerimi akşamdan ütüler, hazırlardım. Bazı sabahlar bir bakardım, akşamdan ütülediğim gömlek, pantolon yok. Gazanfer giyip dershaneye gitmiş! Nasıl sinirlenirdim... Gazanfer o sene veterinerlik fakültesini kazandı. Şimdilerde İzmir'de veteriner hekim...

“Baba” lakaplı arkadaşımız Hilmi Taşkiran Hukuk Fakültesi'nde okuyor, akşamları da İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi'nin merkez santralinde çalışıyordu. Yozgat'ın Sarıkaya ilçesinin bir köyünden, on sekiz kardeşin en büyüğü... Baba, şiir gibi konuşan, ağzı iyi laf yapan bir arkadaş... Onu konuşturmayı ve dinlemeyi çok severdik. Nöbetlerinde hastamız olmadığı zaman santrale, yanına giderdik. Biraz da çanak tutarak konuşturmaya çalışırdık onu. Nöbetimiz olmayan kimi zamanlarda, o nöbetçiymken yanımızda alkollü içeceklerle santrale, ziyaretine giderdik. Santral, hastanenin en stratejik yerlerinden. Kimin kimle konuştuğunu takip edebiliyorsun, istersen (hiç ahlaki olmasa da) konuşmaları dinleyebiliyorsun. Dışarıyla görüşebilmeleri için istediklerine hat veriyorsun, istemezsen de “Hatlar meşgul” deyip vermeyebiliyorsun.

Bir hafta sonu, Baba'yı da Sultanköy'e, kampa davet ettim. Baba hepimizin babası... Baba da akşam yemekte bizimle olacak diye kamp alanından çıkıp güneşin altında yarım saat yürüyerek Gümüşyaka'daki kasaba, et almaya gittim. Kuşbaşı et alıp akşama et sote hazırlayacağım. Kasaba 250 gram kuşbaşı

istediğimi söyledim. Kasap meşgul, içeride kırk yaşlarında, hafif göbekli bir müşteri var. Kasap pirzoları, biftekleri dövüp dövüp aralarına kekik atarak paketliyor. Herhalde yarım kuzu pakatlendi orada. Kasap beni iplemiyor tabii. Alacağım hepi topu 250 gram et, onu da üç kişi, suyuna ekmeği bandıra bandıra yiyeceğiz. O an kasapta, içimden şöyle geçirdiğimi hatırlıyorum: “Ulan bir gün ben de *çıkla* et yiyebilecek miyim acaba...” *Çıkla*, yani ekmeksiz, bol miktarda, sadece et yemek...

Kuşbaşı etimi alıp geldim kamp yerine. Eti piknik tüpünde domatesle soteledik. Kavun, peynir, rakı... Rakılarımızı içtik, sahilde ateş etrafında kızlı erkekli gruplar hâlinde kanun, klarnet, darbuka çalıp söylüyoruz, oynuyoruz kumsalda. Geç saat oldu, yatacağız artık. Çadırda, toprağın üzerine battaniye sererek yatıyoruz. Mat, şişme yatak gibi lükslerimiz yok. Battanileri de işimiz bitince geri götürmek üzere hastaneden izinsiz almışım. Battanileri serdik, tam yatacağız... Baba bana “Evlat” derdi; “Evlat, benim ‘gastaritim’ var, gece üşürsem karnım ağrır, bana giyecek bir şeyler ver,” dedi. Üst giysi olarak verebileceğim bir şey yok. Atalar’dan yeni bir kaşmir kazak almıştım; V yaka, çok hoşuma giden, giymeye kıyamadığım bir kazak. “Haydi misafirimizdir, babamızdır, yatarken giysin, üşümesin” diye, giymeye kıyamadığım kazağı babamıza verdim. Solumda Baba, sağımda Atilla yatıyoruz çadırda. Sabaha karşı saat beş civarı karnıma bir dirsek ve sesle uyandım: “Muzaffer, ben mıçmışım!” Anlam veremedim ama “İyi mok yemişsin,” deyip uyumaya devam etmeye çalıştım. Tabii uyumak ne mümkün. Meğer kusmuş Baba, Atalar’dan alıp giymeye kıyamadığım Demir Ural kazağı gitmiş... Tanyeri ağarırken baktım ki baba mahcubiyet içinde denizde battaniyeyi ve kazağı yıkıyor.

Uğurgül markalı televizyonlar ve dikiş makinelerinin popüler olduğu dönem... *Uğurgül* markasının sahiplerinden

Ali Güleç kalp krizi geçirince koroner yoğun bakım servisine getirilmişti. Nöbetçi olduğum zamanlar EKG'sini ben çekiyordum. Gide gele tanıştık; Ali Güleç Adanalı, ben Mersinliyim. "Hemşeri" ilişkisine geçtik. Güleç, yoğun bakımdan çıktıktan sonra nekahet dönemini hastane yerine Tarabya Otelinde geçirmişti. Doktorlar, hemşireler durumunu orada takip ediyordu. Sağlığına kavuştuktan sonra da emeği geçen hastane çalışanlarını yemeğe davet etti. Hemşirelerle davet ettiği grubun içinde ben de vardım. Bizi Lunapark Gazinosu'nda ağırladı Ali Güleç. Çoğunluk hemşire arkadaşlar, erkek olarak gelen birkaç kişiden biri de benim.

Programda assolist olarak Hülya Koçyiğit ve Ajda Pekkan var. Bu ölçekte büyük bir gazinoya ilk gidişim. En önde, sahneye bitişik, kocaman bir masa ayrılmış. Garsonlar etrafımızda dört dönüyor. Ali Güleç, "Gel hemşerim yanıma," diye beni yanına oturttu. Rakıları Adana usulü, her yudumda tokuşturuyoruz. Ara sıra da "Hemşerim, her şey yolunda mı, bir isteğin var mı?" diye soruyor. Sorular sıklaştınca esprisine, "Ajda Pekkan'ı istiyorum," diye yanıt verdim. "Peki," dedi, gülüştük. Şefin kulağına bir şeyler söyledi, az sonra bir de ne göreyim, Ajda Pekkan geldi, sandalyeler kaydırıldı, Ajda Hanım yanıma oturdu. "Ali Güleç'in hemşerisi genç doktor," olarak tanıştırıldık, fotoğraflar çekildi. Fotoğrafların birini cam-mika içinde bir maskota yerleştirip vermişlerdi. O fotoğraflar ve maskot nerede, nasıl kayboldu, bilemiyorum. Onları da koruyamadığım için çok üzülürüm.

Ali Güleç'in hastanede yattığı dönemde kızı Uğurgül lise öğrencisiydi, sık sık babasını ziyarete gelirdi. Bütün genç asistanların gözü kızın üzerinde... Güzel de bir kız. Uğurgül daha sonra Murat Soydan'la evlenmiş. Yıllar geçti, Fizyom'u ilk açtığımız dönemde, Murat Soydan'la birlikte bana muayeneye gelmişlerdi. Uğurgül Hanım'a Çapa'da

babasının yattığı zamanları, asistanların etrafında dolandığını hatırlatınca, “Ya, hiç sormayın... Daha çocuktum, bana habire asılırlardı, bense babamın derdindeydim,” demişti, gülüşmüştük...

Günümün büyük kısmı hastanede geçince doktorlarla, hocalarla tanışıp yakınlaşır olmuştum. Ekonomik olarak da rahatlamıştım artık; üstüme başıma çeki düzen vermede, görüntü itibariyle farklılaşmaya başlamıştım. O yılların popüler markaları *Kiğılı*’dan, *İGS*’den, *KİP*’ten giyinmek istiyordum. Sultanhamam’daki Atalar Mağazası, devlet memurlarına taksitle satış yapıyordu. Bir gün gittim, oradan koyu füme bir takım elbise ve içine uygun bir gömlek seçtim. İş, kravat seçmeye geldi. Erkek reyonunda yakışıklı, uzun boylu bir satış görevlisi ve güzel bir kız dikkatimi çekmişti. Çocuk benimle ilgileniyordu ama bir yandan da kızla kaçamak bakışmalarını yakalıyordum. Bana bordo bir kravat önermişti, fazla iddialı bulup yine gri bir kravat ile ton sür ton yapmıştım.

Aradan kırk sene geçti, Fizyrom’dayım. Muayene olmak için bir çift geldi. Hiç yabancı gelmedi ikisi de. Yıllar ikisini ve beni de değiştirmiş olsa da birkaç saniye sonra, “Siz Atalar’da çalıştınız mı?” diye sordum. Şaşırdı, “Nereden bildiniz?” dedi karşımdaki bey. Hâlâ orada çalışıyor-muş, mağazalar müdürü imiş... “Bana kırk sene önce füme takım elbisem için bordo kravat önermişsiniz, o zamanlar utanmıştım iddialı diye, hâlâ pişmanım almadığıma. O gün oradaki bir hanımla bakışıyordunuz, eşinize benziyor hat-ta,” dedim. Gülüştük... Emindim eşinin o olduğuna... Yıllar önce evlenmişler gerçekten.

Zaman içinde kılık kıyafetim de davranışlarım ve yaşam tarzım da değişmeye başladı. Rumeli Kavağı çok popüler-di o dönem. Ulaşım da kolaydı; Taksim’den dolmuşlarla

Sarıyer'e, oradan Rumeli Kavağı'na çok gitmişliğim vardır; lüfer-rakı-roka üçlüsü için... Kızlı erkekli arkadaşlarımızla gider, balık yer, rakı içerdik. Çatal-bıçağı uyumlu kullanarak, çatal-bıçakla hakkını vererek nasıl balık yeneceğini yeni yeni öğreniyordum. Bir kızla yemeğe gitmek o dönemde benim için ayrı bir zorlukken bir de çatal-bıçak kullanımı, sofr kuralları vardı alışılması gereken. Yavaş yavaş deneme yanılma ve gözlem ile şehirlileşmeye başlıyordum...

ÖĞRENCİYKEN KURTARDIĞIM HAYATLAR

Çapa dahiliyenin acil servisinde iki asistan doktor nöbet tutar, gece çok hasta yoksa dörder saat uyuyarak ertesi günün akşamına kadar çalışırlardı. Hasta olmadığı zamanlarda dahiliye acil servis veznesinde, santralde, laboratuvar da gece çalışan, benim gibi öğrenci arkadaşlarla yarenlik ederdik. Bir gece, saat on ikiden sonra acile hızla bir araba yanaştı ve bir hasta getirildi. Bir baktım, hastanın yanında fakülteden sınıf arkadaşım Cemil İşiaktır, beraberlerinde de eşi Nebahat. "Kayınpederim ağırlaşmış, onu getirdik," dedi Cemil. Hastanın yüz rengini, ifadesini görünce *enfarktüs* geçirdiğini düşünerek nöbetçi doktora haber gönderip EKG çekmeye başladım.

Elektrosunu çekerken hasta *ventriküler fibrilasyon*'a girmesin mi... Adam ölecek! Kalbi durdu. Acil odasında elektroşok cihazı (defibrilatör) hazır beklerdi. Cihazın uygun enerji düzeyini ayarlayarak hastaya elektroşok yaptım. Kalp ritmi düzeldi. Hasta hayata döndü. Aslında elektroşok yapmaya yetkim yoktu ama görüyordum, hasta göz göre göre büyük olasılıkla kaybedilecekti. Bir dakika daha o şekilde kalsa ya da yolda kırmızı ışığa yakalanıp geç kalsalar yaşamını yitirirdi. Adamın yaşayacağı varmış. Benim o an

orada olmam da hastanın şansı tabii... Serviste ya da başka bir klinikte de olabilirdim. Arkasından nöbetçi doktor geldi, hastanın kardiak güvenliği sağlanıp servise alındı. Cemil'den biliyordum, uzun yıllar yaşamıştı adamcağız.

Daha sonra bir hasta daha geldi bu şekilde. Ben elektrokardiyografisini çekerken hastanın fibrilasyona girdiğini fark ettim. Defibrilatör başka bir yerde olduğundan daha önce doktor büyüklerimden öğrendiğim şekilde göğsüne, kalp üzerine yumruk vurarak hastanın kalp ritmini düzeltmiştim. Nöbetçi doktor geldiğinde de tebrik almıştım. Daha sonra defibrilatör geldi, hasta birkaç defa yine fibrilasyona girdi, tekrar düzeldi. Sonra servise alındı ve sağlıklı bir şekilde taburcu edildi. Benim için o gururu yaşamak çok mutluluk vericiydi. Mesleğin karşılığı parayla ölçülemeyecek, beklenisizce mutluluk veren taraflarını yavaş yavaş yaşamaya başlıyordum.

Kardeşim Zafer'in İTÜ'den arkadaşı Süleyman Toprakseven ile ben de arkadaş olmuştum. Babasının tek kapılı *Anadol'u* ile Kavaklar'a çok gitmişliğimiz, dönüşte de tretuvarlara çıkmışlığımız vardır. Süleyman, öğrenciyken nişanlanmıştı. Kayınpederi Recep Amca da hoşsohbet, hâli vakti yerinde bir adam. Zaman zaman buluşur, yemek yer, muhabbet ederdik. Benim hastanede çalıştığım bir akşam Süleyman, kayınpederine, "Gel, Muzaffer'e gidelim, gitmişken EKG'ni çeker, kalbine baktırırız," diyor. *Metaxalar*, meyveler, kuruyemişlerle ben nöbetteyken ziyaretime geldiler.

Yan odaya geçtik, masayı kurduk. Arada hastaya çağrılırsam EKG çekip geliyorum. Bir müddet sonra, "Recep Amca, gel sana bir EKG çekelim," dedim. Yan odaya geçtik, elektrokardiyografisini çekerken bir baktım Recep Amca *akut miyokart enfarktüsü*, yani kalp krizi geçiriyor! Süleyman'ı

da yanıma çağırdım, “Recep Amca, enfarktüs geçiriyorsun, sakın hareket etme,” dedim. Her an fibrilasyona girebileceğini düşünüyordum. Adam şok içinde. Recep Amca obez, diyabetik, aritmisi de var. Diyabetik olduğundan o anda hiçbir şikâyeti yok. Bu nedenle söylediklerimi kabullenmesi zor oldu. Diyabetik hastaların ağrısız enfarktüs geçireceğini biliyordum. Elektrosunu aldım, nöbetçi asistana götürdüm, Recep Amca’yı apar topar koroner yoğun bakım servisine yattırdık. O dönem koroner yoğun bakım ünitesi (KYBÜ) yeni açılmıştı İstanbul’da. Başka örneği yok. Topu topu sekiz yatak vardı. O an yer vardı şansına. Günlerce kaldı orada... O akşam bana gelmeseler rutin yaşamına devam edecekti, zaten şen şakrak, yemeyi, içmeyi çok seven biri... Muhtemelen aniden hayatını kaybedecek, arkasından da “Dağ gibi adamdı, hiçbir şikâyeti de yoktu, küt diye gitti!” denecekti.

Yeşilköy’deki Roma Dondurmacısı çok meşhurdu. Bir gün hemşire arkadaşlarla dondurma yemeye gittik. Uzun bir kuyruk var, bekliyoruz. Kornet makinesinin başında on beş-on altı yaşlarında bir çocuk çalışıyor. Çocuğun makineyi kavrayıp bastırmasıyla ileriye fırlayıp düşmesi bir oldu. Hemen yanına gittik arkadaşlarla, çocuğu havadar bir yere çıkardık. Rengi solmuş, nabızı alınmıyordu. Hemşire arkadaşların arasında koroner yoğun bakım ünitesinde çalışanlar da vardı; birimiz kalp masajı yapıyor, diğeri suni solunum yapıyor. Epey uğraştık, çocuk yavaş yavaş toparlandı, rengi düzeldi, nabız alınmaya başladı, kendine geldi. Ambulans da çağırmıştık ki o yıllarda ambulans şimdiki kadar yaygın değil, geç de olsa gelmişti. Yaşayacak insan yaşıyor. Daha sonraki gidişlerimde Kenan’ı yine aynı kornet makinesinin başında görürdüm. Bizi görür görmez yanımıza gelip dondurma ısmarlayarak teşekkürünü ifade ederdi.

ÖLÜMÜN KİYİSİNDAN DÖNMEK

Otomobil sahibi olmanın büyük ayrıcalık olduğu dönemler... Otomobili olan arkadaşlarım vardı. Benzin de çok ucuz. Giderleri paylaşır, Kurtuluş'taki tavernalardan Beyoğlu'ndaki birahanelere, meyhanelere, müzikhollere, İstanbul kazan biz kepçe gezerdik. Kavaklar'a gidip rakı-balık yapar, geze geze dönerdik. Yine içkili bir yemek sonrası hızımızı alamayıp gece geç saatlerde Florya'daki Atatürk Ormanı'na gittik. Arabanın kapılarını açtık, bangır bangır müzik eşliğinde bağıra çağıra oynuyoruz. Biraz sonra iki polis geldi, "Gençler, cumhurbaşkanımız rahatsız oluyormuş, biraz sessiz olur musunuz?" dedi. Özür dileyip müziğin sesini kısarak eğlencemize devam etmiştik. Fahri Korutürk dönemi... Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nün tam karşısındaydık. Döneme bakar mısınız? Sonradan kendi aramızda, "Biz, cumhurbaşkanını rahatsız etmiş adamlarız!" diye gülüşmüştük.

O yıllarda Bolu, Varan Tesisleri çok popülerdi. Varan Tesisleri'ndeki domates çorbasıysa nedense bir efsaneydi. Oradan geçen her fani mutlaka o domates çorbasını içmeliydi, içiyordu da... Uzamış bir gecenin sonuna doğru, "Çorba içmeye Varan Tesisleri'ne gidelim mi?" dedi arkadaşlardan biri. Hangi akla hizmetse, dört kafadar gecenin ikisinde İstanbul'dan kalkıp çorba içmeye Bolu, Varan Tesisleri'ne gitmiştik. Şimdilerde olduğu gibi otoban yok tabii, gidişli gelişli eski yol. Üç-dört saat gidiş... Bir de dönüşü var... Ne oldu, ne yaptık? Varan Tesisleri'nde domates çorbası içmiş olduk!

Samatya'daki Develi Restoran'ın ilk zamanları, o zamanlar tek katlı bir mekân... Ya yokluktan, görmemişlikten bize öyle gelirdi ya da gerçekten çok lezzetliydi Develi'nin her şeyi... O günlerde Arif Develi ile tanışmıştım. İşinin başında olması, her masayla ayrı ayrı ilgilenmesi dikkatimi çekmişti.

Develi'de harika bir yemekten sonra başka bir yere geçip geç saatlere kadar eğlendik. Arkadaşlardan birinin kaplumbağa Vosvos'uyla üç arkadaş dönüyoruz... Yağmurlu bir gün. Ben öndeyim, Vosvos'un sahibi Osman arkada oturuyor. Hastanede benim gibi geceleri veznede çalışan, İktisat Fakültesi'nde okuyan Fahrettin Basiloğlu da arabayı kullanıyor.

Halıcıoğlu'ndan gelen, Haliç'e doğru inen hafif virajlı bir yol vardır. Oradan aşağıya inerken Fahrettin sürati azaltmak için frene bastı, Vosvos bir sağ, bir sol yaptı, direksiyon hâkimiyetini kaybetti. Yol çalışması nedeniyle sağ taraftaki refüjün bir kısmı çıkarılmış, 20-30 metrelik boşluk var. Şans eseri o boşluktan aşağıya, Haliç'e doğru takla atmaya başladık... Boşluk olmasa, araba aşağıya doğru takla atmasa o kaygan yolda bir sağ, bir sol derken, arkadan gelen süratli arabalarla birbirimize girip ciddi bir zincirleme kazanın içinde kalacaktık. Üç-dört takladan sonra araba ters dönmüş şekilde durdu. Ben ön taraftan arkaya gelmişim. Arka camdan dışarı çıktım, sonra Osman çıktı, ikimiz de ayakta ve iyiyiz. Baktık, arabayı kullanan Fahrettin yok! Arıyoruz... Etraf karanlık ve çamur deryası. Bir baktık Fahrettin geriden, yolun kenarından bize doğru geliyor. İlk taklayı attığımızda sürücü kapısı dik açılıyor, Fahrettin orada arabadan düşüyor. O yıllarda emniyet kemeri takmak diye bir kavram yok tabii... Kapı dik açılmasa arabanın altında kalıp ezilecek Fahrettin. Sarıldık birbirimize, elimizi kolumuzu yokluyoruz, sağlam mıyız diye... Sağlamız. Yağmur yağıyor bir taraftan... Arabayı orada bırakarak yolun kenarına geldik.

Geçen araçlara el kaldırıyoruz, kimse durmuyor. Gece o saati, anarşinin yoğun olduğu bir dönem. Belli ki herkes korkuyor. Sonunda bir araç aldı bizi, hastaneye geldik. Üzerimde *Kıgılı*'dan yeni aldığım takım elbisem vardı; sırtı, kolları, omuzları sökülmüş, patlamış... Ortopedi ve

Travmatoloji Bölümü'ne gittik, röntgen çekildi, yumuşak doku travması ve ezilmeler dışında hiçbirimizde önemli bir şey çıkmadı.

Öldürmeyen Allah öldürmüyor. Ucuz atlatmıştık. Osman daha sonra arabayı hurda fiyatına sattı. Arabanın hâlini görünce ne kadar büyük kaza atlattığımızı daha iyi anlamıştık. Oradan sağ çıkmak mucize gibiydi.

BANA SÖMESTR KAYBETTİREN HATAM

Yıllık izinlerimi sınav dönemlerinde kullanıyordum ama yetmiyordu. Üçüncü sınıfın sonunda, dördüncü sınıfa geçebilmek için mikrobiyoloji ve fizyopatoloji derslerini mutlaka vermek gerekiyordu. Nasıl olsa işte çalıştığım için uzun yaz tatili yapamayacağım, hiç olmazsa dersleri ikiye böleyim dedim. Fizyopatoloji sınavına haziran döneminde, mikrobiyolojiye de eylülde girmeye karar verdim. Sanırım “ya hep ya hiç” prensibine göre çalışıyordum. İyice hazır olmadığım dersin sınavına girmezdim. Girdiğim zaman da en azından “iyi” almak istiyordum.

Fizyopatoloji sınavına iyice çalıştım. Sınava bir hafta kalmış, samimi sınıf arkadaşlarımdan Mehmet bizim eve gelmişti. Masamın üstü kitaplarla, fizyopatoloji notlarıyla dolu. Mehmet manzarayı görünce, “Ne çalışıyorsun gardaşım, biz aramızda para topladık, beş kişiyiz, soruları alacağız. Alınca ben sana da veririm ama kimseye söyleme,” dedi. Mehmet'in ekonomik durumu iyi, bahsettiği arkadaşların da içlerinde olması inandırıcı geldi bana. Akşam saatlerinde teksir makinesinde basılacak olan soruları, orada çalışan birinden alacaklarmış. Bu söz üzerine çalışmayı bıraktım. Nasılsa sınavdan önceki akşam sorular bana da gelecek. Akşam oldu, gece oldu, gelen giden yok. Gece bire doğru

Mehmet geldi, “Soruları alamamışlar, olmadı,” dedi. Çok kötü oldum, bir haftadır çalışmayı bırakmıştım. Arkadaşlarıma uyup çalışmayı bıraktığım için pişmanım ama artık çok geç...

Sabah sınava girdim. Klasik usul yapılan yazılı sınavdaki soruların içinde iki tane EKG ve kardiyoloji sorusu vardı. EKG teknisyeni olarak edindiğim deneyimler sayesinde çok iyi EKG değerlendirebiliyordum. Meşhur hocamız Cihat Abaoğlu’nun tanımlamasıyla, hastanın elektrokardiyografisini elime aldığımda “bir kadının başka bir kadına baktığı şekilde” bakabiliyordum artık. Çok hızlı bir bakışla karındakinin üzerindeki her detayı görebilmeyi kastediyordu; saçını, makyajını, küpesini, kolyesini, ayakkabısını, çantasını... Bunu becerebiliyordum. Son haftaya kadar sistemli bir şekilde çalıştığım için soruların hepsini yanıtladım. EKG sorularını ise istenmeyenleri dahi yazarak cevaplamıştım. Aynı soruları bir kardiyolog cevaplasaydı ancak benim yazdıklarım kadarını yazabilirdi.

Sınavdan “pekiyi” aldım. Bu defa da insanları, bu notu hakkımla aldığıma inandırmakta zorlandım. Daha sonra, kürsüde görevli bir asistan bahsetmişti; sınav kâğıtlarını değerlendiren hocaların arasında, “Bu çocuk EKG’yi nasıl bu kadar detaylı biliyor,” diye bir konuşma geçmiş. Hocalarımın çoğu geceleri EKG teknisyeni olarak çalıştığımı bilmiyordu, bilmelerini de istemiyordum muhtemelen. Sanırım acıma türü bir duyguyla bana ayrıcalık sağlanmasını istemiyordum. Halbuki fırsatını bulduğumda ya da fırsat yaratarak yaşam koşullarımdan birazcık bahsetsem, bunun çok büyük avantajını görebilirdim.

Eylülde mikrobiyoloji sınavı zamanı geldi. Çok iyi çalıştım, geçmemem mümkün değil. Sözlü sınava gireceğiz. Sözlü sınavlarda alacağın sonuç, biraz da hangi hocadan sınava

girdiğine bağlıydı. Sınava birkaç gün kala benim meşhur performans anksiyetesi yine kendini göstermeye başladı. Bir yandan gece çalıştığım için uykularım da bozuk... Sınavdan önceki gece, saat iki oldu, bir türlü uykuya d alamıyorum. Ev arkadaşım uyumam için onun da zaman zaman kullandığı antidepresan grubundan bir ilaç verdi. İlaçtan bir tane alıp çalar saati kurdum, gece üçe doğru uykuya daldım. Normalde çalar saat kurduğum çok enderdir. Saat kurduğum zamanlarda da genellikle saat çalmadan uyanırım.

Kapının yumruklanması ve tekmelenmesiyle uyanmak çok kötü bir duygu... Gözüm hemen saate gitti. İnanamıyorum, saat öğleden sonra bir! Yorgunluğun ve ilacın etkisiyle nasıl uyumuşsam artık... Sınav sabah saat dokuzda başlıyordu. Sınıf arkadaşlarım sınavlarına girmiş, beni göremeyince merak edip apar topar eve gelmişler. O gürültüyle uyandım ve çok fena oldum, başka sınav hakkı da yok. Hazirandaki sınava girmemişim, bu son şansımdı ve mikrobiyoloji de baraj dersiydi.

Giyinip apar topar okula gittim. O sınava mutlaka girmeliyim, yolda nasıl bir açıklama yapacağımı düşünüyorum. Aklıma doğru düzgün bir şey gelmiyor. “Hocam, ben geceleri hastanede EKG teknisyeni olarak çalışıyorum. Bu sınava çok çalıştım, gece uyuyamadım, şu ilaçtan bir tane aldım, bu sebeple uyanamadım. Özür dilerim, lütfen beni sınava alın,” desem, her şey farklı sonuçlanacak. Bense nedense gerçeklerden uzaklaşıp yalana başvururdum. Sınava girmek üzere gece memleketten geldiğimi, yolda otobüsün lastiği patladığı için geç kaldığımı söyledim. Çok çalıştığımı, beni sınava almazlarsa sömestr kaybedeceğimi ekledim. Kabul etmediler. Dekanlıktan “sınava girebilir” yazısı getirmemi istediler.

Beyazıt’taki dekanlığa bu defa başka nedenle gitmiş oldum. O gün bir hocanın cenazesi varmış, herkes orada... O sırada dekan yardımcısı A. Sevim Büyükdevrim’di,

memuriyetimi ilk onaylayan hocalardan biri. Hocalar cenazeden dönünce durumumu anlattım, saat 16.00'a geliyor. Yazıyı alıp kan ter içinde Beyazıt'tan Çapa'ya ulaştım. Yazımı kürsü başkanı Enver Tali Çetin Hoca'ya teslim ettim. Saat 17.00'a yaklaşıyor. Beni, kimsenin sözlüsüne girmeyi tercih etmeyeceği bir isim olan, kürsünün en zorlu hocası olarak ün yapmış Özden Anğ'a verdiler. Hoca peş peşe üç soru sordu, üçünü de bildim. Ama bakışından, vücut dilinden, saati kontrol edişinden hakkımda pek iyi şeyler düşünmediğini anlıyorum. Akademik seviyesi hayli zor iki soru daha sordu. Yanıtlayamayınca, "Çıkınız dışarı," dedi ve o dersten bıraktı beni.

O gün yaşananlar bana bir sömestr kaybına neden oldu. Sömestr kaybetmem de ilerleyen yıllarda, iki ay farkla mecburi hizmet uygulamasına yakalanmama sebep olacaktı. Ardışık birtakım farklı hayat akışları... Sömestr kaybetmeseydim belki hayatımda çok farklı şeyler olurdu, farklı yerlerde olurum ama şu an içinde bulunduğum durumda olmayacağım da kesindi.

İstanbul Tıp Fakültesi'ne, mezuniyetimden yedi sene sonra ihtisasımı yapmak üzere hastanemize geri dönmüştüm. On iki sene önce bu hastaneden içeri ilk defa adım atmamı sağlayan Güngör Ertem Hoca'ya yaptığım vefasızlığın bende oluşturduğu ağırlık, zaman içinde artmıştı. Okulu bitirip gideli yedi sene olmuş... Ne giderken bir allahısmarladık demişim ne de öncesinde bir iletişim kurmuşum. Güngör Hoca, Kardiyoloji Anabilim Dalı ve Dahili Tıp Bilimleri Bölüm Başkanı'ydı o dönemde. Sekreterinden randevu aldım. Biraz suçlu, biraz mahcup ve utangaç bir hâlde hocayı ziyarete gittim.

Odaya girer girmez tanıdı beni. Ve yine ilk günkü nezaketiyle ayakta karşıladı, ikramda bulundu. "Neredesin, ne yapıyorsun şimdilerde?" diye sordu. Anlattım; nedenleriyle

beraber mikrobiyoloji dersi yüzünden sömestr kaybettiğimi, sömestr kaybedince de mecburi hizmete yakalandığımı, mecburi hizmet sonrası askerlik, TUS derken şimdilerde Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı'nda ihtisasa başladığını söyledim. Bunca aradan sonra TUS'u kazandığım için tebrik etti önce Güngör Hoca. Ardından da o gün, mikrobiyoloji sınavına geç kalıp sınava girmekte zorlandığımı zaman ona gitmemiş olduğum için de sitem etti. "Keşke o zaman gelseydin, belki de bunlar başına gelmezdi," dedi. Klinikte rahatımın nasıl olduğunu, hocalarla herhangi bir sorunum olup olmadığını sordu. "Yok hocam, hiçbir sorunum yok. Ben sadece ziyarete geldim, size karşı mahcubum, özür dilerim," dedim. "Hiç önemi yok, seni gördüğüme sevindim. Klinikte herhangi bir sorun yaşarsan mutlaka haberim olsun," dedi.

İlerleyen zamanlarda da ara ara hocayı odasında ziyaret edip hatırını sormayı ihmal etmedim. Güngör Hoca'yı 2001 yılı gibi erken dönemde, ani bir kalp kriziyle kaybedince çok üzülmüştüm. Hayatıma dokunan değil, hayatıma pençesini vuran bir değeri kaybetmiştim. Çapa'daki cenaze töreni çok kalabalıktı. Seveni çoktu. Hocamın tabutu cenaze arabasına konup benden uzaklaşmaya başladığında kendimi tutamamıştım.

SÖMESTR KAYBININ ACISI SAÇLARIMDAN ÇIKIYOR

Saçlarım tarak geçmeyecek kadar gürdü. Saç fırçasıyla şekil veremediğim zamanlarda, "Allahım, n'olur biraz seyrelt şu saçlarımı!" diye dua ederdim. Duamın dozu fazla kaçmış olmalı ki sömestr kaybetmeme neden olan sınav döneminden sonra, sınavların ve işin yoğun olduğu dönemde saçlarım öbek öbek dökülmeye başladı. Dermatolojide gitmediğim

hoca kalmadı. Bir sürü ilaç veriliyor, kullanıyorum, sonuç yok. Çare bulunamayınca psikiyatra yönlendirildim; duayenlerden Prof. Dr. Metin Özek ile görüşeceğim. Randevu verdiği saatte gidiyorum, çok işi olduğunu söyleyip geri gönderiyor, başka bir güne randevu veriyor; o gün gidiyorum, yine görüşemiyorum... Bu böyle iki-üç kere tekrarlandı, bir türlü görüşemedik.

Son gidişimde, bana randevu verdiği saatte, ağzında piposu, stajyerlere ders anlatıyordu. Kapıda bekledim, “Hocam, randevumuz vardı,” dedim, beni içeri aldı. “Ya, ben sana kaç defadır bugün git, yarın gel yapıyorum, niye bana tepki göstermiyorsun?” dedi. “Hocam, nasıl tepki göstereyim? Hocamızsınız, ben ne diyebilirim size?” dedim. “Yanlış. Tepki göstereceksin. Bak, seni üç defa öteledim, bana tepki göstermen gerekiyordu,” dedi. Başladı yine her sefer karşıma çıkan soru dizisi:

- Baban ne iş yapıyor?
- Öğretmen.
- Ne öğretmen?
- İlkokul öğretmeni. Benim de öğretmenimdi...
- Nereden mezun?
- Köy Enstitüsü...

Hocam yaklaşık yirmi dakikalık görüşmeden sonra şöyle demişti: “İşte burada ve bu durumda olmanın kökeninde bunlar var. Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler kuralcıdır, disiplinlidir, çocukları bu öğretille yetiştirirler. Sonra o eğitim ve öğretimle beraber sen sorumluluk sahibi olursun, hayatta yapman gereken şeyleri iyi yaparsın.” O güne dek yaptıklarımı da sorgulayınca, “İşte bak, bunun faydasını görmüşsün. Faydaların yanında bu tür zararları da olacak tabii; fazla sorumlu, aşırı kaygılı ve mükemmeliyetçi... Vakko’nun önünden geçerken orada görüp de alamadığın bir

gömleğin patlaması da sende bu şekilde olacak,” dedi. Dedi de benim saç sorunun yine çözülmedi...

COVID-19 pandemisi döneminde, 2020’nin mayıs ayında kaybettiğimiz Prof. Dr. Murat Dilmener o yıllarda Çapa İç Hastalıkları’nda başasistandı. Çevresi çok geniş, farklı, oturaklı, hoca gibi bir başasistandı. Hastanedeki mesaisi biter, hastası bitmezdi. Mesai saati bittiği zaman, hastanede muayene ettiği hastalardan ihtiyacı olanların EKG’lerini çekdim. Bazı gariban hastalarını da onun bana hissettirmesi üzerine sisteme girmez, ücret ödememelerini sağlardım.

Murat Ağabey’le hukukum iyiydi. Beni sever, çabalarını takdir ederdi. O da gördü saçımın hâlini, neler yaptığımı sordu; cildiye, psikiyatriye gittiğimi ama sonuç alamadığımı anlattım. Vücut diliyle, duruşuyla insana güven verirdi Murat Ağabey. Bana, “Boş ver, sıkma canını. Gel, ben seni tedavi ederim,” dedi ve *placebo* yönü güçlü, anksiyolitik bir ilaç verdi. “Bir aya kalmaz saçların çıkmazsa gel yanıma,” diyerek gönderdi beni. Davranışları, tavrı, özgüveni o kadar etkileyiciydi ki aldım ilacı. Bir ay sonra saçlarım hafiften, bebek saçı gibi çıkmaya başlayacaktı...

Meslek yaşamımın özellikle ilk yıllarında, Murat Dilmener’de gördüğüm hastaya yaklaşım, vücut dili ve davranış şeklinden çok yararlanmıştım.

SPOR TOTO ZAFERİNİN PEŞİNDE

1970’lerin sonlarında eski popülaritesini yitirmiş olan Spor Toto’yu tekrar gündeme getirmek ve gelirini artırmak amacıyla, radyoda durmadan Spor Toto reklamları dönme-ye başlamıştı. Tam kupon (25 kolon) oynayıp da ortalama dokuz tutturan herkese beş bin lira, ortalama on ve daha fazlasını tutturanlara ise kazandığı ikramiyeye ek olarak

kupon başına on bin lira ekstra para verilecekti. İkramiyeyi gözüme kestirip hesap kitap yapmaya başladım. Spor Toto Teşkilatı, bir tam kupondaki her kolon aynı olduğu zaman, o kolonda dokuz ya da daha yukarı tuttuğunda, ortalamanın da dokuz ya da daha yukarı olacağını düşünememişti. Muhtemelen onlar, bir kupondaki her kolonun farklı oynanacağını düşünmüştü. Bu koşullarda kupon ortalamasının dokuz ve üzeri olması zordu tabii...

Maç sonuçlarında çok büyük sürprizler olmazsa büyük olasılıkla kazanırdım ama en az on bin liralık oynamam gerekiyordu. Ne kadar çok oynarsam kazanma ihtimalim o kadar çok olacaktı. İlk hafta param olmadığı için oynamadım. Kafamda kurduğum plana göre, hafta sonu maç sonuçları belli olduğunda kazanmıştım. İkinci hafta kesinlikle oynamaya karar verdim.

Sobotta Anatomi Atlasımı, Nobel Tıp Kitabevi'ne sekiz bin liraya sattım, üzerine iki bin lira daha koydum, on bin liralık Spor Toto oynadım. Amacım ikramiye sistemine göre dokuz ya da on tutturmak. Sistemi olasılıklar hesabına göre kurdum. Yüzlerce kupon oynadım. Tek kişinin kendi adına oynayabileceği kupon sayısında sınırlama vardı. Bu yüzden kardeşimin, arkadaşlarımin, tanıdığım herkesin adına oynadım. O hafta beklediğimden sürprizli geçti. Buna rağmen Spor Toto'dan 125 bin lira para aldım. Bir tane maç sürprizli sonuçlanmayıp da geriye kalan diğer iki ihtimalin biriyle sonuçlansaydı bir milyon lira civarında kazanacaktım.

125 bin lirayı aldım, bu sefer 125 bin liralık oynayacağım, kaçarı yok! 125 bin lira o dönem oturduğum evin yarı fiyatına denk geliyordu. Karbon kopyalı, üçe katlanan kuponlardan koli koli topluyordum. Atilla da yardım ediyordu. Formülü kurmuşum, bütün gün tanıdık-tanımadık herkesin adına kupon dolduruyoruz. Radyodan, o haftanın

ortalarında kampanyanın kaldırıldığı duyuruldu. Benim emekler de hayaller de çöp oldu tabii...

HASTANE KORİDORUNDA BAŞLAYAN AŞK

Nöbetçi olduğum bir akşam acile, Clark Gable'ı andıran bir hasta geldi. Yapılan muayene ve çektiğim EKG sonrasında kalp krizi geçirdiği saptanıp ertesi gün koroner yoğun bakım servisine yatırıldı. Acilde kaldıkları süre boyunca Adanalı Samet Bey ve Silifkeli bir öğretmen olan Şan Hanım'la aramızda samimi bir diyalog gelişti. Sonradan hastane koridorunda Şan Hanım'la karşılaşınca selamlaşmaya başladık. Ben, "Hasta nasıl?" diye soruyorum o da "İyi, servise çıktı," diye bilgi veriyor. Ama ben aslında hastanın kim olduğunu bile hatırlamıyorum, kişiyi yerine koyamıyorum o anda.

Bir evrak imzalatmak için kardiyoloji hocalarından Rasim Berkman'ın kapısının önündeyim. Baktım, Şan Hanım da orada. Ayaküstü konuşurken gözüm koridorun başından bize doğru sekerek gelen bir kıza takıldı. Genç kız yaklaşıncaya yavaşlayıp birkaç adım geride durdu. Şan Hanım da kıza doğru dönüp, "Tanıştırayım, kızım Simten; o da İTÜ Kimya Mühendisliği'nde okuyor," dedi. O an sadece, "Memnun oldum," diyebildim, halbuki çok memnun olmuştum! Aramızda hafif bir elektriklenme olduğunu hissetmiştim. O arada hocanın odasındaki hasta çıktı. Annesine içeri girmesi için öncelik verip o kısıtlı sürede hemen Simten'e, kendisiyle tekrar görüşmek istediğimi söyledim. "Okul çıkışlarında zaman zaman babama geliyorum, görüşürüz," gibi yuvarlak bir yanıt verdi. Ve önce "zaman zaman", kısa bir süre sonra da "çoğu zaman" görüşür olduk. İlişkimiz şekil değiştirmeye başladı.

Bir gece hastanede konuşurken konuya bodoslama girdim. Simten, "Benim arkadaşım var," dedi. "Benim de var,

olsun,” dedim. İlişkim iyi gitmiyor olsa da gerçekten bir kız arkadaşım vardı o dönemde. Zamanla hastane içinde geç saatlere kadar vakit geçirmeye başladık. Ciddi bir arkadaşlığı olmadığını ama İTÜ’den bir arkadaşının, onunla ısrarlı bir şekilde ilgilendiğini anlattı. O sıralar Avcılar’da, deniz kenarında bir sitede oturuyorlardı. Avcılar’ın çoğu yerinin tarla olduğu günler... Otobüsten inince sahile kadar tek tük evlerin, bolca boş arsanın ve köpeklerin arasından geçip evlerine varılıyordu. Gün battıktan sonra gitmeye korkarsın.

Bir akşamüzeri Simten’le evlerin arasından sahile doğru yürüyoruz; onu eve bırakıp geri döneceğim. Birden biri çıktı ortaya. Benimle konuşmak istediğini söyledi. “Ne konuşacağız, tanışıyor muyuz?” dedim. Simten araya girdi, “Ne yaptığının farkında mısın sen Bülent?” diye... “Ben Simten’i seviyorum, siz aradan çıkın lütfen,” dedi Bülent bana. “Bana niye söylüyorsunuz, kendisi burada, ona söyleyin,” dedim. Üzülmüştüm ama yapabileceğim bir şey yoktu. Kibar, temiz yüzlü, benden daha uzun boylu ve yakışıklı biriydi Bülent. Tatsızlık çıkmadı neyse ki, ben de sakın davrandım.

Zamanla Simten’le samimiyetimiz arttı. Mecburi hizmete gitmeden önce ilişkimizi resmileştirmeye karar verdik. Starlıçe çiçeğimi hazırlattım, gümüş bir tabak alıp Görgülü’den çikolatamı yaptırdım. Atalar’dan aldığım koyu füme takım elbisemi giydim. Bir arkadaşım da sağ olsun arabasıyla beni evlerine kadar götürüverdi. Böylece evde kendi aramızda yüzükler takıldı, ben kız istemiş oldum! 1981 senesinin sonbaharında nişanlanmıştık. Kendi aileme haber vermemiştim bile. Nasıl olsa söylesem de “Oğlum, sen bilirsin,” diyecekler. Babam da zaten zamanında annemi, annesinden tek başına istemiş. Anne-babamın bu iş için İstanbul’a gelmesinin ailem için sorun olacağını düşünmüştüm. Kız kardeşim Benin o sıralar henüz beş yaşında, sonra babamın işi gücü...

Aileme sonradan haber vermiştim. Nişandan üç-dört ay sonra mecburi hizmet yerim belli olacak, bana yol görünecekti.

Aynı dönemde, İTÜ İnşaat Mühendisliği'nde okuyan kardeşim Zafer de İTÜ Mimarlık'ta okuyan Mihriye ile uzun süredir arkadaştı. Mihriye'nin ailesi Bursa'da yaşıyordu. Onlar da ilişkilerini resmileştirmek istiyor, bizim aileden birinin orada bulunması gerekiyordu. Atalar'dan aldığım takımıımı bir kere de onlar için giyerek, yine elimde bir paket Görgülü çikolatasıyla Bursa'ya gittim. Böylece onların ilişkisini de resmileştirmiş oldum.

ARTIK DOKTORUM

Memleketin 12 Eylül Askeri Darbesi'ne doğru gittiği günler. şiddeti hızla artan sokak çatışmaları, benzin, tüp gaz, *Sana* yağı, sigara kuyrukları... Bakkalla ilişkin iyi olmazsa yağsız ve sigarasız kalacağın günler... 1978 dönemindeki 11'ler hükümetinin sağlık bakanı Dr. Mete Tan bu ortamda tam gün yasasına imza atmıştı. Yasa, özünde çok iyi niyetli; doktor muayenehaneleriyle kamuyu birbirinden ayırıyor. Tam gün çalışanlara da tam gün tazminatı veriliyor. Fakat enflasyon öyle yüksek ki doktorların o sene için iyi seviyede olan maaşı, bir sene sonra anlam ifade etmiyordu. 12 Eylül Askeri Darbesi'nin ardından devlet başkanlığı koltuğuna oturan Kenan Evren'in söylemleri de "Doktorlar, askerlerden daha fazla para alıyor," yönünde...

Eylülde darbe oldu, kasımda da tam gün yasası kaldırıldı. Bu değişikliğin ardından doğu ve güneydoğu bölgesine gitmeye gönüllü doktor bulunamayınca da 1981 senesinin Ağustos sonunda, doktorlara mecburi hizmet getirildi. İki ay farkla mecburi hizmete yakalanmıştım. Doğal olarak zorla doğu hizmetine gönderilen doktorlar, mecburi hizmet

süreleri dolar dolmaz dönmek isterdi. Kenan Evren de “Bağlayın ağaca, kaçmasın doktorlar”, “Bunlara desen ki bayrağın ucundan tut, kaç para vereceksin diye sorarlar”, gibi söylemlerle doktorları halka şikâyet ederdi.

Böyle bir ortamda, mezuniyeti geciktirmek amacıyla staj sınavlarından birkaçına girmeyip mecburi hizmette uzak yerlerin dolmasını bekliyordum. Bir yandan EKG’de işim devam ediyor, İstanbul’dayım, çiçeği burnunda nişanlıyım, mecburi hizmete gidişimi uzatabileceğim kadar uzatmayı düşünüyordum. Fakat baktım, bunun da sonu yok... Mecburi hizmetin kalkacağı da yok. Staj sınavlarına peş peşe girmeye başladım. Sözlü sınav, kolay sınav diye en sona da Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon sınavını bırakmıştım.

Sınava, öğrenciler arasında popüler bir hoca olan Güzin Dilşen’den gireceğim. Tanımadığım, alt sınıflardan dört kız öğrenciyle birlikte hocayı bekliyoruz. Hoca geldi, kızlardan birine *ankilozan spondilit* ile ilgili bir soru sordu. Arkadaş cevapladı. Güzin Hoca bir yerde aldı kızın ağzından lafı, başladı anlatmaya... O kadar uzun konuştu ki, konudan epey uzaklaşmıştı. Portekiz’de bir kongreye gitmiş, akşam çıktıkları yemekte kırmızı bir elbise giymiş... Şarap, yemek, dans diye anlatıyor. Yarım saat geçti, henüz ilk öğrencinin sınavı bile bitmemiş. Hoca konuşuyor, ben sıkılmış bir hâlde dinliyorum. Birden bana dönüp, “Bana bak, sen ne düşünüyorsun bakayım?” dedi. “Hocam, dinliyorum,” deyince, “Hayır, sen seks düşünüyorsun!” demesin mi! Dört kızın arasındayım. Kıpırmızı oldum! “Baban ne iş yapıyor bakayım senin?” dedi. “Öğretmen, hocam,” dedim. “Ne öğretmeni?” “İlkokul...” “Köy Enstitüsü mezunu mu?” dedi. “Evet, hocam,” dedim. “Komünisttir o zaman!” dedi...

Farklı bir hoca olan Güzin Hoca’mıla bir sonraki karşılaşmam sekiz sene sonra, fiziksel tıp ve rehabilitasyon

asistanlığına başlayacağım zaman olacak ve aramızda yine benzer bir diyalog yaşanacaktı. Bu sınavın ardından, sırada profesyonel doktorluk yolculuğumun ilk adımlarını atmak üzere mecburi hizmet kurası vardı.

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1975-1981 arasında geçen öğrencilik yıllarıma dönüp baktığımda, sıradan öğrencilikten farklı bir yaşam sürdüğümü görüyorum. Çok çalıştım, hem derslerim hem de memuriyet mesaim için. Gecelerim her tıp öğrencisinden çok daha fazla uykusuz geçti. Ama bir yandan da çok renkli, çok sesli, çok keyifli bir öğrencilik yaşadım.

Altı sene önce elimde valizle ürkekçe kalacak yer arayan bir genç olarak ilk adımımı attığım İstanbul, bu süre içinde diline, rengine, kokusuna, dokusuna aşina olduğum, hareketli hayatıyla bütünleştiğim bir ev hâline gelmişti benim için. Okulda başarılı bir tıp öğrencisi, hastanede işinin ehli bir teknisyen olarak var olmayı başarmış, aileme olan maddi bağımlılığımдан kurtularak tamamen kendi ayaklarımın üzerinde durabilmiş, dahası bu vaat dolu şehri doya doya yaşamıştım... Bu altı senede çok çalıştım, çok yoruldum ama bu çabayı göstermemiş olsaydım yaşadığım, tadı bugün hâlâ damağımda olan pek çok şeyin farkına bile varmayacaktım.

BEŞİNCİ BÖLÜM

MECİTÖZÜ:

ELLEAAAM SEN DOKTOR DEĞİLSİN!

*Salkım salkım tan yelleri estiğinde
Mavi patiskaları yırtan gemilerinle
Uzaktan seni düşünür düşünürüm
İstanbul...*

(Vedat Türkali'nin "İstanbul" adlı şiirinin sözleri,
Onur Akın'ın yorumuyla...)

BİR HAYATTA KALMA MUCİZESİ DAHA

Memuriyetten istifa ederek mecburi hizmet kuramı çektim. Şansıma çıkan Çorum'un Mecitözü ilçesini daha önce hiç duymamıştım ama her duyan, "Oo, ballı kura, torpil," diye takılmaya başladı. Ben neresi olduğunu anlamaya çalışırken, "Ankara'ya dört-beş saat, daha ne istiyorsun," dediler. "İyi," dedim. "İstanbul'a on iki saatte gidebilirim." Mecitözü Merkez Sağlık Ocağı'na atanmıştım. Dağ başında, kışın kardan yolları kapanan bir köy de çıkabilirdi kurada...

Takvimler 1982'nin Mart ayını gösteriyor. Artık yirmi beş yaşında bir doktorem. Görev yerimi görmek amacıyla Ankara üzerinden Çorum'a, oradan bir öğle sonrasında Mecitözü'ne vardım. Merkez Sağlık Ocağı'nda kırk beş yaşlarında bir doktor bey var; Çanakkale Hudut Sahiller Müdürü'yken buraya tayin edilmiş: Dr. Tanju Kobakoğlu. Tanıştık. Sanıyorum işlerini paylaşacağı bir doktor daha geldiği için seviniyor, bir yandan da yetki ve makamını paylaşması gerektiği için üzülüyordu. "İki kişi baş başa ne konuşacağız?" diye düşünmüş olmalı ki Mecitözü Lisesi'nin Tuzcu Ahmet diye anılan müdürü Ahmet Özçekiç'i de davet etmiş. Üçümüz, Mecitözü çıkışında, Amasya yolu üzerinde bir kamyoncu lokantası olan Bayram'ın Yeri'ne yemeğe gittik.

Tanju Ağabey, lokantadan çıkarken akşama kalacak yerim olup olmadığını sordu. Otelde kalmayı düşünüyordum. Kasabada otel falan yokmuş meğer. Tanju Ağabey de hiç, "Olur mu öyle şey, bizde kalırsın, misafirimiz olursun," demedi. Onun yerinde olsaydım sanırım iki sene birlikte çalışacağım meslektaşımı o gece evimde konuk ederdim. Sağlık

ocağında geceleri nöbetçi bir sağlık memuru kalıyormuş. Çıkmadan çalışanlara “Doktor Bey” için sobalı bir oda ve bir yatak hazırlamalarını tembih etti, “Sobayı da yakın, içeri ısınsın,” diyerek...

Bayram’ın Yeri’nde mangal, etler geldi, rakılar içildi... Ahmet Bey bütün gece, “Hocam, çok iyi bir kura çekmişsiniz, havası, suyu çok güzeldir,” diye kasabayı övüp durdu. Sağlık ocağına dönünce Tanju Ağabey lojmanına, ben de bana ayrılan odaya geçtim. Uzun süren bir günün yorgunluğu ve alkol eşliğindeki yemeğin de etkisiyle erkenden uyumak istiyorum. Odamın tavana yakın yerinde küçük bir pencere var, soba ortada, hâlâ yanıyor. Oda mis gibi ısınmış, yatağım hazırlanmış, yorgan, nevresimler temiz... Yatağa girip kısa sürede uykuya geçtiğimi sanıyorum. İki saat geçti geçmedi, gözümü açtığımda bulutlar içindeydim. Nefes alamıyorum; burnum, boğazım yanıyor, oda duman içinde, hiçbir şey göremiyorum... Kapıyı açtım, kendimi hızla dışarı attım... Bağırarak, apar topar koridora çıktım. Sağlık ocağındaki nöbetçi arkadaşla kovalarla su getirip yanan yorganı söndürdük.

Bütün bunlar iki-üç saniye içinde oldu. Gece, yanan sobadan odanın ısısı artınca sıcaklamış, yorganı üzerimden sobanın üzerine doğru atmışım ve yorgan için için yanmaya başlamış. Alevli değil, daha ziyade dumanlı bir yanma. Fazla alkolü olsam, bir dakika daha uyusam muhtemelen ebediyen uyuyacağım... Gazetelerde, “Yirmi beş yaşındaki doktor, mecburi hizmetinin ilk gününde, görev yaptığı sağlık ocağında dumandan boğularak hayata gözlerini yumdu,” diye haber olmanın kıyısından dönmüştüm.

Sağlık ocağının yan tarafında bir doktor lojmanı, arka tarafında ise iki tane personel lojmanı vardı. Boş olanı ben gelene kadar boyatıp hazırlayacaklardı. İhtiyaçlarımı saptayıp

İstanbul'a döndüm. Bir hafta sonra da mecburi hizmete başlamak üzere lojmanıma taşındım. Mecburi hizmete gidenlerin, gideceği ilin devlet hastanesinde iki ay çalışma zorunluluğu olduğu için ilk iki ayım Çorum Devlet Hastanesi'nde geçecekti.

"ELLEAAAM SEN DOKTOR DEĞİLSİN!"

Çorum Devlet Hastanesi'nde birkaç doktor arkadaş aynı odada kalıyor, hasta servislerindeki ve polikliniklerdeki uzmanlara yardım ediyor, acilde çalışıyorduk. Daha ziyade çevreyi tanıma ve gözlem içerikli bir adaptasyon süreciydi bu.

Hastanede çalışan herkesin muayenehanesi vardı. Daha rahat muayene ve tedavi olacağını düşünen vatandaşlar, önceden hekimin muayenehanesine gidip muayene olur, daha sonra yine aynı hekime hastaneye gelip ilaçlarını yazdırırdı, hastanın tahlilleri yapılır, gerekirse yatış sağlanırdı. Bu kanıksanmış bir durumdu o yıllarda... Çorum Devlet Hastanesi'ndeki doktor ağabeyler, beni de muayenehane açmaya teşvik ediyordu. "Yahu, 2.800 nüfuslu kasabada nasıl muayenehane açayım?" dediğimde, "Sende muayenehane hekimliği yapacaklarda olması gereken özellikler var. Sen boş ver, aç," diye ısrar ediyorlardı.

Muayenehanesi olan doktor ağabeylerden biri, kullanmadığı muayene masasını, diğeri paravanı, kulak yıkama aletini vs. vermişti, moral olsun da bir yerden işe koyulayım diye... Çorum merkezde çok güzel bir iki ay geçirdim. Uzman doktorlarla, il sağlık müdürüyle piknikler, şarkılı türkölü buluşmalarla geçti boş vakitlerim. Ehliyetimi de Çorum'da bulunduğum dönemde aldım. Araba kullanma hayalleri var ama araba alacak param yok...

İki aylık sürem dolunca Mecitözü'ne döndüm. Mecitözü, çevresinde Roma döneminden tarihi kalıntıları olan, tarihi

dokuya sahip Arnavut kaldırımli mahalleleri korunmuş, Sünni, Alevi, Kürt ve Balkanlar'dan gelen göçmenlerin oluşturduğu halkının kültür mozaigi yarattığı bir kasabaydı. Politik olarak aşırı uçlar pek belirgin değildi.

İlk günler, eksik eşyalarımı tamamlayarak lojmanda bir düzen kurmaya çalıştım. Yemek masam, koltuklarım, kanepem, yatağım, sobam, mangalım, naylon gardırobum tamamdı... Bir de buzdolabı ve tüp gazlı ocak aldım. Perdeler, ütü, ütü masası derken fazla eksigim kalmadı. Renkli televizyonların yeni yeni kullanılmaya başladığı, tek kanallı TRT dönemi-ydi. Renkli televizyon kasabada sadece iki kişide vardı. Milliyet Gazetesi'nin kuruluşu olan Mil-pa, en geç on sekiz ay sonra teslim olacak şekilde *Beko Hitachi* marka renkli televizyon kampanyası düzenlemişti. Televizyonun parasını on sekiz aya bölünmüş şekilde, aylık yatırılıyorsun. Her ay çekilişle, belli sayıda kişi televizyonunu alıyor. İlk ay da alabilirsin, on sekiz ay sonra da... Bana ilk çekilişte çıkmıştı televizyon.

Aynı dönem Arçelik, tam otomatik çamaşır makinesi (TOÇ) üretmişti. Çeyiz niyetine bir tane de TOÇ aldım tak-sitle. Yedek subaylığımı İstanbul'da yapacağım belli olunca, evlenme aşamasında diğer eşyalarım-la beraber TOÇ'u da İstanbul'a getirmiştim. "Yürüyen, gezen çamaşır makinesi" diye de adı çıkmıştı sonradan bu ürünün. Makine çalışırken hareket edermiş. Yaklaşık iki yıl ambalajında sakladığım, Mecitözü'nden İstanbul'a getirdiğim kendi TOÇ'umun yürüdüğünü göremeyecektim maalesef...

Köylerdeki sağlık ocaklarında çalışan doktor arkadaşlar hafta sonları sıklıkla bana gelirdi. Kaldığım lojman üç odalıydı. Hafta sonları hava durumuna göre mangal yakardık, yemekler yapar, sobanın etrafında yer, içer sohbet ederdik. Artistik buz pateni yarışmalarını, Katarina Witt'in gösterilerini kaçırmazdık. Doktor arkadaşlarımızdan Mustafa

Şenel'in *Murat 131* arabası vardı. Bazı hafta sonları eczacı Yılmaz Danacı'yı da alarak o arabaya 6-7 kişi doluşur, Çorum, Amasya, Samsun, Çarşamba, Ünye dolaşırdık. Başka bir doktor arkadaşımız İbrahim Akarsubaşı iyi bağlama çalardı. *Odam Kireç Tutmuyor*'dan başlar, *Karlı Kayın Ormanı*'ndan çıkardık...

Uzun kış gecelerinde *Karlı Kayın Ormanı*'nı söylerken, bu parçanın bestelenmesinde Mecitözü'nün büyük katkısı olduğunu nereden bilecektik! Zülfü Livaneli çocukken adliye müfettişi olan babasıyla birlikte Mecitözü'nde bulunuyor. Buranın dağ köyünde iyi saz çalan dede erenleri dinleyip, onun çalma tekniğinden etkileniyor. *Karlı Kayın Ormanı* gibi birçok parçasının bestelenmesinde, burada karşılaştığı dede erenlerin yaptığı pentatonik müziğin etkisinin olduğunu, Livaneli'nin anılarını paylaştığı kitabı *Sevdalım Hayat*'tan öğrenecektim yıllar sonra...

Yanı başımda Tanju Ağabey gibi bir meslek büyüğüm vardı ama biraz bıkkın, yorgun hâldeydi... Bu yüzden mesleki açıdan kendimi yalnız hissediyordum. Üzerimde gençliğin enerjisi, öğrencilik yıllarım boyunca hastanede çalışmış olmamın verdiği deneyim ve özgüven vardı. Hastalara güven veren bir yapım olduğunun farkındaydım.

Sağlık ocağında ilk polikliniğimi yapacaktım. Köylerinden gelmiş bekleyen hastalar vardı. İlk hastayı muayene odasına aldım. Kat kat yerel kıyafetler giyinmiş, elli yaşlarında bir kadın... Okulda bize, hastalarla “teyze, dayı, amca” gibi hitaplarla konuşmamamız öğretilmişti ama bu öğretinin burada işe yaramayacağını görecektim... İlkin, “Ne şikâyetiniz var?” diye sordum. Kadında ses yok, bakıyor... Bu kez, “Neyin var teyze?” diye sordum. Tık yok. “Neren ağrıyor?” Ses yok. Şöyle bir baktı, baktı... Ellerini yukarı doğru açarak, “Elleaaam sen doktor değilsin!” dedi. “Elleaaam”, yerel

ağızla “galiba” demek. “Bana ne soruyorsun, doktorsan senin bilmen lazım şikâyetimi,” diyor bana kısaca... Dakika bir, gol bir!

Hasta, Boyacı Köyü’nden geliyormuş. Hemşiremin de yardımıyla diyalog kurarak şikâyetini alabildik ağzından. Muayene masasına uzanmasını söyledim, kat kat kıyafetini çıkardı, muayene ettim. Çorum’daki hastane görevimde, bölge insanının reçetede iğne olduğu zaman daha mutlu olduğunu gözlemiştim. İğne yazmadıysan reçeten pek makbul sayılmıyor! Basit bir vitamin de olsa reçetede bir iğne olacak... Reçeteyi yazdım, “İnne var mı inne?” dedi. Var tabii, olmaz mı... Bir hafta sonra kontrole çağırılmışım. Kontrole, kendi yapımı suma rakısıyla gelmişti. Daha sonra Boyacı Köyü’nde hemen hemen her evde imbik olduğunu, kendi rakılarını ürettiklerini öğrenecektim.

Küçük yere yeni doktor geldiği zaman haber çabuk duyulur, yerel halk “Bir de bunu deneyelim” duygusuna kapılır. Bu benim için de geçerliydi, birdenbire benim poliklinik sayım artmaya, Tanju Ağabey’in poliklinik sayısı azalmaya başladı. Günde kırk poliklinik yaparken kısa sürede sayı altmışlara çıktı. Akşama kadar çalışıyordum. İşimi, hakkını vererek, en iyi şekilde yapmaya gayret ediyordum. Tanju Ağabey, “İleride sıkılacaksın, biraz hızlan, şimdiden alıştır kendini,” diyordu. Bense reçetelerimde iğneyi eksik etmeme-ye çalışarak doğru bildiğimi yapmaya devam ediyordum.

İlk dönemlerde tıbbi olarak çok yalnızlık hissettim, gelen yok, giden yok. İstanbul’daki gibi ilaç firmaları gelmiyor. İlaç yazacağım, birine bir şey soramıyorsun. Sadece kitaplarımla baş başaydım. Emin olamadığım durumlarda, hastanın yanında da olsam açar bakardım kitaplarıma. İlaç yazarken, her yıl yenilenen Türkiye İlaç Rehberi’ne bakardım. Bundan hiç gocunmadığım için, hastanın da hoşuna giderdi muhtemelen.

Samimiyet her zaman kazandırır. Bir gün üşenmedim, Türkiye'deki bütün ilaç firmalarına mektup yazdım. Kendimi tanıtıp, Mecitözü yakınlarına ziyarete gidecek temsilcileri olursa bana da uğramalarını rica ettim. "Mümkünse numune de gönderin, burada ihtiyacı olan hastalar da var," dedim. Sağlık ocağına kolilerle numune gelmeye, ilaç mümessilleri uğramaya başladı. Kitap, dergi gönderen firmalar da olmuştu. Gariban hasta geldiği zaman onlara numune ilaçlardan da veriyordum. İlk zamanlardaki mesleki yalnızlığımı kısmen de olsa gidermiş oldum...

"TEŞHİSİ KUVVETLİ DOKTOR"

Öğrenciliğimde EKG teknisyeni olarak çalışmam, mesleki açıdan pek çok kazanç sağlamıştı. Çalıştığım yıllar boyunca pek çok değişik vakaları da görme fırsatım oldu. Çok ender görülen vakaları gördüm. Kalp ileti bozukluklarıyla ilgili az görülen hastalıkları EKG teknisyenliği yaptığım yıllarda tanıdım. Teorik olarak öğrendiklerimi pratikte de görünce bilgilerim pekişiyordu. Bazen kliniğe yeni başlayan asistanlara, EKG değerlendirmesinde ikilemde kaldıkları zaman fikir verecek kadar bilgiye sahiptim. Bu senelerde az rastlanan vakaları görmek, hekimlik yaşantımın farklı zamanlarında hastalarıma kolayca yardımcı olmamda bana yol gösterecekti.

Mecitözü'ndeki ilk aylarımda, sağlık ocağına yarı baygın bir hasta getirildi. Sağlık ocağında EKG cihazı, ultrason, röntgen, laboratuvar yok. Hastanın nabızı elimde, kalbini dinliyorum. Kalp seslerini ve nabzını alamıyorum, tansiyonu çok düşük, baygın hâlde... Sorgulama ve muayene ile bir yere varamıyorum, bir an önce Çorum'a sevk etmek istiyorum. Birden aklıma bal zehirlenmesi ihtimali geldi. Hastanın yakın zamanda bal yiyip yemediğini sordum. "Evet," cevabını alınca

ve hastanın kliniği de bal zehirlenmesine benzeyince, kalp pili takılması gerekebilir diye hastayı hemen Çorum'a sevk ettim. Oradan da Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'ne sevk edilmiş ve burada kalp pili takılarak düzelmiş. Yüksek İhtisas Hastanesi'ndeki doktor, hastaya ilk teşhisi koyanın "kasabadaki pratisyen doktor" olduğunu öğrenince, bana hastayla birlikte tebrik mektubu göndermişti... Bu vakadan kısa süre sonra "aort yetmezliği" ve "nabızsızlık hastalığı" ön tanısı ile sevk ettiğim, tanısı doğrulanmış hastalar da aynı şekilde kasabada sansasyon yaratmıştı. Bunlar seyrek görülen, o ortamda tanısı zor konabilecek vakalardı. Kısa sürede üç bin nüfuslu kasabanın "teşhisi kuvvetli doktoru" olmuşum.

Mecburi hizmet nedeniyle Anadolu'ya giden yeni jenerasyon uzman doktorlar, bölge vatandaşının farklı davranışlara sahip bir doktor grubuyla tanışmasını sağlayacaktı. Görev süresi kısıtlı olduğu için bu doktorların birçoğu muayenehane açmadı. Muayenehane açarlarsa bölgenin eski doktorlarına tercih edilir oldu. Zira bölge insanı, "Hasta-doktor ilişkisi böyle de oluyormuş," diye düşünüp onları aramaya başlamıştı. Bu yeni tip doktorlar, alışık oldukları eski kuşak doktorlardan çok daha güleç, daha yumuşak, hastalara sert davranmayan doktorlardı... Eski nesil doktorları da şartlar zorluyordu elbette; hasta çoktu, hepsine gereken özeni gösteremiyorlardı.

Kimi gün mesaiye sabah muayenehaneden başlıyor, sabah 09.00'a kadar hasta görüp oradan hastaneye geçiyor... Öğle arasında koşturarak tekrar muayenehane; köyden gelmiş, acelesi olan vatandaş bekler... Oradan tekrar hastane ve öğleden sonra tekrar muayenehane... Akşam hastalar bitince şehir kulübünde biraz sosyalleşip eve dönüş. Mesleki kongre gibi etkinlikler vakit ve nakit kaybı olarak görülüyordu. Bulundukları bölgelerde sinema, tiyatro, konser gibi sosyal

aktiviteler de yoksa kendilerini geliştiremez, bulundukları yerde körelirlerdi.

Bizim kasabaya da önceki dönemlerde gelen doktorlar fazla uzun kalmamış, bölge halkıyla da barışık olamamışlar. Eski jenerasyon doktorların, “Şikâyetin ne, çıkar dilini, al ilacı,” şeklindeki kısa ve net tavrından sonra hastayla ilgilenen, onu dinleyen, yatırıp güzelce muayene eden ve içinde iğne de olan (!) reçete veren bir doktor, insanlara farklı gelmişti. Dolayısıyla bana beklediğimden daha yoğun bir ilgi oluştu. İsmim çabucak duyuldu ve yayıldı. Hasta sayım artmaya başladı. Mesaim bitiyor ama hastalar gelmeye devam ediyordu. Gelenleri de geri çevirmiyor, muayene ediyordum. Teşekkür için sürekli ellerinde boğma rakı, tavuk, yumurta gibi ikramlarla gelirdi hastalarım. Beni kabul etmeleri hayli hızlı oldu. Yirmi sene sonra hâlâ Mecitözü’nden İstanbul’a hastam gelirdi. “Burada bir Muzaffer doktor vardı,” diye anlatırlarmış. Bunları duymak insanı mutlu ediyor tabii.

Hasta sayım artmaya devam edince muayenehane açmaya ikna olmuşum. Muayenehane açtığın zaman çalışma süren bir saat kısalıyor, maaştan da ciddi bir kesinti yapılıyordu. Düşüncemi Tanju Ağabey’le paylaştığımda bana, daha önce muayenehane açtığını, yürümediği için kapattığını, bölgede muayenehaneciliğin yürümeyeceğini söyledi. Ama ben olacağını düşünüyordum. Çorum’dayken fikren de hazırlanmıştım.

İLK MUAYENEHANEMİ AÇIYORUM

Kasabadaki görevime başladıktan altı-yedi ay sonra anayasa referandumu ve cumhurbaşkanlığı seçimi yapılıyordu. Bilindiği üzere tercihini belirlerken kullanılacak zarflar, içindeki oyları gösterebilecek şekilde hazırlanmıştı. Zarfa

konulacak mavi renkli kâğıt “ret”, beyaz ise “evet” anlamına geliyordu. Hangi rengi kullandığın, zarfı seçim sandığına atarken dışarıdan belli oluyordu. Tercihimi maviden yana kullanmıştım. Darbe anayasasını reddetme cesaretini gösterebilmiştim. Sonradan soranlar olmuştu; “Doktor, sen hangi cesaretle dışarıdan görüldüğünü bile bile mavi attın?” diye...

12 Eylül öncesinde on altı yıl belediye başkanlığı yapmış, “Karadede” lakaplı Kamuran Yüksel’i çok severdim. Lakabından da anlaşılacağı gibi benden epeyce büyüktü. Süleyman Demirel ile de uzun yıllar siyaset yapmış, hoşsohbet, nüktedan, yol yordam bilen, çok sevilen bir ağabeydi. O dönem kütüphane müdürlüğü yapıyordu. Protokolü hiç sevmezdim. Hükümet Konağı’ndaki resmi kutlamalardan mümkün olduğunca kaçardım. Bir defasında Turgut Özal’ın kasabayı ziyaretinden kaçamamıştım ama... Özal, Amasya’ya giderken yol üzeri uğramıştı. “Küçük yerin büyük insanları” olarak sıralandık. Özal herkesle tokalaşıp herkesi tek tek öpüyordu. Allah bilir günde kaç kişiyle tokalaşıp, kaç kişiyi öpüyordu?

Bir 10 Kasım töreninden erken ayrılıp savcı ile Karadede’nin makamına geçtik. Savcıyla iyi anlaşırdım, o da bekârdı. Karadede hemen ceketini ilikleyerek kendine özgü hâliyle bizi karşıladı, mutlu olduğu her hâlinden belliydi... “Ne ikram edeyim?” falan derken odacısını çağırdı, cebinden bir erkek tarağı çıkardı, “Al bu tarağı, bizim eve git, yengene ver,” dedi. Yarım saat sonra odacısı elinde meyve ve kuruyemişlerle dolu, ortasında da bir şişe viski olan tepsiyle girdi içeri. 10 Kasım’da alkollü içki içmek yasaktı o yıllarda. Tarak da şifreymiş. Daha sonra o tarak çok gitti geldi Karadede’nin evine...

Muayenehane açma konusunda kesin kararımı vermiştim. Sağlık ocağı çalışanlarına, Karadede’ye haber verdim,

yer arıyoruz. Caddede, giriş katlarda bildiğimiz dükkânlardan var ama boş yok... Sonunda sağlık ocağına yakın bir yerde, giriş kat bir dükkân buldum. Arka tarafında muayene masasının sığabileceği bir bölme de var, bir de lavabo koymuşlar. Tam aradığım plan. Girişi bekleme salonu yaptım; bekleme koltukları, sehpa, masam, koltuğum, mobilyalar derken tamamlandı. Telefon hattı çektilerip manyetolu telefonumu da kurdurdum. Arkadaki bölüme muayene masasını koydum. Çorum'daki doktor ağabeylerden aldığım aletlere cerrahi set gibi ihtiyaçları ekledim. Diplomamı da çerçevelerip duvara astım. Diplomama baktıkça fotoğrafın derinliklerindeki yaşanmışlığı, yaşadıklarımın bende bıraktığı izleri görüyordum. O diploma, emek harcamadan yurtdışındaki tıp fakültelerine girip de sonradan yatay geçişle gidilen yurtdışından tıp fakültelerinden alınmamıştı. Her aşamasında yoğun emek harcanmıştı. Diplomaların çoğu iki boyutlu, benim diplomam çok boyutluydu...

Bir de sekreter lazım, orada nereden bulacaksınız! Bir Bektaş Ağa vardı, ellilerinde, kasketli, tipik bir Anadolu insanı... Onu da kendi aramızda espri konusu olan sıfatıyla “özel kalem müdürüm” olarak yanıma aldım ve Mecitözü'ndeki yedinci ayımda muayenehanemi açtım. Bektaş Ağa'nın eşini de muayenehane ve lojmanımın temizliğinden sorumlu olarak işe dahil ettim.

Cuma günleri Mecitözü'nün pazarı olur, köylüler sabah-tan pazara gelir, hasta olanlar da erkenden muayene olup dönmek isterlerdi. Bazı cuma sabahları 07.00'da muayenehanede hasta bakardım. Sağlık ocağı mesaim 08.00'da başlıyordu. 07.00-08.00 arası üç-beş hasta bakar, sonra sağlık ocağında polikliniğe başlardım. Öğle molasında tekrar muayenehaneye geçer, saat 16.00'da sağlık ocağındaki mesaim bitince akşam 20.00'a kadar yine muayenehanede olurdum.

Akşamları da doktor arkadaşlarla, “küçük yerin büyük insanları”yla bir arada olurduk. O dönemde muayenehane, ekonomik katkısına ek olarak beni ciddi anlamda oyaladı, bu sayede sıkılmaya fırsatım olmadı.

Yerli halktan sık görüştüğüm ender kişilerden olan, arkadaşım Sinan Üçüncüoğlu bana “Doktorum” derdi. Sinan ticaret ve mevsimsel zahire işi yapardı. Yazın buğday, arpa alıp deposuna koyar, bahar gelince satardı. Bir gün, “Doktorum, benim depoda yer var, istersen sana da zahire alalım, ihtiyaç olduğunda satarız, bankadan daha kârlı olur,” dedi. 1 milyon lira birikmiş param vardı. Sinan bana 1 milyon liralık zahire aldı. Çevremdekiler, “Nasıl güvenirsin, senet yok, sepet yok,” yorumunu yaptıysa da ben Sinan’a güveniyordum. “Sinan Üçüncüoğlu benim 1 milyonluk zahireme kaldıysa, alsın zaten,” demiştim. Sinan “ölüm var kalım var” diyerek her ihtimale karşı senet vermek istemiş, kabul etmemiştim. Satış dönemi geldiğinde Sinan zahiremi 1 milyon 300 bin liraya sattı, getirdi parayı verdi. “Depo kirası vereyim, emeğinin karşılığını vereyim,” dedim. “Olur mu öyle şey, Doktorum,” diyerek reddetmişti teklifimi.

Zahireyi sattığımızda, mecburi hizmetimin bitmesine üç ay kadar vardı. Mecitözü’nde kazandığım ve biriktirdiğim parayla İstanbul’a döndüğümde sıfır bir *Murat 124 Serçe* aldım. Birikimin kalanı da evlilik masraflarına gidecekti. Kasabada birkaç sene daha kalsaydım İstanbul’da ev satın alabilecek para biriktirebilirdim ama mecburen yaptığım hizmetin bitiminde dönmeye kesin olarak kararlıyım.

Ben Mecitözü’ndeyken kardeşim Akın, Hacettepe İngilizce Tıp Fakültesi’ne başlamıştı. Zaman zaman Ankara’dan yanıma gelirdi, beraber zaman geçirirdik. İkimiz de farklı nedenlerden mutlu olurduk. Mecitözü’nde görev yaptığım iki sene içinde ailemden, yakınlarımdan sadece Akın ve Hilmi

Baba gelmişti yanıma. Halbuki babamın, İstanbul'daki nişanlımın ve ailesinin, diğer kardeşlerimin, arkadaşlarımın gelip yaşadığım yeri görmesini, iğneyle kazmakta olduğum kuyuyu, o ortamdaki kabulümü görmelerini, onları orada ağırlamayı ne çok istemiştim...

Davut Ağabey'im o dönem Ankara Doktor Sami Ulus Çocuk Hastanesi'nde pediatri ihtisası yapmaya başladı. Eşi Sibel de göz ihtisasına başlayacaktı. O yıllarda Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde uzmanlık sınavını kazanmak daha kolaydı. Bakanlığın yaptığı sınavlar, merkezi sınav şeklinde yapılırdı; her fakülte kendi asistanını, kurallarını kendi belirlediği sınavlarla seçerdi. Bu nedenle, özellikle cerrahi branşlarda aynı soyadlı doktorlar sık görülüyordu. Sıradan doktorların fakülte hastanelerinde ihtisas yapabilmesi epeyce zordu. Bakanlık sınavında barajı aşanlar, Sağlık Bakanlığı hastanelerinde radyoloji ve beyin cerrahisi ihtisasına başlayabiliyorlardı. O dönem çalışıp mecburi hizmet sonrası ihtisasa başlayabilirdim ancak biraz tembellikten biraz da ortamın getirdiği rehavetten o fırsatları değerlendiremedim. Hayatımı şekillendirmeyi askerlik sonrasına ertelemiştim.

AV: BİR DAHA ASLA!

İş Bankası Müdürü Sefer Kireç sık görüştüğüm insanlardandı. Sefer Bey avcıydı. Bazen bir otomatik av tüfeği ayarlayıp, "Haydi, keklik avına gidiyoruz!" diye beni de alırlardı yanlarına. Bir kere keklik avına gittim ama avlanmaya ilgim de yok, becerim de. Dağa taş a ateş ediyorum, açık havada yaptığım yürüyüş de yanıma kalıyor. Onlar avlanıyor, akşama da yemek hazırlanıyor. Ben işin yeme, içme, muhabbet kısmındayım...

Karlı bir kış gününde Sülüklü Köyü'nün muhtarı Halil Şahin ve Sefer Bey, köyde bir hastaya götürdüler beni.

Hastayı muayene ettim, tedavisini düzenledim. Sonrasında muhtar ağaçtan oyulmuş karakovandan bir petek bal çıkartıp tepside ikram etti. Tepsiden kaşıkla bal yemiştik, lezzeti, aroması müthişti. Tadı hâlâ damağımdadır... Dönüş yolundayız, her taraf kar. Yüksekçe bir tepeden geçerken yoldan 40-50 metre kadar ileride, karın kalınlığının azaldığı bir yerde on-on beş keklik toprağı bulmuş, yemlenmeye çalışıyorlar. Kekliklere yaklaşıncı bizimkiler arabayı durdurdu. Bekledik, keklikler kaçmıyor. “Gidip kasabadan tüfek alalım, bunları vurup akşama yiyelim,” dediler. Gittik kasabaya, bir çifte tüfekte döndük. Keklikler hâlâ orada... Araba yolun kenarında durdu. Keklikler toprakta ayaklarıyla bir şeyler arıyor. Bana dönüp, “Seni daha önce hiç avlattıramadık, hiç olmazsa bunları avla,” dediler ve çifte av tüfeğini elime tutuşturdular. O an “erkekliğe” laf söyletmemek adına “hayır” diyemedim. Arabanın camını açtılar, hayvancağızlar yaşamak için yem bulma derdinde... Nişan aldım çiftmeyi, peş peşe ateşledim. İlk atışta bir kısmı kaçtı, bir kısmı yaralandı, bir kısmı hemen öldü. İkinci atıştan sonra etraf kırmızı-beyaz olmuştu. Yaralılar, kaçmaya çalışanlar, kaçmaya çalışırken sıcak kanlarını etrafa saçanlar... Oracıkta ellerimle sekiz keklik katletmişim.

Kekliklerin cansız bedenleri toplandı. Kasabadaki lokantaya götürdük. Karadede ve Sinan’ın da aramızda olduğu bir grubuz. Rakılar açıldı, mezeler geldi, derken sıra kekliğe geldi. İkinci dubleden sonra gözümün önüne, sebep olduğum manzara gelmeye başladı. Hayvanların kardaki çırpınışları, uçup kaçmaya çalışmaları, biraz havalandıktan sonra küt diye karın üzerine düşmeleri... Üçüncü dubleden sonra kendimi iyi hissetmediğimi söyleyip lojmana geçtim. Kar devam ediyor. Odamın penceresi olay yerine doğru bakıyor. Sebep olduğum manzara gözümün önünden gitmiyor... Evde yalnızım.

Başladım ağlamaya... “Sebebi benim, ben öldürdüm onları, bir de yiyoruz!” diye, hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Ondan sonra bir daha ne ava gittim ne av gördüm ne de av eti yedim. Avla ilgili belgesel kanalı bile izlemedim. Hâlâ da izleyemem...

KÜÇÜK YERİN BÜYÜK İNSANLARI

Mecitözü’nde “küçük yerin büyük insanları”ndan biriydim, ister istemez. “Küçük yerin büyük insanı” kimdir; kaymakam, savcı, hâkim, karakol komutanı, emniyet müdürü ve doktor. Ama bu grubun içinde halk tarafından en çok sevilen, sevildiği için saygı görenler doktorlardır. Kaymakam devleti temsil ediyor, karakol komutanından köylü, emniyet müdüründen şehirli, savcı ve hâkimden herkes çekiniyor. Ama biz doktorlardan, küçük çocuklar hariç kimse çekinmiyor, korkmuyor. Halkımız doktora sevgisinden dolayı saygı duyuyor, çekindiğinden ya da korkudan değil. Muayenehanesi de olan doktorlar bu gruptan ekonomik olarak da ayrı-sınca, hafiften farklı duygulara neden olabiliyor...

Savcı, hâkimler ve kaymakamla genellikle kendi aramızda, uygun olan birimizin evinde toplanırdık. Benim dışımdakiler, lokanta gibi halka açık yerlerde doğal olarak rahat edemezdi. Bekâr olduğum için çoğunlukla ben onları evimde ağırlardım. İçlerinde en çok savcıyla görüşürdük. Yanıma arkadaşım Sinan’ı da alırdık. Sinan güvenilir, ağzı sıkı, talepkâr olmayan, tavassut etmeyen, kibar, beyefendi bir arkadaştı. Tavassut edilmesi, küçük yerlerde çalışan devlet memurlarının en büyük çekincelerindendir. Yerli halktan samimi oldukları kişilerin özel taleplerinden ya da aracı koyalardan rahatsız olurlar haliyle...

Sağlık ocağı hekimleri olarak adli tabiplik vazifemiz de olduğu için, ölümlü vakaların otopsisine savcıyla beraber

giderdik. Kâtip, otopsi yardımcısı, şoför, savcı ve ben... Otopsi yapılırken kâtip daktilosuyla tutanak yazmaya başlar: “Olay yerinde herkes hazır oldu, usulüne uygun yemin edildi...” Bu esnada savcıyla göz göze gelip akışı onaylar, otopsiyi tamamlar, kasabaya dönerdik.

Karlı bir günde, bir dağ köyüne keşfe gittik. Mezar açılacak, fethi kabir yapılacak. Jandarma komutanı, savcı, hâkim ve doktor olarak da ben oradayız. Oturup kalktığımız, yiyip içtiğimiz, muhabbetimiz olan biri keşif hâkimi... Söz konusu olayda taraf olan köylüler ve muhtar da yanımızda. Hava buz; tipi var, üzerimde palto, ellerim ceplerimde, zor duruyorum... Kâtip yazmaya başladı, yemin kısmına gelip hâkim yemin etmemi isteyince, “Usulüne uygun yemin ederim, evet,” dedim. Savcı da ben de bir an önce bitsin işimiz de gidelim derdindeyiz... Hâkim Bey bana döndü, “Doktor Bey, usulüne uygun yemin edin,” dedi. Burada edilmesi gereken yeminin o yemin olmadığını bilmeme rağmen, “Hâkim Bey, biz mezun olurken yeminimizi ettik,” dedim. Israrla, “Usulüne uygun yemin edin,” diyor hâlâ. Etrafta köylüler, jandarma erleri, kâtip, şoför, muhtar... Bizi dinliyorlar. “Etmiyorum yemin!” dedim. Savcı geldi, koluma girdi, “Boşver, ediver yemini de gidelim,” diyor... Hâkimin o an istediği ve olması gereken kitabı şeklin dışında bir yemin ettim. Bu defa da “Ellerinizi cebinizden çıkarın yemin ederken,” dedi. Tıbbi gerekçelerle ellerimi soğuğa çıkaramayacağımı, ellerimde damar hastalığı olduğunu söyledim.

Prosedür devam etti ama hatlar gerilmişti bir kere... Kasabaya döndük. Muayenehanede hasta bakıyorum. Hâkim Bey ilgili mahkemeyi kurmuş hemen, bana da iki polis göndermiş, bilirkişi olarak mahkemeye davet ediyor. Mahkeme salonuna girdim, içeride olayın tarafları var. Konu anlatıldıktan sonra hâkim, “Doktor, bu olay hakkında ne düşünüyorsun?” dedi. Ben de “Kadı...” diye hitap ederek kanaatimi

bildirdim. “Böyle konuşamazsın,” diye tepki verdi. “Neden? Siz bana mesleğimle hitap ediyorsunuz, ben de size mesleğinizle hitap ediyorum,” dedim. “Kadı, Osmanlı devrinde kaldı,” dedi. “O hâlde düzeltiyorum, Hâkim...” diye devam ettim. “Tutuklarım böyle yaparsan,” dedi. “İzah edebilecek-seniz tutuklayın,” dedim. Savcı araya girdi... İşim bitince de ayrıldım mahkemeden.

Aradan birkaç ay geçti, aynı hâkim, savcıyla birlikte sağlık ocağına geldi. “Ee, Doktor Bey, biliyorsun bizim izinlerimiz bakanlıktan alınıyor,” diye başladı savcı... Hâkim Bey’in nişanlısının yanına İzmir’e gitmesi gerekiyormuş ama izni yokmuş. “Ne yapabilirim ki? Sizin bakanlıkta tanıdığım da yok,” dedim. Sessizlik... Anlamsız tebessümler... Biliyorum, rapor istiyor... “Kusura bakmayın, hasta olmayana rapor veremem, hukuken de doğru olmaz,” dedim. Bir sessizlik oldu. Bir şeyler ikram ediyorum, konuyu dağıtıyorum. Bu arada savcının yardımcı olmamı isteyen bakışları üstümde... Biraz daha kıvrandırdıktan sonra kendisini muayene ederek hasta olduğunu anlayınca istirahat raporunu vermiştim. Yapılanın, yaşatılanın mahcubiyeti yetmiştir ona sanıyorum.

Mecburi hizmetimin son dönemlerindeyim, bir an önce bitse de gitsem havasındayım. Karlı bir gece yarısında kapım çalındı. Uzak bir köyden, bir hasta için minibüsle gelmişler, beni köye götürmek istiyorlar. Hazırlandım, geldikleri minibüsle gece köye gittim. İshalden dolayı epeyce sıvı kaybetmiş bir hastaydı; serumunu taktım, ilaçlarını verdim, başında bekledim, hasta kendine geldi, toparlandı. Sabaha karşı beni lojmana bıraktılar. O yorgunluğun üstüne uyumak da zor, iki-üç saat uyuyabildim. Sabah saat 09.00’da sağlık ocağına geldim, bekleyen hastalara bakacağım.

Kaymakam Bey’in benden telefon beklediğini söylediler. Aradım, “Doktor Bey, buyurun gelin bir çay içelim,” dedi.

Gittim, “Doktor Bey, biliyorsunuz mesai 08.00’da başlıyor, hastalar sizi bekliyor,” dedi. Kendisine mesaimin 08.00’da başladığını bildiğimi ama nüfus müdürü, tapu müdürü ya da milli eğitim müdürü olmadığımı, mesaimin onlarınki gibi sabah 08.00’da başlayıp akşam 17.00’da bitmediğimi söyledim. “Siz benim dün gece ne yaptığımı biliyor musunuz? Akpınar Köyü’nde bir hastaya gittim, sabah 04.00’da döndüm,” dedim. “Ama ben sizin gece hastaya gittiğinizi bilmiyorum ki,” diye yanıtlayınca, “Peki o zaman, gitmeden önce ve dönünce telefon açar, size gidiş ve dönüş saatleri hakkında bilgi veririm,” diye devam ettim. “O saatte telefon mu açılır?” dedi bu kez de... Bu tür durumları, lojmanındaki bekçiye haber vermemi istedi. “Kaymakam Bey, ben doktorum, doktorların durumunu diğerlerinden farklı değerlendirmeniz gerekir,” dediğimde, “Ama yasalar böyle söylemiyor,” diye karşılık verdi. “Kaymakam Bey, yasalar bizim için de diyor ki, bir kişi hasta olduğu zaman gider, kurumuyla ilgili müdürlükten sevk kâğıdını çıkartır, doktora gelir. Doktor da muayene eder, kişi hastaysa tedavisini yapar ve uygun görürse de istirahat raporunu verir. Oysa siz, Erzurum’da bulunan kayınbiraderiniz için ilçe milli eğitim müdüründen sevk kâğıdı çıkarttınız, müdürle beraber yanına geldiniz. Ben size bu esnekliği gösterebildim de siz neden gösteremiyorsunuz?” dedim ve izin isteyerek, çayımı içmeden odadan çıkıp bekleyen hastalarımın yanına döndüm.

Küçük yerler, okulu yeni bitirmiş, genellikle yirmi beş yaş civarında, henüz fazla yaşam deneyimi olmayan bürokratların ilk görev yerleri oluyor. Bundan dolayı hepimiz bazen kendimizi olduğundan daha önemli görebiliyoruz, bunun sonucunda da sonu tatlıya bağlanan küçük sürtüşmeler yaşanabiliyor. Görev süresi dolup ayrılanları da diğerleri, hiçbir olumsuz şey yaşanmamışçasına uğurlayarak, aralarına yeni

katılanlarla yaşam devam ediyordu. Nitekim ben ayrılırken de böyle olmuştu...

ASKERİ HEKİM OLARAK İSTANBUL YOLCUSUYUM

Mecitözü'ndeki mecburi hizmetim biter bitmez askerlik için ayrıldım. 1984 yılında, Etimesgut'a, iki ay sürecek yedek subay okuluna gittim. Askeri üniforma, içine gireni aynılaştırıyor. Zaman geçtikçe davranışlar da benzeşiyor. Parasız Yatılı okuldaki ortamı hatırlatmıştı bu durum bana. Tesadüfen memleketlim Osman Müftüoğlu ile aynı koğuşta ve aynı mangadaydık. Önceden tanışıklığımız da var. Bir içtima alanında bölük komutanı, "İçinizde dahiliye uzmanı var mı?" diye sordu, Osman hemen öne çıktı. Tabur komutanının eşi rahatsızlanmış, onu muayeneye gitti. Takip eden günlerde de hasta ile ilgilendiğinden Osman'ı daha az görür olduk aramızda...

Niyetim dereceye girip askerliğimi İstanbul'da tamamlamak. Kuraya kalmak istemiyor, bu yüzden harıl harıl ders çalışıyorum. Ama herkes benim gibi düşünüyor tabii. Herkesin kendine göre geçerli bir sebebi var. Aramızda uzmanlar, akademisyenler de var. Bazılarının muayenehanesi var, o şehirde askerlik yapmak istiyor. Dereceye girebilmek için sınavlarda çok az hata yapman lazım ki %10'luk dilimde yer alabilesin. Aşağı yukarı herkes benzer kapasiteye sahip olduğundan, daha çok çalışan kazanacak. Dersler hiç ilgimi çekmiyor ama dereceye girmek için çalışmaya mecburdum. Birkaç dersten 100 üzerinden 90, 95 gibi puanlar alınca dereceye girme şansını kaybetmiştim.

İkinci ayın sonuna doğru, kura öncesi hafta sonu izinliydim. Kardeşim Zafer de o yıllarda Ankara'da çalışıyor, onlarda kalacağım. Zafer'in Coşkun Sabah'la hemşeri ve çok

yakın arkadaş olan bir arkadaşı, bizi Çankaya'daki Altınnal Gazinosu'na, Coşkun Sabah'ı dinlemeye davet etti. Programdan epey önce gittik, Coşkun Sabah'la tavlalar atıldı, içkiler içildi... Program başladıktan sonra biz üç erkek içeri girdik, en önde bize ayrılan boş masaya geçtik. Şık şık hanımlar, beyler, içeri program başladıktan sonra girdiğimizden ve masa uzun süre boş kaldığından olsa gerek, dönüp dönüp bize bakıyorlar... Bir baktım iki yan masada Osman Müftüoğlu, tabur komutanı ve eşleri... Başta nasıl davranacağımı bilemedim, görmezden geleyim dedim ama mümkün değil. Bir süre sonra Osman geldi, ilerleyen saatlerde karşılıklı masa ziyaretleriyle muhabbetimiz ilerledi.

Kura günü geldi çattı. Önce, genelkurmayın özel olarak istediği branş doktorları gruptan ayrılıyor. Osman Müftüoğlu da bu grupta. Genelkurmay o özellikte bir iç hastalıkları uzmanı aradığından, Müftüoğlu da Ankara'daki askeri hastaneye yerleştirildi. Sonra dereceye girenler sırasına göre istedikleri yerleri seçip aldılar. Geri kalanlar da puan sırasına göre torbadan kura çekecek. Kura çekecek olan ilk on-on beş kişide, en yüksek rütbeli komutan olan tabur komutanı kura torbasını tutuyor. Ben dereceyi kıl payıyla kaçıranlardanım. Arkalarda bir yerlerde oturuyorum.

İsmim anons edildi, kura için heyetin olduğu platforma doğru yürüyorum. Komutan, önündeki mikrofondan, "Ne o Toklu, Coşkun Sabah'ın aşkından içmiş gibi sallanıyorsun!" dedi. Konuşma tüm salonda duyuluyor. Ne demek istediğine kimse anlam verememiş olsa gerek... Nereyi istediğimi sordu, söylemiyorum... Nişanlı olduğumu, İstanbul istediğimi Altınnal Gazinosu'ndaki muhabbetimizden biliyor aslında, takılıyor bana... Israrla tekrar sorunca "İstanbul" dedim. "Çek bakalım," dedi. Elimi torbaya attım, karıştırıyorum, karıştırıyorum... Küçük rulo hâlinde sarılmış kura yerleri

var torbada... Bir tanesini çektim, komutana verdim. Komutan “66. Mekanize...” diye okumaya başlayınca aklıma ilk gelen yer, öğrencilik yıllarımda, askeri ğrenci olan kardeşim Zafer’le gittiğimiz, 66. Mekanize Piyade Tümeni’nin Küçükçekmece’deki sosyal tesisleri oldu. Salonda bir uğultu başladı. Doğru tahmin etmiştim. “66. Mekanize Piyade Tümeni, İstanbul” adresinde, ömrümün İstanbul faslı tekrar başlıyordu...

ALTINCI BÖLÜM

İSTANBUL'A KESİN DÖNÜŞ

Sizin hiç babanız öldü mü?

Benim bir kere öldü kör oldum

Yıkadılar aldılar götürdüler

Babamdan ummazdım bunu kör oldum

(Cemal Süreya, “Sizin Hiç Babanız Öldü mü?”
adlı şiirinden.)

TABİP ASTEĞMEN NİKÂH MASASINDA

Tabip asteğmen olarak İstanbul'a geldim, kalacak evim yok tabii. Harbiye Orduevi'nin doktorluğunu yapan sınıf arkadaşımın yardımıyla iki ay burada kaldım. Üst katlarda Roof Bar'a yakın bir odam vardı. Her hafta sonu restoranında müzikli yemekler olurdu; Faruk Tınazlar, İbrahim Tatlısesler, Samime Sanaylar, Yüksel Uzeller... Hem de çok uygun fiyatlara... Mecitözü'ndeki mecburi hizmetin ve Etimesgut'taki iki aylık yedek subay okulu döneminin ardından Harbiye Orduevi'ndeki farklı yaşam çok iyi gelmişti.

Çocukken bisikleti olamamış biri olarak, otomobil sahibi olmak o yıllardaki tek özlemimdi. Yerli malı sıfır otomobil alabilmek için aylar öncesinden sıraya girilip beklendiği; *Şahinlerin*, *Doğanların* yok sattığı, karaborsaya düştüğü yıllardı. İstanbul'a gelip Harbiye Orduevi'ne yerleşince hemen 1984 model, hardal renkli bir *Murat 124* yani *Serçe* aldım. "34 P 2808". 1 milyon 50 bin liraya almıştım. Aracın radyo anteni, yan aynası bile yoktu. Sanayiden yan ayna alıp takıttırılmışım. Bir tane kızaklı *Pioneer* radyo teyp, teypin altına monte edilmiş *Akai* marka ışıklı ekolayzır, *tweeter*, *Pioneer* kolonlar, radyo anteni, tozluk, pelüş koltuk örtüleri vs. derken aracımı kişiselleştirmiştim.

Görev yerim 66. Tümen'e bağlı, Mahmutbey'deki 53. Mekanize Piyade Alayı'nın reviri. Tatbikat, denetim gibi özel bir durum yoksa, normal çalışma saatleri içinde, sabah 08.00, akşam 17.00 arası çalışıyoruz. Ayda bir-iki gece de tümenin revirinde nöbetimiz olurdu. Boş zamanımız çoktu, o dönemi uzmanlık sınavına çalışarak değerlendirebilirdim

ama sosyo-ekonomik koşullarım nedeniyle kafam rahat değildi. Evlenmemize engel bir durum kalmadığından ev bulup kiralamam, yavaş yavaş evlilik sürecine girmem gerekiyordu. Simten henüz okulu bitirememiş, tek dersi kalmıştı. Elimde kalan para ve maaşım belliydi. Bir yandan kiralık ev arıyorum, bir yandan da evliliğin ekonomisini hesap edip çarkın nasıl döneceğine dair düşünüyor, çözüm üretmeye çalışıyordum.

Birlikten bir asker arkadaşın müteahhitlik yapan babasının, Sultançiftliği'nde yeni yaptığı bir apartmanda kiraya vermeyi düşündüğü daireleri varmış. Dokuz sene evvel İstanbul'a ilk ayak bastığım sonbahar sabahında, Ankara Site Yurdu'ndan Fevzi Abacı'nın teyzesinin yanında bir süre kalma umuduyla ayak bastığım Sultançiftliği... O dönemin gecekondulu semti, aradan geçen dokuz yılda apartmanlarla dolmuştu. İnşaatı yeni bitmiş, iki odalı, kaloriferli, temiz bir daireye baktık. Birliğe yakın, kirası da 15 bin lira. Simten de ailesi de bir şey söylemeseler de bu muhitte oturmamıza pek sıcak bakılmadığını anlamıştım. Onlar Ataköy'de oturuyordu o dönem, bize de "Fındıkzade, Çapa civarına da bir baksanız," diye öneride bulunuyorlardı. Öğrenciyken kaldığım Şehremini Odabaşı'nda, pazarın kurulduğu sokakta, iki oda, kalorifersiz, girişin üstü, eski bir daire buldum. Maaşım 40 bin lira, bu evin kirası 30 bin lira. Babası, "Simten'in okulu altı ay sonra biter nasıl olsa," diyerek ilk altı aylık kiramızı ödemeyi teklif etti. Kabul ettik. Evi hazırlamaya koyulduk.

Mecitözü'nde depoda bekleyen renkli televizyonumu, buzdolabımı ve ambalajında duran TOÇ'umu da getirdim. Fakat banyoda otomatik çamaşır makinesi koyacak yer yok, TOÇ'u daracık koridora koyduk, üzerini sehpa olarak kullanıyoruz. Güçlerimizi birleştirip diğer eksiklerimizin çoğunu

da tamamladık. Ev yaşanacak duruma gelmişti. TOÇ'u daha sonra, soba ve fırın tüpü başta olmak üzere diğer eksiklerimizi karşılayabilmek için, fabrika alış fiyatına bir Arçelik bayisine satmak zorunda kalmıştık. Taksitlerini iki senede ödediğim, Mecitözü'nden İstanbul'a taşıdığım TOÇ'umu kullanamamıştık, çalışırken "yürüdüğünü" görememiştim.

1984 Ağustos'unun 24'ünde, bir cuma öğleden sonrası Fatih Nikâh Dairesi'nde nikâhımız kıyıldı. *Serçe*, gelin arabası olmuştu. Anamur'daki aileme davetiye göndermiştim. Annem ve babam daha önce İstanbul'a hiç gelmemişler. Ailenin ekonomik durumu da ortada. Birlikte gelmek istiyorlar ama annem o zaman dokuz yaşında olan kız kardeşim Benin'i bırakmak istemiyor, babam da muhtemelen kalacak yer sıkıntısını ve işin ekonomisini düşündüğünden, "Çocukla gitmeyelim," diyor. Ben de yol yordam bilmiyorum, onları rahatlatacak bir öneri sunamamışım. Annemle babam tartışıyor ve sonunda gelemiyorlar. Nikâhımıza, eşleriyle birlikte Davut Ağabey'im, kardeşim Zafer ve arkadaşlarım geldi. Simtenlerin şehir dışından yakınları da gelmişti. Biz istemesek de ailesi Bakırköy sahilde müzikli, piyanist şantörlü bir restoranda yemek düzenledi. Yemekten sonra da *Serçe*'mizle Kalender Orduevi'ne geçtik. Üç günlük balayından sonra evimize döndük.

SAĞLIK OCAĞI, MUAYENEHANE, POLİKLİNİK ÜÇGENİ

Yeni bir yaşam, evlilik yaşamım başlamıştı. Sabah 06.30 gibi ana yoldan geçen, personel servisi olarak kullanılan askeri GMC (cemse) tipi araçlara binip birliğe gidiyorum, akşam da saat 19.00'a doğru dönüyorum. Arabamız var ama benzin koyacak, gezecek, dışarıya bir yerlere gidip harcayacak paramız yok. Birlikteki doktor arkadaşlarımdan bazıları

mesai bitince bir yerlere gidip nöbet tutuyordu. O yıllarda özel hastanecilik yaygınlaşmamıştı ama nüfusun yoğun olduğu, merkezdeki hastanelere ulaşımı zor olan kenar semtlerde apartman dairesinden bozma, “dispanser” denen küçük poliklinikler vardı. Burada gece nöbeti tutan doktorlar az miktarda sabit ücret alıyor, sabit ücreti geçince de kuruma katkıları oranında pay alıyorlardı. Bir doktor arkadaşımın referansıylâ Küçükköy’de bir dispanserle görüştüm. Askeri doktor olmak, kurum sahibinin ve hastaların gözünde güvenilir, iyi doktor olmak demekti... Hemen kabul edildim. Haftada bir nöbete başlayarak ayda sekiz-dokuz nöbet tutmaya başladım.

Vatandaş gece hasta çocuğunu getiriyor, “Çocuk doktoru var mı?” diye soruyor kapıdaki görevliye, o da “Çocuğa bakan doktorumuz var,” diyor. Bir saat sonra başka hasta dahiliye doktoru soruyor, “Dahiliyeye bakan doktorumuz var,” deniyor, onun da tedavisini yapıyorsun. Kulağı ağrıyan geliyor, “kulağa bakan doktor” oluyorsun. Sanayide gözüne çapak kaçan biri geliyor, “göze bakan doktor” oluyorsun. Pratisyen hekim olarak bu grup hastaları muayene ve tedavi etmemizde yasal ve etik olarak bir sorun yoktu ama sorulanla söylenenler hiç şüphesiz çok farklı şeylerdi. Nöbetler böyle geçiyordu. Sabah evden erkenden çıkıyor, nöbetçi olduğum günlerde eve ertesi akşam dönebiliyordum. Bu şekilde gelen maddi destekle de *Serçe*’me benzin alarak geziyor, ancak ordu evlerine yemeğe gidebiliyorduk.

Küçükçekmece, Cennet Mahallesi, Esenler civarında getirisi daha yüksek olan poliklinikler olduğunu duymuştum. Küçükköy’de nöbet tuttuğum polikliniğın sahibi Mustafa Dedeoğlu’nun da Esenler’de çok iyi iş yapan, dolayısıyla getirisi de fazla olan bir dispanseri daha vardı. Oradan da

bana ayda bir-iki nöbet verilmesini rica ettim ama maalesef isteğim kabul görmedi.

EKG teknisyenliği yıllarımda, asistanlığının son zamanlarında tanışmış olduğum iç hastalıkları uzmanı Doğan Birgül Ağabey'in de Cennet Mahallesi'nde iyi iş yapan bir polikliniği olduğunu öğrendim. Akşamüzeri birlikten çıktıktan sonra üzerimde askeri arazi kıyafeti, palaskalar, botlarla Doğan Ağabey'e uğradım. Sanki Che Guevara'yım, bendeki öyle bir hava... Biraz hoşbeşten sonra nöbet tutmak istediğimi, mümkünse bana da nöbet verilmesini rica ettim. Pratisyen hekimlere nöbet tutturmadıklarını, dahiliye ya da çocuk asistanlarına nöbet tutturduklarını söyledi. Halbuki beni tanıyor, klinik deneyiminin fazla olduğunu biliyor, bana mutlaka, az da olsa nöbet verir diye düşünmüştüm. Bu cevabı beklemiyordum. Bunu duymak epey zoruma gitmişti. Ayrıca pratisyenlik gerçeğiyle de ilk defa sözel olarak karşı karşıya kalmıştım. Huzurum bozulmuştu. Kenar semtlerdeki küçük dispanserlerde nöbet tutmaya devam ettim.

Simten, okulun bitmesine birkaç ay kala Bahçelievler'de bir ilaç fabrikasının kalite kontrol laboratuvarında işe başladı. Bahçelievler'de kaloriferli, bahçe içinde, kirası bir maşıma denk gelen bir apartman dairesi bulduk. Askerliğin bitmesine bir ay kala taşındık. Bir süre sonra karşı komşularımızın bizimle aynı yaşlarda bir çift olduğunu fark ettik. Eve sürekli koli koli bir şeyler taşınıyor, sonra üç-dört gün ortalıkta kimse gözükmüyor... Komşularımız kimdir, ne iş yapar, çok merak etmiştik.

Nihayet tanıştık, yanlarında da iri gözlü, meraklı meraklı bakan, konuşkan, bıcır bıcır, iki yaşında bir erkek çocuğu. Adının "Fırat" olduğunu öğrenince aklıma hemen Yılmaz Güney'in *Umutsuzlar* filmi gelmişti. Başak Yenici ve Ömer Yenici ile o ev sayesinde tanıştık. Günler geçtikçe birbirimize

ırsındık, aramızda iyi bir dostluk gelişti. Ruhi Su ve Zülfü Li-
vaneli dinleyerek rakı-balık yapmışlığımız çoktur... Ömer'in
çantayla Anadolu'da kitap pazarladığı, benim varoşlardaki
dispanserlerde geceleri nöbet tuttuğum dönemler... O kita-
ba gidiyor, ben nöbete. O başka şehirlere gidip birkaç gün
kayboluyor; ben gece nöbete gidiyorum, bir-iki gün kaybo-
luyorum...

Askerliğim bitince, tayin olabilmek için önce Mecitözü'ne
dönüp orada göreve başlamam gerekiyordu. Gidip görev
başlangıcımı yaptım. Gerekli yazışmaları hazırladım. İstan-
bul'a tayin yaptıracağım. Mecburi hizmetini ve askerliğini
yaparak vatan borçlarını ödemiş, eşi de İstanbul'da SSK'lı
çalışan bir hekim olarak, İstanbul'a tayininin yapılması için
Ankara'ya gittim. Doktor tayin şubesindeki o meşhur defte-
ri açtılar, "İstanbul'da yer yok, Bandırma, Tekirdağ, Çorlu
gibi yakın yerlere verelim. Ege isterseniz Köyceğiz var," diye
seçenekler sıralandı. Böyle bir duruma hazır değildim, bek-
lemiyordum. Yaşamımdaki son dört sene hızlıca gözümün
önünden geçti. Morali bozulmuştu. Düşüneyim, karar ve-
reyim diyerek ayrıldım. Ertesi gün bakanlık camiasının ta-
nındığı bir arkadaşımın birlikte aynı defterin karşısına tekrar
geçtiğimde, o arada kadro açılmış olmalı ki evime de çok
yakın olan Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı'na tayinim uygun
görüldü.

Meslekteki ilk iki yılımı geçirdiğim, acı tatlı pek çok anı
biriktirdiğim Mecitözü'nden kesin olarak ayrılıyordum.
Herkesle vedalaştım... İstanbul otobüsünün etrafı kalabalık-
tı. Buğulu gözlerimle buğulu gözler görüyordum... Otobüs
kesik kesik korna çalarak hareket etti... Hüzünlenmişim...

Şimdilerde her biri ayrı bir ilçe olan Küçükçekmece, Bağ-
cılar, Güngören ve Esenler o yıllarda Bakırköy'e bağlıydı.
Dolayısıyla Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı olarak ilçedeki

tüm sıhhi ve gayri sıhhi müesseselerin sağlıklı çalışmasından ve denetiminden sorumluyduk. Daha ziyade bürokratik işlerle uğraşıyorduk; polikliniklerin, eczanelerin ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, aşı kampanyaları, sağlık raporları... Ender olarak da devlet memurlarının muayenesi, tedavisinin düzenlenmesi, gerekiyorsa hastaneye sevki... Bir odada üç-dört doktor oturuyorduk, günler dişe dokunur bir şey yapmadan geçiyordu. Bir eczane ruhsatı verilecek mesela, adamın mekânının yüksekliği yönetmelikte belirtilenden 5 santimetre kısa çıkıyor. Ben görmezden gelme yanlısıyım ama benimle aynı fikirde olmayan bir arkadaşımız olumsuz yaklaşıyor. Eczanenin tavanı yükseltilemeyeceğine göre tavanının beş santim için kazdırıldığını hatırlarım. Bu ve benzeri bürokratik uygulamalardan rahatsız oluyordum.

Göreve başladıktan iki-üç ay sonra, askerlik yaptığım dönemde bana gece nöbeti veremeyen Mustafa Ağabey ile Doğan Ağabey, bana istersem polikliniklerinde nöbet tutabileceğimi söyleyip nöbet vermeye başladılar. Buralarda çok daha fazla yoruluyordum ama dört-beş katına çıkan nöbet kazancıyla, hiç olmazsa geceyi dışarıda geçirdiğime değişiyordu. Ekonomik koşullarımız görece düzelmmişti ama bu sağlıklı olduğum, fazladan çalışıp nöbet tutabileceğim sürece böyle olacaktı. İş sahibi tarafından nöbetin ne zamana kadar verilip ne zaman verilmeyeceğini de bilemiyorsun. Bir de öğrencilikten gelen yaklaşık beş yıllık bir gece yorgunluğu vardı.

O dönemde atari salonları çılgınlığı vardı. Bir atari salonu açsam iş yapacağına eminim. Ama bu tür bir iş için gereken sermayem yoktu. Arkamda, işler yoluna girene kadar bana gerekirse destek olabilecek bir güç de yoktu... Yapacağım herhangi bir işin başarısız olma ihtimalini düşünmüyordum. Ne iş yaparsan yap, en iyisini yapmaya çalışır,

sabırlı, samimi ve azimli olursan mutlaka başarılı olunacağını biliyordum. Bunu daha önceki ticari deneyimlerimden, gözlemlerimden, sosyal ilişkilerimden biliyordum. Ama o dönemdeki tek yatırımımı, aynı zamanda yılların özlemi olan ilk otomobilimi, *Serçe*'mi satıp işe yatırmayı da göze alamamıştım. Kardeşim Akın'ın Ankara Hacettepe Tıp Fakültesi'ndeki eğitimini bırakıp İstanbul Tıp Fakültesi'ne başladığı dönemdi. Tatillerde ve onun uygun olduğu günlerde sağlık ocağına gelirdi. Çıkan hastaların ihtiyaçlarına yönelik olarak, benim *Serçe*'yle belki de İstanbul'un ilk korsan taksiciliğini yapıyorduk... Benzin masrafları çıktıktan sonra da hasılatı, çoğunluğu onda kalacak şekilde bölüşüyorduk.

Bu şekilde devam ederken muayenehane açmaya karar verdim. Esenler, Atışalanı civarındaki Yüzyıl Mahallesi'nin "dere tepe" denen bölgesinde, diş teknisyeni arkadaşım Ali Güven'in bir diş laboratuvarı vardı. Ali, bir odasını bana verdi. Bir muayene masası ve paravan, kulak yıkama seti, bir *otoskop*, bir *oftalmoskop*, *stetoskop*, tansiyon aleti, küçük de bir cerrahi seti aldım. Salonu ortak kullanıyorduk. Tabelayı da astım: "Genel Tababet Muzaffer S. Toklu". Bazı hastalar soruyordu, "Hocam bu 'S' ne ola ki?" diye. Tebesümle, "Süleyman S. Demirel, Fahri S. Korutürk'ün 'S'si gibi bir şey," diye cevap verirdim.

Etraf gecekondudan betonarme evlere yeni yeni dönüşüyor. Evler en fazla iki katlı. Üst katlardaki demirleri filizli bırakıyorlar ki para bulunca bir kat daha çıkacaklar. Bizim yapılanma da ikinci katta... Yollar stabilize, asfalt yok... Yazın toz toprak, kışın çamur deryası... Benim gariban *Serçe*, kış aylarında bazen karda kayıyormuş gibi çamurda kayıyordu.

08.00-16.00 arasında sağlık ocağında çalışıyordum. Akşam 17.00'dan 20.00'a kadar, hasta durumuna göre

muayenehanedeydim. Esenler ya da Küçükçekmece’de nöbetim olduğu akşamlarda da akşam 19.00’den sonra nöbete gidiyordum. Nöbetlerde, varsa bir görevli, bir hemşire, belki bir diş hekimliği son sınıf öğrencisiyle bir laborant kalıyordu sadece. Nöbete giderken evden kendi nevresimlerimi götürürdüm. Yattığımız yerler genellikle kirliydi, hastaların bekleme ve oturma alanındaki çekyatı ya da kanepeyi kullanıyorduk. Çok pirelendiğimi anımsarım. Pirelenmemek için yatarken pantolonun paçasını çorabın içine sokardık. Hijyen koşulları iyi olmayan, sefil yerlerdi buralar... Sabah 07.00’a kadar nöbet tutar, 08.00’da duş bile alamadan sağlık ocağına geçerdim. 16.00’da çıkıp tekrar Atışalanı’na, muayenehaneye... Derken akşam 19.00’den sonra pestili çıkmış hâlde eve dönüş...

TIBBİ SEZGİ GÜCÜM SAĞ OLSUN!

İstanbul’un varoş semtlerindeki özel polikliniklerdeki gece nöbetlerinde en sık görülen vakalar, kavga dövüş kaynaklı yaralanmalardı. Havale geçiren bebekler ve çocukların yanı sıra nadir görülen vakalar geldiği de olurdu.

Elli yaş civarında bir hasta, gündüz diş ağrısıyla polikliniğe gelip dişini çekirtmiş. Aynı günün akşamında, benim nöbet saatimde tekrar geldi. “Dişimi çektirdim ama ağrım geçmediği gibi arttı, çeneme de yayılmaya başladı,” diyor. Çene ağrısı, çeneye yayılan ağrı beni EKG teknisyenliği yaptığım öğrencilik yıllarıma götürdü. Hastanın görünümü ve yüz rengi de pek hoşuma gitmemişti. Hastayı muayene ettikten sonra EKG çekilmesi gerektiğini söyledim. Hasta EKG çekirtmek istemedi. Belki ekonomik nedenlerle, belki de çene ağrısıyla kalp hastalığı arasında ilişki kuramadığından... Ona durumun ciddiyetini anlatıp EKG çekmeye ikna ettim... EKG çekerken ambulans da çağırtmıştım. Ön tanım

doğru çıkmıştı, hasta *akut miyokart enfarktüsü* geçiriyordu ve ciddi boyutta aritmisi vardı. Ambulansla hastaneye gönderdik. Halbuki hasta çene ağrısı nedeniyle yürüyerek gelmişti bize...

Başka bir nöbetimde, gece yarısından sonra orta yaşlarda erkek bir hasta mide ağrısı ve kusma şikâyetiyle geldi. Gündüz bir hastanede muayene olmuş, gastrit tanısıyla medikal tedavi görmüş ama şikâyetleri kusma eşliğinde devam edince bizim kliniğe geliyor. Kısa bir muayeneden sonra hastanın boncuk boncuk terlemesi ve ağrısını tarif şekli hoşuma gitmediğinden, şikâyetlerinin kardiyak nedenle olabileceğini düşünüp hemen *elektrokardiyografi*'sini çekmeye başladım. O da *akut miyokart enfarktüsü* geçiriyordu ve onun da beraberinde tehlikeli aritmileri vardı. Onu da ambulansla apar topar koroner yoğun bakım ünitesi olan bir hastaneye göndermiştim.

Yirmilerinde bir delikanlı kliniğe, iğnesini yaptırmaya gelmiş. Nöbetçi hemşirenin acil odasında iğneyi yapmasıyla içeriden bir gürültü koptu. "Doktor Bey! Çabuk gelin, hasta fenalaştı!" diye... Hastanın beraberinde getirdiği iğne, hep kullandığımız ağrı kesici, enjektabl ilaçlardan biri. İğne yapılır yapılmaz çocuk *anafilaktik şok*'a giriyor. Çocuğun dudağı, gözleri kabarmış. Hırıltılı bir solunum ve kusma da başlayınca durumun ciddiyetini anladım. Hemen damar yolu açtırıp antihistaminik, kortizon, adrenalini sırayla, dozuna uygun yapmaya başladım.

Çocuk nefes alıp vermekte iyice zorlanmaya başladı. Üzerinde vücudunu saran, el örgüsü, V yaka, dar bir süveter var... Kazağını çıkarmak istedim ama kolundaki serum mâni olunca kazağı kesmek için makas istedim. Çocuk hırıltılı bir sesle, "Kazağımı kesmeyinnn..." diyebildi. Kimbilir kim örmüştü, onun için ne kadar değerliydi o kazak... Sevgilisi mi,

annesi mi... Kimbilir? Biz daha rahat nefes alabilmesi için kazağı keserken hasta kusarak bayıldı. Tansiyonu iyice düştü ve nabızı alınamamaya başladı. Bir taraftan mekanik olarak ağzını temizliyor, aspire ediyoruz, diğer taraftan Çapa İç Hastalıkları acildeki doktorla görüşüyorum, acaba eksik bir şey yapıyor muyum diye danışıyorum. Ambulans da gecikti...

Sonunda çocuğu klinikten bir görevliyle birlikte, serum ve oksijen takılı hâlde apar topar hastaneye yolladım. Hatta ayakkabısı ve montu klinikte kalmıştı. Genel durumu çok bozuktu, toparlayacağına dair pek umudum yoktu. İlerleyen saatlerde görevli arkadaş geri döndü, çocuğu yoğun bakımda takibe almışlar. Nöbetim bitti, sabah sağlık ocağındaki mesaimi geçtim. Nasıl olsa ayakkabısını ve montunu almaya gelir diye de çocuk için kliniğe not bıraktım, “Perşembe tekrar nöbetim var, kontrole gelsin, merak ediyorum,” diye... Önceden bir de kazak satın alıp hediye paketi yaptırdım. Perşembe akşamı elinde bir poşet fındıkla geldi bizim çocuk, “Hocam hayatımı kurtardınız, teşekkür ederim,” diye... Giresunluymuş. Ben de getirdiğim kazağı verdim, hediyesini zorla da olsa kabul ettirdim. Hastalığıyla ilgili konuşurken, “Benim bu ilaca alerjim vardı, hemşireye söylemeyi unuttum,” demesin mi!

Sans klinik (sens clinique) der hocalar, “tıbbi sezgi” kastedilir. Hastanın görünümünden, duruşundan gerçeğe en yakın olasılığın akla gelebilmesi durumudur. Öğrencilik yıllarımda EKG teknisyeni olarak çalışmamdan gelen tıbbi sezgi gücüm sık sık devreye giriyordu. Bazı insanlar şanslı oluyor, şanslı olduklarının farkında olmasalar da...

İşimi ciddiye alıyor, mesleğimi hakkını vererek yapmaya çalışıyordum. Çevrede yavaş yavaş tanınmaya başlamıştım, muayenehanedeki hastalarım artıyordu. Mecitözü’nde

hastalar da ben de durumumuzu, konumumuzu bilirdik, iletişimimiz de ona göre idi. Fakat İstanbul'un varoşlarında karşılaştığım hasta tipi ne şehirli ne köylüydü... Bilmeyen, bilmediğini de bilmeyen ama bir yandan da biliyormuş gibi davranan hasta profiliyle karşılaşıyordum sık sık. Muayenehanedeyken ya da gecenin üçünde poliklinikte nöbet tutarken hasta ya da yakını, "Ne doktorusun?" diye soruyor. "Pratisyenim," deyince de "Daha stajını yapmadın mı?" diyebiliyor. Ya da pratisyenin ne demek olduğunu soruyor. "Genel tababet," diye açıklayınca, "O da ne, yani sen her şeyden anlar mısın şimdi?" gibi yanıtlar geliyor.

Farklı kliniklerde nöbet tuttuğumdan sistemin nasıl kurulduğunu, yapılan hataları ve en iyisinin nasıl olabileceğini öğrenmiştim. Sonuçta sektör sağlık da olsa bir şey satıyor. O sattığın şeyin de alıcıları var. Onlar var olduğu ve memnun olduğu sürece, konumunu koruyup devam ettirebilirsin. Bazı kliniklerin, varlık nedenleri olan hastalara teşekkür içerikli ilgi gösterdiklerinde başarılı, bu tür davranışları göstermeyenlerin ise başarısız olduklarını görüyordum. Muayenehane arkadaşım Ali ile işleri büyütüp, bölgede bir poliklinik açmaya karar verdik. Bir nevi, özel sağlık sektöründe girişimciliğe başlayacağız... İstanbul'da özel hastane sayısı henüz bir elin parmakları kadar bile değil. Biraz geride kalayım, vakaların hepsine ben bakmayayım, farklı branşlar, laboratuvarlar, röntgen olsun, gelişelim düşüncesindeyim. Yakınlarımızda inşaatı devam eden bir binanın sahibiyile görüşüp anlaştık.

Nöbet tuttuğum polikliniklerde uzman olarak çalışan meslektaşlarımın, hissettirmemeye çalışsalar da pratisyen hekimlere diğer uzmanlardan daha farklı yaklaştıklarını gözlüyordum. Hastaların bu konuda tekrar eden soruları da cabası... Zaman geçtikçe pratisyen olmanın rahatsızlığı artmaya

başladı. Sınıf arkadaşlarımdan çoğu uzman olmuştu. Kazancım, çoğu pratisyen hekimden daha iyi durumda olsa da yaptığım işten mutlu olmadığımı, gelecekte de mutlu olamayacağımı anladım. Bir gecede, hekimlik yaşamıma pratisyen olarak devam etmeme kararını verdim. Gerekirse her şeyi bırakıp ihtisas yapacaktım, uzman olacaktım. Uzman olmadan mutlu olamayacağımı anlamıştım. Kararım kesindi. Aklımdan özellikle geçen herhangi bir branş yoktu. Emin olduğum tek şey, pratisyen hekim olarak kalmak istemediğimdi. Ne yapacağımı bilmiyordum ama ne yapmayacağımı biliyordum.

Uzman olmasına olacaktım ama sınav sistemi değişmişti. Çok zor bir sınav olan TUS dönemi başlamıştı. Ali'ye kararımı açıklayıp muayenehanemi kapattım. Açmayı düşündüğümüz poliklinik için, yerime bu işe istekli başka doktor arkadaşlar buldum ve projeden ayrıldım. Şimdilerde o arkadaşlardan bazıları o binada, tıp merkezi sahibi olarak çalışmaya devam ediyor hâlâ. İhtisas yapacağım diye tutturup ayrılmasaydım poliklinikle başlayan girişimciliğim belki özel hastanecilikle devam ediyor olacaktı... Kimbilir?

TUS'U KAZANACAĞIM, BAŞKA YOLU YOK

Bilinen ve kısa adıyla TUS'a, yani Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı'na girenler, tıp fakültesinin ilk senesinden itibaren tüm derslerinden sorumluydu. Fakülteyi bitireli altı sene geçmiş, bazı tıbbi bilgilerin doğruları değişmiş, özellikle temel bilimlerde öğrendiğim teorik bilgilerin çoğunu unutmuşum ve yeni mezunlarla aynı sınava gireceğim... Bir yandan sağlık ocağındaki mesaim ve gece nöbetlerim devam ediyor. Sınavın benim için zor olacağını tahmin ediyordum ama henüz ciddiyetinin farkında da değildim... Yabancı dil sınavında barajı zar zor aştım. İlk TUS'a çalışmadan, ki çalışacak

kadar zamanım da yoktu zaten, öylesine girdim ve boyumun ölçüsünü aldım. Artık sınav sistemini öğrenmiştim ve çok ciddi çalışmak gerektiğinin farkındaydım. Ve kararlıydım; çalışacağım, kazanmak zorundayım. Kazanacağım...

İkinci sınav altı ay sonraydı. Sınava üç ay kala, günde en az yedi-sekiz saat çalışır olmuştum. Görev yaptığım sağlık ocağında sessiz bir odaya kapanarak, nöbetlerde, evde, bulabildiğim her boşlukta çalışıyordum. Sağlık ocağının hemen yanında Sağlık Bakanlığı'na bağlı İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi vardı. Sonradan adı, İstanbul 70. Yıl İstanbul FTR Eğitim Araştırma Hastanesi olacaktı. Özal dönemindeki "Papatyalar" namı grup buraya yatırım yapmıştı. Bahçe içinde, tek katlı binalardan oluşan güllük gülistanlık bir hastane... Bir odada en fazla iki doktor oturuyor. Sakin, curcunasız, lüks bir otel gibi...

Beyazlar içinde dekore edilmiş, "beyaz salon" adını taktığımız, çok güzel bir kütüphanesi vardı. Öğle aralarımızda sınava hazırlanmak için birkaç arkadaş beyaz salona gidip sessiz diye orada ders çalışıyorduk. Üç-beş defa gittikten sonra görevliler bizi kütüphaneye almamaya başlamıştı. Dönemin başhekimisi olan hanım meslektaşımız, "Kütüphaneye dışarıdan kimseyi almayın," diye talimat vermiş. "Dışarıdan" olanlar da biz doktorlarız. Kütüphaneye gidiş amacımız da bir şeyler okumak, öğrenmek üstelik... Başhekim Hanım'la daha sonra yollarımız kesişecekti...

Tıp Fakültesi öğrencileri, ilk zamanlar beyin cerrahisi olmanın hayalini kurar. Ayakları yere bastığı zaman, kadın doğum uzmanı olmaya karar verirler. Arkasından devreye "göz" girer, biraz felsefe okumaya başlayınca psikiyatri düşünürler. Ben fakülte yıllarımda kardiyolojiye ilgi duyuyordum. Mecburi hizmete yakalanmasaydım muhtemelen iç hastalıkları ya da kardiyoloji ihtisası yapardım. TUS'a

hazırlanırken fizik tedavi hakkında fazla bilgim yoktu, ilgim de yoktu esasen. Ama Fizik Tedavi Hastanesi'ndeki uzmanların çalışma koşulları çok hoşuma gitmişti. Uzaktan gözlediğim kadarıyla hastalar belli bir yaş grubunun üzerindeydi, hekime karşı daha saygılı davranıyorlardı. Acili, stresi, koşturmacası yoktu.

Öğrenciliğimin beş senesi gece gündüz çalışarak, uykusuz, stresli geceler eşliğinde geçmişti. İstanbul'a tayin olduğumdan beri ayda sekiz-dokuz gece nöbet tutuyordum. Özellikle istediğim bir alan yoktu ama seçeceğim branşın hiç olmazsa acili, kanı, stresi olmasın istiyordum. Ayrıca toplumdaki yaşam süresinin uzamasının sonucunda bazı hastalıkların doğal olarak artacağını, ekonomik sorununu çözmüş bu tip insanlarla ilgilenmenin avantaj olacağını düşünüyordum. Ekip olarak tedavi sistemi kurduktan sonra, işleyen bir sistemin olmasının da avantajlı olacağını düşünmüştüm.

İkinci denememde sınavdan çıktığımda kazanacağıma emindim. Ama aklımda kalan soruların cevaplarını sorgulamaya başlayınca, şıklarını ikiye indirdiğim sorularda hata yaptığımı fark ettim. Sonuçlar açıklandı. İlk sınavda aldığım 36 puandan sonra bu kez 56 (değerlendirme 100 üzerinden yapılmıyor) almıştım ama yine bir yere giremedim. Halbuki çok çalışmıştım... Çok üzülmüştüm... Yılmak yoktu!

Kolları sıvadım, enerjim yüksekti, gençliğim vardı! "Bu kez kesinlikle kazanacağım," diyerek tekrar çalışmaya koyuldum. Ciddi bir program yaptım. İstanbul Tıp Fakültesi'nde okuyan kardeşim Akın, uluslararası kaynaklardan, yurtdışı sınav sorularından çeviriler yapıp getiriyordu. Fakat sağlık ocağındaki mesaim ve akşam nöbetleri arasında gidip gelirken dikkatim dağılıyor, çalışmam istediğim şekilde ilerlemiyordu. Neredeyse depresyona gireceğim...

Çözüm için debelenirken çarem, Adapazarı Devlet Hastanesi'nin Psikiyatri Bölümü'nden aldığım, üç aylık istirahat raporu oldu. Dış dünyayla tüm ilişkiyi kestim, eve misafir dahi kabul etmedik, kimseyle görüşmedik. Son bir-iki ayda, karşı komşularımız Ömer ve Başak Yenici'yle bile görüşmedik. Dışarıdaki nöbetlerimi de iyice azalttım. Mevsim yaz olduğu için, daha sessiz ve serin olduğundan sabahlara kadar çalışıyordum, sabah yatıp öğleden sonra kalkıp tekrar çalışmaya başlıyordum. Son ayda günde 16 saat çalıştığım oluyordu. Hareketsizlikten altı kilo almıştım.

O sınavda tıp fakülteleri de kadro açtığı için fakülte hastanelerini tercih etme şansım da vardı. TUS öncesi dönemdeyse fakülte hastanelerinde ihtisas yapma olanağı bulabilmek için çok başarılı, çok çalışkan olmak yeterli olmayabilirdi. Başka özelliklerin de olmalıydı... Bu kez çok iyi çalıştığım ve kesinlikle kazanacağımı düşündüğüm için ilk iki sıraya Cerrahpaşa Radyoloji Bölümü ile İstanbul Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı'nı, üçüncü sıraya da İstanbul Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı'nı yazarak tercihlerimi tamamladım.

Sınav için Ankara'ya mavi trenle gidiyorum. Yolda ders notlarımı tekrarlıyorum... Sınav öncesi, gece yatana kadar bir şeylere baktığımı hatırlıyorum. Sınavdan çıktım. Bu defa oldu, eminim. İstanbul'a geldim. Bir daha ihtiyacım olmaya-
cağını düşündüğümünden salonda, yemek masasının üzerinde duran kitaplarımı kaldırdım. Özlediğimiz arkadaşlarımızla görüşmeye Ömerlerle başladık. Sınav nedeniyle yaz tatili yapmamıştık, aylardan eylöldü. Ömerlerle beraber tatile gitmeye karar verdik. Fakat her iki ailenin de otellerde, tatil köylerinde kalacak parası yok. Öneri, kardeşim Zafer'den geldi. Samimi bir arkadaşının Marmaris İçmeler'deki yazlığı boşmuş...

Beş kişi benim *Serçe*'ye atladık, doğru Ankara... Bugün Epsilon Yayın Grubu'nun CEO'su olan Fırat Yenici, o zamanlar dört yaşında. Yolculuk boyunca habire konuştuğunu ve sorular sorduğunu hatırlıyorum. O gece Zaferlerde kaldık. Sınav sonuçları postayla Zafer'in Ankara'daki adresine gelecek, ben telefonla öğreneceğim. 1988 senesinde cep telefonu olmadığını söylememe gerek yok sanırım! Zafer'in Ankara'daki bürokratik çevresi geniş... "YÖK'ten tanıdık bulabilirsen pazartesiinden itibaren sınav sonuçlarını içeriden birilerinden sorgulayıver, ben seni her gün ararım," dedim.

Ertesi gün yola çıktık ve Pamukkale üzerinden Marmaris'e geçtik. Denize giriyoruz, dinleniyoruz ama kafam sürekli sınav sonucunda. Üç-dört gün geçti... Akşamüzeri, yakınlardaki ankesörlü telefon kulübesinden Zafer'i aradım. YÖK'teki bir tanıdık kanalıyla öğrenmiş, "Kazanamamışsın, ağabey," dedi. Fazla konuşamadan kapattım telefonu. Boğazım düğüm düğüm, yutkunamıyorum... Gözlerim doldu. "Olamaz" diyorum, "Nasıl olabilir!" Çözüldüm. Bittim... Benim bu sınavı kazanabilmek için nasıl çalışmam gerekiyor, daha nasıl çalışabilirim ki?

Bizimkiler o esnada sahildeydi. Acı sonucu onlar da öğrendi, tatilin tadı kaçtı. Akşam yemek esnasında, o hazırlık sürecini tekrar yaşayacağım aklıma geldikçe banyoya kaçıp kırmızı gözlerle geri dönüyordum. Biraz zaman geçince sakinleştim ama kafamda cevap bulamayan sorular dolaşıyor... Biraz sonra masadan kalkıp bir duş daha almak üzere banyoya geçtim. Suyun altında hem düşünüyorum hem de hüngür hüngür ağlıyorum. Banyodan çıkınca masaya döndüm. "Tamam, olsun. Sonuç böyle oldu. Bunu kazanamadım ama ben eninde sonunda bu sınavı kazanacağım," dedim. Kafamda planlar yapıyorum: Bu defa oturma odasını

Çalışma odası hâline getireceğim, altı ay ücretsiz izin alacağım, gerekirse istifa edeceğim... Daha çok çalışacağım ama sonunda ben bu sınavı kazanacağım.

Ertesi gün denizdeyiz. Ben keyifsizim doğal olarak, hiç neşem yok. Belli etmemeye çalışıyorum. Önümüzdeki sınava nasıl çalışacağıma dair planlar yapıyorum. Planlarım tamam ama bir yanımda sonuca hâlâ inanamıyor. “İlk tercihlerimden biri olmasa da mutlaka başka bir bölümü kazanmış olmalıydım,” diyorum. Kimseye haber vermeden telefon kulübesine gidip Zafer’i tekrar aradım. “Ayıp olmazsa söylesen de bir daha baksalar. İlk tercihlerim olmasa da bir yerleri kazanmış olmam gerekirdi. Ben seni bir-iki saat sonra tekrar arayayım,” dedim. “Ağabey, kazanamadı dediler ya... Sınav bölümünde çalışan bir memur bakmış, tekrarı zor olabilir,” gibi bir şeyler söyledi Zafer. Biraz ısrar ettim, beklemeye başladım. İki saat sonra şortumu, tişörtümü sahilde giyip eve gidiyormuş gibi yaparak ankesörlü telefona yöneldim. Hattın ucundaki Zafer, “Ağabey, İstanbul Tıp Fakóltesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı’nı kazanmışsın, ilkinde yanlış bakmışlar,” demesin mi!

Üzerimde deniz mavisi şort ve beyaz bir tişört, hızlı hızlı sahile doğru yürümeye, sahile yaklaşınca da koşmaya başladım. Denize bir-iki metre kala cebimdekilerle birlikte, “Kazandımmmmmmm!” diye bağırarak etraftakilerin şaşkın bakışları altında kendimi bizimkilerin üzerinden denize attım.

BABAMA, İŞİĞİMA VEDA

1988’in Ocak ayında haber geldi; Mersin Değirmençayı Köyü’nde yaşayan Mehmet Dede’m, babamın babası, vefat etmiş... Cenazeye yetişebilmemiz için sabah ilk uçakla Adana’ya, oradan Mersin’e gitmek gerekiyordu. Adana’ya zar

zor iki uçak bileti buldum, Akın'la beraber uçacağız... Ben otuz bir, Akın yirmi beş yaşında; ikimiz de ilk defa uçağa bineceğiz. Üzerimde bir heyecan, bir korku, içimizde hüznün...

Adana'dan taksiye atladık, sabah erkenden Mersin'de babamın köyündeydik. Diğer kardeşlerim de farklı şehirlerden gelmişti. Dedemi köyündeki mezarlıkta toprağa verdik. Beş erkek kardeş ve babam, Ankara'dan gelen Zafer'in arabasıyla Anamur'a dönüyoruz... Yol boyunca havadan sudan konuşarak babamın üzüntüsünü hafifletmeye çalışıyoruz. Bizde, güneyde, cenaze töreni biter, günlük hayat kesintisiz devam eder. Herkes rahattır. Göstermelik ağlamalar, sızlanmalar, üzülmeler olmaz. Çoğunluk böyle davranır, kimse farklı bir beklentiye girmez de.

Yolda birimiz, "Bir rakı alalım da hepimiz toplanmışken bir rakı içelim," dedi. Babam kırk beş yaşında bırakmıştı içkiyi ama bize karşı hoşgörülüydü. Ondan da öte, bütün kardeşler toplandığımız zamanlar teşvik de ederdi rakı muhabbetine oturmamızı... Anamur'daki evimize yaklaşırken yoldan rakı aldık, yer sofrası kurduk, çay bardaklarına rakılarımızı doldurup evdeki malzemelerle meze yaptık... Biz yatılı okula giderken her seferinde kendi şartlarına göre bol miktarda harçlık veren, bizi hep destekleyen, motive eden, evlendiği zaman gerdek gecesinde bile yalnız bırakmadığım, ben uyuyana kadar yatakta üç kişi yattığımız dayım Mehmet Dinçer de bu köyde yaşıyordu. Dayım başsağlığına gelip de ortamı görünce, "Enişte ya, baban ölmüş, yeğenlerim gelmiş, yeğenlerimle rakı içiyorsun. Oldu mu şimdi cenaze akşamı!" demişti. Babam da "Evlatlarım ben ölünce de içsinler, ölüm hayatın bir gerçeği, kabul etmek lazım," demişti dayıma.

Anamur'daki baba evimden 1968 yılında, yatılı okula giderken ayrıldım. Altı senelik ortaokul ve lise dönemim Gaziantep'te geçti. Sonrasında sırayla; bir senelik Ankara

Gazi Eğitim Enstitüsü macerası, altı sene İstanbul'da tıp fakültesi, iki sene Mecitözü'nde mecburi hizmet, devamında İstanbul'da askerlik, Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı tabipliği, İstanbul'da uzmanlık eğitimi ve uzman olarak çalışmaya başlama... Bu süre zarfında babam, yaşadığım bu farklı şehirlerden sadece Gaziantep'e, ona da yalnızca lise birinci sınıfta karne krizi yaşadığım zaman gelmişti. Öğrenciyken aynı zamanda devlet memuru olarak çalıştığımdan dolayı yıllık izinlerimi sınav döneminde kullanıyor, diğer öğrenciler gibi yaz tatillerimde memleketime gidip ailemle görüşemiyordum. Onların İstanbul'a gelmesini, yaşadığım yeri görmesini istiyordum. Ancak ekonomik koşulları da bildiğim için pek bir şey de diyemiyordum.

1987 senesinde sağlık ocağında çalışırken Antalya-İstanbul-Antalya uçak bileti alıp mektupla Anamur'a göndermiştim... Hani şu üç-dört sayfalık, çek defteri gibi olan eski uçak biletlerinden... Babam da böylece elli dört yaşında ilk defa uçağa binmişti. Babam, ilk seferinden sekiz sene sonra, fizik tedavi uzmanı olup hastanede başhekim yardımcılığı yaptığım dönemde İstanbul'a bir defa daha geldi. Bir gün, çalıştığım Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi'ne gelmiş, bir görevliye uzaktan beni gösterip, "Kim bu doktor, tanıyor musunuz?" diye sormuş. "Tabii ki tanıyoruz amca, doktorların hası, adam gibi adam, bizim babamız o," yanıtını duyunca muhtemelen koltukları kabarmıştı ki akşam eve geldiğinde gururla anlatıyordu bize...

İlerleyen yıllarda, özellikle annemin sağlık sorunları gündeme gelmeye başlayınca anne ve babamı İstanbul'a taşınmaya ikna etmek için epey çabaladıysak da başaramadık. Daha sonraki senelerde kendi başlarına kalamayacak kadar sağlık sorunları da yaşayıp yaşlanınca, dört kardeş de İstanbul'da yaşadığı için onları nihayet bu şehre getirebilmiştik.

Halkalı Atakent'te yaşayan kız kardeşim Benin'in alt katında bir daire kiraladık. Yatılı bakıcı yardımıyla yaşamlarına devam ediyorlardı.

Açtığım fizik tedavi merkezi Fizyrom'un ilk yıllarında, babamın yanından ayırmadığı, baston gibi kullandığı şemsiyesi ve kasketiyle zaman zaman gelip hastalara tek tek, güler yüzle "Geçmiş olsun" deyip uzak bir yere oturarak etrafı gözlediğini kameralardan görürdüm. Bazı meraklı hastaların, kurum çalışanlarından bu beyin kim olduğunu öğrendikten sonra babamın yanına gidip "doktorlarından" duydukları memnuniyeti ifade etmelerinin onda yarattığı mutluluğun ölçüsü ne olabilirdi ki... Uygun olunca hemen yanına gider, elini öperdim. Bu el öpüş geçmiş yıllardaki el öpüşlerden farklıydı. Yukarı gelmesini istediğimde, "Oğlum meşgulsünüz, hastalarınız var, ben sadece şu güzelliği bir görmeye geldim," deyip hayır duaları ederek ayrılırdı. Çoğunlukla gıyabımızda, bazen de bizim de olduğumuz ortamda, "Altın gibi çocuklarım var benim," derdi.

Ben elli iki yaşında baba olduğum zaman, babam da on dört sene aradan sonra tekrar dede olmuştu. Oğlum Onat doğduğunda göz rengi lacivertti. Lacivert gözlü, güler yüzlü, lüle lüle, kumral saçlı, çok güzel, sevimli, karşısındakiyle göz teması kuran bir çocuktur. Babam, benim de doğduğumda lacivert gözlü olduğumu, Onat'ın gözlerinin de benim göz rengime döneceğini söylediğinde kimse Onat'ın göz renginin bu kadar değişebileceğine ihtimal vermezdi. Haklı çıktı. Bu torununu da çok severdi babam. Onat onları yaşama bağlayan yeni bir heyecandı.

Son yıllarında Sözcü gazetesi okuyor, Halk TV izliyordu. Evde Halk TV sürekli açıktı. Beraber olduğumuz zamanlarda da "Bu kadarı da olmaz ki..." ile başlayan cümlelerle gidişattan duyduğu rahatsızlığı ifade ederdi. Babamla annem

bahar ve yaz aylarını Anamur'da, yılın diğer zamanlarını İstanbul'da geçirirdi. Babam Anamur'da son senesine kadar bisikletiyle dolaştı; arkadaşlarına uğrar, sahile iner gazetesini okur, yediğine içtiğine dikkat eder, kilo almaz, sağlıklı yaşamaya çalışırdı. 2016 senesinin Sonbahar'ında İstanbul'a döndüklerinde epey zayıflamıştı, eskiye göre keyifsiz görünüyordu. Kısa bir süre sonra nezle, grip derken *viral pnömoni*'ye yakalandı. Yoğun bakım, servis, tekrar yoğun bakım süreçlerinin sonunda babamı çoklu organ yetmezliği nedeniyle, kayınpederim Ali Çetinkaya'nın ölümünden iki sene sonra, 2017'nin 21 Şubat'ında kaybettik.

İnsan babasını kaybettiğinde hangi yaşta olduğunun ya da babasının yaşının bir önemi olmuyor. Varlık nedenini kaybediyorsun. İçimden bir şeyler kopup dipsiz, karanlık bir kuyuya doğru yuvarlanıp gitmişti. Kaybettiğim sadece babam değildi; öğretmenimdi, yol gösterenimdi, hayata hazırlayanımdı... Işığımı kaybetmiştim. Eksilmiştim. Babamızı yıllarca köylerinde öğretmenlik yaptığı, çiçekler yetiştirdiği, ağaçlar diktiği, çocuklarını, öğrencilerini büyüttüğü topraklara, memleketimiz Anamur'a götürdük. Annemin köyünde toprağa verdik.

Mezar taşında Ceyhun Atuf Kansu'nun şu dizeleri yer alıyor:

*“Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Bütün çiçekleri getirin buraya
Öğrencilerimi getirin, getirin buraya
Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
Bütün köy çocuklarını getirin buraya
Son bir ders vereceğim onlara...”*

YEDİNCİ BÖLÜM

İHTİRAS, İHTİSAS VE AŞK ÇAĞI!

*Bir akşamüstüne doğrunun melankolisini sonsuzlaştırmak
istiyorum yaşadığıma tanık olun
Bu bireysel çırpınışları asmak istiyorum, tanık olun
Ama bir aralıkta yaşıyoruz sanki,
yeryüzü ayaklarımızın altından kayıyor ve kimse bunun
farkında değil.*

(Ataol Behramoğlu'nun "İşte Bir Şiir" adlı şiirinden)

"BURAYI YAŞLI BİR ADAM KAZANMIŞ"

TUS'u 67,8 puan alarak kazandım. Mezuniyetimden yedi sene sonra, sınava girenlerin çoğunu yeni mezun doktorların oluşturduğu bir sınavdan aldığım bu puanla, %1'lik dilime girmiştim. Sınava çalışma dönemimde verilen istirahat raporu bitince sağlık ocağındaki görevime dönmem gerekiyordu. Dönemin sağlık müdürünün talimatıyla, sağlam olduğuma dair sağlık kurulu raporu almadan görevime dönemeyeceğim bildirildi. "Bir hafta önce sınava girdim, TUS kazandım, %1'lik dilime girdim, son günlerde hasta olsaydım kazanabilir miydim?" diyorum ama sağlam olduğuma dair sağlık kurulu raporu getirmemde ısrarcıydılar.

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Psikiyatri Bölümü Sağlık Kurulu'na sevk edildim. Kuruldaki dört psikiyatri uzmanına, niye orada olduğumu anlattım. Biri hariç hepsi anladı, normal davranıyorlar. Diğer üye ise psikolojik test yapmak, muayene etmek istiyor. Aralarında tartıştıktan sonra beni dışarı çıkardılar, epey bekledim. Geri çağırdıklarında sağlıklı olduğuma dair kurul raporum hazır. Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı'ndaki görevime döndüm.

TUS'u kazandığım sene, fakülte tarihinde bir ilk yaşanıyordu. İlk defa asistanlar bölümlere hocalar tarafından seçilmeyecek, merkezi sınav sisteminin belirlediği doktorlar, asistan olarak hocaların yanına ihtisas yapmaya gelecekti... İstanbul Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı'nda dört kişilik kadro açılmış, oradaki hocalar da kimlerin geleceğini merak ediyor. O dönemde Anabilim Dalı Başkanı'nın Prof. Dr. Güzin Dilşen Hoca olduğunu

öğrendim. Staj sınavına da ondan girdiğim için, hocanın tarzını biliyorum. Benden yaşça büyük arkadaşım İbrahim İkinci Ağabey de uzun yıllardır Güzin Hoca'nın hastasıydı. Kontrole gittiği bir gün, "Benim kardeşim, arkadaşım Muzaffer sizin bölümü kazanmış," diye benden bahsetmiş Güzin Hoca'ya... Hoca da Anabilim Dalı toplantılarında benden, "Burayı yaşlı bir adam kazanmış, nasıl kazandıysa, torpil mi yaptırdı nedir..." diye bahsediyormuş.

1988 senesi sonu, otuz bir yaşımdayım. Yeni yılın ilk haftasında göreve başlamam gerekiyordu. Öncesinde hocaya kendimi tanıtmak istedim. Dönemin iyi pastanelerinden olan Görgülü'den bir paket çikolata yaptırıp hocanın kapısına gittim. Uzun bir bekleyişten sonra, odasından çıkan hastanın ardından kapıyı ürkekçe çalarak, elimde çikolatam, içeri girdim. "Hocam, gönlüm buraya sizlerin tercihiyle gelmek isterdi ama ben TUS ile gelmek durumunda kaldım. Kabul buyurursanız asistanınız olmak istiyorum," dedim. Neredeyse sınavı kazandığım için özür dileyeceğim! Kafayı kaldırdı. Beni bir süre süzdükten sonra gözümün içine şöyle bir baktı, sanırım yine de yakıştıramadı bana burada ihtisas yapmayı...

Liseyi nerede okuduğumu sordu, "Gaziantep Lisesi" deyince bu kez yabancı dilimi sordu. Sınavda barajı geçecek kadar olduğunu söyledim. Cevaplarım hocayı pek memnun etmedi. Sanki bölüme beni almama hakkı varmış gibi, "Ben yabancı dil bilmeyen asistan almam!" diye başlayarak sınav sistemi hakkında konuşmaya başladı. Elimdeki çikolata paketini masanın köşesine bırakmaya çalışıyorum... Bakışları pakete odaklanınca, "Hocam, yeni yılınız kutlu olsun, kabul buyurursanız..." gibi bir şeyler söylemeye çalıştım. O anda içeri Uzm. Dr. Cihan Aksoy Ağabey girdi, kendine özgü hızlı göz hareketleriyle bir bana, bir masaya, bir hocaya baktı. Güzin Hoca çikolata paketini hafifçe iterek, "Ben asistandan

rüşvet almam!” diye çıkıştı bu kez de... Diyecek bir şey bulamadım. Cihan Ağabey, “Hocam, ben bunu alayım da yukarıda arkadaşlara ikram edeyim o zaman,” diyerek elini pakete uzatınca Güzin Hoca, Cihan Ağabey’in eline vurup, “Çek elini, o bana geldi!” demişti.

Güzin Hoca’yla bu ikinci tuhaf karşılaşmamdan bir hafta sonra uzmanlığa başladım. Hocalar, yeni gelen asistanların kim olduklarını, nereden geldiklerini merak ediyor haliyle... Yeniler arasında yaşça en büyük olanım. Diğer iki asistan olan Ayşegül Ketenci ve Osman Yerebakan yeni mezun arkadaşlardan. Dördüncü arkadaşımız ise kazanmasına rağmen niyeysen ihtisasa başlamamıştı.

Klinikte haftada bir-iki gün bütün asistanların ve hocaların katıldığı toplantılar yapılır, bilimsel tartışmalar gerçekleşirdi. Bu arada asistanlara da konuyla ilgili-ilgisiz sorular sorulur. Öyle kalabalık bir ortamda sorulan soruyu cevapsız bırakmak hoş bir şey değil tabii... Hocalar, TUS’la gelen bizleri test etmek için olsa gerek, özellikle ilk zamanlarda çok soru sorarlardı. Hepimiz bütün konulara hâkim olduğumuz için sorulara doğru yanıt veriyorduk. Çapa’daki beş yıllık EKG teknisyenliği dönemimde iç hastalıkları alanında edindiğim deneyimim ve üstüne yedi yıllık pratisyen hekimlik tecrübemle, yeni mezun arkadaşlardan biraz farklı olduğum da fark edilmeye başlamıştı. Hastalara daha bütüncül bir gözle bakabiliyordum. Sanırım biraz “ağır abi” bir asistandım. Fuat Diniz Hocamız servise vizite geldiği zaman benim için, “Benim bakan gibi asistanım nerede,” dermiş.

Güzin Hoca ise bir ömürdü doğrusu... Ben uzmanlığa başladıktan sonra anabilim dalı başkanlığına altı ay kadar daha devam etmişti. Bütün hocaların ve bizlerin bulunduğu klinik toplantılarında Güzin Hoca sözü alınca saatlerce konuşabiliirdi. Asistanlığımın ilk zamanlarında bir gün, uzmanları ve

asistanları odasına çağırdı. Tam anlayamadığım bir nedenden dolayı herkese verip veritiriyor...

Bir saat oldu, bir buçuk saat oldu, ayakta onu dinliyoruz. Bir ara hızını alamadı, çekmecesini çekti, “Bana bakın, benim asabımı bozmayın, burada tabancam var, çeker hepinizi vururum!” dedi. İki saattir ayakta bekliyoruz zaten, kendimi tutamadım, elimle ağzımı kapatarak kıs kıs gülmeye başladım. Birden bana döndü ve “Bana bak, sen ne gülüyorsun bakayım, neyine güveniyorsun? Eski memurum diye sana bir şey yapmayacağımı mı sanıyorsun?” gibi bir şeyler söyledi. Herkes çıkınca odasına dönüp kendime hâkim olamadığım için özür diledim. “Sabah evden çıkarken eşim, ‘İnşallah bugün Güzin Hoca’dan fırça yersin,’ diye beddua etmişti, siz de böyle yapınca aklıma geldi de ondan güldüm,” diye açıklamıştım. Güzin Hoca da tebessümle, belki biraz da hoşuna giderek, “Boş ver, önemli değil, çık yukarı, işine bak,” demişti.

Güzin Hoca’yı çok sevmiştim zaman içinde. Onun da beni sevdiğini düşünüyordum, aramızda niyeyse pozitif elektrik vardı. Uzmanlığımı aldıktan sonra kliniğe uğradığım bir gün, kliniğin dış kapısında karşılaştık. Yanında doktor grubuyla dekanlığın üst katındaki Apeks Restoran’a yemeğe gidiyorlarmış. Beni görünce durdu, hemen gittim elini öptüm. Beni de yemeğe davet etti. Teşekkür edip gelemeyeceğimi söyleyince, “Muzaffer, bir emrin var mı evladım?” diye sormuştu. “Aman hocam, estağfurullah, sizin bir emriniz var mı?” şeklindeki diyalogdan sonra, yanındakilerin şaşkın bakışları altında ayrılmıştım ortamdan.

Seneler sonra, eşim Banu ile henüz birkaç haftalık evli-ken uluslararası bir kongreye katılmak üzere Hawaii’ye gidiyorduk. Güzin Hoca ve eşi Nihat Dilşen Hoca da bizim gruptaydı. Geçen yıllarla ikisi de biraz yaşlanmıştı. Yolculuk

boyunca, aktarmalarda onlara eşlik edip eşyalarını taşıma-
ya yardımcı olmuştum. Gözlerinden, bakışlarından ne kadar
mutlu olduklarını anlayabiliyordum.

BAŞA DÖNSEM YİNE "FİZİK TEDAVİ"Yİ SEÇERİM

Kliniğimiz tarihi bir binanın içinde, bazı hocalarımız iki
kişi aynı odayı paylaşıyordu. Hastalarla ilgili bir nedenle
uğradığım böyle bir odada hocalar bana, kliniğin meşhur
Bahtiyar'ından çay ısmarlayıp, neden fizik tedaviyi seçtiği-
mi sordular bir gün. Özgeçmişimi kısaca anlattıktan sonra,
"Hocam, yaşımda otuz iki. Öğrenciliğimde gece çalıştım gün-
düz okudum, sonrasında da hep gece gündüz çalıştım, hâlâ
bu tempoda çalışıyorum. İhtisas yapmaya da psikolojik ne-
denlerle karar verdim. Fizik tedavinin bana uygun olacağını,
hem gelecekte yaşlı nüfus artacağı için branşın geleceğinin
de parlak olduğunu düşündüm. Acili, stresi, kanı da yok..."
demiştim. Tebessüm ettiler. Uzmanlıktan sonrasını sorunca,
kazasız belasız uzmanlığımı alıp gitmek istediğimi, akade-
mik bir beklentim olmadığını anlattım. Akademik kariyer
düşünemememin nedenlerinden biri ekonomik koşullarım,
diğeri de yabancı dilimin yeterli olmayıştı. Yabancı dili
belki halledebilirdim ama ekonomik koşulları halletmek
şüphesiz zor olacaktı. Ortaokul ve lisede aldığım yabancı dil
eğitimim "*Mr. and Mrs. Brown went to the seaside*" boyu-
tunda kalmıştı...

Asistanlığa başladığım sene Bahçelievler'de oturuyor-
duk. Taşınalı henüz iki sene olmuştu. Ev sahibi, yeğenin
taşınacağı gerekçesiyle evden çıkmamızı istiyordu. Değiş-
tirdiğim duvar kâğıtları, boyadığım tavanlar bile kirlenme-
mişti daha... Ataköy Üçüncü Kısım'da kiralık bir daire bul-
duk. Ev sahibi Almanya'da yaşıyordu, burada uzun yıllar

oturabileceğimizin güvencesini verdi. Binalar kırk-elli yıllık, daire de yıpranmış hâldeydi. Sözlü olarak uzun süre oturma garantisini alınca evi kiraladık ve içini baştan aşağı yeniledim. Duvar kâğıdından saten boyaya geçtik, salonun yıkılıp kapı açılmış duvarını tuğlalarla kapatıp orijinal hâline getirdim, duvardan duvara yeni halılar, perdelikler yaptırdım... Restorasyona bir buçuk ay ve yüklüce para harcadım.

Bahçelievler'den Ataköy'e taşındık, farklı bir ortam, mutlu mesut yaşamaya başladık. Bir ay sonra ev sahibi ziyarette geldi, evin yeni hâlini görünce gözleri fal taşı gibi açıldı. Aradan altı ay geçtikten sonra evi satmak istediğini, müşterini bulduğunu, uygun zamanımızda evi göstermek istediğini söylemesin mi! Siz şu an okurken ne hissettiyseniz en az on katını hissettim o an. Ziyarete geldiği zaman içeri aldığıma, ikramda bulunduğuma pişman olmuştum. "Evi gösteririm göstermesine ama evden çıkmayacağımı müşterinin yanında da söylerim," dedim. Genç bir çift geldi. Asker kökenli, ticaretle uğraşan bir bey, eşi doktor. Evi çok beğendiler. Pırıl pırıl olmuş, bir sürü emek harcanarak görünümü değişmiş bir daire. "Alırsınız, almazsınız bilemem ama bana uzun süre oturabileceğim söylendiği için bu daireye çok emek ve para harcadım. Satılırsa yasal haklarımı sonuna kadar kullanacağımı ve çıkmayacağımı bilmenizi isterim," dedim. Adam masraflarımı karşılamayı, emeğim karşılığında da altı ay kira almamayı ve bu sürenin sonunda evi boşaltmamı önerdi. Teklifi mantıklı geldi. Sözleşmeyi imzaladık, altı ay sonra daireyi boşaltacaktık.

Asistanlık dönemimde, sosyal yaşamımda bazı ilkleri yaşadım. Hayatımın ilk beş yıldızlı tatilini (Alanya'daki Serap Su Tatil Köyü'ne gitmiştik) bu dönemde yaptım. İlk kayak deneyimimi de aynı senelerde yaşadım (Esenler'de nöbet tutup Kartalkaya'da kayak yapıyordum).

Fizik tedavi kliniğinde kaldığım üç sene boyunca, özel kliniklerde gece nöbetleri tutmaya devam ettim. Kliniğimizde ayda bir-iki defa olan nöbetler için de asistan arkadaşlarımdan çok destek gördüm. Asistanlık sürecimde spor hekimliğiyle de ilgilenmiştim. İstanbul Tabip Odası'nın düzenlediği spor hekimliği kursunun ilk etabına katıldım. Diğer kursları da tamamlamak koşuluyla spor hekimi sertifikası almak mümkündü. Derslere Kurthan Fişek, Mustafa Denizli, Deniz Gökçe gibi isimler de geliyordu. İlk kursun sertifikasını almıştım. Uzmanlığım yaklaşırken Fenerbahçe Futbol Kulübü'ne doktor olmam için teklif aldım ancak mesleki tatmin yaşayamayacağımı düşünerek istememiştim.

Bu süreçte hocalarımla ve çalışma arkadaşlarımla hep iyi ilişkiler içinde oldum. Sevdim, sevildim, saydım, saygı gördüm. Tez hazırlama sürecimde, tez hocam Prof. Dr. Ahmet Öncel ve asistan arkadaşım Ayşegül Ketenci ile kardeşi stajyer doktor Bülent Ketenci'nin büyük yardımlarını gördüm. Tezim bitti, sınava gireceğim. Mükemmeliyetçiliğim yine devreye girdi. Son iki ay eve kapandım, günde sekiz-on saat çalışarak hazırlanmaya başladım. Doçentlik sınavına yakın zamanda girmiş arkadaşların ders notlarını alıp onlarla da çalıştım. Sınavda soruları duyunca, "Ben bu kadar niye çalıştım ki, hiç çalışmadan da bu sorulara cevap verebilirdim," diye düşünmüştüm. Belki abartılı gelebilir ama o bilgilerimle normal bir doçentlik sınavına girseydim, alnımın akıyla sınavdan çıkardım...

Zaman geçtikçe branş seçimim konusunda doğru karar verdiğime emin oldum. Hasta ile birebir klinisyen olarak ilişkide olmak, onu muayene etmek, fizik tedavisini düzenlemek, fizyoterapistler, teknikerler ve diğer ekip üyeleriyle çalışıp kontrollerini ve takibini yapmak hoşuma gidiyordu. Laboratuvar ve klinik bir arada... İlgili alanı çok geniş:

İnsanın bebeklik çağındaki hastalıklarıyla başlayıp yoğun bakımdaki hâline kadar devam eden hastalıklar var. Branşın ilgi alanına giren hastalık grubu öyle çok ki, buna rehabilitasyon da eklendiği zaman derya deniz... Rehabilitasyon tıbbının uçsuz bucaksız olduğunu kısa sürede fark etmiştim. Bu branşı bilinçli bir şekilde seçtim, severek başladım, uzmanlığımı severek tamamladım, hâlâ da çok seviyorum. Başa dönüp yine bu aşamalardan geçseydim hiç şüphesiz yine fiziksel tıp ve rehabilitasyon branşını seçerdim.

İSTANBUL'DA MUAYENEHANE AÇIYORUM

1992 Temmuz'unda artık Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Uzmanı, yaygın kullanılan adıyla "Fizik Tedavi Uzmanı" olmuşum. "Ne doktorusun?" diye sorduklarında göğsümü gere gere cevap verebilecektim. Uzmanlığa başlamadan önceki görev yerim Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı'ydı. Uzmanlığımı aldığım sırada Simten de SSK'lı olarak Topkapı'da bir ilaç fabrikası bünyesinde, uluslararası bir kozmetik firmasının üretim müdürlüğünü yapıyordu. Fakülteyle ilişğim kesilince bakanlıktan tayin istedim. Gönlümden, TUS'a hazırlandığım dönemde kütüphanesine giremediğimiz İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi geçse de orası olmasa bile İstanbul'daki hastanelerin birine tayin olurum diye bekliyorum. Sağlık Bakanlığı ise uzmanlığımı kendi hastanelerinden biri yerine fakülte hastanesinde yaptığım için beni Sağlık Bakanlığı bünyesine geri almak, atama yapmak zorunda olmadığını söylüyor... "Zaten İstanbul'da çalışıyordum. TUS'tan aldığım yüksek puanla fakülte hastanesinde ihtisas yaptım, beni onurlandıracağınıza cezalandırıyorsunuz," diyorum. Karşılığında, "İhtisasını fakültede yaptığın için şu an açıktasın. Üç büyük şehre açıktan atama yapmıyoruz," yanıtını alıyorum bakanlıktan...

O dönemde SSK hastaneleri ve Sağlık Bakanlığı hastaneleri henüz ayrı ayrı yapıları. Sağlık Bakanlığı hastanelerine tayin yaptıramayınca, çok istemesem de SSK hastanelerini denemeye karar verdim. Resmi kanaldan yaptığım müracaatıma olumlu yanıt alamayınca, dönemin SSK Genel Müdürü Kemal Kılıçdaroğlu'nu, kendisini tanıyan bir arkadaşımın birlikte Ankara'da ziyaret ettik. Maalesef Kılıçdaroğlu'ndan da olumlu yanıt alamadım. O dönem temas kurabildiğim, ulaşabildiğim onlarca bürokrat ve milletvekiliyle bu konuyu görüştüm ama bir türlü sonuç alamadım.

DYP'nin iktidar ortağı olduğu, Tansu Çiller'in başbakanlık yaptığı dönem. Bir arkadaşımın birlikte, onun yakını olan sinemacı, yapımcı Ümit Utku'yu Şişli'deki ofisinde ziyaret edip derdimizi anlattık. Ümit Utku sürekli üst düzey birileriyle telefonla görüşüyor ya da ben öyle sanıyorum. Ofisine her uğrayışımızda benim için birileriyle görüşse de bir gelişme olmuyor. Bu arada o da benden bir talepte bulundu. Film-San Vakfı'nın Tarlabası'ndaki binasına bir fizik tedavi ünitesi kurmak istiyorlarmış. Gerekli projeyi çıkardım, programı yaptım, orada çalışabilecek uzman doktor bile buldum. Binada fizik tedavi ünitesi kuruldu ama benim tayin maalesef yine olmadı...

Dört-beş sene önce kaybettiğimiz konfeksiyoncu arkadaşım Hüseyin Güven aracılığıyla tanıştığım, dönemin DYP Fatih İlçe Başkanı Ali Kemal Aksoy, daha önce karşılaştığım politikacılardan farklıydı; samimi, candan bir duruşu vardı. Dostluğumuz o günden beri devam ediyor. Hüseyin durumumu gündeme getirince, "Doktorum, Ankara'ya gideceğin zaman haber ver, Sağlık Bakanı Rifat Serdaroğlu'na bir mektup yazayım. Yapılabilecek bir şey varsa beni kırmaz," dedi. İki gün sonra elimde mektupla bakanın kapısında daydım. Nazik bir şekilde karşılandım, mektubu verdim ve uzatmadan yanından ayrıldım.

Avcılar'da, Türkiye Trafik Kazalarını Önleme Vakfı'nın yeni kurduğu bir hastane vardı. Trafik Hastanesi'ne bir fizik tedavi bölümü açmak istiyorlarmış. Asistanlığımın son döneminde bana ulaştılar, özel sektör deneyimim de olduğu için bu işi halledebileceğimi düşünmüşlerdi sanırım... Temel cihazları temin ederek buraya küçük bir fizik tedavi ünitesi kurduk. Haftanın belirli günleri saat 16.00'dan sonra oraya da gidiyordum.

Ardından Küçükçekmece'deki Kızılay Dispanseri'nden benzer bir teklif geldi, onlar da fizik tedavi ünitesi kurmak istiyor, benimle çalışmak istiyordu. Trafik Hastanesi'nden ayrılarak burayı restore ettirdim, dönemin koşullarına göre çok kaliteli cihazların alınmasını sağladım. Pırıl pırıl bir fizik tedavi ünitesi kurdum ve 09.00-14.00 arası çalışmak üzere anlaştım.

Yanıma fizyoterapist ararken, Emirhan Kubat ile tanışıp beraber çalışmaya karar verdim. Sonradan da uzun yıllar beraber olacağımız Emirhan dünya tatlısı, pırıl pırıl, dürüst, beyefendi, nazik bir insandı... Ben öğleden sonra 14.00'a kadar çalışıyordum. Emirhan, hastalarımızın tedavilerini saat 17.00'a kadar uyguluyordu. Bu arada gece nöbetlerine de devam ediyordum. Nöbetlerden ve Kızılay'dan idare edecek kadar kazanıyordum ama aklım hâlâ atamada... İl Sağlık Müdürlüğü'nden takipteyim. Benim durumumda olup da İstanbul'a açıktan ataması yapılan bir doktor örneği olsa, emsal gösterip biraz daha güçlü bir şekilde talepte bulunacağım. Ama bir tane bile açıktan atama yapılmadı o dönemde...

Aylar geçti, baktım ki olmayacak, atanmayı beklerken muayenehane açmaya karar verdim. Yeni uzman olmuşum, herhangi bir hastaneye bağlı çalışmıyorum. İstanbul koşullarında bu şekilde muayenehane açmaya karar vermek cesaret isteyen bir işti. Doktor arkadaşlarım konuyu biraz

daha düşünmemi önermişti. Bense kararlıyım. Bugün Fizyom'un bulunduğu yerle Bakırköy Belediye Binası arasında bir apartmanın giriş katında, arkadaşlarım sevgili Aziz ve eşi Sibel'in babasına ait olan, 60-70 metrekarelik daireyi kiraladım. Kat kaloriferi, duvardan duvara halı, saten boya yaptırdım. Banyo, mutfak derken daireyi baştan aşağı yeniledim. Asistanlığımın başında satın aldığım dört adet fizik tedavi cihazına ek olarak eksik cihazlarımı da tamamladım.

O dönem Davut Ağabey'imden satın aldığım ön camları elektrikli, lacivert bir *Renault Broadway*'im vardı. Kuruluş masrafları için onu üzümlere satmıştım ama yetmiyordu. O dönemde Turhal'da çocuk doktoru olan, eşi de göz doktoru olarak çalışan, muayenehaneleri de olan Davut Ağabey'imden beş bin dolar borç istedim. Ağabey'im, parasının tamamı borsada olduğu için yardımcı olamayacağını söyleyince, arkadaşım Galip Yağan pamuk ellerini cebe atmak zorunda kalmıştı...

Tüm bu uğraşın sonunda giriş, bekleme kısmı ve muayene odası dışında fizik tedavi için iki de ayrı odası olan, kompakt bir fizik tedavi muayenehanesi çıktı ortaya. Uzmanlık diplomamı güzelce çerçeveletip, duvara asıp karşısına geçtiğim zaman, Mecitözü'nde açtığım ilk muayenehanemin duvarındaki diplomamın karşısına geçtiğim günküne benzer duygular yaşadım. O uzmanlık diploması da, hâli vakti yerinde olanların TUS'u kazanamayınca yurtdışında bazı hastanelerde sınavsız ihtisasa başlayıp, sonrasında yatay geçişle yurdumuzdan aldıkları türde bir uzmanlık diploması değildi. Uzmanlık diplomam da tıp fakültesi diplomam gibi çok boyutlu idi...

Kızılay Dispanseri'ndeki fizyoterapist arkadaşım Emirhan benimle çalışmayı kabul etti. Yerimize bir fizik tedavi uzmanı bir de fizyoterapist bularak oradan ayrıldık. Gazete

ilanıyla bulduğumuz, liseyi yeni bitirmiş sevimli sekreterimiz Yasemin Yılmaz'ı da ekibe dahil ettik. Yavaş yavaş hasta kabulüne başladık, yeni olmamıza rağmen gelen giden oluyordu.

Bu tür yeni yapılanmalarda çevreden, "Açılış yapmayacak mısınız?" gibi sorular geldiğini de bu dönemde öğrendim. Ne yaparız, nasıl yaparız diye düşünürken Abdi İbrahim ilaç firmasının satış müdürlerinden olan arkadaşım Tayfun, sponsorluğa talip oldu. Davetiyeleri bastırdım. Öğlunu evlendirecek baba gibi bütün hocalarıma, arkadaşlarıma, eşime dostuma davetiyelerini ellerimle götürdüm, yetemediklerime bir şekilde ulaştırdım. Açılış yapacağımız gün öğleye doğru gelen çiçeklerden, akşamın nasıl sonlanacağı aşağı yukarı belli olmuştu.

"Aman Allah'ım, ne çok sevenim varmış," diyeceğim kadar yoğun bir katılım olmuştu. Çiçekler içeriyi, apartmanı doldurdu, sokağa kadar taşıtı... Uzmanlık eğitimi aldığım İstanbul Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı hocalarından sadece, o dönem anabilim dalı başkanı da olan Prof. Dr. Orhan Sengir Hocam, eşi Hande Hanım'la beraber gelerek beni onurlandırmıştı. Hande Hanım'ın, "Ne güzel bir açılış, ne kadar çok çiçek var, sanki galeri açılışı..." dediğini anımsıyorum. Çok mutlu olmuştum.

İlk ayki kazancımızla kira, fizyoterapist maaşı, sekreter maaşı gibi sabit masraflarımı karşılayabildiğimi görünce gelecek için umutlanmaya başladım. Atamam yapılmasa da sadece muayenehane hekimliği yaparak mutlu bir şekilde devam edebileceğimi görmüştüm. İkinci ayda muayene ve tedavi hastalarım artmaya başladı. Bu, geleceğin daha da iyi olacağının göstergesiydi... Tam o sırada, Sağlık Bakanı Rifat Serdaroğlu'nun istifa haberi geldi. O istifa, benim aylardır beklediğim tayininin nihayet gerçekleşmesine sebep

olacaktı. Olayların nasıl geliştiğini, daha sonra Mehmet Ali Birand'ın hazırladığı *Son Darbe: 28 Şubat* adlı belgeselde, Serdaroğlu'nun anılarını dinleyince anlayacaktım:

“Tansu Hanım, ‘Sizin müsteşarı değiştirmek istiyoruz,’ dedi. Meğer bütün bakanların müsteşarlarını Tansu Hanım, eşi (Özer Çiller) ile atıyormuş. Birkaç gün sonra müsteşarın görevden alınmasına ilişkin kuryeyle gelen kararnameyi yırtıp attım. (Çiller), ‘Sayın Serdaroğlu, benim gönderdiğim kararnameyi yırtmışsınız,’ dedi. ‘Evet, yırttım sayın başbakan,’ dedim. ‘Neden yırttınız?’ dedi. ‘Kararname öyle tanzim edilmez,’ dedim. ‘Kararnameyi ben zatıalınıza danışarak tanzim ederim. Müsteşarımı değiştirmek istiyorsam, gelir önce sizden onay alırım. Ama kararnameyi ben düzenlerim. Bakan olarak imzalarım, size arz ederim. Siz uygun görüyorsanız imzalarsınız. Cumhurbaşkanımıza arz edersiniz. Üçlü imza budur. Buyurun bu da bizim istifamız.’ Ayrıldık, gittik. Öyle de güzel anımız oldu sayın Çiller’le.”

Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı’nda beraber çalıştığım, daha sonra erken yaşta aramızdan ayrılan arkadaşım Dr. Şeref Kara, o dönem personel kısmından sorumlu İstanbul İl Sağlık Müdür Yardımcısı olarak çalışıyordu. Bir gün öğleye doğru Şeref’ten telefon geldi. “İstanbul’a, Bakırköy Devlet Hastanesi’ne bir tane açıktan uzman doktor ataması var, hem de fakültede ihtisas yapmış, tam da senin koşullarına sahip,” dedi. “Hadi ya kimmiş, branşı ne?” diyerek detayları öğrenmeye çalışıyorum. Amacım bu atamayı emsal gösterip yeniden talepte bulunmak. Şeref, “Adı Seçim... Muzaffer Seçim,” demesin mi... Açıktan atamalar, bakan imzasıyla yapılıyordu. Meğer İstanbul’a üç uzman doktorun açıktan atamasını yapmış, artık eski bakan olan Serdaroğlu. Biri de bendim. Rifat Serdaroğlu, Tansu Çiller’in konutuna gidip istifa ettiği gün, makamdan tamamen ayrılmadan önce

bekleyen evrakla ilgilenmiş giderayak... Bu istifa rüzgârında benim de açıktan atamam yapılmıştı.

SONUNDA HAYALLERİNİ KURDUĞUM HASTANEDEYİM!

Ataköy’de oturuyoruz. Atamamın yapıldığı Bakırköy Devlet Hastanesi evime yürüme mesafesinde. Aklımdaysa İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi var. Bakırköy Devlet Hastanesi’nin başhekimisi Opr. Dr. Ahmet Aydın Ağabey ile bir dönem beraber çalışmıştık. İlişkilerimiz iyi, samimiyiz. İl Sağlık Müdürlüğü’nden göreve başlama yazımı aldım, doğru Ahmet Ağabey’e gittim, beni geçici görevle İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi’ne göndermesini istedim. O ise “Gerekli cihazları alalım, burada bir fizik tedavi bölümü açalım, tek olursun, rahat edersin,” dedi. Ben gitmek istiyorum, o bırakmak istemiyor. “Ahmet Ağabey’im, senin böyle bir kadro beklentin yoktu zaten, bu atamayı binbir güçlükle ben yaptırdım. Yazımı yazdır da bırak beni gideyim,” dedim. Baktı kararlıyım, beni kırmak istemedi.

Ertesi gün, elimde geçici görevle göreve başlama yazısı, dört sene önce kütüphanesine giremediğim İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi’nde idim. Hastanenin yeni başhekimisi Uzm. Dr. Hürriyet Yılmaz ile uzaktan tanışıyorduk. Geçici görevlendirme yazımı görünce, “Tamam, personel bölümüne verin,” dedi. Bense “Bir doktor arkadaşımız daha gelmiş, kalabalıklaşıyoruz, ne iyi...” gibi bir karşılama beklemiştim. Hastanede çalışan uzman doktor arkadaşların çoğunu önceden tanıyordum. Asistanlığa beraber başladığımız ve aynı gün uzmanlık sınavına girdiğimiz Uzm. Dr. Osman Yerebakan da orada, aynı zamanda başhekim yardımcısı. Beyaz salondan, kütüphaneden başlayarak

doktor arkadaşların odalarında dolaşıyorum... Oturacak oda yok. Doğal olarak arkadaşlardan hiçbiri de odasına ortak istemiyor. Osman odasını paylaşmak isteyebilir ama o da başhekim yardımcısı olduğundan uygun olmaz.

İki-üç gün geçtikten sonra, başhekim Yılmaz'dan oda isteğinde bulununca her gelen doktora oda vermek zorunda olmadığını söylemişti. Ben de zamanımın çoğunu Osman'ın odasında geçiriyordum. Belki de "Buraya gelirken bana mı sordun?" demek istemişti bu şekilde davranarak. Geçici görev için bu kadar hızlı davranmayıp önce kendisiyle görüşseydim, belki daha şık olurdu... Ancak bu kadar çok uğraştıktan sonra beklemediğim bir anda yapılan atamamın yarattığı aşırı sevinç, mantıklı ve kibar davranmamı engellemişti. Hastaneye başladıktan çok kısa bir süre sonra aynı başhekim, bana başhekim yardımcılığı teklifinde bulunacaktı. Uzun yıllar o başhekim, ben de yardımcılarından biri olarak iyi günde, kötü günde birlikte görev yapacaktık.

Hürriyet Yılmaz alımlı, düşündüğünü yapan, yaptırabilen, karizmatik bir kişiliğe sahiptir. Hastanemiz birtakım ilklerin hayata geçirildiği, fizik tedavi camiasında ve ülke genelinde yıldızı parlamakta olan bir hastaneydi. Doğru Yol Partisi'nin iktidar ortağı olduğu, Sağlık Bakanlığı koltuğunda Doğan Baran'ın oturduğu dönem. Sağlık Bakanı, hiç beklenmeyen bir zamanda Hürriyet Hanım'ı İstanbul İl Sağlık Müdürü olarak atadı. O dönem, bir ilin üst düzey yöneticilerinin atanması, bakanın bağlı olduğu partinin il yöneticileri ile bakanın mutabakata ulaşması sonrasında gerçekleşiyordu. Hürriyet Hanım'ı İstanbul'un ilk kadın İl Sağlık Müdürü yapan atamada bu tür bir mutabakat sağlanmamış olmalıydı ki, Hürriyet Hanım bu görevde İstanbul için son derece doğru işlere imza atmasına rağmen parti yönetimini bir türlü memnun edememişti...

Hürriyet Hanım başhekimlikten ayrılıp İl Sağlık Müdürü olunca, hastaneye bir başhekim atanması ya da vekâleten birinin görevlendirilmesi gerekiyordu. Bu süreç tamamlanana kadar da görevi, başhekim yardımcılarında birinin yapması gerekiyordu. Yeni sağlık müdürümüzün yaptığı tercihten hastane çalışanları ile doktor arkadaşların çoğu memnun değildi. Sürekli Özal-Akbulut ilişkisinde Yıldırım Akbulut'a atfedilen fıkraya göndermeyle "Sabile" esprileri yapılıyordu. Hastane içindeki hoşnutsuzluk artmaya başlayınca benim başhekim olmam konusunda hastane çalışanlarından istekler ve çevremden telkinler gelmeye başlamıştı. Kararımı verince de Sağlık Müdürlüğü'ne gidip hastane içindeki durumu anlattım, başhekimlik için çaba göstereceğimi önce kendisinin bilmesini istediğimi söyledim. Bana, "İyi düşünmüşsün Muzaffer. Hastanemiz için de iyi olur. Ben de sana yardımcı olayım," demedi beklediğim gibi... Sadece, "Sen bilirsin," dedi. Bu görüşmeden sonra, başhekim olmak için çaba harcayacağımı kamuoyuna açıkladım. Bundan sonra yaşayacaklarım tam bir Ercan Kesal'ın *Nasipse Adayız* durumu. Sonraki hedef belliydi: Başhekimlik atamasını yapacak olan dönemin Sağlık Bakanı Doğan Baran.

İyi ilişkiler içinde olduğum üst düzey yöneticilerle, Bakan Bey'le ailece tanışan, onunla akşam evini arayabilecek yakınlıkta ilişkisi olan arkadaşlarımla görüşüyor ama olumlu sonuç alamıyordum. O günlerde tesadüfen, on iki sene önce mecburi hizmetimi yaptığım Mecitözü'ndeki ilk gecemde tanışıp arkadaş olduğumuz, dönemin lise müdürü Ahmet Özçekiç'in DYP'den Mecitözü Belediye Başkanı olduğunu duydum. Bir akşam saatinde arayıp gecikmeli olarak tebrik ettim. Eski günleri andık, bugünlere geldik. O dönemki gündemimi duyunca ertesi sabah Ankara'ya gelip gelemeyeceğimi sordu. Olumlu cevap alınca, yarım saat sonra tekrar aradı ve "Doktorum,

doktorum (hep tekrarlayarak söylerdi), yarın sabah 08.00’da seninle Bakan Bey’in odasında görüşüyoruz,” dedi... “Dur, ne oluyoruz,” demeye kalmadan sözleştik.

Ertesi sabah 08.00’da Bakan Bey’in odasına geldiğimde Ahmet Özçekiç benden önce gelmiş, özel kalem müdürünün odasında çayını yudumluyordu. “Enişte” diye hitap edecek kadar samimi olduğu Sağlık Bakanı Doğan Baran’a beni, Mecitözü yıllarından başlayarak anlattı. Durumu dinleyince, “Hocam, ben Hürriyet Hanım’ı Sağlık Müdürü yaptım ama bu durum partide rahatsızlık oluşturdu. Onu görevden almak zorunda kalabilirim. Hürriyet Hanım’ı bu göreve atarken, olası bir olumsuzluk durumunda tekrar başhekimlik görevine atayacağıma dair söz vermiştim. O yüzden oraya kalıcı başhekim atamayacağım, bu koşullarda bu makamı size önermem,” diye açıklama yaptı. Kısa bir süre sonra Opr. Dr. Faruk Tancar, hastanemize vekâleten başhekim olarak atandı. İlerleyen dönemde Hürriyet Hanım İl Sağlık Müdürlüğü’nden alınıp başhekim olarak hastaneye döndü ve çalışmalara kaldığımız yerden devam ettik.

Uzun uğraşlarımız sonunda hastanemizi fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanı yetiştirecek bir eğitim araştırma hastanesine dönüştürdük. Üç şeflik oluşturuldu ve TUS için altı asistan kadrosu açıldı. Sınav sonuçları açıklandıktan sonra yeni asistanlar gelip görevlerine başladılar. Bu hem onlar için hem de yıllarca hizmet hastanesinde görev yapmaya alışmış bizler için bir ilk olacaktı. Ama bu dönüşüm benim hayatımda çok önemli değişimlere de sebep olacaktı. O sıralar, sonradan olma bekâr olarak yaşama devam ediyordum. İlerleyen yıllarda hayatımın büyük aşkı, sonradan da eşim olacak Banu, 2001 senesinde hastanemize gelen altı asistan doktordan biriydi...

Hastanede göreve başladıktan sonra muayenehanem biraz daha hareketlenmeye başlamıştı. Ancak Tansu Çiller

dönemindeki 1994 ekonomik krizi milyonlarca insan gibi benim planlarımı da bozdu. Dolar bir gecede sekiz buçuk katına çıkınca, muayenehanem için aldığım borç da bir anda 40 bin dolar değerine çıkmıştı. Hastaneden aldığım düzenli maaşım vardı ama muayenehanedeki personelim maaşları, sigorta, vergi, kira giderlerini karşılamak zorundaydım. Haftada üç gün Bağcılar civarında bir tekstil firmasına işyeri hekimi olarak gitmeye başladım. Ekonomik olarak biraz rahatlamıştım. Üç ayrı işyeri arasında gidip gelmek zorladığı için de ikinci el bir *Lada* satın almıştım.

Aracı, kaputun önündeki küçük bir çökmeyi düzeltmeleri için tamirciye bırakmıştım. Sıcak bir yaz gününde teslim aldığım aracım Güneşli’de, Basın Ekspres Yolu’nda gidiyorum. Arabada tam anlayamadığım bir şey beni rahatsız ediyor. Bakıyorum motorun ısısı normal, anormal bir koku da yok... Sağa çektim, kaputu kaldırdım ki ne göreyim; motorun üzerinde, çepeçevre bantlarla yapıştırılmış, tava-da kızaran yufka ekmeğine dönmüş bir gazete sayfası! Alev almasına ramak kalmış... Gazeteyi apar topar yapıştırılan yerinden kaldırdım ama nasıl sinirlendim... Şakası yok, yola üç-dört dakika daha devam etsem sonucu çok ağır olabilirdi. Yaşamla ölüm birbirine o kadar yakın ki... O günden sonra uzun bir süre tamirciden, servisten aldığım aracın, bijonları dahil olmak üzere her yerini kullanmadan önce kontrol etme alışkanlığı kazandım.

DOKTORLARIN PEŞİNDEKİ DOLANDIRICILAR

Muayenehanemi açtıktan birkaç gün sonra adamın biri geldi. Saçlar briyantınli, iri yarı, siyah gömlek üstüne siyah takım elbise çekmiş... “Hocam, hayırlı olsun,” diyerek girdi içeri. Teşekkür ettim. “Hocam, bu mıntıka bizden sorulur,

bir sorun olursa çözeriz,” dedi, gitti. Aradan bir hafta geçti tekrar geldi, “Hocam, tanışmıştık, var mı bir sorun? Sizi rahatsız eden birileri olursa size sahip çıkarız,” diyor. O zaman jeton düştü bende... Sanki illegal *bilmemnehane* açmışım da... “Burası doktor muayenehanesi, biliyor musunuz nereye geldiğinizi?” dedim. “Tabii hocam, biz bu bölgede her yeni açılan mekâna sahip çıkıyoruz, sorun olursa yardımcı oluyoruz,” dedi. Ne demek istediğini anlamıştım. Dönemin Bakırköy Emniyet Müdürü ile sık görüşüyorduk. “Teşekkür ederim nezaketinize, emniyet müdürü arkadaşım olur, sık sık arayıp sorar bir şeye ihtiyacım olup olmadığını,” dedim. Gidiş o gidiş...

Bu mafya bozuntusu bir daha gelmedi ama hasta kılığındaki benzerleri geldi zaman zaman... 20-30 seans fizik tedavi olup da “Bugün vereceğim, yarın vereceğim, damadım halledecek, haftaya vereceğim,” diye diye tedavi bitiminde ortadan kaybolarak, telefonlara da çıkmayıp emeğimizin üstüne yatanları mı ararsınız... Özel bir banka emeklisi olarak tedaviye gelip, her 10 seansın bitiminde kestiğim faturanın parasını bankasından aldığı hâlde bana almadığını söyleyen, bankadan aldığı tedavi paramı harcayıp üstüne beni vergi ödemek zorunda bırakanı mı... Kapalıçarşı’da kuyumcu olduğu ve üstünde Türk parası olmadığı gerekçesiyle ödemeyi sahte dolarla yapan, bir de üstüne para üstü alan mı dersiniz... Yumurtacı, balıkçı, parfümcü gibi satıcılar da davetsiz ziyaretçilerimizdi. Hastaneye başladığımda özellikle tembih etmiştim: “Hoca sipariş verdi, diyerek gelenlerden bir şey kabul etmeyeceksiniz, para vermeyeceksiniz.”

Bir seferinde adamın biri muayenehaneye gidip, “Ben Kaptan Yakup, hoca bize lüfer sipariş etmişti,” diye sekretere balık bırakmaya çalışıyor. Sekreter almıyor, hastanede olduğumu söylüyor. Hastanede poliklinik yapıyorum, dışarıda yirmi-otuz kişi bekliyor, koridor kalabalık, içeride de hasta

var. Birileri ısrarla içeri girmek istiyor. Hemşire arkadaş, “Yakup Kaptan diye biri girmek istiyor,” dedi. İki esmer vatan-
daş sırtarak içeri daldı. Biri, “Muzaffer Ağabey, merhaba,
nasılsın görüşmeyeli?” diyor, öteki, “Bak, hoca çıkaramadı,
hatırlayamadı bizi...” Nefessiz devam ediyorlar: “Ya, çıkara-
maz tabii, kapıda yirmi kişi bekliyor, bu kadar kalabalıkta,
yorgunlukta nasıl hatırlasın! Fazla da meşgul etmeyelim...
Muzaffer Ağabey, ben Yakup Kaptan! Hatırladın mı ağa-
bey? Allah yardımcın olsun ya, çok kalabalık, sizin de işiniz
zor be ağabey... Ağabey, senin lüferleri getirdim...” Ne lüferi
olduğunu soruyorum, kendinden çok emin bir tonla devam
ediyor: “Dedin ya geçenlerde taze boğaz olta lüferi olduğu za-
man getir diye... Bu sabah boğazdan yakaladım ağabey, olta
lüferi...” İstifimi bozmadan, “Aa, öyle mi, benim odaya geçin,
gelıyorum,” dedim. O dönem başhekim yardımcısıyım, geçti-
ler odama, kaykıldılar koltuklara, çay söylesem içecekler! Aç-
tım poşeti, sekiz tane tirsisi... “Bu ne?” dedim. “Ağabey lüfer,
sabah boğazdan tuttuk,” diyorlar. “Hiç mi lüfer görmedik!
Al bunları çabuk kaybol, yoksa güvenlik çağıracağım,” diye
gönderdim bu ikisini. Aldılar balıklarını, gittiler. Utanmadan
bana lüfer diye tirsiiyi yutturup para alacaklar.

İşin enteresan tarafı aynı kişilerin, aynı gün İstanbul Tıp
Fakültesi Hastanesi’ne, kardeşimin yanına da gitmesi. O gün
Akın’ı arayıp espri yapmıştım, “Yakup Kaptan geldi, *lüfer*
getirdi,” diye... Aynı adamların öğleden sonra aynı balıklar-
la ona da gidebileceğini düşünmeden...

İYİLİK YAP, DENİZE AT

Muayenehane hekimliğine Fizyorem’u açana kadar devam
edecektim. Muayenehanenin ilk yıllarındaki sekreterim Ya-
semin’in üniversiteye gitmesi için fizyoterapistim Emirhan’la

beraber çok uğraşıyorduk. “Hafta sonları dershaneye göndereyim seni, masrafları ben karşılayacağım, tembellik etme, çalış biraz,” diye çok ısrar ettim ama kabul etmedi. Yasemin’in ara sıra muayenehaneye uğrayan, sessiz sakın, efendi bir erkek kardeşi vardı. Ortaokulu o yıl bitirmiş, Avcılar’da liseye devam edecekmiş... Ataköy Cumhuriyet Lisesi müdürü Muhittin İşgüder ile iyi tanışıyordum. Yasemin de biliyor, kardeşinin bu okula kaydedilmesi için aracı olmamı rica etti. Okul kaydı için ikametgâhın o bölgede olması gerekiyordu ama Muhittin müdür beni kırmadı, çocuğu okuluna aldı...

Bizimki liseyi bitirdi, üniversite tercih zamanı geldi. Fizyoterapist arkadaşım Emirhan çok iyi bir insan, çok iyi bir fizyoterapist, iyi bir rol modeldi... Çocuğun kapasitesini de göz önüne alarak hep birlikte yaptığımız tercihlerin sonunda, Yasemin’in kardeşi İstanbul Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü’nü kazandı. Stajlarının bir kısmını da görevde olduğum hastanede yapmasını sağladım. Dört sene sonra okulu bitirip iş hayatına atıldı. Bir müddet, bir sınıf arkadaşımın sahibi olduğu bir kurumda çalıştıktan sonra Fizyom’u kurunca yanıma gelip benimle çalışmak istedi. Kabul ettim. Evlendi, nikâh şahitliğini de yaptım...

İhtiyaçları olduğunda kurumsal olarak da yardımcı olmaya çalıştık. Beş-altı sene bizimle çalıştıktan sonra, “İstanbul’dan sıkıldım, Bodrum’a yerleşip Yasemin’le ortak turizm işi yapacağız,” diyerek ayrıldı. Yaptıkları iş tutmayınca İstanbul’a döndü, tekrar çalışmak istediğini söyledi, kabul ettik. Uzun yıllar beraber çalıştık. Hastalarla ilişkileri iyiydi, işini hakkını vererek yapıyordu. Başfizyoterapistimiz oldu, koordinatör olarak da çalıştı...

Son altı ay içindeki bazı davranışlarında farklılıklar gözlesem de ilişkimizin geçmişi aklıma gelince düşüncelerim anlamlı gelmiyordu... 2018’in Ağustos ayında yaz tatilimin

birinci haftasındayım. *WhatsApp*'tan bir mesaj: "Kendime başka bir yol çizdim, gerekli görüşmeler tamamlandı, anlaşma sağlandı. İki hafta sonra ayrılmak istiyorum, umarım bana zorluk çıkarmazsınız." Daha üç gün önce kurumda beraberdik. Herhangi bir şey söylemediği gibi telefon açmaya bile zahmet etmiyor. Sadece bir *WhatsApp* mesajı... Ne demişler; iyilik yap denize at, balık bilmezse hâlik bilir. İyiliğe devam...

ŞİDDETSİZ GEÇİMLİLİK

Birimiz Türkiye'nin en iyi fizik tedavi ve rehabilitasyon hastanesinde ve kendi muayenhanesinde doktor, diğerimiz dünyanın en ünlü kozmetik firmalarından birinin Türkiye'deki üretim müdürü. Simten'le on dört senedir evliyiz... Ataköy'de satın aldığımız dairenin banka kredi borçları bitmiş, ekonomik sorunumuz yok. Abartılı olmayan isteklerimizi rahatlıkla karşıladığımız bir dönemdeyiz artık. Lakin ortak yaşamımız monotonlaşmaya, ilişkimiz heyecanını kaybetmeye başlamıştı...

Eksikliğimizi tamamlayamadık, ilişkimize zenginlik, derinlik katamadık. Bu arada başarısızlıkla sonuçlanan bir tüp bebek denememiz de oldu. Aynı dönemde kayınpederime akciğer kanseri teşhisi koyuldu. Onun hastalık sürecinin de olumsuz etkileri oldu büyük olasılıkla... İlişkimizi tekdüzelikten kurtaracak dinamizmi, heyecanı sağlayamadık. Çiftler genellikle şiddetli geçimsizlikten ayrılır, bizimki "şiddetsiz geçimlilik" hâliydi.

Bir gün oturup konuştuk ve ayrılmaya karar verdik. Ailelerimize haber vermeyi, boşanma işleminin ertesine bıraktık. Simten'in babasının beklenen yaşam süresi kısıydı, onu üzmemek istemiyorduk. 1998 yılında, kayınpederimin vefatından

sonra, on dört yıllık evliliğimizi bitirdiğimizi ve hukuken de ayrıldığımızı duyurduk. Beklenmeyen haber çevremizde bomba etkisi yaratmıştı. Sonuç kesinleştiği için kimsenin söyleyebileceği ya da yapabileceği bir şey kalmamıştı. “Ayrılığın ekonomisini” aramızda anlaşılarak çözdük. Erkek olarak evden benim ayrılmam daha uygun olacaktı. Mektupları ve fotoğrafları bölüşüp kişisel eşyalarımı ve müzik setimi alarak evden ayrıldım.

Ataköy’de kendime iki odalı bir ev kiraladım. Burayı uzun süre kullanacağımı düşündüğümünden, bu evi de tavan-dan tabana yeniledim. Eşyaları da alıp kendime bir kere daha eksiksiz bir ev kurmuştum. Sevgili arkadaşlarım Gül-sen ve İbrahim Ünlü çiftinin bu süreçte çok değerli katkıları olmuştur...

Eve yerleştikten sonra da hafta sonları ve akşamları ço-ğunlukla beraber oluyorduk, beni yalnız bırakmamaya çalışıyorlardı. Sanırım ayrılık sürecinde yalnız kalmamam için de çabalıyorlardı. Benim yalnız olmak, yalnızlıktan kork-mak, rahatsız olmak gibi bir sorunum yoktu halbuki... Bila-kis hoşuma bile gidiyordu. Özdemir Asaf’ın “Yalnızlık pay-laşılmaz, paylaşılsa yalnızlık olmaz” modundaydım...

Çocukluğumdan bu yana yalnızlığın gerektirdiği her şeye alışık olduğum, her şeyin gereğini yapabildiğim için rahatsızlık yaşamıyordum. Evliliğimizde ev işlerimize yar-dımcı olarak gelen Emine Alptekin, yeni evimde benim de işlerime yardımcı olmaya başladı. Emine, ilerleyen seneler-de “Onat’ın Nenesi” de olacak, Onat dokuz yaşına gelene kadar da beraberliğimiz sürecekti. Hayatımın yirmi beş yılı Emine’yle geçti. Dile kolay, karşılıklı olarak hayatlarımızın önemli dönemlerine tanık olduğumuz, paylaştığımız koca-man bir yirmi beş yıl... Çeyrek asır...

ONUN ARABASI VAR, GÜZEL Mİ GÜZEL

“Sonradan olma” bekârlıkta insanın çehresi de çevresi de çabucak değişiyor. Dingin hayat, yerini dinamik bir hayata bırakıyor. Uykuda geçirdiğin süre kıaldığı için günleri daha uzun yaşamaya başlıyorsun. Bazen günü 24 saat yaşayıp, uyumadan ertesi gün işe gittiğimi hatırlarım. Bir şeyleri kompanse etmek istercesine daha hızlı yaşar olmuştum. Farklı bir çevreyle çok sesli ve çok renkli bir hayata başlamıştım.

Bir akşam kardeşim Akın’la yemekten, Akın’ın eski bir arkadaşı olan Sadullah Yılmaz, Denizli’den aradı. Sadullah, Denizli’de Borusan bayiliği açmış, sipariş ettiği ilk otomobil de yoldaymış. Hayırlı olsun dileklerimi ilettim. Sadullah görüşmenin sonuna doğru, “Gelecek araba *BMW 3.20*, yeni kasa, otomatik, full, metalik gümüş gri... Türkiye’ye bu yeni kasadan gelen üçüncü araba. Gel, bu arabayı sana geliş fiyatına vereyim ağabey, ben de ilk aracımı ağabeyime satmış olurum,” dedi. O ana kadar böyle lüks bir araca sahip olmak aklımdan geçebilecek bir şey değil. Fiyatını sorma gafletinde de bulundum, “Satış fiyatı 120.000 Mark ama sana 110.000 Mark’a verebilirim ağabey,” dedi. Şakalaştık, gülüştük, telefonu kapattık...

Telefonu kapattım ama o an itibariyle *BMW* ile kontamine olmuştum. Sadullah, virüsü bulaştırmıştı bir kere! Hesap kitap yapıyorum; o zamanki arabam *Opel Vectra*’yı satsam, elimdekilerin hepsini eklesem, ancak 55.000 Mark ediyor. Düşündüm, düşündüm, sonunda, “Bir daha mı geleceğiz dünyaya, al gitsin!” kararını verdim. Gerçek bir “ayran-tahtirevan” ilişkisi... Almak istediğim *BMW*’nin parasıyla, o sıralar kirada oturduğum evin satış değeri aynıydı. Üç sene ödemeli olacak şekilde 55.000 Mark banka kredisi çektim. Araç, çekiciyle İstanbul’a gönderildi. Trafik Tescil Şube Müdürü olarak göreve yeni başlamış olan bir hastam yeni araba aldığımı

duyunca, “Sana özel plaka vereyim hocam,” dedi ve “34 MST 21” plakasını verdi. O günlerde isminin baş harflerini gösteren plakalı araca sahip olmak çok popülerdi. Belki de bugünlerde de öyledir ama ben farkında değilim...

Araba gösterişli... Plakası da özel... Tam bir “Onun arabası var, güzel mi güzel” durumu. Bu araba çevremde epey sansasyon yaratmıştı. Çalıştığım İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi’nin eğitim araştırma hastanesine dönüştüğü dönemdi. Uzmanlık eğitimi için ilk asistanlarımız gelmişti... Benimle yeni tanışan asistanlar aralarında, “Muzafer Ağabey’in babası çok zenginmiş, Anamur’da bir sürü tarlaları varmış. Bu arabayı da babası almış, muayenehanesine laf olsun diye gidiyormuş,” diye konuşurmuş. Bunları daha sonra, o dönemin asistanlarından olan eşim Banu’dan öğrenecektim. O zamana dek fizik tedavi ihtiyacı olan hastalara beni öneren hastane personeli ve bazı meslektaşlarım da bu havalı arabayı alışımın ardından muayenehaneme hasta göndermez olmuştu. Dışarıdan bakınca “hazıra konmuş, ağa çocuğu, zengin doktor” gibi bir havam oluşmuştu yani!

Muayenehane çıkışlarında ve hafta sonlarında, üyesi olduğum Ataköy Marina’da Sports International’da vakit geçirirdim. Biraz spor, sauna, yüzme, güneşlenme... Akşamları marina içindeki restoranlar ve barlarda takılmaca... 1999 senesi, İstanbul’da ağustos ayının en sıcak günlerinden biri yaşanıyordu. Sports International’ın bahçesinde güneşleniyorum. Kalabalık bir grup yüzlerini denize dönmüş, bir şeyler konuşuyor. Denizin dibinden yüzeye doğru küçük küçük kabarcıklar çıkıyor. Daha önce yüzerken görmeye alıştığımız kefal balıkları yarı baygın vaziyette, sırt üstü hâlde denizin yüzeyinde hareketsizce duruyorlar... Anlam verememiştik.

O akşam, biri broker olan üç arkadaşım ile yemeğe gittik. Konu bir ara borsaya da geldi, arkadaş değer artışı beklediği

hisse senetlerinden bahsederken bir ara (pek anlamasam da), “Acaba ben de girsem mi borsaya?” demiştim. Bana göre büyük, onlara göre çok küçük bir miktar ile denemeyi düşündüm. Arkadaşım, “Borsaya güven olmaz, bir bakarsın, gece deprem olur, her şey allak bullak olur...” demişti. Gece bir civarında yemekten kalktık, evime döndüm. Uykuya dalmak üzereyim.

Önce dipten gelen, değirmen taşı uğultusu gibi bir ses... Sonra bina zangır zangır titremeye başladı... Duvarlar çekmece gibi gidip geliyordu. Yattığım yerde şok vaziyette duvarlardan birinin yıkılmasını bekliyorum. Zaman geçmek bilmiyor. Saniyelerin ne kadar uzun sürebileceğini ilk defa orada yaşıyorum. Nihayet sarsıntı durdu. Yataktan hiç kalkmadan yatmaya devam ettim. Herkes dışarı çıkmış, aşağıdan yukarıya bağıyorlar, “Doktor Bey inmedi!” diye... Açtım pencereyi, “Ne var?” dedim, “Deprem oldu,” dediler. “Biliyorum,” dedim, “İnsenize aşağı,” diyorlar. “Ya insem ne olacak, inmem ne olacak...” “Ama çok büyük oldu, aşağı gelin lütfen,” diye herkes ısrar edince bir şort, bir tişört giydim, ayağıma da bir sandalet geçirdim. Dolaptan da soğuk bir içecek aldım... İnerken baktım giysilerimin renkleri uymamış, dönüp tişörtümü değiştirdim, sonra sakın sakın indim aşağı. O an, yaşanan olayın boyutlarının farkında değiliz tabii... Komşularla ayaküstü sohbetten sonra yaşananların ciddiyetini tahmin edip hastaneme gittim, bütün hastalar bahçedeydi. Hastanemizde görünürde büyük hasar yoktu. Olayın boyutu yine de bilinmiyordu. Sabaha doğru acı gerçek ortaya çıkmaya başlamıştı.

HEMŞERİM YAŞAR KEMAL’LE KARŞILAŞMALAR

Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı’nda çalıştığım dönem... Şirinevler’in işlek bir caddesinde Alptekin Kliniği var. Kliniğin sahibi, fizik tedavi uzmanı Eser Alptekin ile iç hastalıkları

uzmanı olan eşi Yıldız Alptekin. Yıldız Hanım'ı EKG teknisyenliği yıllarımdan tanıyorum. Belirli periyodlarda, ilçe sınırlarındaki sağlık kuruluşlarının denetimini yapıyoruz. Alptekin Kliniği'ne denetime giden arkadaşlar, orada bazen Yaşar Kemal ve Zülfü Livaneli ile karşılaştıklarını anlatıyorlar. Bir keresinde de ben gitmiştim denetime; Yıldız Abla ile Eser Ağabey orada, her ikisi de İstanbul Tıp Fakülteli. Eh, bir de Yaşar Kemal ile Zülfü Livaneli buraya sık geliyor-muş... Daha ne olsun, bu kliniğe karşı hepimizde bir sempati vardı. Yaşar Kemal'i, eşi Tilda Hanım'ın vefatından sonra Ayşe Semiha Baban Hanım'la evlenmeye ikna edenlerin Eser Ağabey ve Zülfü Livaneli olduğunu, sonradan Livaneli'nin anılarından öğrenecektim...

Çok sevdiğim Yaşar Kemal ile benim tanışmam ise Alptekin Kliniği'ne değil yaklaşık on beş sene sonrasına kısmet olacaktı... 2000'lerin başında, Bakırköy'ün değişmeyen nüfus müdürü, arkadaşım sevgili Özgür İşgüder'i ziyaretlerimden birinde Yaşar Kemal ile tanışma şansına sahip oldum. Hatay Kırıkhanlı arkadaşım Özgür, "Yaşar Ağabey bak, hemşerimiz fizik tedavi doktoru Muzaffer, o da Çukurovalıdır, bizden," sözleriyle tanıştırdı bizi. Yaşar Kemal o gür sesiyle, "Oo, sen de Çukurovalısın demek!" dedi. Bir saat kadar sohbet etmiştik. O dönem ikimiz de bekârdık. Biraz bekârlıktan konuştuk. "Bak Çukurovalı, ileride tekrar evlenmeye kalkarsan senin nikâh şahidin olacağım," demişti...

Bu tanışmanın üzerinden iki sene kadar geçti, İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi'nde başhekim yardımcısıyım. Basıncıköy'de yaşayan, dizlerinden rahatsızlığı olan, hastanede yatırıp tedavi ve takip ettiğim bir hastam var. Bir gün hastanın yattığı servis hemşirelerinden biri aradı, "Doktor Bey, Yaşar Bey geldi, ziyaretinize gelmek istiyor," diye... Türk milleti olarak genellikle soyadı

kullanma özörlöyöz malum... Hangi Yaşar? “Yaşar Kemal” demez mi! Hastane üç ayrı bloktan oluşuyordu, bloklar birbirine tünellerle bağlanıyordu. Hemşire Hanım’a, “Yaşar Bey orada kalsın, hemen geliyorum kendisini almaya,” dedim. Hastanın bulunduğı bloğa gittim, baktım Yaşar Kemal en görkemli haliyle orada! Beni görünce tanıdı ve “Çukurovalı! Sen miydin hastamın doktoru!” dedi. Beraber odama çıktık. Çaylar, kahveler söylendi. Benim odanın koridoru Yaşar Kemal’in geldiğini duyup da merak edenlerle doldu taştı. Epeyce sohbet etmiştik. Sonradan bana kitap setini yollamıştı. Kendisini uzaktan da olsa son görüşüm, vefatından birkaç sene önce, Borusan Filarmoni Orkestrası’nın bir konserinde oldu.

KIZILDENİZ’İ ALTÜST EDİYORUM!

Asistanlık döneminde öğrendiğim kayak için yurtdışında ve yurtiçinde farklı merkezlere gide gele kendimi epey geliştirmiştim. Bu deneyim sayesinde su kayağını da hızla öğrenecektim. Kardeşim Akın, İstanbul Tıp Faköltesi Deniz ve Sualtı Hekimliği Anabilim Dalı’nda çalışıyordu. Dalış eğitimliği brövesi de var... Dalış yapmayı Bodrum’un renkli simalarından, eski süngerci, entelektüel insan Aksona Mehmet (Mehmet Baş) ile dayı-yeğen ilişkisi içinde, Gököva Körfezi’nde öğrenmiştim. Daha sonraki yıllarda dayımın *Aksona Mancorna* isimli teknesiyle defalarca mavi yolculuk yaparak dalış deneyimimi artırmaya çalıştım. Sevgili dayım az kahrımı çekmedi. Bana “Haşarı yeğenim” derdi, niyeysel

Akın’ın profesyonel dalgıçlar ve sualtı fotoğrafçılarından oluşan arkadaş grubu bir bayram tatilinde Kızıldeniz, Hurgada’ya gidecekti. “Yapacak daha iyi bir şeyin yoksa sen de gel,” davetlerini kabul ettim. Kızıldeniz’de dalmak için

gereken uluslararası sertifikaya sahip değilim, bana hemen bir sertifika ayarlandı. O dönem, dul doktorlardan oluşan kadınlı erkekli bir grubumuz vardı. Konserlere, meyhanelere, barlara, tatillere çoğunlukla beraber gidiyoruz. Bu gruptan bir doktor hanım arkadaşım Hurgada'ya gideceğimi duyunca gelmek istedi. Akın otel ve havayolunu araştırdı, "Tek bir oda varmış, ne yaparsınız onu bilemem," dedi. "En kötü aynı odada kalırız, ne olacak," diyerek yola çıktık. Otelde hakikaten fazladan bir boş oda bile yoktu. Ekipteki tek kadın, benim doktor arkadaşım... Mecbur ikimiz aynı odada kalacağız. Odaya çıkınca yatağın da çift kişilik ve birbirinden ayrılmayan cinsten olduğunu fark edip gülüşmüştük. Dört gece birbirimize sırtımızı dönüp yattık. Dönerken de "Aynı yatakta kardeş kardeş yattığımızı kimselere söylemeyelim, inanmaları güç olur," dedik. Kimselere de şu ana kadar söylemedik...

Dalmayı yeni öğrenmişim, sertifikayı da hak etmeyecek kadar acemiyim... *Scuba* yapanların Kabe'si olarak tanınlanan Kızıldeniz'e dalmaya gidiyorum. Çok heyecanlıyım... Kızıldeniz'deki müthiş görsel güzelliklerin sudaki tuz oranının yüksekliğinden kaynaklandığını ama aynı sebepten dolayı burada dalmanın hayli zor olduğunu okumuştum. Dalışa çıkmadan önceki gece rüyamda jöle kıvamında bir suda dalmaya çalışıyor, bir türlü suyun içine giremiyor, batamıyordum! Dalıyorum, batmakta zorlanıyorum, batıyorum, bu kez yukarı çıkmakta zorlanıyorum... Tüpteki havam bitiyor. Kan ter içinde uyanıyorum...

Dalış sabahı erkenden uyandık, tekneyle iyice uzağa açıldık. Dalış planlaması yapıldı, brifing verildi. Dinlediklerimden ancak "*Mr. and Mrs. Brown*" aracılığıyla öğrendiğim İngilizcem kadarını anlayabilmişim... Benim *buddy*'im Akın oldu. Kurşun ağırlıklarımızı taktık, *buddy check*

yaptık. Çifter çifter deniz dibine inmeye başladık. Aşağı indikçe inanılmaz güzellikte bir manzara başladı. Rengârenk mercanlar, denizyıldızları, papağan balıkları, ördek balıkları, orfozlar, aslan balıkları, vatozlar... Gerçek bir sualtı cenneti... Dalış rotamızda, belli bir derinlikten sonra deniz dibi akıntısıyla da dalış vardı. Kendimizi akıntıya bırakacağız ve güzellikleri seyrede seyrede deniz dibinde ilerleyeceğiz.

İlerleyeceğiz de ben su altında asılı kalmakta zorlanıyorum. Dengeyi sağlamak için sürekli yeleğin içindeki havayla oynama ihtiyacı hissediyorum. Bu yapmamam gereken şeyi yaparken de elimi, kolumu, bacaklarımı kullanmak zorunda kalıyorum. Sonuçta Kızıldeniz'in altı üstüne geliyor! Kardeşimi daha fazla sıkıntıya sokmamak ve onu görebileceklerinden mahrum bırakmamak için gördüklerimin yeterli olduğunu düşünüp tekneye çıktım, o yoluna devam etti. Diğer günlerdeki dalışlara kısmi olarak katıldım. Program sonunda, diğer dalgıçlar gibi ben de "hacı" olmuş sayıldım.

GÜNEŞİN YERİNDE ARTIK BANU VAR

Kalabalık bir yere girersin de bir kişi o kalabalıkta parlar ya... Gözleriniz sadece onu görmek ister, onca insanın içinde. İşte öyle bir şey... Banu'yu ilk gördüğümde içim bu duygularla dolmaya başlamıştı. Sonradan kabarıp kabarıp taşacak duygularla...

Banu, görev yapmakta olduğum İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin eğitim araştırma hastanesine dönüşmesiyle, TUS ile aramıza katılan altı kişilik asistan grubunun içindeydi. Sene 2001... Ben birinci şeflikte uzmanım, Banu üçüncü şeflikte asistan... Hastanede sosyal organizasyonları genellikle ben organize ederdim. Yönetim

olarak asistanlara bir “hoş geldiniz yemeği” yapmak istedik. Sponsorumuzu ve mekânı ayarladım.

Gayrettepe’deki Zorba Taverna’da tam bir “eller havaya gecesi” olacak. Uzman doktor arkadaşların isimleri Hürriyet, Yaprak, Papatya, Yıldız, Derya diye gidiyor... Uzmanlar, asistanlar hep beraber eğleniyoruz. Sanırım hiçbir hastanede yeni gelen asistanlar için bu tür sosyal organizasyonlar yapılmıyordur. Asistan arkadaşlar yeni geldikleri ortamda kabul gördükleri için mutlu, bizler de ağabeyleri ve ablaları olarak onlar adına bir şeyler yaptığımız için mutluyuz. Gece- nin ilerleyen saatlerinde asistanların aralarında (uzman doktor arkadaşların isimlerine de takılarak), “Yahu biz nereye düştük böyle!” diye espri yaptıklarını sonradan Banu’dan öğrenecektim...

Yeni akademik yıl başlamış; hastanede seminerler, vizitler, toplantılar yoğun şekilde sürüyor. Başhekim yardımcısı olduğum için bütün asistanların “ağabey”i olarak onların sorunlarıyla yakından ilgileniyorum. Arada asistan arkadaşların bir kısmını toplayıp meyhaneye ya da Çiçek Pasajı’na götürüyorum, deneyimlerimi paylaşıyorum, mavra yapıyoruz... Bu arada muayenehanem de devam ediyor, otomobil için çektiğim kredi borcunu ödeyebiliyorum, kalan da bana yetiyor da artıyor... Sosyal açıdan bir elim yağda, bir elim balda; mutlu mesut yaşayıp gidiyorum...

Hastanemizde, %95’i kadın olan çalışanlarımıza hizmet veren, kuaför Hasan ile manikürcü Fatoş’un çalıştığı bir kuaför salonu vardı. Benim de kendime ait manikür-pedikür setim vardı, düzenli olarak manikür-pedikür yaptırıyordum. O yıllarda Antalya’da 19. Ulusal Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Kongresi yapılacaktı. Kongre öncesi kuaför salonu daha hareketli oluyor haliyle. Manikür pedikür için kuaföre indiğimde, baktım Banu da saçını yaptırıyor. İçeridekilere içecek

bir şeyler ısmarladım. İçeceğimden önlüğüme birkaç damla dökünce hemen yeni önlük getirtmiş ve orada değiştirmiştim. Bu titiz hallerim, o esnada Banu'nun dikkatini çekmiş, sonraki günlerde anlatacaktı.

O gün Banu, Antalya'ya kaç uçağıyla gideceğimi sordu. Biletinin erken bir saate alındığından, bütün uçaklar dolu olduğu için değiştiremediğinden bahsetti. "Hangi saatte gitmek istiyorsun? Benim uçağımda yer varsa ayarlamaya çalışayım mı?" dedim. "Çok iyi olur, ağabey," dedi. "Başkası için yapmam ama senin için yapmaya çalışacağım," dedim. Evet, bana "ağabey" diye hitap ediyor ama bir yandan da kendimiz dahil kimselere sezdirmesek de ufak bir flört hâli başlamış bile...

Uçaktan inince orada yaşayan yakın arkadaşlarım Hülya ve Naci Yazıcı çifti beni alandan alacak ve her Antalya seyahatimde yaptığımız gibi doğrudan 7 Mehmet Restoran'a gideceğiz. Gece beni Belek'teki kongre oteline bırakacaklar, ertesi gün de kongre başlayacak. Plan bu. Banu'ya bahsettim, "Katılmak ister misin?" diye de sordum. "Olur, ağabey" dedi... Bir tanıdık aracılığıyla Banu'nun biletini benim uçağına aldurdım. Koltuklarımızı da yan yana olacak şekilde seçtirdim. Uçağın kalkmasına birkaç saat kala Nacilerden telefon geldi, ani bir hastalık nedeniyle "7 Mehmet" programı iptal edildi. Havaalanında kalkış saatini beklerken Hürriyet'le karşılaştık. Onu da havaalanından birileri alacakmış ve "7 Mehmet"e gideceklermiş, beraber gitmeye karar verdik. Asistan doktorumuz olan Banu'yu hastanemizin başhekimisi Hürriyet'le olan plana dahil etmem uygun kaçmazdı, Banu da rahat etmezdi büyük ihtimalle. Kendisine durumu açıkladım.

Kalkış öncesi birer bira içip uçağına geçtik. Uçağın yarısı fizik tedavi doktoru, çoğu da tanıdık... Banu pencere

kenarında, ben orta koltukta oturuyorum. Uçuşun ortalarına doğru uykulu gözlerle hafiften başı omzuma düştü. Hâlimden memnun, onu da rahatsız etmemek için önce hiç hareket etmedim. Sonra hem gönlüm hem başım sağ yanıma düştü...

Kongre süresince sık sık “tesadüfen” karşılaştık. O yılların kongre akşam yemekleri çok meşhurdu. Her yemekte mutlaka ünlü bir sanatçı olur, danslar edilir, geç saatlere kadar eğlenilirdi. Banu’yla her akşam yemeğinde aynı masada beraber olup dans ederken sık görülür olmuştuk. Son gece, gala yemeğinde birbirimize epeyce yakın şekilde dans ediyorduk ki “Biraz ayrılalım yoksa etraftan ‘doğru’ anlaşılabilecek,” diye espri yapınca Banu tebessüm etmekle yetinmişti. Antalya’nın ılık bir sonbahar gecesiydi. Saatler gece yarısını çoktan geçtiğinde biz sohbete devam ediyorduk. Gözlerinden gözlerimi alamıyorum, içim kıpır kıpır... Aklımda Özdemir Asaf’ın “Noktasız” şiirinin dizeleri, dilimde o dizeleri aratmayan sözlerle konuşuyordum...

*“Biri gelir sorarsa
Sana beni sorarsa
Gitti der misin
Gittiğimi söyler misin
Gidiyorum ben sana
Benimle gider misin”*

Banu lafımı kesti: “İyi ama ağabey, ben sizi hiç tanımıyorum ki...”

1957 yılının Malaklar Köyü’nden girdim söze... Elinizdeki kitabın, şu ana kadar yazılmış kısmının özeti diyebileceğim yaşam hikâyemi dört saat boyunca anlattım. Ben anlattıkça Banu şaşkınlığını gizleyemiyor, hayretler içinde

kalıyordu. Hakkımda çok farklı şeyler düşünüyormuş. Benim şımarık bir zengin çocuğu olduğumu, “nerede akşam orada sabah” bir hayatım olduğunu sanıyormuş. Hayatın tadını çıkarmaya çalışan, ekonomik derdi, tasası olmayan, sorunsuz ve sorumsuz biri olduğumu düşünüyormuş. Hayata nereden, nasıl başladığımı, hangi yollardan geçtiğimi dinleyince etkilenmişti. O gece, sabaha kadar konuştuk.

Annem ve babam o dönem Anamur’da yaşıyordu. Annem bir serebral atak geçirmişti, kongre bitiminde onu Anamur’dan alıp Alanya Başkent Hastanesi’ne kontrole götürmek üzere araba kiralamıştım. Sabah erkenden yola çıkardım. Banu da öğlen saatlerinde İstanbul’a dönecekti.

Sabah olmak üzere... Ayrılık vakti geldi. Eşyalarımı birlikte topladık. Kiraladığım araç geldi. Anamur’a doğru yola çıktım. Sabaha kadar uyumamışım... İçimde kelebekler uçuşuyor, yüreğim kıpır kıpır. Güneş yeni doğuyor, ben güneşe doğru yol alıyorum, güneşin yerine Banu’yu koyuyorum. Âşık olmuştuk... “Ağabeylik” dönemim sonlanmıştı. Artık Muzaffer’dim, Muzo olmama da az kalmıştı.

Banu, Kayseri’nin İncesu kasabasından. Onun da anne-babası öğretmen. Ailelerimizin sosyo-ekonomik durumları, yaşam tarzlarımız benzeşiyor. Çok fazla ortak yönümüz olması, ilişkimizde rahatlık sağlıyordu. Her ne kadar ben dünyaya ondan on sekiz sene kadar önce gelmiş olsam da bu iki öğretmen çocuğunun ilişkisi yola avantajlı başlamıştı. İlişkimiz hastane ortamında başta şaşkınlık yarattıysa da kabülü uzun sürmedi. Önceden de değişik ortamlarda birbirimize yakıştığımız ima edilmişti. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildi, ikimizin de hayatında önemli değişiklikler olmaya başlamıştı. Artık ne ben, o eski bendim ne de Banu, o eski Banu...

Aşkın bütün yan etkilerini, yer yer de konumlarımız ve koşullarımızdan kaynaklanan zorluklarını yaşıyorduk.

Yemeden içmeden kesilmiştik. Daha çok da yemeden kesilmiştik... Arabanın kapısını, evin kapısını açık bırakmalar... Muayenehaneden geç çıkmaya alışırken artık, “Hastalar bir an önce bitse de Banu’yla buluşsam,” der olmuştum.

Aşkla gelen leylâlık hâli ikimizi de sarmıştı... Ben Banu’ya gitmiştim, o da benimle gelmişti...

SEKİZİNCİ BÖLÜM

EL EMEĞİM GÖZ NURUM:
FİZYOROM'UM VE OĞLUM

*Ben suyumı kazandım da içtim
Ekmeğimi böldüm de yedim
Alkışı duydum ihaneti gördüm
Sesim de oldu sessizliğim de
Seviştığım de oldu benim*

(Cem Karaca)

BİR FİZİK TEDAVİ DAL MERKEZİ DOĞUYOR

İktidardaki DSP-ANAP-MHP koalisyonunun yeni kadrolar kurmaya çalıştığı dönem... Hastanemiz başhekimini Hürriyet Yılmaz'ın yerinin değiştirilmesi, bu kapsamda gündeme geldi. Hastanenin geçirdiği teftiş, üzücü sonuçlara yol açtı. Sekiz arkadaşımız farklı şehirlere tayin edildi. Hastanenin huzuru kaçmıştı. Hürriyet'in de İstanbul'da başka bir hastaneye şef olarak tayini çıktı. Kaosun dozu iyice artmıştı. Sonunda Hürriyet, emekliliğini isteyerek memuriyetten ayrıldı. Başhekimliğe, ortopedi uzmanı Op. Dr. Sırrı Aksu atandı. Ben de Sırrı Bey'in istediği kadroyla çalışmasına fırsat vermek için başhekim yardımcılığı görevinden isteğimle ayrıldım.

Koalisyon hükümetinin bozulup ülkenin erken seçime gitmesinin ardından 2002'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidar dönemi başlamıştı. Sağlık sektöründe radikal değişiklikler yapıyordu. SSK hastaneleri Sağlık Bakanlığı bünyesine alındı, tüm hastaların reçeteli ilaçlarını eczanelerden alabildiği dönem başladı. SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı SGK çatısı altında birleştirildi. Muayenehane hekimliğinin devamlılığının engellenmesi ve yenilerinin açılmaması için de bazı yönetmenlik değişiklikleri ve uygulamalar devreye girdi.

Yeni yeni zincir özel hastaneler açılmaya başlamıştı, özel hastanecilik teşvik ediliyordu. Kısa süre sonra özel hastanelerin de SGK ile anlaşma yapmaları sağlandı. Muayenehane hekimliğinin ömrünün pek uzun olmayacağı, tüm bu yaşananlardan anlaşıyordu. Aklımda, daha büyük bir binada, sadece fizik tedavi üzerine bir dal merkezi açma düşüncesi

vardı. Bunun için aynı branştan, biri tam gün çalışmak koşuluyla en az iki uzman hekim gerekiyordu. Üstelik yakında Banu da uzman olacak, bu tür bir yapılanma için koşullarımız yeterli olacaktı.

Hürriyet’le bir sohbet esnasında, onun da aynı düşüncelerle bu tür bir arayışta olduğunu öğrenince en uygun yer olan Bakırköy’de bina aramaya başladık. O zamanki muayenehanemin yanında, İhlas Pazarlama’nın depo olarak kullandığı sekiz katlı bir bina boşalmıştı. Bina, otomobilimi bıraktığım otoparkın sahiplerine aitti. Daha önce şakayla karışık, “Hocam, burayı sana verelim, daha büyük bir yer yaparsın,” dedikleri olmuştu. Hürriyet’le gidip binaya alıcı gözle baktık. Buranın düşündüğümüz şekilde bir Fizik Tedavi Merkezi olabilmesi için büyük tadilat gerekiyordu. Hesap kitap yaptık, düşündük taşındık. Kafamızda kurmaya çalıştığımız iş, bu binada yapılabilirdi.

2005 ortasında, yarı yarıya eşit ortaklı olarak şirketimizi kurduk: Fizyrom. “Fizyo” fizik tedaviyi hatırlatacak, “rom” vatandaşın gözünde romatizmal hastalıkları, fizik tedavi ve tıp çevresinde ise eklem hareket açıklığı anlamına gelen “*range of motion*”ı hatırlatacaktı...

Binayı Fizyrom’a dönüştürmek için Hürriyet ile kafa kafaya vererek plan yapmaya başladık. Sekiz katlı binamızın kat alanları dar, restorasyonu zordu. Sekiz katın tamamı baştan yapılacak; su tesisatından elektrik tesisatına her şey yenilenecek, katlar bölünüp muayene odaları ve tedavi üniteleri oluşturulacaktı. Her detayın o günün yönetmeliklerine uygun şekilde sıfırdan yapılması gerekiyordu. Birkaç mimarla görüştük. Tahmini maliyet, düşündüğümüz bütçenin çok üzerinde çıktı. Sonunda her işin ustasını bulup binanın dönüşümünü kendimiz organize etmeye karar verdik.

Yıkma, kırma işlemleri başladı. O güne dek açtığım muayenehane ve içini neredeyse sıfırladığım ev deneyimlerimden, tadilat işlerine aşınaydım... Bir yandan da tam gün çalışacak fizik tedavi uzmanı arayışına girdik. Birkaç uzman arkadaşla görüştük ama anlaşma sağlayamadık. Banu da uzmanlık sınavına girmek üzere o sıra... Ama Hürriyet'ten, "Banu da uzman oluyor, tam gün çalışacak kişi o olsa ya," teklifi gelmiyor. O söylemeyince de ben bir şey söylemiyorum, teklifin ondan gelmesini bekliyorum.

Merkezde kullanacağımız cihazlar için firmalardan fiyat teklifleri almaya başladık. Ciddi bir uğraş içindeyiz. O esnada ortaya çıkan, beklemediğimiz bürokratik sorunlarla da uğraşıyoruz. Sorunların bazılarını aşma konusunda sorun yaşamaya, kuruluş maliyeti daha net belli oldukça da tedirgin olmaya başladık. Bu stresli dönemde Hürriyet, projeye devam etmek istemediğini, başka bir ortak bulmamı, hisselerini yeni ortağa devretmek istediğini söyledi. Kira kontratını yapmışız, binayı iç kısımlarından yıkmaya, sökmeye başlamışız... Ya ben de vazgeçeceğim, yıkıp kırdıklarımızı eski hâline getirip o güne kadar yaptığımız masrafları sineye çekeceğiz ya da bir şekilde ben devam edeceğim...

Ortalama bir hayat, sahip olduklarıyla yetinen insanı geriye doğru çeker. Sıradan muayenehane ve hastane ilişkisiyle yetinmeyip yeni bir şeyler yapmak isteğim çok güçlüydü. Risk almadan, kurulmuş benzer bir kurumda çalışmayı değil, risk alıp geleceği belirsiz bir kurumun kurucusu olmayı yeğledim. O dönemin koşulları da bunu gerektiriyordu. Devam etmeye karar verdim.

Bir şeyi sıfırdan kurup ortaya çıkarmak çok riskli, zor bir iş. O güne kadar kazandığım tüm birikimlerimi ve Halıkalı Soyak Olimpiyakent'teki üç oda bir salon apartman dairemi riske etmem gerekiyordu. Elimdeki işin üstesinden

tek başıma nasıl geleceğimi düşünmeye başladım. O dönemde SGK henüz özel sağlık kuruluşlarıyla anlaşma yapmaya başlamamıştı, yapacağına dair bir beklenti de yoktu. Daha sosyal güvenlik sistemi tek çatı altında birleşmemişti bile. Planlarımı sadece kendime güvenerek yapmak zorundaydım. O dönemde hayatımda Banu ve onunla yaptığımız gelecek planlarımız olmasaydı, sadece kendimden sorumlu olsaydım yola tek başıma devam ederdim. Ama geleceği birlikte yaşayacak olmanın getirdiği sorumluluk duygusu, yeni bir ortak arama kararında belirleyici oldu.

Muayenehane hekimliği yapmış, serbest piyasa hekimliğinde deneyimi olan, risk alabilecek, ekonomik koşullarının da uygun olduğunu düşündüğüm birkaç samimi arkadaşına ortaklık teklif ettim. Butik muayenehane hekimliğinin ölmek üzere olduğunu, bu tür yerlerin geleceğinin olduğunu anlatmaya çalıştım ama nafile... Çoğundan, “Bu iş için bu kadar para riske atılır mı, gelecekte ne olacağı da belli değil,” türü yanıtlar aldım. Çoğunluk risk alıp bir şey kurma çabasına girmeden, kurulmuş yapıya yerleşmeyi tercih ediyordu maalesef. Bu kez de projeyi tek başıma tamamlayacak şekilde yeniden planlara başladım: Muayenehanemi kapatacağım, Banu uzman olunca kurumda tam zamanlı o kalır, ben de hastaneden çıkınca yarı zamanlı olarak çalışırım. Sonrasına da sonra bakacaktık...

YILLARIN BİRİKİMİNİN SONUCU: FİZYOROM

Çok stresli bir dönemdi. Fizik tedavi uzmanı meslektaşım Abidin Tanrıkut’la o sırada tanıştık. İlaç firması mümessili Volkan Cin, meslektaşım Abidin’in de benzer bir dal merkezi açma düşüncesinde olduğundan bahsetti. “Temiz kalpli, iyi, güvenilir insandır, dürüsttür ama yaşam tarzlarınız farklı.

O, dini vecibelerini yerine getiren biri. Sizi zaten biliyorum, isterseniz sizleri tanıştıtabilirim,” sözleriyle tarif ederek, tanışmamı önerdiği Abidin ile buluşmaya karar verdim.

Abidin benden on bir yaş küçük, Kütahya Simavlı. Benim gibi kırsal kökenli. Bakırköy Devlet Hastanesi’nde çalışıyor. Birkaç yıl önce bir muayenehane açmış. O yaşına kadar değişik sektörlerde yaptığım işler, karşılaştığım insanların kazandırdıkları ve kaybettirdikleri sayesinde, karşılaştığım insanlar hakkındaki ilk izlenimim genellikle doğru çıkar. Abidin mütedeyyin, muhafazakâr, sakin, dingin, modern görünümlü, güvenilebilecek, temiz bir insan izlenimi bırakmıştı bende. Akşamüzeri muayenehanemde buluşup birbirimizi tanımaya çalıştık. O, çay ve kahve içmeyi tercih etti, ben viski...

Başladık sohbete. Hayata başladığımız yerler, geçirdiğimiz süreç, ailelerimiz, yaşadıklarımız, hayattan beklentilerimiz... Uzun uzun konuşarak birbirimizi tanımaya çalıştık. Bir-iki kez de yemekte buluştuk. Yemekte de içecek tercihlerimiz farklıydı. Zaman geçtikçe konuşmaların içeriği de değişiyor tabii... Birkaç defa daha görüştükten sonra ikimiz de “Ben buyum” demiştik artık birbirimize.

Abidin’le şu minvalde bir konuşma yaptığımı hatırlıyorum: “Ben kendime güveniyorum. Dürüst, temiz, güvenilir bir insanım. Bende yalan dolan, alavere dalavere olmaz. Vicdan sahibiyim. Gece başımı yastığa koyduğumda beni rahatsız edebilecek hiçbir şeye fırsat vermem. İkimiz de görüldüğünden farklı yaşayan birçok insanın varlığını biliyoruz. Ben, kendime güveniyorum kardeşim. Eğer sen de kendine güveniyorsan beraber olabiliriz. Düşün, kararını ver.” Birkaç gün sonra aradı Abidin, “Tamam, varım,” dedi.

Banu devletle bağını tamamen kopararak tam gün Fizyom’da çalışacak, Abidin ve ben de muayenehanelerimizi kapatıp yarızamanlı olarak çalışacaktık. Kurumsal yapılanmayı,

o zamana kadarki ve bundan sonra yapılacak harcamaları ko-
nuştuktan sonra, sıra yeni ortaklık yapısını oluşturmaya geldi.
Abidin, Hürriyet'teki %50 hissenin tamamını almak istedi.
Ben de bunun adil olmayacağını, devletten istifa edip geleceği
belli olmayan bir kurumda risk alarak tam gün çalışacak olan
Banu'nun da bireysel olarak az da olsa hisse sahibi olması-
nın ve kalan hisselerin ikimiz arasında eşit dağılmasının daha
uygun olacağını söyledim. O anki düşüncemiz hayatlarımızı
birleştirmek üzerine kurulu da olsa yarın hayatın ne getireceği
belli olmazdı... Banu'nun geleceğini de düşünmemiz gerekir-
di. Sonuçta Banu da bedelini ödeyerek %10 hisse aldı. Kalan
%90 hisseyi Abidin ve ben aramızda eşit olarak dağıttık ve
Fizyorom'un yeni yapılanmasını oluşturduk.

Muayene odalarının ve tedavi ünitelerinin ayarlanması,
laboratuvar ve röntgen bölümlerinin tasarımı, röntgen oda-
sının bütün tavan, taban ve duvarlarının kurşun levhalarla
kaplanması, elektrik ve su tesisatının yenilenmesi, tuvalet-
lerin yeniden yapılması, mutfak tasarımı, aydınlatmalar,
zemin kaplaması, saten duvar boyamaları, merdivenler,
doğramalar... Bütün bu yeniden yapılanma esnasında elbir-
liğiyle gerçekten gece gündüz hep beraber çok çalıştık. Bu
aşamada arkadaşımız Gülsen'in de büyük katkısı ve desteği
oldu. Binanın yüksekliği boyunca yaptırdığımız sekiz katlı
yangın merdivenini, yan binada oturan biri, "Buradan bi-
zim binaya hırsız girer," diye şikâyet edince, kestirip biraz
daha orta tarafa taşımak zorunda kalmak gibi aksilikler de
yaşadık. Ruhsat için uğraştığımız bürokratik zorluklar da
cabası... Bürokratik çevrem geniş olduğundan bu işlemlerin
çoğuyla ben ilgilendim.

Fizyorom'un hasta kabul edebilecek duruma gelme süre-
ci altı ay sürdü. O günün koşullarına göre en modern fizik
tedavi cihazlarıyla donattık kurumu. Muayenehanelerimizi

kapattık, buralardaki cihazları kuruma getirdik. Teknik ve yardımcı personel alımını yaptık. Fizyonom'u benzerlerinden farklı kılacak fikirler de uyguladık: Tedaviye gelen her hastanın sadece kendisinin kullanacağı, tela kumaştan tedavi masası örtüsü yaptırdık. Hasta geldiğinde açılıyor, ismi yazılıyor, ertesi gün tekrar geldiğinde kendine ait o örtü kullanılıyordu. Böyle bir uygulama, sektörde ilk defa bizim kurumda yapılmaya başladı. Her hasta için kişiye özel elektrot takımı kullanımını başlattık. Tedaviye başlarken açtığımız elektrot takımı, başka hastalara temas etmeden sadece o hastada kullanılıyordu.

Bu arada Banu'nun tayini, uzman olduktan sonra Kars'a çıkmıştı. Zorunlu hizmetten muaf olduğu için gitmek zorunda değildi ama ileride ihtiyaç olur da tekrar memuriyete dönmesi gerekirse memuriyetten istifa ederek ayrılmış olması gerekiyordu. İstifa işlemleri için 2005 sonunda, birlikte Kars'a gittik. Bir gece kalacağız, ertesi gün göreve başlayacak ve ayrılış dilekçesini vererek istifa edecek.

Kars'ın iç turizmde hayli popüler olduğu dönem. Bir de Sezen Aksu'nun Kars ziyaretiyle birlikte Kars ve kaz eti iyice meşhur olmuştu. Biz de gitmişken, Sezen Aksu'nun kaz eti yediği restoranda denedik bu yerel yemeği ama çok beğendiğimi söyleyemeyeceğim. Kaz eti kuru ve fazla tuzlu gelmişti bana. Kenti buz gibi bir hava sarmış, iliklerimize kadar işleyen bir soğuk var... Dudaklarımızda "Kendimden kaçak, yarım keskin bıçak, nerde bende o yürek, yardan cayacak" dizeleriyle otele yürüdük. Vakit henüz erken, bir şeyler içmek için otelin restoranına indik. Yedi-sekiz kişilik bir erkek grubu ve iki-üç çift vardı içeride.

Bir süre sonra yan masadaki muhabbete dahil olduk. Doktor olduğumuzu söyleyip Kars'ta bulunma nedenimizi anlatınca sohbet sıcaklaştı. Grup, Kars'taki bir sivil toplum

kuruluşunun üyeleriymiş. Ertesi gün döneceğimizi duyunca Ani Harabeleri'ni görmemiz için ısrar ettiler. Gecenin sonunda içlerinden biri arabasının anahtarını bıraktı. "Olmaz" demeye kalmadan mağazasının adını, adresini verdi gitti... Ertesi gün hafif karlı bir havada Ani Harabeleri'ni de görmüş olduk... Şu an ismini anımsayamadığım o nazik, iyi insanın işyerine uğrayıp arabasını teslim ettik. Teşekkür ederek İstanbul'a davet ettik. İstanbul'da onu ağırlamayı çok istememize rağmen maalesef gelememi. Ne büyük incelikti yaptığı... Anadolu insanının paylaşımcılığına güzel bir örnekti.

O sene Fizyorem'un ruhsatını aldık. On üç senemi verdiğim, hayatımdaki pek çok yaşanmışlığın tanığı olan muayenehanemi kapatıp 200 metre ilerideki Fizyorem'a taşınacaktım. Daireyi sahibine teslim etmeden önce son defa içeri girdim. O küçücük dairenin her yeri çok farklı şeyler anımsatıyordu bana. Kuruluşundan o âna kadar geçen sürede acısıyla tatlısıyla yaşadıklarım hızla gözümün önünden geçti. Gözlerim doldu, doldu... Ve taşıtı...

Banu tam gün, Abidin ve ben de hastanelerimizdeki mesaimizin ardından, 17.00'dan sonra Fizyorem'da hasta görüyorduk. İlk dönemlerde ikimizin de hastalarının çoğu muayenehanelerimizden gelen hastalardı. İlk hastalarımın biri Cezmi Baskın'dı. Kenan Pars zaten Bakırköylü, muayenehane döneminden beri gelir giderdi bana... Çocukluğumun Türkücülerinden Yıldıray Çınar, Ahmet Sezgin de o dönemdeki hastalarım arasındaydı. Başladığımızdan itibaren Emekli Sandığı'yla anlaşmamız vardı, kısa süre sonra Bağ-Kur da özel tıp ve dal merkezleriyle anlaşma yapmaya başladı. Bu sayede hasta hareketliliğimiz arttı. Daha sonra SSK anlaşmaları da devreye girecekti.

Kurumsal bilinirliğimiz artmaya başlayınca, gündüz tam gün çalışan iki doktora ihtiyaç duymaya başladık. Kuruluş aşamasında ortaklık teklif ettiğim, hastaneden çalışma arkadaşım Dr. Sema Eren'e tekrar teklif götürdüm. Bu kez kabul edince, Fizyrom'un ortaklık yapısı tekrar değişmişti. Banu ve Sema %10'ar, Abidin ve ben yüzde %40'ar hisseye sahip olduk. Aramızda performans dayalı bir sistem kurduğumuz için herkes canla başla çalışıyordu. Zamanla hasta sayımız da çalışan sayımız da arttı. Bir dönemde, çalışma arkadaşlarımızın sayısı kırka yaklaşmıştı. Hayat standartımızı koruyabileceğimiz ve mesleğimizi şevkle yapabileceğimiz bir ortam oluşturmayı başarmıştık Fizyrom'da.

Hastalarım ve arkadaş çevrem tarafından Fizyrom'un şubeleşmesi önerileri zaman zaman gündeme geldi. Ama aynı anda her tarafta olamayacağım için bu öneriye sıcak bakmadım. Bizim iş, şubeleşerek aynı kalitede yapılabilecek bir iş değildi. Daha çok çalışarak para artırmak değil, daha az çalışarak zaman artırmak istiyordum. Yaşadığın zaman dilimi, önündeki zaman diliminden çoksa, yapılması gereken de bu değil midir zaten?

ROMANYA SEMALARINDA EVLİLİK TEKLİFİ

17-20 Mart 2006 tarihlerinde Viyana'da osteoporoz ve osteoartrit ile ilgili bir kongreye Banu ile katılacaktık. Seyahat öncesinde, Sports International'da bir sauna seansında karşılaştığım kaptan pilot arkadaşım Necdet Şentürk'e Viyana'ya gideceğimizden bahsederken birden aklıma bir fikir geldi. Necdet Kaptan'a bizim için uçuşunu değiştirebilir mi diye sordum ve dilimin altındaki baklayı çıkardım... Aklımdakini duyan Necdet Kaptan gerekli ayarlamaları yaptı, 17

Mart Cuma günü THY İstanbul-Viyana uçağının kaptan pilotu olarak kokpitte yerini aldı.

Çoğunluğu akademisyen, yaklaşık 30 kişilik fizik tedavi uzman grubuyla Viyana'ya uçmak üzere biz de o uçakta yerlerimizi almıştık. Ekonomi sınıfındayız. Biraz sonra kabin amiri, Banu ile benim yanıma geldi, "Necdet Kaptan'ın isteği doğrultusunda sizi *business class*'ta misafir edeceğiz, buyurun lütfen," dedi. 4C ve 4D koltuklarına yerleştik, ikramlar başladı. Kabin amiri bir kere daha gelip Necdet Kaptan'ın beni beklediğini söyleyince ben kokpite geçtim, Banu yerinde kaldı. Uçağın kalkış saati geldi. "Kaptanım, yerime geçeyim," diyorum, "Boş ver kal, beraber havalanalım," diyor... Oturmam için verdikleri sert çantanın üzerine, elimde bir kadeh viskiyle kaptan pilotun arkasına yerleştim.

Uçak havalandı. Bulgaristan hava sahasından çıkmak üzereyiz... Necdet Kaptan, kabin amirinden Banu Hanım'ı da davet etmesini rica etti. Biraz sonra Banu da kokpitteydi. Romanya hava sahasındaydık. Kabin amiri bir tepside iki kadeh şampanya, bir kırmızı gül, gülün yanında küçük bir paketle kokpite geldi. Banu, kaptana, "Necdet Ağabey, kokpite gelen hanımlara hep gül mü veriyorsunuz?" diye takıldı. Necdet Kaptan, "Banu, Allah aşkına, ne diyorsun? Ben bunları uçağa sokana kadar ne çektim. Bunların hepsi Muzaffer'in başının altından çıkıyor," derken ben tepsideki, içinde tektaş yüzük olan kutuyu açtım. Banu'ya, "Bir tanem olur musun, benimle evlenir misin?" sözleriyle, cevabını bildiğim sorumu sordum. Cevabımı da kokpitteki öpücükle aldım.

Banu'nun parmağındaki yüzük, kongre grubuyla buluştuğumuz akşam yemeklerinde merak konusu olmuştu. Kokpitteki evlilik teklifim, fizik tedavi camiasında uzun süre konuşulmuştu.

FİZYOROM'A BAHAR TADINDA BİR AÇILIŞ

2006 Nisanı'nda Fizyrom için bir açılış daveti düzenlemeye karar verdik. 20 Nisan tarihi için davetiyelerimizi dağıtmaya başladık. Müzik için bir *trio* ile anlaştım, *catering* hizmeti için şirketlerle görüşüyoruz... Abidin, açılışta alkol servisi olmamasını istedi. Benim açımdan böyle bir şeyin mümkün olamayacağını, gerekirse açılış yapmayabileceğimizi söyledim. Servis standının giriş yerine bodrum katına kurulmasıyla alkol servisi sorununu çözdük.

Çiçeklerin, on üç sene önceki muayenehane açılışını aratmayacak şekilde yollara taşıdığı bir açılış oldu. Asma katta *trio*, müzik yapıyor. Kaymakam, belediye başkanı, sanatçı dostlarım, meslektaşlarımız, arkadaşlarımız bizi yalnız bırakmamıştı. O günlerin popüler TV dizisi *Avrupa Yakası*'ndaki "Kubi" karakteriyle tanınan, yakın görüştüğüm oyuncu arkadaşım Vural Çelik, Hafif Türk Müziği sanatçılarından dostum Coşkun Demir, İskender Doğan, Salim Dünder, Tülay, Bilgen Bengü, Semiha Yankı, Atilla Atasoy, tiyatro sanatçısı Cihat Tamer, Türk Halk Müziği sanatçısı Sadık Gürbüz tebriğe gelen sanatçı dostlarımızdı. Asıl önemli konuk grubu ise Kayseri'den gelmişti. Banu'nun anne ve babası Zekiye-Ali Çetinkaya, ablası ve eniştesi Arzu-Halil Karaçavuş, yeğenleri Umay ve Kağan... Bir ay önce kokpitte olanlardan habersiz, açılışa gelmişlerdi.

O hafta sonu Galatasaray-Fenerbahçe derbisi vardı. *Akın Akın Televole* programının sunucusu, sevgili Akın Sel de kameramanıyla gelmişti açılışımıza. Konuklarla, benimle ve sanatçılarla derbi ağırlıklı röportaj ve çekimler yaptı, esprileriyle ortama ayrı bir hoşluk kattı. Akın Sel'in yaptığı röportajlar, 22 Nisan Pazar akşamı Lig TV'de, derbi öncesinde Fizyrom tabelası ve flamaları gözükecek şekilde ekrandaydı.

Geniş katılımlı, unutamayacağımız bir açılış olmuştu.

MEMURİYETE VEDA

Bizim millette, kendilerinden azıcık farklılaşmaya çalışanları, belki de kendi sıradanlıklarını koruyabilmek adına, paçasından aşağıya çekme eğilimi vardır... Kişi hangi eğitim seviyesinde, konumda olursa olursun, yapısında bu duygu varsa, bu tür şeyler yaşanabiliyor maalesef. Yaptıkların yasalara uygun olsa da, eğer karar verici senin paçana göz dikmişse, sonunda yasal olarak aklansan da sana söz hakkı dahi vermeden o sevimsiz süreci mutlaka yaşatırlar.

Fizyorem'u açtıktan bir süre sonra, Abidin'le birlikte böyle bir süreç yaşadık. Dönemin il seviyesindeki sağlık otoritesiyle de konuyla ilgili görüşmek mümkün olamayınca, mecburen Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurduk. Mahkeme haklı olduğumuz yönünde karar verdi.

Karar lehimize verilmişti ama ikimizin de artık hastanelerimizde çalışma şevki kırılmıştı bir kere. Bu tatsız olayın ardından Abidin devlet hastanesindeki memuriyetinden istifa etti. Benim memuriyet sürem, öğrenciliğimdeki beş yıllık memuriyetle birlikte zaten çoktan dolmuştu. 2007 yılında, devlet memurluğunda otuz yılı devirmiş bir doktor olarak emekliliğimi istedim ve hastaneden ayrıldım. Ayrılırken her ne kadar daha aktif çalışacağımı bilsem de sıfatımın “emekli” olması ilk zamanlar beni rahatsız etmişti. Uzun yıllar yaptığım memuriyetten ayrılınca, özel sektördeki iş hayatı sıkıcı olacak, zevk vermeyecek gibi gelmişti. Bu konuda yarıldığımı kısa sürede anlayacaktım ve ilerleyen zamanlarda, “Keşke daha önce ayrılısaymışım,” diyecektim.

Kurumda tam zamanlı bulunmaya başlayınca pek çok güzel fikrin de yolu açıldı. O zamana dek anlaşılmamız olmayan

özel sağlık sigortaları ve bankaların merkezlerine bizzat giderek kurumsal anlaşma yapılmasını sağladım. Bakırköy Belediyesi ile görüşerek tanıtım için Bakırköy'ün kritik bölgelerine afişleme çalışmaları başlattım. Sektörde deneyimli bir halkla ilişkiler uzmanı olan Kazım Kürkçü ile anlaştık. Popülerliğimiz iyice artmaya başladı.

Bu dönemde, uzman doktor arkadaşımız, ortağımız Sema Eten, Ataköy'den Kemerburgaz'a taşındı. Bir süre sonra gidiş geliş zorluğundan dolayı ayrılmak istedi. Onun hissesini satın alarak şirketin kuruluşundaki oranlarımıza geri döndük. Aynı kurumda, aynı mesleği icra edecek meslektaşlar arasında ortaklık ilişkisi kurulurken, işin kuruluş ekonomisinin kişilere yansımaları doğal olarak ortaklık oranına göre oluyor. Fakat bundan daha da önemlisi, herkesin sepetinden dökükleri oluyor. Sepetin içindekileri belirleyen de o zamana kadar kazanılmış deneyimler ve bu deneyimleri kullanmak için gerekli olan bilgi birikimi farklılıkları. Bu farklılıktan dolayı birçok konuda yükün çoğunun üzerime kaldığından ve bunun getirdiği erken yorgunluktan bahsedebilirim.

BİRİMİZİN DÜŞLERİNDE ÖTEKİMİZ VAR

Fizyorem'un açılışının ardından Kayseri'den gelen misafirlerimize iade-i ziyaret planı yapmıştık. İstanbul'dan yakın arkadaşlarım Gülşen ile İbrahim, Anamur'dan babam, Ankara'dan Zafer ile eşi Mihriye bize eşlik etti. Sağ olsunlar, bizleri çok güzel ağırladılar. Aşk damarının geçtiği parmaklarımıza yüzüklerimizi taktık, İstanbul'a nişanlı bir çift olarak döndük ve evlilik hazırlıklarına başladık.

Banu'nun gelinliği ve aksesuarları tamamlandı. Ben de hazırlıklarına başladım. Papyon takmayı sevmiyordum ve hiç de takmamıştım. Boynum kısa olduğundan yakışmayacağını

düşünüyorum sanırım... Aydınli Group'un sahibi Ahmet Sait ile eşi vasıtasıyla tanışıyorum. Hasta-doktor ilişkisi dışında bir samimiyetimiz de var. Ahmet Sait, "Damatlığını ben yapacağım ağabey," demişti. İtalya'dan özel *Cerruti* kumaş getirtip bana özel damatlık elbise yaptırdı. *Milimetric*'ten de gömlek diktirdim. Kravat, Fevzi'den ayakkabı derken tamamdım. Ramsey-Gürmen Group'un sahibi Remzi Gür ile de hasta-doktor ilişkisinden öte, sıcak bir ilişkimiz vardır. Nikâh davetiyemizi götürdüğümde sohbet ederken içeri mağaza müdürü girdi. Ne ara çağırdığının farkında bile değilim. "Hocamı düğün için tepeden tırnağa, ne gerekiyorsa giydireceksin," diye talimat verdi. İtirazlarım işe yaramadı, utana sıkıla takım elbiseyi kabul etmek zorunda kaldım. Takımların birini nikâhta, diğerini akşam yemeğinde giyecektim.

23 Haziran 2007 günü, Banu ile birbirimize "evet" dediğimiz gün oldu. İstanbul en sıcak günlerinden birini yaşıyordu. Ataköy Marina'nın içindeki, sık gittiğimiz, her ikisinin de sahibi arkadaşım olan Red Fish ve Papalina restoranların ilkinin nikâh törenimiz, ikincisini yemekli eğlence için düzenledik. Nikâhta Fizyrom'un açılışına da gelen *trio* grubunun müziği eşliğinde ailelerimizle ve dostlarımızla bir aradaydık. Nikâhımızı da Coşkun Demir ve Gülşen Ünlü'nün şahitliklerinde, Kumburgaz Belediye Başkanı arkadaşım Dr. Hüseyin Çorbacıoğlu kıydı. Misafirlerimize nikâh şekeri yerine sevgili dostum, yayıncı Ömer Yenic'i'nin önerisi ve özverisiyle birer nikâh kitabı hediye ettik. Epsilon Yayınevi, O. Henry'nin *Öyküler* kitabından bizim için özel bir baskı hazırladı. Kitabın arkasında, Banu'nun yazdığı satırlar yer alıyordu:

*Kaderin ağlarına takıldık, çırpındık çıkamadık
Durumdan keyif almaya başladık
Ağları üstümüze elbise yaptık
Bilemezdik ki çıkartamayacaktık*

*‘Birimiz’ gülüyordu kavgaya öfkeye; yetkindi.
Ulu bir çınardı gövdesi; huzurlu ve güvenli
Gözleri kaybederdi gülünce hem kendini, hem içinde ‘öteki’ni
Bir beden ruha bu kadar yakıştırdı üstelik; zarıftı*

*‘Ötekimiz’, yirmi dört saat yüreği pırpırlı
Gözleri olur olmaz pırıltılı
Yaşam dolu, kuş gibi kanatlı
Doldururdu sesi zamanı*

*‘Birimiz’ düşünür, ‘Ötekimiz’ daha çok konuşur
‘Birimiz’ dingin, ‘Ötekimiz’ heyecanlı
‘Birimiz’ aşmış bunları
İnsan düş gücünü dışa vurduğu ölçüde insandı
‘Birimiz’in düşlerinde ‘Ötekimiz’ vardı*

*Hayat son sözü hep kendisi söylerdi
Bizimse birbirimize son sözümüz EVET’ti.
23 Haziran 2007, İstanbul. Teşekkür ederiz.*

Papalina Restoran’da, ailelerimiz ve dostlarımızla birlikte iki yüz kişi olduğumuz, canlı müzik eşliğindeki akşam yemeğinde mutluluğumuzu paylaştık. Çok geç saatlerde, yorgun ama mutlu bir şekilde evimize döndük.

OĞLUMLA ANNESİNİN RAHMİNE YERLEŞMEDEN ÖNCE TANIŞTIM!

Evlendiğimizde Banu otuz ikisinde, ben de elli yaşındaydım. Arkadaşlarımızın baskısıyla bir an önce tüp bebek çalışmalarına başlamaya karar verdik ve embriyolog arkadaşım Prof. Dr. Ertan Kervancıoğlu'nun rehberliğinde süreci başlattık. Tüp bebek deneyimi yaşamış olanlar bilir; hazırlanması, uygulanması, sonuçların beklenmesi ve sonucun kabullenilmesi, özellikle kadınlar için yıpratıcı ve zor bir süreçtir. Hormon yüklemeleri, yumurta hücresinin oluşum aşamalarının takipleri... Zorlu aşamaların her birinde Gülsen'in eli, gözü hep Banu'nun üzerinde oldu. Gülsen, Banu'ya ablalık yaptı.

Her şey yolunda gitti ve yumurta toplama aşamasına geldik. Bu benim için de sperm verme gününün gelmesi demek... Ertan, seçilmiş spermlerin içinden en iyilerini alarak mikroyenjeksiyon yöntemiyle döllenme işlemini gerçekleştirecek. Elimde, sperm verirken yapmamam gerekenler anlatıldıktan sonra teslim aldığım plastik kap, üzerinde "Numune Odası" yazan kapının önündeyim... Sadece içeriden açılan, tek yönlü bir kapı...

İçeride küçük bir kanep, karşısında televizyon. Altında bir CD oynatıcısı ve sekiz-on CD. Ortada büyükçe bir sehpa, üzerinde üç-dört pornografik dergi ve bir uzaktan kumanda cihazı... Kumanda cihazının "ileri" sarma tuşunun yıpranmış olduğunu görünce kendimi tutamayıp gülmeye başlıyorum. Belli ki odaya yolu düşenlerin çoğu "İleride ne var?" diye merak etmiş... Yan duvarda, bitişikteki laboratuvara sadece içeriden açılabilen küçük bir pencere var. Sperm hazır olunca hemen laboratuvara vereceksin ki yıkama, süzme, seçme işlemlerine başlansın. Aklıma, yukarıda yumurtaları toplanan Banu geliyor. O yukarıda ne çekiyor,

ben aşağıda ne çekiyorum... Zaman geçiyor ama konsantre olamıyorum... Hayal kurmakta zorlanıyorum... Gerçekten zor bir durum... Sonunda oğlum Onat'ın tek hücreli hâlini plastik kavanoza koymayı başarıp laboratuvara teslim ediyorum. Banu yumurtalarını, ben spermlemlerimi Ertan'a teslim edip, hastaneden ayrılıyoruz.

Mikroenjeksiyon ile döllenme, embriyo oluşumu, ikiye bölünme, sonra dörde, sekize bölünme... Her şey yolunda giderse beşinci gün embriyolar *blastosist* hâline gelecek ve embriyo transferi yapılacak. Beşinci gün, transfer için hastaneye çağrıldık. Ertan bana mikroskoptan *blastosist*'leri göstererek, "İki tanesi çok sağlıklı üç tane embriyo var. Bir tanesine, rahme tutunma olasılığını artırmak için lazerle işlem yapacağım. Üç tane de koyabiliriz ama iki tane koymayı öneriyorum, ne diyorsunuz?" diye sordu. Kararı ona bırakmıştık.

Çocukları normal yollarla dünyaya gelen babalar çocuklarını en erken, doğumhaneye girmişlerse doğumu yaptıran doktorla birlikte görebilir. Ben oğlumun hem tek hücreli hâlini hem de *blastosist* hâlini görmüştüm! Henüz annesinin rahmine yerleştirilmeden önce tanıştık kendisiyle. Başımı mikroskoptan kaldırıp bir süreliğine vedalaştığım oğlum (o zaman cinsiyetini bilmiyoruz elbette), Ertan Amca'sının güvenli elleriyle annesinin rahmine transfer oldu.

Sonraki on gün geçmek bilmeyen türdendi. On gün sonraki ilk kan tahliliyle gelen sevinçli haber, bütün stresi silip attı. İki hafta sonraki tahlillerde de büyük ihtimalle tekil gebelik olduğunu öğrenmiştik. Gebelik takibini perinatolog arkadaşımız Prof. Dr. Ahmet Gül yaptı. Bir-iki düşük tehlikesiyle yüreğimizin ağzımıza geldiği dönemler de oldu ama nihayet 2008 sonlarına doğru doğum ve doğum sonrası planlarını yapmaya başlamıştık.

ANNEMİN "İŞİNİZ GÜCÜNÜZ ONAT GİTSİN" DUALARI KABUL OLDU!

Doğumdan önce, dokuz yıldır oturduğum evi değiştirmeye karar verip yine Ataköy’de, daha geniş bir daireye taşındık. Fakat ev, lodoslu havalarda kullanılan pistin iniş rotası üzerindeymiş. Uçaklar en alçalmış hâllerleriyle, tam bizim üst kattaki evin üzerinden geçiyordu. Pilota el sallasan karşılık verecek, o derede yakın ve bir o kadar gürültülü. Uçakların o pisti kullandığı dönemlerde ciddi sıkıntı yaşıyorduk.

Doğum yaklaşınca Banu’nun annesi ve babası Kayseri’den geldi. Sezaryen olarak gerçekleştirilmesi gereken doğumu Prof. Dr. Ahmet Gül yapacak. International Hospital’da, 5 Ocak 2009 Pazartesi sabahı için program yapıldı. Yenidoğan uzmanı Dr. Murat Palabıyık da doğumda bulunacak. Doğumu kayda almak üzere bir kamera almıştım. Sabah operasyon başladı, elimde kamera, Banu’nun başının hemen arkasındaydım. Ahmet rahimden çocuğu aldı, kordonu kesti. Ağlamasını bekliyoruz, çocuk nefes alamıyor, morardı... Saniyeler geçtikçe morarması artıyor. Ve hâlâ nefes almıyor! Ameliyathane ekibi müdahale ediyor. Ben şoktayım, ne yapacağımı bilemedim, hastabakıcısının biri kamerayı elimden aldı, kamera o panik ortamını kayda devam etmiş...

Kaç saniye sürdü, bilemiyorum. Bebeğin ağzı burnu temizlendi, aspire edildi, derken nihayet ilk nefesini aldı, ağlamaya başladı. Rengi yavaş yavaş normale döndü. Herkes bir “oh” çekti. Sanırım annesinden ayrılmak istemedi, annesiyle bağı beklemediği bir anda kesilince de nefes almaya üşendi herhalde! Banu baygın, olan bitenlerden haberi yok. Yukarıda, odada bekleyenler olan bitenlerden habersiz. Ben yukarı savaştan çıkmış gibi vardım, alı al moru mor hâldeyim. Görenler şaşırmıştı, anlatırken fena olmuştum, bugün

bile düşününce kötüleşiyorum o ânı. Oğlumun ilk nefesinde onun yanındaydım. Bir gün, belki o da benim son nefesimde yanımda olacaktır. Hayatın doğal akışı...

Oğlum, bana elli iki yaşında ilk defa babalık sıfatını kazandırmıştı. Bebeğimize Onat ismini verdik. Bizim güney illerinde sık kullanılan bir kelimedir “onat”; iyi, düzgün, güzel, dürüst, güvenilir anlamına gelir. “İşin gücün onat gitsin” diye dua edilir. Evden ayrılıp okullarımıza dağılırken annem de bizim arkamızdan, “İşiniz gücünüz onat gitsin yavruuum,” diye seslenirdi. İsim seçimimizde, 1994’ün 30 Aralık’ında Marmara Cafe’ye yapılan bombalı saldırıda kaybettiğimiz yazar Onat Kutlar’ın da etkisi olmuştur şüphesiz...

Artık hayatımızda bebeğimiz de vardı. Elli iki yaşındaydım. Her ne kadar elli yaşından sonra yeni bir yapılanma içine girmiş olsam da maddi açıdan düze çıkmıştım artık, iç hesaplaşmalar bitmiş, dinginleşmiş, yavaşlamaya başlamıştım. Babalığın keyfini sindire sindire yaşamaya başladım oğlumun gelişiyile. Tabii, geç babalığın yanında gizli bir “dedelik” sıfatı da hazır bulunur. Beni bebekle gören bazı insanların “Dedesi misiniz?” sorusunu “Evet” diye geçiriyordum...

Onat, bana bir saniyenin ne kadar uzun bir süre olabileceğini, bugüne dek üç kez yaşattı. İlkini doğumu esnasında yaşadım. İkincisinde bir buçuk yaşındaydı. Sabah yürüyüşünden gelmiştim. Onat emekleye emekleye yanıma geldi, pembe pembe yanaklarıyla bana bakarak elindeki boş çaydanlıkla oynuyor, birkaç kelime söylemeye çalışıyordu. Birden gözleri kaydı, oturduğu yerden arkasına doğru düştü. Nefesi kesildi, morarmaya başladı. Ne yapacağımı bilemedim, şaşkınlıktan, “Banu, Banu! Çocuğa bir şey oldu!” diyecek alıp yatak odasına yatırdım Onat’ı.

“Acaba beyninde emboli mi attı, kalbine mi bir şey oldu?” diye abuk sabuk düşüncelerle kalp masajı yapıyorum... Banu

geldi, çocuk iyice baygınlaştı, “Suni solunum yapalım,” diyoruz. Yaptığımız şeyler Onat’a o anda zarar verebilecek müdahaleler... O esnada yaklaşık otuz senelik hekimim, ateşli havale geçiren onlarca çocuk tedavi ettim. Muayene ederken ateşli havale geçiren çocuklar gördüm. Ama o an aklıma Onat’ın ateşli havale geçiriyor olabileceği gelmiyor! İki tane deneyimli doktor, neredeyse kendi çocuğumuzu öldüreceğiz! Banu, “Sabahtan biraz ateşi vardı,” deyince Onat’ı apar topar soyup duşa ve küvete soktuk. Çocuk suda kendine geldi. Ambulans da çağırmıştık, ambulansla hastaneye götürdük. Hayatımda yaşadığım en zor anlardan biriydi.

Onat benim çocuğum olmasaydı, yahut başka bir yerde, başka bir çocuğun başına aynı şey gelseydi ilk soracağım soru, “Çocuğun ateşi var mı?” olurdu ve ateşli havale geçiren çocuğa uygun şekilde davranırdım. Çocuk kendi çocuğun olunca doktor olamıyormuşsun... Bu olayın ardından, beş sene boyunca ateş takibini çok titiz bir şekilde sürdürdük. Bir sene sonra tekrar geçirdiği ateşli havalede yine çok telaşlandık ama bu kez doktor gibi davranıp yapılması gerekenleri yaptık. Banu arayıp Onat’ın ateşlendiğini söylediği an, göğüs kafesimde oluşan sıkışmayla eve koşuyordum, sabahlara kadar başında bekliyorduk. Yedi yaşına kadar her yere yanımızda ateş ölçer, diazepam fitil ve tüple gittik.

Yürümeye başlamasıyla ayaklarında hafif bir düztabanlık olduğunu fark ettik, içe basarak yürüyordu. Özel kalıplı bot yaptırdık. Evde hijyen sebebiyle halı kullanmıyorduk, sert matelyalden yapılmış özel botlar laminat parke zeminde “tak tuk” sesleri çıkarıyordu... O sıralar alt katımızdaki satılık daireye birileri taşındı. Yeni komşularımızın Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nden kadın doğum uzmanı bir profesör ile avukat eşi olduğunu öğrenince, meslektaşımızla komşu olacağımız için sevinmiştik.

Bir süre sonra meslektaşımız iç kulakla ilgili bir sinir hastalığı olan *vestibüler nörit*’e yakalandı. En ufak gürültünün bile

büyük rahatsızlık verdiği bu hastalığa, yakalanılabilecek en kötü evde yakalanmıştı! Lodos nedeniyle ortalama üç günde bir uçaklar üstümüzden geçerek iniş yapıyor, üst katında da ayağında özel ayakkabısıyla yeni yürümeye başlamış bir çocuk var... Üstelik Ataköy'deki dairelerde, inşaat tekniği nedeniyle, ses geçirgenliği çok fazla, ses izolasyonu yok gibi bir şey. Doktor Bey, sesi azaltan koruyucu kulaklıkla geziyordu evinde.

Bir gün kapımıza gelip yatak odasındaki televizyondan ve çocuğun yürürken çıkardığı seslerden rahatsız olduğunu söylemişti. Yatak odamızda televizyon yoktu... Meslektaşımız rahatsız olmasın diye, kiralık evimizde parkelerin üzerine duvardan duvara halı kaplattık. Buna rağmen rahatsızlığı sürüyordu, "Yapılabilecek başka bir şey varsa söyleyin, yapalım," demiştik. Bir akşam Banu hapşırdı, aşağıdan "Çok yaşa!" diye ses geldi. Onat da içeri girer girmez salonda koşturmaya başladı... Bu defa aşağıdan sert bir cisimle kalorifer borularına vurulmaya başladı... "Anlayamadım, bir şey mi diyorsunuz," dercesine aynı üslupla, daha sert şekilde ben de iletişime geçtim... Sonraki sahnede doktor arkadaş üst kata çıkmış, kapımızı tekmeliyordu... Kardeşim Akın da bizdeydi. Üç doktor kapı ağzında tartışmaya başladık... Bu nahoş olaydan sonra tadımız kaçtı. Hastalığını, sese olan hassasiyetini anlıyordum ama daha fazla yapabileceğim bir şey de yoktu. Banu, giriş katta bir daireye taşınmak istiyordu, ben de "Korktu kaçtı" durumuna düşmemek için ağırdan alıyordum. Bir gün geldim, evde bir sevinç; taşınmışlar.

Birkaç sene sonra, bu satırları yazmakta olduğum evimize taşındık. Malaklar Köyü ilkokulu lojmanında başlayan hayatımın girdiği evlerin yirmi yedincisine... Köylerdeki evler, Ankara'daki, İstanbul'daki öğrenci evleri, bekâr evleri, aile evleri... Gaziantep Lisesi Pansiyonu ve üç ayrı öğrenci yurdu... Bana sayısız acı tatlı anı, deneyim ve arkadaş hediye eden otuz bir

ayrı mekân. Bazılarını hiç unutmak istemedim, kimini hatırlamak istemedim... Unutmak istediklerimden bazıları unutulmadığı gibi, zaman zaman rüyalarım da beni rahat bırakmadı.

***

Yaşamlarımızı kişisel tercihlerimiz ve koşullar kadar rastlantılar da belirliyor. Şöyle bir düşünüyorum da...

Malaklar Köyü'nde doğduğum o ilk evde başlayan hayatıma Adana İmam Hatip Okulu'nda devam etseydim... Ya da orta ve lise öğrenimimi Anamur'daki Anamur Lisesi'nde tamamlasaydım... Sonrasında Gazi Eğitim Enstitüsü'nde okurken tıp merakımı unutup, iki sene sonra ortaokullarda matematik öğretmenliği yaparak hayata atılsaydım... İstanbul Tıp Fakültesi'ne başladığımda öğrenimimi devam ettirebilmek için iş bulamayıp o günlerin siyasi ve ekonomik koşulları nedeniyle okuluma devam edemeseydim... Eminönü sebze-meyve halindeki kâtiplik işimde, halde kabzımal olmak için çaba harcayan biri olarak kalsaydım... Tıp fakültesi üçüncü sınıfında, mikrobiyoloji dersi nedeniyle sömestr kaybetmeyip mecburi hizmete gitmek zorunda kalmasaydım... Daha önceleri çok daha kolay yapabileceğim uzmanlık eğitimini ötelemeseydim... TUS sınavında fiziksel tıp ve rehabilitasyon hekimliğini seçmeseydim... Uzman olduktan sonra atama için bu kadar çaba gösterip İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi Hastanesi'ne atama yaptıramasaydım... “Şiddetsiz geçimlilik” sebebiyle ilk eşimden ayrılmasaydım... İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi, eğitim araştırma hastanesine dönüşmeseydi... Antalya'daki fizik tedavi ve rehabilitasyon kongresi öncesinde hastanede ki kuaföre gitmemiş olsaydım... Kimbilir kaçınıcı evimden ve nasıl bir içerikle yazılmış olacaktı bu kitap?

SONSÖZ

Çocukken bir yerde misafirken, karınları açlıktan zil çalıyor olsa bile yemeğe çağrıldıklarında “Ben tokum” deyip bir defa daha çağrılmayı bekleyen neslin fertlerinden birinin yaşamına tanık oldunuz...

Eğitimi, imtiyazlı sınıfın elinden alıp halka yayan, toplumun aydınlanması yolunda (etkileri bugün azalmış olsa da hâlâ yer yer hissedilen) kuvvetli bir meşale yakan Köy Enstitüleri’nin tedrisatından geçmiş; Köy Enstitülü ruhunu hem öğrencilerine hem de altı çocuğuna aşılarmış bir babanın oğlu olarak geldim dünyaya. O Köy Enstitüsü ruhu ki, küçük köy evimizden çıkan üç doktor, iki mühendis, bir veteriner hekim, bugün memleketine hizmet etmeye devam ediyor.

Mesleğime, doktorluğun henüz değerli olduğu, toplumdaki saygınlığının azalmaya başlamadığı yıllarda başladım. İşin mutfağındaki ustalardan, meslek büyüklerimden, usta-çırak ilişkisi içinde, kitaplarda yazmayan, ancak yaşadıkça öğrenilebilecek sayısız şey öğrendim. Öğrenciliğimden bu yana birçok insanın yaşamına dokundum. Ölüm sınırındayken yaptığım tedavilerle yaşama döndürdüklerim de oldu, yaşam kalitesini yükselttiklerim de... Çalışma koşullarımız ve toplumdaki karşılığı eski yıllardaki kadar olmasa da mesleğimi büyük bir şevkle ve istekle yapmaya devam ediyorum.

Peki, ben tüm bunları yaşadım, yaşıyorum da ne oldu, ne kaldı bende?

Kazanımlarımdan bazılarını sizinle paylaşmak istedim:

- Hayatı iliğiyle, kemiğiyle tanımaya ve yaşamaya çalıştım. Yaşamım küçük yaşlardan itibaren sokaklarda şekillendiği için, hayat gerçeklerini algılamada diğer insanlardan farklı olduğumu düşünüyorum. Düşmekten korkmadım çünkü düşsem de kalkabileceğimi biliyordum.
- Olumlu-olumsuz yaşadığım hiçbir olay sonrasında “Neden ben?” demedim. Başarısızlıklarım da çok oldu ama bunları kendime yapılan bir haksızlığa bağlamadım. “Demek ki başarı için gereken çabayı göstermemişim,” dedim.
- Başarı için kendime güvenmeyi ama kendimi başkalarından üstün görmemeyi öğrendim.
- Hayatın istemediğim hiçbir dayatmasını kabul etmeyip, hayata kendi doğrularımı dayatmaya çalıştım.
- Yol ayrımlarında, ne istediğimi bilmediğim zamanlar da çok oldu ama bu zamanlarda bile ne istemediğimi çok iyi biliyordum.
- Şanslı olmanın önemli olduğunu ama daha önemlisinin şansı zorlamak ve geldiğini fark etmek, geldiğinde de değerlendirebilmek olduğunu öğrendim.
- Kişileri diğerlerinden ayıran şeyin, kolay işlere kuşkuyla yaklaşp risk alarak daha fazlasını yapmak olduğunu; ancak sıradışı şeylere kalkışanların, çoğunluğun isteyip de ulaşamadığı yerlere ulaşabildiğini gördüm.

- Başıma gelen en sevimsiz durumlarda bile bunun biteceğini ve ileride anlatacak bir anı olarak kalacağını, bu yaşadıklarımın da beni olgunlaştıracığını düşündüm.
- Kendime yakıştıramayacağım hayatı yaşamamayı, yaşadıklarımın da pişmanlık duymamayı öğrendim. Ve yaşadıklarımın hiç pişmanlık duymadım.
- Olumsuzlukların, başarısızlıkların, üzüntülerin, hayal kırıklıklarının hayatın acı tarafları olmayıp “deneyim” için gerekli olan “tatlı” tarafları olduğunu, hayatımızı yaşarken “çalışmadığımız yerden” soru geldiğinde neyi nasıl yapacağımıza, bu kazandığımız deneyimlerin yol gösterebileceğini öğrendim.
- Özellikle herkesin kolayca bilgi sahibi olabileceği çağımızda, sahip olduğu bilgiyi kullanabilmek ve önüne çıkan fırsatları değerlendirebilmek için belirli bir deneyime sahip olmak gerektiğini, deneyimin de acısı ve tatlısıyla yaşadıklarımızla gelişen bir yeti olduğunu öğrendim.
- Başarının, bir şeye sahip olmak, bir şeyi kazanmış olmak olmadığını öğrendim. Çünkü asıl başarı, bir amaç uğruna çalışarak, başladığın yere göre ilerleme sağlayıp sahip olduğunla mutlu olmak...
- Yaşadığın ortamlarda işlerin çoğunu sen çözmeye kalkarsan ve çözersen, zaman içinde bu durumun kanıksanıp üzerine yapışacağını ve artık senin için hayatın daha yorucu olmaya başlayacağını, seni yıpratacağını öğrendim.

- Geleceğimizi geçmişimiz belirliyor. Önümüzdeki, yaşayacağımız zaman dilimi kısılınca “yaşadıklarımız” değil, “yaşayacaklarımız” üzerine düşünmemiz gerektiğini öğrendim.

OĞLUM ONAT'A...

Canım oğlum,

Hayatımla, yaşadıklarımla ilgili bilmediğin çoğu şeyi muhtemelen sen de bu kitabı okurken öğrendin. Keşke benim de senin gibi bir olanağım olabilseydi. Babamın, 1940'larda, henüz senin yaşlarındayken, ilkokuldan sonra, Mersin'in o zamanki adıyla Erçel Köyü'nden ayrılıp trenle Düziçi Köy Enstitüsü'ne yol alırken hissettiklerini bilebilseydim... Yatılı okulda yaşadıklarını, okul bittikten sonra görev yaptığı yol-suz, elektriksiz, susuz köylerde başından geçenleri, annemle ilk karşılaşma ânını, ikinci çocuğu, ben, yani senin "baban" doğduğu zamanki hislerini öğrenebilme olanağım olsaydı keşke. Biliyorum ki artık çok geç... O yılların yazılı anısı da maalesef yok. Keşke hayattayken bunları babama sorsaydım, dinleseydim, öğrenseydim.

Annenin karnından çıkıp, zor da olsa ilk nefesini alarak yaşam mücadelesine başladığında yanındaydım oğlum. Senin aldığın o ilk nefesle beraber bende de ilk defa ölüm korkusu başlamıştı. Aslında ölümden korkma değil, seni baba-sız bırakma korkusuydu bu.

Babalık garip bir duygu be oğlum! Baba olmadan önce benzer söylemlere inanmaz, abartılı bulurdum. Ama senin dünyaya gelişinle anladım ki, seni seven kalbim gerekirse hiç tereddütsüz biyolojik olarak da senin olacaktır...

Sen çok küçükken, yeni yeni konuşup hayatı sorgulamaya başladığın yıllarda, "Benim oğlum büyüyecek, kocaman

adam olacak,” diye başlayan cümleler kurduğumda, “Baba, ben büyümek istemiyorum ki,” derdin. Sebebini sordüğümde da “Çünkü insanlar büyüyünce ölüyorlar, ben büyüyüp ölmek istemiyorum,” derdin. Sanıyorum ki, arkadaşlarının çoğunun babalarından daha yaşlı olduğum için, beni erken kaybedeceğini düşünerek babasız kalmaktan da korkuyor, endişe duyuyorsun.

Korkma be oğlum! Yaşam çoğunlukla matematiksel doğrular üzerine devam etmiyor zaten. Hem hangi “az”ın aslında çok, hangi “çok”un da az olduğunu bizler ve yaşadıklarımız belirlemiyor mu ki?

Evet, belki de annenle ben birbirimizi geç bulduk. Ama o iki yürek birbirine doğru çarpmasaydı sen de olmayacaktın. Hayatta olmadığının farkında bile olmayacaktın. Şundan emin ol ki biz, sana olabilecek en kısa sürede ve en hızlı şekilde ulaştık. Sana daha önce kavuşma imkânımız da yoktu zaten.

Sevgili oğlum Onat... Daha dün bebektin, çocuktun... Ne çabuk delikanlı oldun... Seni bizden daha çok sevebilecek, bir şey beklemeksizin, karşılıksız her şeyini verebilecek hiç kimsenin olmadığını ve olmayacağını bilmeni isterim. Adına yakışır bir insan olman tek dileğim.

Çalış, çok çalış. Başarısız olmaktan, hata yapmaktan, acı çekmekten korkma. Bil ki hata yapmak, hile yapmaktan çok daha onurludur. Hatalar, başarısızlıklar ve acılar seni yoğuracak, ileride daha büyük başarılarla imza atmanı sağlayacaktır. Amacın hiçbir zaman zengin olmak olmamalı. Zenginlik insanı yalnızlaştırır, yalnızlaştıkça da mutsuzlaştırır, oğlum. Zengin olmak başarılı olmak değildir. Aynı düşüncedeki, senin gibi vicdanlı insanlarla yaşamını paylaş, arkadaşlık kur. Hayatını zevk alarak, başarılı olduğun işi

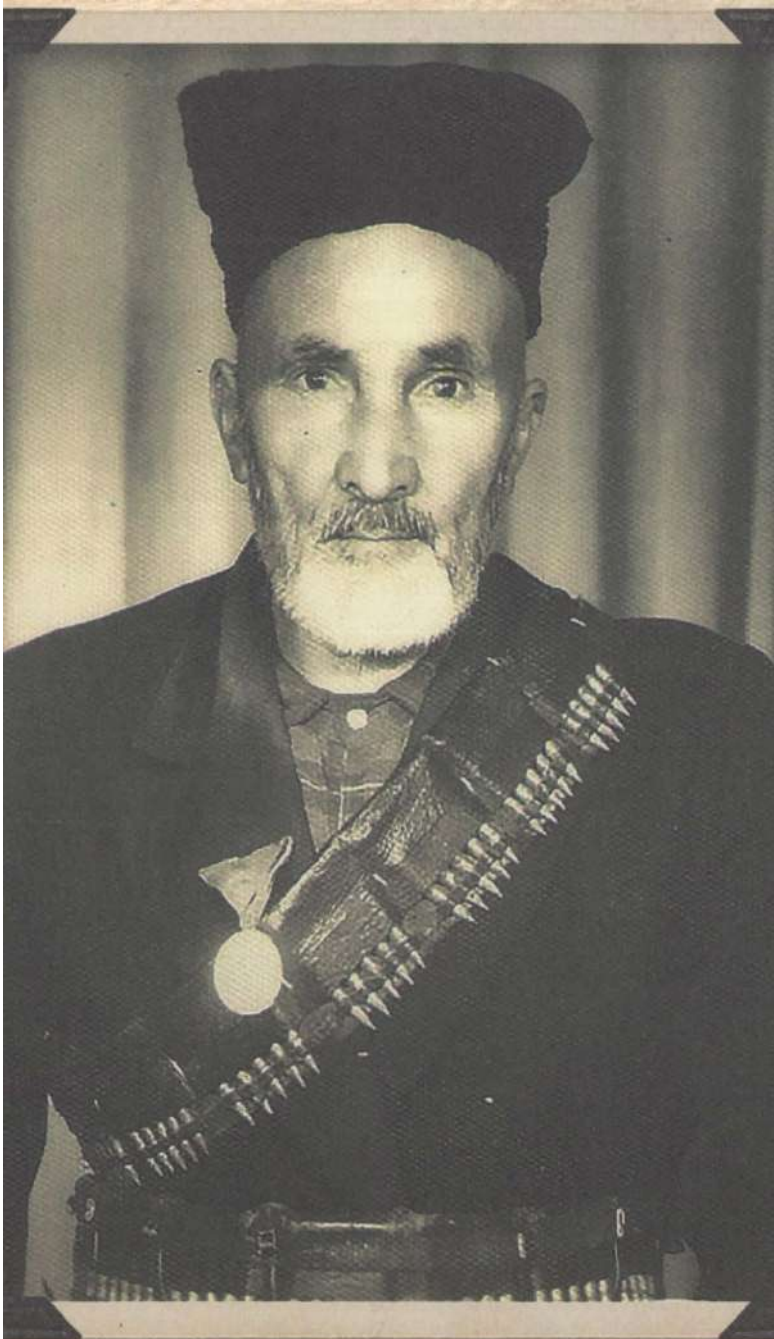
yaparak, mutlu bir şekilde, yavaş yavaş yaşa oğlum. Ben bu yolda hep yanında ve destek olmaya çalışacağım.

Sana ne yapacağını değil, ne yapmayacağını söyleyeceğim. Ne yapman gerektiğine sen nasıl olsa bir şekilde bilgiye ulaşarak karar verebilirsin. Ama ne yapmaman gerektiği deneyimler sonrasında öğrenildiği için ben, sana o konuda yardımcı olmaya çalışacağım. Senin hayatta daha iyi şeyler yapabilmen için, benim senin için bir şeyler yapmama izin ve fırsat ver, canım oğlum. Sana söylediklerimin hepsini anlayabilmeni beklemiyorum. Çoğunu sen de benim gibi, ileride baba olduğun zaman anlayabileceksin çünkü...

Sana güveniyorum, seninle gurur duyuyorum oğlum. Mutlu olmanı, mutlu yaşammanı istiyorum. Senin başarılı ve mutlu olmaman için hiçbir neden yok, oğlum. Keyifli bir yaşam sürmen için gereken her şey var sende... Umarım senin de ileride, benim oğlum gibi güveneceğin ve varlığından gurur duyacağın bir oğlun olur.

Seni seviyorum, işin gücün onat gitsin, sevgili oğlum...

Baban

Dedem Mehmet Toklu. İstiklal Savaşı'nın Mehmet Çavuş'u.

Köy Enstitüsü

Diploması

Nº 552

Adı, Soyadı, Numarası:	Ramazan Sabri Toklu 173
Babasının adı:	Mehmet
Doğduğu yer ve yıl:	Mersin Erçel 1933
Enstitüye girdiği tarih:	14-IX-1945
Öğrencinin sanatı:	
Mecburî hizmet müddeti:	Yirmi yıl

Düziçi Köy Enstitüsü Öğretmenlik kolunu 1950 yılında bitiren yukarıda künyesi yazılı öğrenci bu diplomayı almağa hak kazanmıştır.

Millî Eğitim Md.

Enstitü Müdürü

Eğitim Başı

Bakanı

Şefik Ergüdüz

Azmi Gökmen

Ali Meminalp

Ali Meminalp

Yıl 1950. Yaşı on yedi. Babamı yirmi yıl mecburi hizmetli olarak

namur'un "kayrak çakıllı" yollarına düşüren "Köy Enstitüsü Diploması"

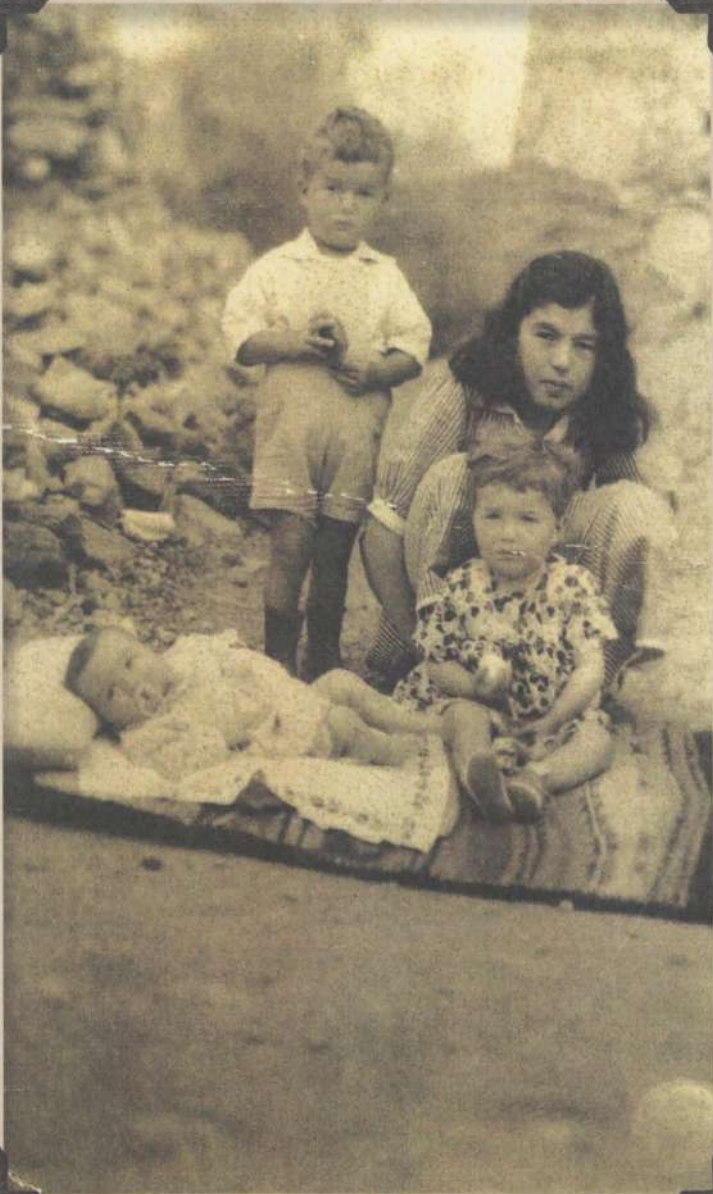

Anamur, 1964

Malaklar Köyü İlkokulu

Doğduğum Malaklar Köyü'nün tek derslikli ilkokulu'nun 1964 yılındaki görünümü. Okulun ön kısmı, doğduğum iki küçük odalı lojman aynı zamanda.

Yaşamımın ilk fotoğrafı. Henüz üç kardeşiz. İki yaşımdayım. Elimde yumurta, arkamda ilerleyen yıllarda kahrımızı çok çekecek olan Sıdika Teyzem.

Dört kardeş ve annem. Ben sağdan ikinci.
Çukurabanoz Köyü.

Çukurabanoz Köyü. Annemin kreasyonundan giysiler.

Malaklar Köyü İlkokulu'nda ailecek diktiğimiz domateslerin arasında.

Annem-babam açısından, beşinci kardeş de erkek maalesef..

Ben sol başta. Köyümüzden bazı arkadaşlarımız aramızda. Gazanfer, Davut, Zafer de sağ taraflarında. Babamın yanında, bir dönem benim de öğretmenim olan Cevdet Aslan.

Dört kardeş ve dönemin dört öğretmeni.

Annemin sağında ben. Üçü ilkokula giden beş erkek kardeş.

Ben ilkokul son sınıftayım. Davut Ağabey'imiz yatılı olarak Antalya Aksu İlköğretmen Okulu'nda. Annem babam ve biri eksik, diğer kardeşler.

Yatılı okul arkadaşlarım Ergun, Hayri ve Oğuz'la birlikte Gaziantep Lisesi pansiyonu önünde. 1968 sonu. Ortaokul birinci sınıftayım. Üzerimde, babamın tüccar-terzi Apaydın'a diktirdiği, Sümerbank kumaşından takım elbisem.

1969 yılı. Yatılı okulda, harçlığımdan epeyce para vererek fotoğrafçıda çektiğim ilk fotoğrafım. Tabii ki "sevgilerimle" diye yazıp imzalayarak Anamur'a aileme gönderdim.

Pansiyonumuzun önünde tokyo terliğimle
mandolin çalıyormuş gibi yaparken.

18-EKİM-1970

Akşam Etüdü Hatıra

M. Sevim Toklu Sevinç

Arif Karatas D.

Karatahtaya bakmak yeterli sanırım.

Bir akşam etüdü. Önde Süleyman Özbay, yanında İsa Güher.
Sağımda, sevgili ağabeyim Ali Elibol.

Bir kış günü. Pardösüm omzumda, yatılı okul arkadaşlarımla.

Lise birinci sınıftayım. Tarih öğretmenimiz İsmail Kurt ve pansiyondan arkadaşlarım.

Kardeşim Gazanfer'le beraber Nevzat Kaş Ağabeylerin tarlasında
"fıstık çıkarırken".

Büyükten küçüğe doğru sıralanmış beş erkek kardeş.

Bahçede ekim-dikim öncesi toprak bellerken.

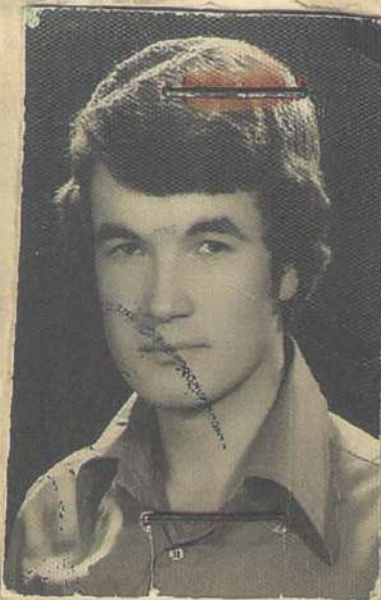
İcara tutulmuş bahçedeki patlıcanları ilaçlarken.

Dört kardeş, pazarda satmaya götüreceğimiz domatesleri silip, parlatıp iyileri üst sıraya gelerek albenili olacak şekilde kasalara dizerken.

1974 sonu. Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nden sınıf arkadaşlarım Ayşegül, Canan, Ruhi, Özgül ve... En sağdaki Sivaslı arkadaşımın ismini hatırlayamadım.

KREDİ HESAP NUMARASI

109

D

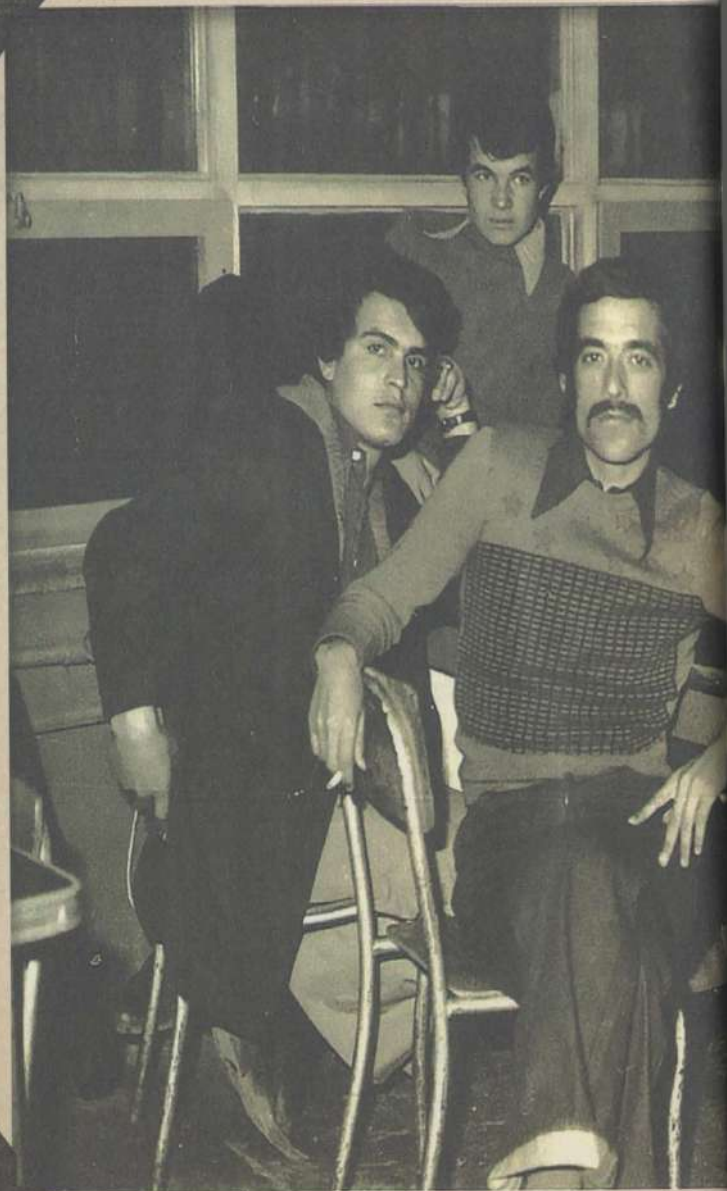
547

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencisi olarak Kredi ve Yurtlar Kurumu'ndan aldığım öğrenci kredisinin kimlik kartı.

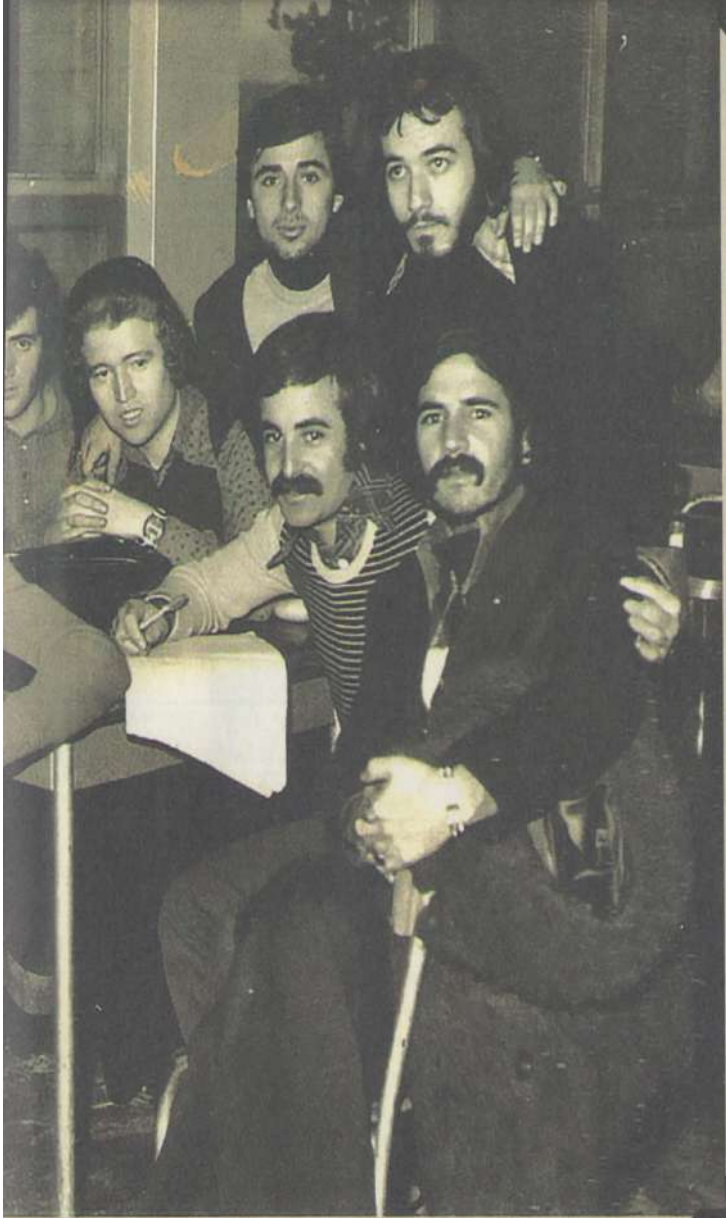

Fevzi Abacı ve okullarına imrendiğimiz iki tıbbiyeli arkadaşımızla
kaldığımız Ankara Atatürk Öğrenci Sitesi'nin bahçesinde.

Yıl 1974, Gazi Eğitim Enstitüsü kantini. Öğrenci olaylarının yoğunlaşmaya başladığı dönem. Sınıf arkadaşlarımla. Herkes biraz ürkek, biraz tedirgin...

Ankara'dan getirdiğim parkam ve sınıf arkadaşlarım. Tıp Fakültesi
birinci sınıftayız. İstanbul Üniversitesi Beyazıt merkez binasının bahçesi.

Sınıf arkadaşım Ahmet Kılınç'la erken öğle yemeği için
Turan Emeksiz'in açılmasını beklerken.

Aynı yurttta kaldığımız sınıf arkadaşlarım Ahmet Kılınç, Fatih Akçal ve Müslüm
Karagülle ile Vezneciler Öğrenci Yurdu'ndaki (Site Yurdu) odamızda.

Eminönü'ndeki sebze-meyve halinde kâtiplik yaparken aldığım ilk haftalığım la Laleli Mudo'dan severek aldığım ilk ekose, renkli gömleğim. 1976 yazında Yenikapı sahili. Henüz sahil yolu yapılmamış.

Anatomi hocamız Prof. Dr. Sami Zan ile kadavra pratiği dersindeyiz.

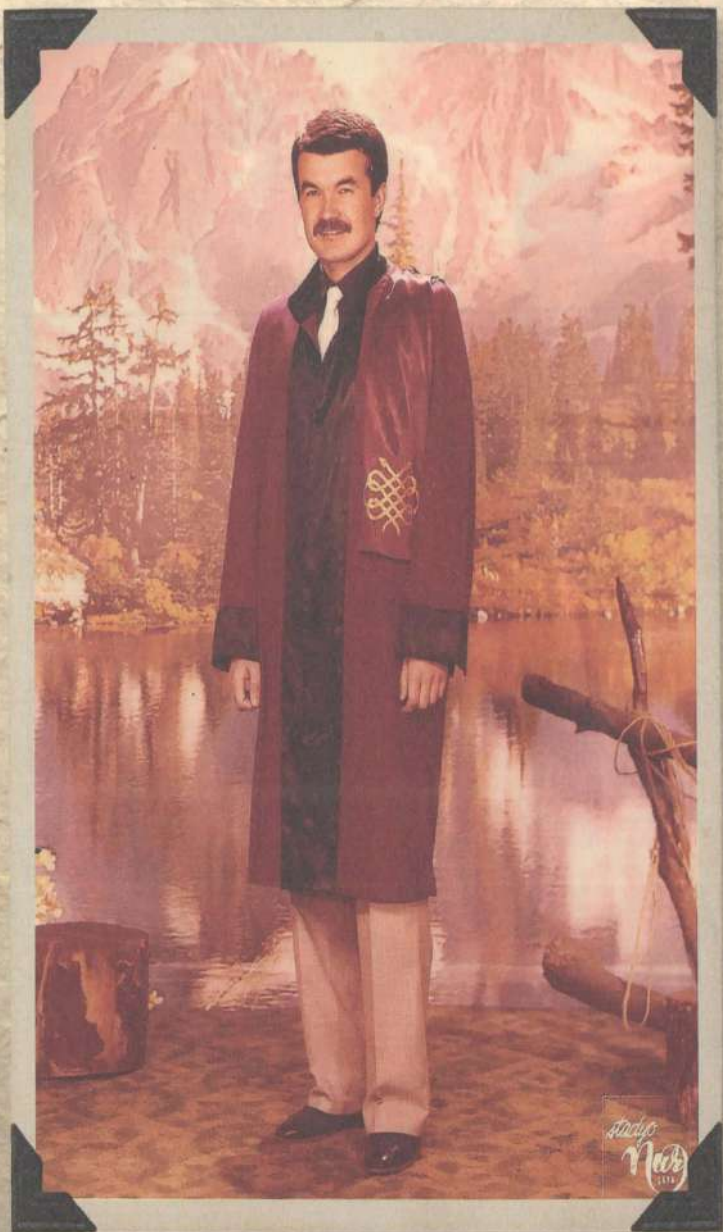
Bir akşamüzeri, okul sonrası EKG teknisyeni sıfatıyla İç Hastalıkları Anabilim Dalı acil girişindeyim. İsteyim. Biraz gergin, biraz öfkeli...

Atalar'dan alıp giymeye kıyamadığım kazağım. Sultanköy'deki kamp çadırımızda, toprak zemin üstü battaniyede yatarken üşümesin diye Hilmi Baba'ya giymesi için verdiğim "Demir Ural" kazağım. Benim güzel kazağım... İyi ki giyip fotoğraf çektiymişim.

Altı yılın sonunda, 2019 yılında kaybettüğümüz Prof. Dr. Alp Göksan hocamın elinden "Bu mudur?" modunda aldığım diplomam.

Diplomayı alıp cüppeyi de giyince, bir de stüdyoda fotoğraf çektiirmek gerekiyordu.

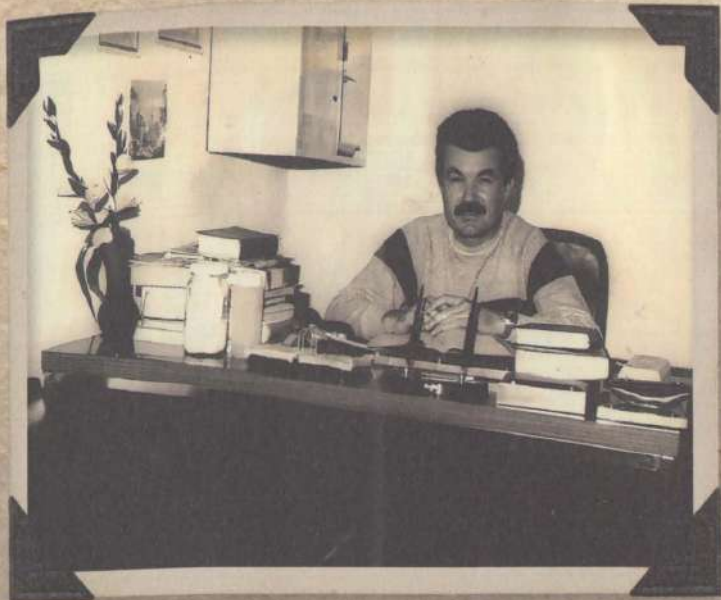
Mecitözü Merkez Sağlık Ocağı'nın merdiveninde aykırı bir "mecburcu".

Mecitözü Merkez Sağlık Ocağı çalışanlarından bir grup çalışma arkadaşım.

Sağlık Ocağının arkasındaki lojmanımın bahçesinde Dr. Mustafa Şenel ile bağlama çalan Dr. İbrahim Halil Akarsubaşı'nı dinlerken.

Mecitözü'ndeki muayenehanemde masamdayım.

Mecitözü'nde bir rakı sofrası. Namık Altıparmak, Aydın Aydın, Sinan Üçüncüoğlu, Ali Bulut ve namı diğer Kara Dede (Kamuran Yüksel).

Ankara Etimesgut Yedek Subay Okulu. Sınıfdaşım, şimdilerde daha çok medyatik olan Prof. Dr. Osman Müftüoğlu ile.

İstanbul-Mahmutbey 53. Mekanize Piyade Alayı'nda tabip asteğmenim. Sıhhiye erleri Hayri ve Oğuz ile bir tatbıkattayız.

İlk sahip olduğum arabam. Murat 124 Serçe'm. Dünyamın başıma yıkıldığını sandığım an.

TUS'a çalışırken. Belli ki sınava az kalmış.

Dr. Osman Yerebakan ile beraber, aynı gün FTR uzmanı olduğumuz sınav sonrasında. Önümüzdeki aylarda sınava girecek doktor arkadaşlarımızla asistan odasında kritik yaparken.

Altı yılımı geçirdiğim pansiyona, elli sene sonra
Ali Elibol Ağabey'imle yaptığımız ziyaret.

Kaldığımız koğuşlardan birindeyiz.
Yeni sakinleri biraz ürkek, biraz umutlu...

Babam ve annem altı evladı ile.

Annem ve altı çocuğu.

Babam ve beş oğlu.

Fizyorem açılışı. Dönemin Bakırköy Kaymakamı Dursun Ali Şahin, açılıшта bizleri de öven konuşma yaparken.

Kaymakamımız Dursun Ali Şahin ile açılış kurdelemizi keserken.

Fizyrom açılışından. Salim Dünder, Coşkun Demir, Atilla Atasoy, Asu Maralman, İskender Doğan.

Fizyrom
açılışından. Asu
Maralman, İskender
Doğan, Bilgen
Bengü.

Sevgili Akın Sel,
açılışımızın olduğu
akşam, ertesi gün
oynanacak GS-FB
derbisi hakkında
Vural Çelik ile Lig
Tv için röportaj
yaparken.

Cihat Tamer
Ağabey'im,
müzikleri ile
açılışımıza renk
katan sanatçılara
sataşırken.

Sevgili dostum
Coşkun Demir, Akın
Sel'e GS-FB derbisi
hakkında öngöründe
bulunurken.

Soran BJKli,
cevaplayan BJKli...
Ben de bir şeyler
söyledim tabii ki.

Sevgili Atilla
Atasoy,
öngörüsü
ile Tülay'ı
güldürüyor.

Henry
Dyküler

epsilon®

*Kaderin ağlarına takıldık, çırpındık çıkamadık
Durumundan keyif almaya başladık
İşleri üstümüze elbise yaptık
Bilemezdik ki çıkartamayacaktık*

*'Birimiz' gülüyordu kangaya öfkeye; getkindi
Ulu bir çınardı göndesi; huzurlu ve güvenli
Gözleri kaybederdi gülünce hem kendini, hem içinde 'öteki'ni
Bir beden ruha bu kadar yakışırdı üstelik; zarıftı*

*'Ötekimiz' yirmidört saat yüreği purpur
Gözleri olur olmaz parlak
Yüzü dolu, kuş gibi kanatlı
Doldururdu sesi zamanı*

*'Birimiz' düşünür, 'Ötekimiz' daha çok konuşur
'Birimiz' dingin, 'Ötekimiz' heyecanlı
'Birimiz' aşmış bunları*

*İnsan düşgücünü dışa vurduğu ölçüde insandı
'Birimiz'in düşlerinde 'Ötekimiz' vardı*

*Kayat son sözü hep kendisi söylersdi
Bizimse birbirimize son sözümüz E.V.E.T'i*

F. Banu

M. Zaffer

F. Banu Çetinkaya

Muzaffer S. Toklu

23 Haziran 2007 - İstanbul
Teşekkür ederiz.

Red Fish Restoran'ın alt katındayız.
Tören alanına çıkmadan hemen önce.

Şahitlerimiz Gülsen Ünlü ve Coşkun Demir. Nikâhımızı kıyan sevgili arkadaşım, Kumburgaz Belediye Başkanı Dr. Hüseyin Çorbacioğlu.

Onat, şu dñnyada henñz birkaç saatlik.

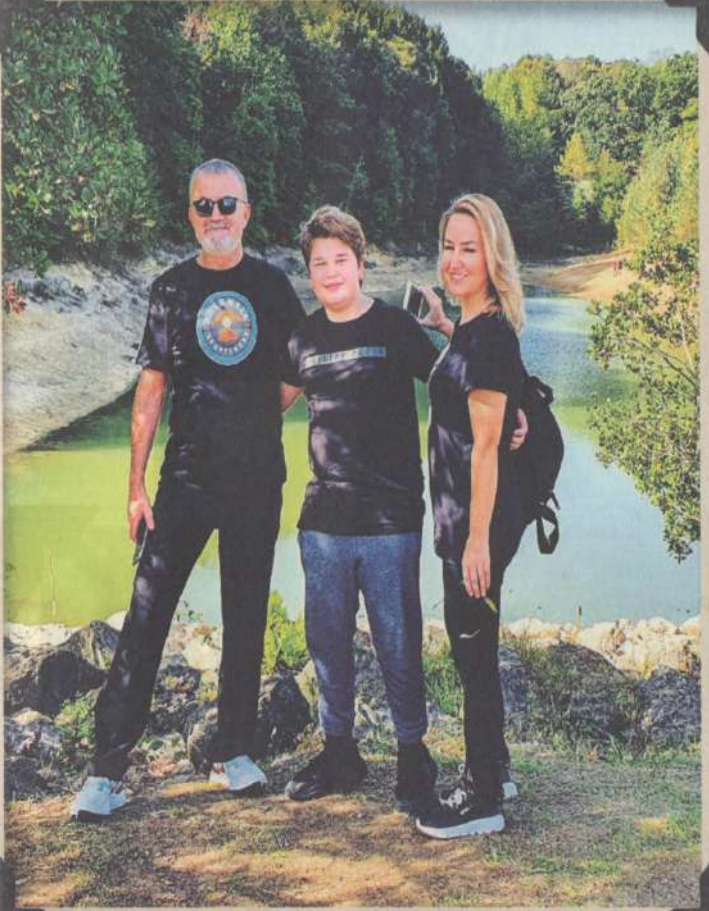

Saatler şok çabuk geçiyor doğrusu. Onat 4320 saatlik olmuş bile.

Annem-babam, altı çocukları ve eşleri ile aynı karede. Onlar için bundan daha büyük mutluluk ne ola ki?

Onat on bir yaşında.

Annem ve ben.

Babam.